

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BARTIN'IN AMASRA İLÇESİNDE MEYDANA GELEN MADEN KAZASININ TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK BENZER KAZALARIN ÖNLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/6598, 6599, 6600,6601,6602,6603,6604,6605).

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı 2 Kasım 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Taner Yıldız'ın, Komisyonunda yapılacak sunumlara ve maden şehitlerinin yakınlarına taziyeye gidilmesine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Taner Yıldız'ın, İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Taner Yıldız'ın, Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, Komisyon toplantısının yapılış usulüne ve Soma'yla ilgili Meclis araştırması komisyonu raporundaki önerilerin incelenmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

2.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın, Komisyon Başkanlık Divanının oluşturulmasındaki usule ve TTK'nin 2 üst düzey bürokratına ilişkin açıklaması

3.- Antalya Milletvekili Aydın Özer'in, Komisyon çalışmalarında tespitlerin doğru yapılması gerektiğine ve Komisyon Başkanlık Divanı seçimine ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz'ın, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili mevzuat ve Amasra Taşkömürü İşletme Müessesinde meydana gelen kaza ile Karadon

Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürü Fazlı Uncu'nun Amasra Taşkömürü İşletme Müessesinde meydana gelen kaza sonrası ve kazanın analizi hakkında sunumu

2.- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürü Cevat Genç'in, MAPEG'in görev ve yetkileri ile Amasra'da maden kazasından önce mahallinde yapılmış olan tetkikler hakkında sunumu

3.- TKİ Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Mert Ayaz'ın, Kurumun madencilik faaliyetleri ile iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hakkında sunumu

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- TTK Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz ve Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürü Fazlı Uncu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

VI.- KARARLAR

1.- Konuşma sürelerinin beş dakikayla sınırlandırılmasına ilişkin karar

**BARTIN'IN AMASRA İLÇESİNDE MEYDANA GELEN MADEN KAZASININ
TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK BENZER KAZALARIN ÖNLENMESİNE
YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/6598, 6599, 6600,6601,6602,6603,6604,6605).**

2'nci Toplantı

2 Kasım 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Bartın'ın Amasra İlçesinde Meydana Gelen Maden Kazasının Tüm Yönleriyle Araştırılarak Benzer Kazaların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 14.05'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Taner Yıldız,

Komisyonunda yapılacak sunumlara ve maden şehitlerinin yakınlarına taziyeye gidilmesine, İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, İlişkin açıklama yaptı.

İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu, Komisyon toplantısının yapılış usulüne ve Soma'yla ilgili Meclis araştırması komisyonu raporundaki önerilerin incelenmesi gerektiğine,

Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş, Komisyon Başkanlık Divanının oluşturulmasındaki usule ve TTK'nin 2 üst düzey bürokratına,

Antalya Milletvekili Aydın Özer, Komisyon çalışmalarında tespitlerin doğru yapılması gerektiğine ve Komisyon Başkanlık Divanı seçimine,

İlişkin açıklama yaptı.

Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz tarafından, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili mevzuat ve Amasra Taşkömürü İşletme Müessesinde meydana gelen kaza ile Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürü Fazlı Uncu tarafından, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesinde meydana gelen kaza sonrası ve kazanın analizi,

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürü Cevat Genç tarafından, MAPEG'in görev ve yetkileri ile Amasra'da maden kazasından önce mahallinde yapılmış olan tetkikler,

TKİ Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Mert Ayaz tarafından, Kurumun madencilik faaliyetleri ile iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları,

Hakkında sunum yapıldı.

TTK Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz ve Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürü Fazlı Uncu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

İstanbul Milletvekili Cemal Çetin'in konuşma sürelerinin beş dakikayla sınırlandırılmasına ilişkin talebi, yapılan oylama sonucunda kabul edildi.

3 Kasım 2022 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere saat 22.03'te toplantıya son verildi.

2 Kasım 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.05

BAŞKAN: Taner YILDIZ (Kayseri)

BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet BALTA (Trabzon)

SÖZCÜ: Polat TÜRKMEN (Zonguldak)

KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Değerli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli basın mensupları; toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Taner Yıldız'ın, Komisyonda yapılacak sunumlara ve maden şehitlerinin yakınlarına taziyeye gidilmesine ilişkin açıklaması

BAŞKAN TANER YILDIZ – Burada, Bartın'ın Amasra ilçesinde meydana gelen maden kazasının tüm yönleriyle beraber araştırılmasına dönük kamu kurum ve kuruluşlarıyla beraber, ilgili bakanlıkları, akademisyenleri, sivil toplum örgütlerini, sendikaları ve toplumun bu manada bize katkı koyabilecek, sözü olabilecek bütün kesimlerini dinlemek için programımızı başlattık, biliyorsunuz geçen hafta. Bugün, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcımızın başkanlığında gelen heyetle beraber, TTK'nin, MAPEG'in ve TKİ'nin yetkili bütün organlarıyla beraber burada sunumlarını dinleyeceğiz. Bütün milletvekili arkadaşlarım bu manada soruları varsa onları soracaklar. Dediğim gibi, konunun bütün yönleriyle beraber aydınlanması için çalışmalarımızı kamu kurum ve kuruluşları nezdinde başlatmış bulunuyoruz.

Tabii ki, bütün milletvekili arkadaşlarımızla beraber sıkı bir çalışma programı ortaya koyduk. Yarın aynı saatte, yine, akademisyenlerimizden oluşan hocalarımızı bu manada dinleyeceğiz; Hacettepe Üniversitesinden, ODTÜ'den, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesinden, Konya Teknik Üniversitesinden ve farklı üniversitelerden hocalarımızı ilgili bölümleriyle alakalı dinleyeceğiz. Önümüzdeki hafta da yine Çalışma Bakanlığımızı ilgili kuruluşlarıyla beraber dinlemeyi düşünüyoruz.

Tabii ki, Amasra'daki müessesede ve yine Zonguldak'ta benzer müesseselerde şehit olan madencilerimizin yakınlarına taziyelerde bulunacağız ve onların dinlenmesiyle beraber yine bizzat yerinde olacağız. Onlara da önümüzdeki hafta içerisinde inşallah bu programı açıklayacağız, yine, bütün milletvekili arkadaşlarımızla beraber yaptığımız programla, çalışmayla beraber.

Biz, burada, grubu bulanan bütün partiler olarak da aynı hassasiyeti paylaşan ve ortak paydaya konan bütün hedeflerimizle beraber inşallah, kendimizi yargının yerine koymadan, yürütmenin yerine koymadan ve hüküm cümleleri kullanmadan burada konuşmalarımızı yapacağız. İnşallah, araştırma raporunun sonucunu da yine kamuoyuyla beraber paylaşacağız.

Ben bütün basın mensubu arkadaşlarımıza göstermiş oldukları hassasiyetten dolayı teşekkür ediyorum ve sunumumuzu almak için programımıza geçiyoruz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Başkanım, usul üzerinden bir söz rica ediyorum.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, Komisyon toplantısının yapılış usulüne ve Soma'yla ilgili Meclis araştırması komisyonu raporundaki önerilerin incelenmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın vekiller, değerli üyeler ve hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Ali Kenanoğlu; HDP Grubu adına Serpil Kemalbay Vekilimizle birlikte buradayız ve söz aldık.

Öncelikle, hayırlı olmasını temenni ediyoruz. İnşallah, arzu ettiğimiz sonuçları alınız ve bu tür faciaların bir daha yaşanmamasını sağlayacak tedbirler ve kararlar alarak Komisyon raporlarımızı çikartırız ve bu kararlar uygulanır, bir daha bu tür facialar yaşanmaz.

Öncelikle, bu toplantının yapılış usulüyle ilgili bir eleştirimiz var, onu iletmek isteriz. Birinci toplantı, sanırım Genel Kurulda okunup hemen ayın 25’i akşamı yapılmış, dolayısıyla iletişimsizlikten kaynaklı bilginiz olmadı. İkincisi, hemen bir gün sonra, çarşamba günü saat 14.00’e konuldu ve herhangi bir bilgi aktarılmadan, sabahleyin bir telefonla danışmanlarımıza bildirilmişti. Kabul edersiniz ki hepimiz sadece Ankara’da bulunmuyoruz, farklı bölgelerde çalışma periyotlarımız var, çalışmalarımız var. Buradan kaynaklı olarak da bu Komisyonun son derece önemli olduğunu biliyoruz ve bu toplantıları takip etmek istiyoruz. O nedenle eğer en az bir gün öncesinden bildirilirse biz de ona göre yola çıkar, geliriz ve bu toplantıda bulunuruz, bunu ifade edeceğim.

Diğer taraftan şunu söyleyeyim: Tabii ki ön yargılı, peşin yargılı bakmıyoruz meseleye ama elimizde bir Soma faciası, yaşanan katliam ve bununla ilgili oluşturulmuş bir rapor var. Dolayısıyla Soma faciasından sonra oluşturulan Komisyonun çıkarmış olduğu önerilerin ne derece gerçekleştirildiği, gerçekleştirilmediyse neden gerçekleştirilmediği bence bu Komisyonun öncelikli olarak ilk görevi bu olmalı. Şunun için söylüyorum: Soma raporunda 131 maddede ortaklaşıldı ve bu 131 maddede partiler, tüm gruplar ortaklaşıyor ve bu 131 maddenin 111’inde de ortak öneri var. Bu 111 ortak öneri yerine getirilmiş olsaydı şu anda belki bu Komisyonu toplamaya dahi hiç gerek kalmazdı, bu konuları konuşmaya gerek kalmazdı, bu kadar da can kaybı yaşanmazdı. Ben, daha önce, Deprem Araştırma Komisyonunda da bulundum, başka komisyonlarda da bulundum; çok önemli çalışmalar üretiyoruz yani katılan her arkadaş özverili çalışma yapıyor, çok önemli veriler ortaya çıkarıyoruz, çok önemli öneriler ortaya çıkarıyoruz, her bir milletvekili bu gayretle çalışıyor, bundan yana zerre kuşumuz yok ama sonuç itibarıyla hiçbir şey yapılmıyor. Örneğin, Deprem Araştırma Komisyonunun raporunu biz bir haftadır inceliyoruz, öneriler kısmını inceliyoruz, bununla ilgili bütün bakanlıklara da soru önergeleri verdik fakat bu Deprem Araştırma Komisyonunun raporunun sonuçları da kararlaştırılmadı, kanunlaştırılmadı, çıkarılması gereken yönetmelikler çıkarılmadı, sadece tozlu raflarda duruyor, raflarımıza koyduk hepimiz. Bu anlamıyla, bu Komisyonun öncelikle Soma raporunu inceleyip o rapordaki önerilerin ne kadarı yerine getirilmiş, ne işe yaramış, getirilmeyenler niye getirilmemiş bunu araştırılmasını talep ederiz.

Ayrıyeten bir davetli listemiz de olacak, size onu ilettik Sayın Başkan, onu da iletiyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz hepinize, kolay gelsin.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sayın Ali Kenanoğlu’na teşekkür ediyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- *Komisyon Başkanı Taner Yıldız’ın, İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu’nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle: Biliyorsunuz Meclis Başkan Vekilimiz partilerinin verdiği isimler üzerinde oylamayı yaptıktan sonra saat 19.00’da toplanma için duyurusunu yapmıştı, biz o duyuruya istinaden tabii ki toplanmak durumundaydık, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu

çünkü. Ondan sonraki güne de yine, bir defaya mahsus olmak üzere duyurularımızı yaptık; bütün milletvekili arkadaşlarımızdan, 21 arkadaşımızdan 17 arkadaşımız, milletvekilimiz katıldı. Bundan sonraki duyurular bir hafta öncesinden yapılacak, hem çarşamba hem de perşembe günlerinde... Yine, bunlar üzerinde de müzakere etmiştik. O yüzden bu manada bir sıkıntı olmayacak ama Genel Kurulun bize tavsiyesini ve bu manada aldığı kararı biz uygulamak durumundaydık.

İkinci konu da, ilgili kuruluşlara, hem Enerji Bakanlığıyla hem de Çalışma Bakanlığıyla alakalı kuruluşlara gerek Soma gerekse diğer araştırma komisyonlarının almış olduğu bütün kararlar, hatta bu sunum sonralarında dahi, bugün, hem MAPEG'e hem TTK'ye hem de TKİ'ye tevcih edilebilir, yönlendirilebilir, bunların hepsini burada konuşabiliriz. Hiçbir milletvekili arkadaşımızın bu manada konuşma sınırlaması yoktur, bütün arkadaşlarımız istedikleri soruyu, istedikleri şekilde sorabilirler. Bunu hep beraber, burada, bir usul dairesinde gerçekleştireceğiz.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

Sizin de bu manada bir sözünüz var.

Buyurun Sayın Demirtaş.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın, Komisyon Başkanlık Divanının oluşturulmasındaki usule ve TTK'nin 2 üst düzey bürokratına ilişkin açıklaması

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, tabii, Komisyonumuz oluştu, çalışmaya başladı, belli usuller çerçevesinde işleri yürütmeye başladık. Önemli bir Komisyon, daha önceki maden kazalarında da Soma kazasında bir komisyon kuruldu ve sonuç almaya çalıştık. İnşallah, bu Komisyon da olumlu adımlar atar ve bir kez daha ders çıkarırız ve bir kez daha benzer facialar yaşamayız diye umut ediyoruz. Komisyonun da daha çok siyaset dışında bir Komisyon olması gerektiğini ısrarla geçen sefer de söyledik ama geçen seferki toplantıda iş biraz siyaset boyutuna da dönüştü. Tabii, partimiz adına bundan dolayı biraz üzüntü duyduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Başkan, tabii, bizim bilgimiz olmadan, daha doğrusu, usule uygun şekilde davet edilmeden Komisyon oluşturuldu; çoğunluk sizde ona da bir itirazımız yok.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Nasıl, usule uyulmadığı nokta neresi?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani bize bilgi verilmeden oluşturuldu, biliyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yok, yok.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Belki Genel Kurulda okunmuş olabilir ama az önce HDP Grubu da ifade etti bunu.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii, Genel Kurulda okundu.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani bir telefon açılsaydı, bilgi verilseydi daha şık olurdu, biz de o toplantıda Başkan ve üyeler seçilirken bulunabilseydik iyi olurdu diye düşünüyoruz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Biliyorsunuz, usul, önerge vermek, o önergeler üzerinden oylama yapmaktır. Yani bunun üzerinde 2'nci bir önerge gerçekleşmedi o gün; hatırlarsanız o 17 arkadaşımız toplanmıştı.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Evet.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Önerge olsa onları da tabii ki yine oylar ve değerlendirmeye alırdık.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi, tabii, Sayın Başkan, neticede çoğunluk sizde ve siz Başkan olarak seçildiniz ama tabii, bizim birtakım rezervlerimiz var yani bu konulara girmek istemiyorduk ama bunları ifade edip tutanaklara geçirmek istiyoruz.

Tabii, Sayın Başkan, sizin döneminizde, Bakanlığımız döneminde 6 büyük maden faciası yaşandı yani Mustafakemalpaşa, Dursunbey, Karadon, Kozlu, Soma ve Ermenek'te ve siz de Enerji Bakanı olarak burada görev yaptınız; aslında siyaseten de sorumlusunuz yani bu kurumların başındaki en yüksek kişi olarak bu kazalardan siyaseten sorumlusunuz. Şimdi bu Komisyona bakıyoruz, aslında, bu şekilde 6 kazada Bakanlık yapmış bir kişi olarak bu Komisyonda olmamanız daha uygun olurdu diye düşünüyoruz yani parti olarak görüşümüz bu yönde çünkü netice itibarıyla 6 kazamız oldu sizin döneminizde ama kazalar devam etti yani bir sonuç alamadık. Soma kazasında da yine komisyon oluşturuldu sizin döneminizde ama bir sonuç alamadık yani Soma kazasından ders alınmadı, o dönemki, işte, rapordaki öneriler yerine getirilmediği için bugün yine bir kazayı konuşuyoruz. Sizden sonra da yine kazalar olmaya devam etti, işte, en son 41 işçimizi yitirdik ve devam ediyor. Buna göre, şu anki Enerji Bakanımız da bu işin siyaseten sorumlusudur. Normal medeni bir ülkede olmuş olsaydık, hukukun işlemiş olduğu bir ülkede olmuş olsaydık Enerji Bakanımız istifa ederdi, yani 41 can gitmiş netice itibarıyla ama bizde maalesef, istifa kültürü yok.

Gündeme getirmek istediğim ikinci konu; şu anda hâlâ Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü Kazım Eroğlu görevde. Bakın, iki gün önce bir bilirkişi raporu çıktı, savcılık konuyu dikkatlice incelemiş ve sonuç olarak Genel Müdürün yani Kazım Eroğlu'nun 3 maddeden; 1'inci, 2'nci ve 5'inci maddelerden kusurlu olduğu yönünde bir tespiti var. Yani buradaki, bu, savcılığın oluşturmuş olduğu, içinde hocaların olduğu bir bilirkişi heyeti ve olayı da yüzde 80 oranında açığa çıkarmışlar; belki ocağa indikleri zaman daha teknik detaylı incelemeler yaptığında başka konular da çıkacaktır ama netice itibarıyla Genel Müdür Sayın Kazım Eroğlu 1, 2 ve 5'inci maddelerden sorumlu tutulmuş, kusurlu tutulmuş yani "Bu kazanın sorumlusudur." diyor. Yine Genel Müdür Yardımcısı -Ercan Gebeş sanırım, burada mıdır kendisi?- da 1 ve 2'nci maddelerden sorumlu tutulmuş. Şimdi, bu 2 kişi, aslında, Bakanlık tarafından dokunulmazlığı bir an evvel kaldırılıp yargılamasına derhâl başlanması gereken 2 kişi. Şimdi, Müessese Müdürü Cihat Özdemir bilirkişi tarafından 1, 2, 3, 5 ve 6'ncı maddelerden sorumlu tutulmuş ve tutuklandı şu anda. Bakın, bir mühendis var burada, birinci kartiye mühendisi Hakan Bey, Hakan Menşeş bir maddeden sorumlu, 3'üncü maddeden sorumlu tutulmuş ve bu kişi de tutuklandı ama Genel Müdür şu anda hâlâ görevde. Geçenlerde, iki gün önce bizim Zonguldak'taki bir haber sitesinde şey çıktı, Genel Müdürün yani Kazım Eroğlu'nun Enerji Bakanına istifasını sunduğu ama Enerji Bakanı tarafından da bu istifasının kabul edilmediği yönünde bir haber çıktı. Aradan iki gün geçti, bu haber de yalanlanmadı. Yani, bizim endişemiz şu: Şimdi, bakın, o kadar acil bir durum var, yargılama başlamış, hızla başlamış, 2 üst düzey bürokrat şu anda hâlâ koltuğunda oturuyor, belki bugün buraya gelmemiş olabilir ama netice itibarıyla bu iş ve bilirkişi raporuyla da tespit edilmiş. Şimdi, eğer istifa ettiği hâlde Enerji Bakanı tarafından istifası kabul edilmediyse biz buradan demek ki Enerji Bakanı tarafından TTK Genel Müdürü ve Yardımcısı korunacak diye düşünüyoruz. Dolayısıyla bizim Komisyonomuzun -elbette yargılama yapmıyoruz ama- bu gerçekleri de ortaya koyma sorumluluğu var.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sunumu bir dinleyelim, sorularımızı soralım; sizin o bilirkişi raporu biz de de var...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi, bakın...

AYDIN ÖZER (Antalya) – Lütfen hatip konuşurken bu şekilde müdahale etmeyelim. Burada Başkan var...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bakın, ben bir usul getirmek istiyorum.

(Gürültüler)

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Suçlayamazsın...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ben suçlamıyorum bakın Ali Bey, rapor burada açık. Ben suçlamıyorum, rapor suçluyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ercan Gebeş şu anda buradaysa, burada olmaması lazım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Rapor demek, sonuç demek mahkeme olarak...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ya, o zaman niye tutuklandı Cihat Özdemir? O 8 kişi niye tutuklandı o zaman? Ercan Gebeş buradaysa...

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Taner Yıldız'ın, Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ünal Bey, bir dakika...

Arkadaşlar, bir dakika, müdahale ediyorum.

Şimdi, bakın, ben bütün arkadaşların fikirlerini rahatlıkla söyleyebileceğini belirtirken bizim yüklemlerimizde hüküm cümlelerinden uzaklaşmamız lazım geldiğinden ve acılar üzerinden siyaset yapmayacağımızdan geçen haftaki toplantıda bahsetmiştim. Buradan kastım şudur: Sizin Enerji Bakanlığına, yürütmeye veya biraz önce yargıya niye falanı tutuklamadı da filanı tutukladı dediğiniz konuyu, Ünal Bey, biz bunu bu Komisyonda söyleyemeyiz. Yani bilirkişi raporu vardır ama bilirkişi raporu son mahkeme kararı değildir, hukukçular bunu çok iyi bilirler. Ben son cümlemi şöyle tamamlayacağım ve basına kapalı kısmına geçeceğim; her türlü fikirleri burada söyleyebiliriz yine; bakın şu anda TTK Genel Müdürü ve ilgili, o bahsettiğiniz Genel Müdür Yardımcısı burada bulunmuyorlar. Bulunmaları şu açıdan da doğru değildi, isabet oldu. Bilirkişi raporunda zikredilmiş olmaları, her ne kadar son hüküm cümlelerine gelmemiş olsalar da bize bunu sunumu yapacak başka yetkili arkadaşlar da var TTK da ve onlar yapacaklar. O yüzden biz çok rahatlıkla bunları dinleyebiliriz ama lütfen buradaki hiçbir arkadaşımız yalnızca Ünal Bey için söylemiyorum, Taner de dâhil, bütün arkadaşlar dâhil hüküm cümleleri kurmayacağız, biz yargının yerinde değiliz, biz yürütmenin de yerinde değiliz. Biz bunun sebeplerine inilmesiyle alakalı ne gerekiyorsa, hangi kurum ve kuruluşların harekete geçirilmesi gerekiyorsa onun sebeplerine inmeyle alakalı ne sözümüzü ne emeğimizi esirgeyeceğiz ve hiçbir şekilde bu konunun bir kenarda kalmasına tabii ki göz yummayacağız.

O yüzden ben teşekkür ediyorum ve basına da teşekkür ediyoruz. Biz görüşmelerimize geçeceğiz, arkadaşlarımızın sözlerini orada alacağız.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sizinle ilgili vekilimizin de ifade ettiği objektifliğini ortadan kalkabileceği...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Onların hepsini söyleyeceğim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – ...ve daha önce aldığımız görev nedeniyle, mevcut Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının belirli bir sorumluluğunun doğması ve bunun da...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Deniz Bey, Genel Kurul...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – ...suçun oluşup oluşmadığını değerlendirilmesini engelliyor olması bakımından bir örnek teşkil ediyor durumundasınız. Yani, bu konuda siz etik bir nezakette de bulunabilirsiniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hayır, etmiyorum. Arkadaşlar, tekrar şöyle söyleyelim: Ben yirmi yıldan beri Türkiye Büyük Millet Meclisindeyim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani AK PARTİ’de bu görevi yapabilecek başka milletvekilleri de herhâlde vardır.

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Bu gidişle hükûmetin de istifasını isteyebilirsiniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, siz bana sorumluluğumu hatırlatmayla alakalı; hatırlattınız, ben bunu gayet rahat dinledim, bakın hiçbir sıkıntı olmadan dinledim. Yargı bununla alakalı karar verdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma komisyonu çalıştı bunlarla alakalı; siz bunların üzerinde bir cümle mi etmek istediniz, ne yapmak istediniz şu anda?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İfade etmeye çalıştığımız şey sizin Enerji Bakanlığınız döneminde bu kazaların sıkça yaşandığı ve biz konuyla ilgili sizin etkisiz, yetkisiz...

BAŞKAN TANER YILDIZ – O yüzden bakın arkadaşlar, bakın, bunu sizin basının önünde...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Türkiye’deki taş kömürü veya linyit kömürü üretiminde sizin hiçbir kararınızın geçerli olmaması, etkisinin olmaması gerekir ki bu yaşanan kazalarda da bir payınız olmasın.

BAŞKAN TANER YILDIZ – O hiyerarşinin yüklediği sorumlulukları, delege ettiği yetkilerin hepsini açıkça burada konuşacağız tartışacağız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu şekilde eğer siz etkisiz bir Bakanlık yaptığınızı söylüyorsanız o da kayda girsin.

ŞENEL YEDİYILDIZ (Ordu) – Arkadaşlar, özür dilerim, kötü niyetle söylerseniz sizin söylediğiniz gibi söyleriz ama iyi niyetli söylenirse tecrübelidir, tecrübesinden faydalanmak lazım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani tecrübesinden... Burada can gitmiş...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu tartışmalar hep oluyor, bunun önüne geçemeyiz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Bakanım... Söz veriyor musunuz Sayın Bakanım?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, basınıımıza teşekkür ediyoruz.

Bir dakika, söz vereceğiz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani AK PARTİ’den bu görevi yapacak başka biri yok mu Komisyon Başkanlığı yapacak?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Onu size mi soracağız ya! Bırakın biz karar verelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Belki mevcut Enerji Bakanımın da sorumluluğu var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, basına teşekkür ediyoruz.

Sunumlara geçiyoruz arkadaşlar...

Arkadaşlar, vaktimizi daha iyi kullanmak açısından sunumlara geçiyoruz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkanım, arkadaşların bu konudaki bu tavrı hiç hoş değil, yani burada sanki bu işi çabucak bitirelim, yarın sabahleyin eve gidelim gibi bir görüşü ben kabul etmiyorum. 41 maden şehidimiz var, 5 ağır yaralımız var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii ki, tabii ki hepsini konuşacağız.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Şimdi bunları burada konuşmayacaksak nerede konuşacağız?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Herkesi suçlamayın.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Suçlamak için değil ama şüphelerimiz var.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Suçluyorsunuz...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Aydın Bey, Aydın Bey...

Aydın Bey, burada konuşacağız hepsini.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Bakan, sizden etik olarak nezaketli bir şekilde bu görevden ayrılmanızı...

(Gürültüler)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Görüşünüzü belirttiniz siz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Bakanım...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun Aydın Bey.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İstanbul’da itfaiye tatbikatında 3 itfaiyeci öldü, hanginiz çıktınız CHP’li olarak “İstifa et.” dediniz? Hanginiz?

AYDIN ÖZER (Antalya) – Bir dakika arkadaşım...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ali Bey... Arkadaşlar...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani AK PARTİ’li Bakanların kömür üretiminde tedbir alınmasında hiçbir etkisi yok mu? Bu kadar etkisizler mi hiç sorumlulukları olmasın?

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Söz vereceğim Aydın Bey, söz vereceğim.

Arkadaşlar, karşılıklı konuşmayın lütfen.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu görevin vebali var işte.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Söz isteyenlere mikrofonu açacağım. Ben burada vaktimizi daha iyi değerlendirmek açısından bir disiplin içerisinde, kamu kurum ve kuruluşları...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Herkes suçlu, AK PARTİ’li bakanlar suçlu değil.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Saygılı ol ya!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bir dakika...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Başkan konuşuyor, saygılı ol biraz ya!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ama şimdi ben Aydın Bey’e söz verecekken niye siz söylüyorsunuz arkadaşım? Bunu benim size hatırlatmam doğru değil ki.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz makul ve ciddi bir yanıt istiyoruz, siz etik ölçüleri tamamen yok sayıyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Lütfen, siz fikrinizi söylediniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Fikir söylemek değil ama araştırma komisyonunun çalışmasının...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ne, ne yapacaksın da fikir söylemeden...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – ...amacının hedefine ulaşması gerekiyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam ulaşacak, o mu sizin dediğiniz? Sonuç mudur sizin...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz, siz Komisyon Başkanı olmadığınızda hedefine ulaşma ihtimali daha yüksek...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Nereden biliyorsunuz siz onu?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – AK PARTİ’de bu görevi yapabilecek mutlaka başkaları vardır.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Nereden biliyorsunuz siz? Siz fikrinizi söyleyeceksiniz, sonucu belirlemeyeceksiniz.

Evet, buyurun Aydın Bey.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Keşke sonucu belirleyecek çoğunluğumuz olsa...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşım, bakın, lütfen nezakete dikkat edin. Bakın, 3 defadır aynı şeyi söyletmeyin bana. Söz istediğinizde mikrofonunuzu açacağım, vereceğim; Aydın Bey’e söz verdik şu anda.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biraz daha ölçüyü bir noktaya getirirseniz azarlamaya başlayacaksınız, ben de aynı tabloya geçeceğim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bak, nezaketimi zorlamayın.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Komisyonun iradesine saygı gösterin.

(Gürültüler)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Deniz Bey, benim nezaketim sizi yanılttı mı yoksa?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sizin nezaketinizle arkadaşlarıncı pek uyumlu değil yalnız onları da uyarırsanız...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Benim nezaketim sizi yanılttı herhâlde öyle mi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tekrar söylüyorum; arkadaşların nezaketiyle uyumlu değil diyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Genel Kurulun iradesine saygı göstermiyorsunuz!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Vekilim, sizin canınız yanmamış, yanmamış. Ben Zonguldak Milletvekiliyim, benim canım yandı.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Acılar üzerinden istismar etmeyin şimdi.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne istismarı!

SELİM YAĞCI (Bilecik) – Hepimizin canı yandı, oradaki insanlar hepimizin.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, size söz verilmeden lütfen konuşmayın; bakın lütfen, lütfen diyorum. Lütfen söz verilmeden konuşmayın o zaman lütfen, bana bunu hatırlattırmayın.

Aydın Bey, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Antalya Milletvekili Aydın Özer’in, Komisyon çalışmalarında tespitlerin doğru yapılması gerektiğine ve Komisyon Başkanlık Divanı seçimine ilişkin açıklaması

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkan, çok Kıymetli Komisyon üyeleri, basın mensupları, -gerçi çıktı onlar ama- değerli bürokratlar; şimdi, arkadaşların hassasiyetini uygun karşılamanız lazım.

Ben bir maden mühendisiyim, maden mühendisliği eğitimi almış bir arkadaşınızım. Maden mühendisliği yapmadım ama bir yıl Tavşanlı Tunçbilek’te eksi 250-200 kotunda kömür tozu soludum bir ay boyunca. Oradaki hayatı biliyorum, nasıl yaşadığımı biliyorum, nasıl girildiğini, akşam nasıl çıktığını biliyorum. Maden mühendisliğinden başka bir meslekte de yoktur ki herkes helalleşerek girer, çıktığı zaman da herkes birbiriyle helalleşir çünkü o günü kurtarmıştır, o gün hayatını yaşamıştır.

Hepimizin bu Komisyonda olmasının özel bir sebebi var. Bu maden kazaları ülkede yaşanıyor ne yazık ki, hep beraber yaşıyoruz. Ben o zaman bir aylık stajımdan sonra bu mesleği yapamayacağımın kararını verdim ve bu mesleği yapmama kararı aldım. Bugün insanlar madene giriyorlarsa zevkenden girmiyorlar, çok büyük ekmek kaygıları var, çok büyük yaşam kaygıları var, onunla giriyorlar. Şimdiye kadar Türkiye’de gerçekleşmiş -kaç çeşidiyle gerçekleştiyse- ne kadar maden kazası varsa, bunun örneklerine Soma da dâhil, ondan sonra Ermenek de dâhil, diğer kazalar da dâhil, hepsi siyasetin ve siyasetçinin, idare edenlerin boynuna vebaldir, hep ona bakalım.

Burada ölen 41 madenciye saygıyla anıyoruz, Allah rahmet eylesin; aileleri, çocukları öksüz kaldı, insanlar kocasız kaldı, anneler evlatsız kaldı. Bunlar ayrı bir bölümü ama arkadaşlarımızın buradaki verdiği tepkileri şöyle ölçmeniz lazım: Hakikaten, şimdiye kadar, bu maden kazalarında; 301 madenci hayatını kaybetmiş Soma’da ve ortaya hiçbir şey çıkmadı yani yargılama kararlarından da bir şey çıkmadı, komisyonlardan da bir şey çıkmadı. Bir insan olarak, bırakın bir milletvekilini, bir insan olarak, bir mühendis olarak, bir maden mühendisi olarak benim vicdanım rahat değil; Ermenek’ten rahat değil, Soma’dan rahat değil, şimdiye kadar olan maden kazalarından rahat değil. Şimdi, siz, yapının yanına kâr kaldığı, ölenin öldüğü, ondan sonra da geride kalanlara da üç beş kuruş para dağıtalım da bu işten sıyrılmamız gibi bir mantık da yürütüyorsanız daha bu kazalar çok olur. Eğer bugün, bugün bu Komisyon, bu Araştırma Komisyonu, doğru dürüst raporlar çıkaramazsa; iktidar, buradaki müsebbipleri korumaya başlarsa -daha önce olduğu gibi- buradan da bir sonuç çıkmayacak demektir. Bizim endişemiz budur, yanlış anlamayın bizi. Yani burada bir hamaset yapmak için değil... Burada tespitleri doğru yapalım. Bakın, burada dinlenmesi için birçok uzman önerdik, inşallah onları kabul edersiniz; onlar da dinlensin. Burada amaç birbirimizi kırmak değil ama biz istiyoruz ki bir Soma gibi olmasın, bir Ermenek gibi olmasın, artık soruşturulsun. Siyaset buradaki şeyini alsın efendim. İstifa etmesi gerekiyorsa Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı istifa etsin, sorumluluk alsın herkes.

Buradaki arkadaşlar, burada kim olursa olsun, bir organ seçimi yapılmış. Gece bir arkadaşımız aradı “Organ seçimi yaptık.” diye. Ya, tamam, Genel Kurulda okunmuştur, bir saat, iki saat sonraya toplantı alınabilmiştir. Bugün çoğunluğunuz var, bu kadro yine değişmez, yine aynı Başkan, Başkan Yardımcısı Sözcüsü seçilebilir ama bir gün sonraya, etik olarak bir hafta sonraya, üç gün sonraya, beş gün sonraya alınsaydı, biz de burada görüşlerimizi anlatsaydık, bizim de tekliflerimiz olsaydı da bu partilerüstü, iradeüstü bir şey olsaydı da mesela hep beraber, Başkan Yardımcısı da buradaki arkadaşlardan, muhalefet partisinden birisi olsaydı çok mu kötü olurdu? Evet, arkadaşlarımızın sözüne katılıyorum; Sayın Yıldız 6 tane kazanın sorumlusu Bakandır, hiçbir konuda hiçbir hesap vermemiştir, istifa etmemiştir, “Ben sorumluluk alıyorum.” dememiştir. Burada olması benim açımdan da çok uygun bir şey değildir. Nasıl Müessese Müdürünün buraya gelmemesi, Genel Müdürün buraya gelmemesi uygunsa Sayın Bakanın da burada Komisyon Başkanı olması benim açımdan da uygun değildir. Lafımı toparlıyorum, benim aklıma şu geliyor; o zaman diyorum ki: FETÖ komisyonundaki FETÖ’cünün komisyon başkanı olduğu gibi bir durumdur bu. Yapmayın arkadaşlar, yapmayın, bu anlayıştan çıkın artık. Artık bu bizim kişisel meselemiz değil, parti meselesi değil, hepimizin meselesi; 41 madencinin vebali boynumuzadır.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Aydın Bey’e teşekkür ediyoruz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) - Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle: Bence sunumları yaptıktan sonra konuşmalara devam edelim.

İsteyen bütün arkadaşlarımıza söz vereceğiz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) - Usul üzerine talep etmişim.

BAŞKAN TANER YILDIZ - İlk sözü size vereceğiz.

Sunumu almaya başlıyoruz.

İlk önce, TTK, Türkiye Taşkömürü Kurumundan, önce eğer Bakanlık adına Sayın Bakan Yardımcımız söz isterlerse ona söz vereceğim.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ŞEREF KALAYCI - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, Komisyon üyeleri, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu elim kazayla ilgili olarak Türkiye Taşkömürü Kurumundan bugün 3 arkadaşımız sunumlarını yapacaklar. TTK adına Genel Müdür Yardımcımız Muharrem Kiraz Bey bir sunum yapacaktır. Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğümüz adına Genel Müdürümüz Cevat Genç Bey bir sunum yapacaklardır. TKİ Genel Müdürümüz burada, Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürümüz, kendisi adına da Genel Müdür Yardımcımız Mert Ayaz Bey bir sunum yapacaklardır.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, şu anda Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdür Yardımcısına sözü veriyorum.

Buyurun.

IV.- SUNUMLAR

1.- Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz'ın, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili mevzuat ve Amasra Taşkömürü İşletme Müessesinde meydana gelen kaza ile Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürü Fazlı Uncu'nun Amasra Taşkömürü İşletme Müessesinde meydana gelen kaza sonrası ve kazanın analizi hakkında sunumu

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Amasra Taşkömürü İşletme Müessesemizde meydana gelen kazayla ilgili hazırlamış olduğumuz sunuma başlıyoruz.

Öncelikle, kurumumuzda çalışan sayılarını sizinle paylaşmak istiyorum. Kurumumuzda şu an 8.593 çalışmamız mevcut; 7.385 işçimiz, 1.208 memurla birlikte 8.593 çalışmamız bulunmaktadır. Bu çalışan tablomuza baktığımızda, kurumumuzda toplam 395 mühendis arkadaşımız çalışmakta, 237 tekniker statüsünde arkadaşımız çalışmaktadır.

Kurumumuzdaki iş ve işlemler yürütülürken kendi faaliyet alanımızla ilgili yönetmelikleri burada sizinle paylaştım. Yönetmeliklere bağlı olarak kurumumuz içerisinde kendi çıkarmış olduğumuz yönergeleri bir sonraki slaytımızda paylaşıyorum.

Yine, kendi kurumumuzun özel durumu, özel şartları gözetilerek kendi iç genelgelerimizle birlikte düzenlediğimiz çalışma şartları ve ortamı, iş sağlığı ve güvenliği hususunda genelgelerimiz var; burada onları sizinle paylaşıyorum.

Sunuma geçmeden önce, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na bağlı olarak çıkan, İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Dair Yönetmelik'in ana maddesi, risk değerlendirilmesinin yapılması şartıdır; bu yapılmadığı takdirde işin durdurulması söz konusudur. Kurumumuz, çalışma alanları çok tehlikeli sınıfta yer alan birinci derece gazlı ve patlamaya müsait yer altı kömür madenciliğinin yapıldığı

iş yeridir. Kurumumuzun, az önce arz etmiş olduğum, 694 no.lu Risk Değerlendirmeleri Genelgesi'nde, risk kontrolü 5 adımda açıklanmıştır. 1'inci adım, tehlikelerin belirlenmesi, 2'nci adım, tehlikelerin değerlendirilmesi, 3'üncü adım, risklerin derecelendirilmesi; 4'üncü adım, kontrol önlemleri; 5'inci adım, denetim, izleme ve gözden geçirme.

Risk kontrol önlemlerinde, ortadan kaldırma birincil olarak; burada gaz sondajları, sulu delik delme, bu olmuyorsa yerine koyma, grizu emniyetli patlayıcı kullanmak, ayırma, uygun mesafeden, temiz havadan ateşleme yapmak, mühendislik yöntemleri, havalandırma ve OFK'ler kullanmak, değiştirme istasyonları, idari kontroller, denetim, eğitim, disiplin önlemleri ve kişisel koruyucu donanım, baret, OFK ve benzeri...

Risk değerlendirmesi yine 694 no.lu Genelge'mizde yer aldığı şekilde işveren vekili, iş yerinde sağlık ve güvenlik hizmetlerini yürüten iş güvenliği uzmanları ile iş yeri hekimleri, iş yerinde çalışan temsilcileri, iş yerindeki destek elemanları, iş yerindeki bütün birimlerin temsil edecek şekilde belirlenen iş yerinde yürütülen çalışmalar ve mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riski konusunda bilgi sahibi çalışanlar. Bu son üçteki işçi arkadaşlarımız, iş yerindeki çalışan arkadaşlarımız bunda yer almaktadır.

Aynı zamanda iş sağlığı ve güvenliği kurulları da faaliyetini göstermektedir. Kurumuzda 5 müessese, 3 daire başkanlığı ve 2 işletme müdürlüğü olmak üzere 10 İSG kurulu tehlike sınıflarına göre en az bir, iki ve üç ayda bir olmak üzere toplanmaktadır. Çalışanlar alınan kararlardan duyuru panolarında ve kurula katılan temsilcileri vasıtasıyla haberdar olurlar. Çalışanlar, mesleklerine göre risk değerlendirme çalışma gruplarında yer almaktadır. Ayrıca, tehlike önleme ve öneri kutularını kullanarak iş sağlığı ve güvenliği yönteminde aktif rol alırlar.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun "Çalışan temsilcisi" başlıklı 20'nci maddesi gereği, müessesemiz, iş yerlerinde toplam 52 İSG çalışan temsilcimiz görev yapmaktadır.

Kurumumuza dış denetim de yapılmaktadır. Kurumumuz Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından ve -bu da bir denetim- çalışanlara ferdi kaza sigortası yapılabilmesi için Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından denetlenmektedir. Sağ tarafta da denetim tarihlerini arz ettim. Aynı zamanda, kendi bünyemizde bulunan İş Sağlığı ve Güvenliği Daire Başkanlığı tarafından da iç denetimler yapılmaktadır. 8 teknik elemanla her hafta yer altı ve yer üstü tesislerinde denetimimiz devam etmektedir. Bu denetim sonucu 2021 yılında toplam 46 kez denetim yapılmış olup tespit edilen hususlar denetim yapılan müesseselere gönderilmekte ve sonuçları takip edilmektedir.

Aynı zamanda, kendi çalışma birimlerimizde teknik eleman ve daim nezaretçilerle birlikte de denetimler yapılmaktadır. Yine, iş güvenliği uzmanları ve iş yeri hekimleri vasıtasıyla tüm yer altı ve yer üstü tesislerinde 45'i A sınıfı, 52'si B sınıfı ve 80'i C sınıfı olmak üzere toplam 177 iş güvenliği uzmanı ve 3'ü kendi hekimimiz olmak üzere 16 iş yeri hekimi görev yapmaktadır. İş güvenliği uzmanları ve iş yeri hekimleri yapmış oldukları denetimler sonucunda tespit ve önerilerini noter onaylı deftere yazarak işveren vekiline sunarlar, tespitlerin, önerilerinin yapıp yapılmadığını takip ederler. Yedi gün ve üzeri kaza istirahati sonrası, çalışanlar, işe başlamadan pratik ve özellikle de kazalandığı işte teorik olarak eğitime tabi tutulurlar. Bu eğitimleri birim amiri gözetiminde iş güvenliği uzmanı ve kaza takip mühendisi yürütür.

Ayrıca, denetim mekanizmasından bir diğeri de işçi arkadaşlarımızın nezaretinde yapılan denetimdir. Üretim işletmelerimizde daim nezaretçi ve teknik eleman atamaları, Maden Kanunu kapsamında yapılmış olup tüm çalışma alanlarının her vardiyada görülecek şekilde nezaretçi görevlendirmeleri de ayrıca yapılmıştır.

Az önce arz ettiğim gibi, ayrıca müesseselerin kendi bünyesindeki İSG birimlerinde bulunan teknik elemanlar ve nezaretçiler denetim ve nezaret görevlerini de sürdürmektedirler. Bu elemanlar ayrı bir birim olarak kendi müesseselerinin içerisinde bu faaliyetlerini yürütürler.

Kurumumuzun yayınlamış olduğu Maden Nezaretçisi Yetiştirme Kursu Yönergesi'nin amacı, Kurumumuzda yer altı kömür madenciliğinde pano ayak üretim faaliyetlerine nezaret edebilecek nitelikte nezaretçi yetiştirmek olup bu yönergedeki esaslar doğrultusunda aldıkları teorik ve pratik eğitimin sonunda girecekleri sınavda başarılı olanlar Kurumumuz yer altı ocaklarında görevlerine başlatılmaktadır.

Oksijenli ferdi kurtarıcı... Zararlı gazlar bir patlatma, degaj ya da yangın sonucu ortaya yoğun olarak çıkmışsa OFK maskeleri hayati bir öneme sahip olmaktadır. Tüm OFK maskeleri üç ayda bir sızdırmazlık testine tabi tutulmaktadır. Bu maskelerin kullanımı ilk işe girişte, tatbikatlarda ve İSG eğitimlerinde ders olarak işlenir. Bu hususların tamamı denetimlere açıktır. Sağ tarafta Kurumumuzdaki toplam maske sayılarını arz ettim.

OFK değişim istasyonu... Yönetmelikte belirtilen eğim ve mesafelerdeki hızlar hesaplanarak yer altındaki tüm çalışma alanlarından yer üstüne güvenli bir şekilde çıkmak için gerekli yerlere OFK değişim istasyonları kurulmuştur.

Yer altında kullandığımız teçhizatlar... En son düzenlenen yönetmelik -(2014/34/AB) gereği-Muhtemel Patlayıcı Ortamda Kullanılan Teçhizat ve Koruyucu Sistemler İle İlgili Yönetmelik'tir. Kurumumuzun yer altı işletmelerinde grup 1, M1 ve M2 kategorisinde "exproof" teçhizat kullanılmaktadır. M2 kategorisindeki elektrikli ekipmanlar devre kesicilerle donatılmıştır. Kurumumuz aynı zamanda "exproof" teçhizat üreticisidir. Bunlardan bir tanesi olan yol verici, devre kesicinin testi önce Kurumumuzda yapılıp daha sonra bu konuda yetkili kuruluş olan İzmir TSE'ye gönderilir, oradaki testleri de tamamlandıktan sonra uygun olanlara sertifika verilir ve bu şekilde imalatları devam eder, daha sonra kullanım alanlarına gönderilir.

Kurumumuzda uzun yıllar 6-7 ton/metrekare yük taşıyabilen klasik ahşap tahkimatlı, göçertmeli ayak sistemiyle üretim yapılmıştır. 2013 yılından itibaren 40-50 ton/metrekare yük taşıma kapasiteli tam mekanize, yarı mekanize ve esnek mekanize yöntemlerle üretim yapılmaya başlanmıştır. Başlangıçta Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinde deneme amaçlı AR-GE projesi olarak uygulanmaya başlatılan tam ve yarı mekanize üretim yönteminin başarı sağlamanın ardından, günümüz itibarıyla Kurumumuzun 4 müessesesinde damar yapısı uygun olan 7 ayakta toplam 700 metre uzunluğundaki arında uygulanmaktadır. Damar yapıları uygun olan diğer panolarda tam mekanize ve yarı mekanize sisteme geçme ve sistemi kurum genelinde yaygınlaştırma çalışmaları devam etmektedir. 2024 yılı sonuna kadar toplam 1.500 metre mekanize ayak kurularak tüm ayakların yüzde 55'inin kalkan tahkimatlı mekanize ayak olması hedeflenmektedir. Yine Kurumumuz fabrikalarında, Maden Makineleri Fabrika İşletme Müdürlüğümüzde 2020 yılında ilk defa şilt üretimine başlanmış olup 2022 yılında 85 adet şilt üretimi yapılmıştır.

Alev yürütmez antistatik ekipman... Kurumumuz ocaklarında kullanılmak üzere alınan tüm kişisel koruyucu donanımlarda alev yürütmezlik ve antistatiklik özellikleri aranmaktadır. Bunlara örnek olarak; kapsül ve dinamit lokumlarıyla etkileşim içinde olan su kartuşları, sıkılama çubuğu, dinamit sandığı, kablo bağı, izolatörler de alev yürütmez ve antistatik olmak zorundadır. Tüm bu testler Kurumumuzun laboratuvarlarında yapılmaktadır.

Su barajları... Patlamanın yayılımını engellemek için belirli mesafelerde kurulan su barajları, kurulacak yerin metrekaresine -burada kastettiğimiz, arın- 200 litre su olacak şekilde hesaplanarak yerleştirilmektedir. Tabloda, Kurumumuzda kullanılan barajların sayısı görülmektedir.

Taş tozu... Taş tozu da patlayıcı olan tozun konsantrasyonunu düşürme amaçlı olarak Kurumumuzda uygulanmaktadır. İki farklı şekilde uygulanmaktadır: Bir, tavanlara taş tozu birikimi konulacak şekilde; iki, çevrelere taş tozu serpilerek kullanılacak şekilde. Burada da kullanım miktarlarını görmektesiniz.

Ayrıca, azot kullanımı... Azot, çalışılan kömür damarlarının ayak arkasında oksijensiz hâle getirilmesiyle meydana gelebilecek kızışmaların önlenmesinde, meydana gelen damar yangınları sebebiyle kapatılan panoların çok kısa sürede yeniden üretime açılmasında, yangın önleme ve söndürmede kullanılan köpük makinesi uygulamalarında kullanılmaktadır. Sağ tarafta azot üretim tesisleriyle ilgili görselleri görmektesiniz; Amasra Müessesemizde bulunmakta.

Köpük uygulaması... Kendiliğinden yanmaya karşı son yıllarda kullanılan yangın köpüğü uygulamasında oldukça başarı sağlanmıştır. Özellikle Amasra Müessesesinde inert biz gaz olan azot basılması sonucu kömürlerin kendiliğinden yanmasını engellemede başarı sağlanmıştır. Köpüğün etkisi: Soğutma etkisi vardır, buharlaşmayla ısının azaltılması; sızdırmazlık etkisi, sızdırmazlık sayesinde göçük tarafına hava akışları azalır.

Sondajlar... Yer altı kömür ocaklarında gaz degaj riskinin belirlenemediği durumlarda veya yer altı suyu ile eski çalışma yerlerinde biriken su akışlarının önlenmesi amacıyla lağım, galeri ve bacalarda ilerleme yönünde 25 metreden az olmayacak şekilde kontrol sondajları yapılır. Aşağıda da Kurumumuzdaki sondaj makinelerinin sayısı arz edilmektedir. Yine kendi yönergemizde tanımlanan sondaj föyünü görsel olarak görmektesiniz. Yer altı kömür ocaklarında, taşa açılan galerilerde, kömür damarı veya fay kesilmesi durumlarında, dört yönde olacak şekilde kontrol sondajları yapılır. Degaj olaylarına karşı tedbirler içeren yönergemizde lağım ve bacalarda yapılacak olan kontrol ve rahatlatma sondajlarına ilişkin işlem basamakları yer almaktadır. 2021 yılında müesseselerimizde 108 bin metre sondaj yapılmıştır. Burada 25 metrelik sondaj görselimiz var, onu size arz ediyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Burada galeri arınımız görülüyor. Başlamadan önce 3 noktadan 25 metre sondajımızı yapıyoruz, taban ilerlememiz 10 metreyi bulduğunda, 15 metrenin altına düşmeden tekrar üçerli sondajlarımızı yapıyoruz. İlk 10 metrelik ilerlememizde arında 6 adet sondajımız olmuş oluyor, 2'nci 10 metrelik ilerlememizde tekrar 3'üncü sondajlarımızı yapıyoruz. Buradan itibaren arınla sürekli 9 tane sondaj deliğimiz oluyor süreç tamamlanıncaya kadar.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sayın Genel Müdür Yardımcım, özellikle, bu teknik ifadeyi kazayla biraz özdeşleştirerek bize anlatsanız sunumun sonunda, teknik sunumunuz bittikten sonra... Yani bu tıjler, o arından, derinlikten sonra kim, nerede, ne kadar kalıyor; süreleri nedir; orada bir şey var mı; onları bize de ayrıca anlatırsınız.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Tamam Sayın Başkanım.

Eğer sondajlarda önümüze kömür denk gelmişse, bu sefer sondajın yöntemi ve şekli değişiyor; burada da onun similasyonunu görmektesiniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Mesela o ne için yapılıyor? Kömür yukarı gidebilir, damar yukarı- aşağı inebilir diye mi açığı genişletiyorsunuz orada?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet, hem gaz drenajında kömürü şey yapmak hem de kömürün yönlerini tespit etmek amacıyla Sayın Başkanım.

Ateşlemeler, patlatma... TTK'nin, Kurumumuzun yer altı kömür ocaklarında ilgili Bakanlığın izin verdiği patlatma ısısı 2.290 derece olan grizu emniyetli Makine ve Kimya üretimi patlayıcı maddeler kullanılmaktadır. Ateşleyici ya da barutçu, delikleri doldurmaya başlamadan önce, lağım atılacak yere gelen bütün yol ağızlarına nöbetçi konulup konulmadığını kontrol eder ve diğer çalışanların manyetoyla patlatma yapılan emniyetli yerin gerisine çekildiğinden emin olur. Ateşleyici, lağım deliklerini doldurmadan önce, 25 metre yarıçapındaki bir alan içerisinde, özellikle tavanlardaki boşluklarda, çatlaklarda ve oyuklarda metan ölçümü yapar. Yapılan ölçümlerde yüzde 1 veya daha fazla metan bulunması durumunda delikler doldurulmaz ve ateşleme yapılmaz. Ateşleyici, gerekli çalışmalar neticesinde metan yüzde 1'in altına düştükten sonra delikleri doldurur, patlatma yapmadan önce aynı ölçümleri tekrarlar ve merkezî izleme servisini bilgilendirir. Ateşlemeyi, o civarda bulunanların etkilenmeyeceği biçimde sığındıklarından emin olduktan sonra "Lağım var! Lağım var! Lağım var!" şeklinde sesli olarak bağırıp uyarı yaptıktan ve nöbetçiden de aynı cevabı aldıktan sonra yapar.

Solunabilir toz... Tozla Mücadele Yönetmeliği ve Kurumumuz yönergesi gereği, solunabilir toz ölçümleri en az ayda 1 kez yapılmaktadır. Toz numuneleri Kurumumuz merkez laboratuvarında test edilmektedir. 2021 yılında 568 toz numunesi analizi yapılmıştır. Bu sınır değeri en son 2,4 miligram/metre küp olarak kabul edilmiştir. Sağ tarafta da yapılan ölçümlerde elde edilmiş toz konsantrasyonlarını görmekteyiz. Patlayabilir kömür tozu analizleri yapılan numunelerde uçucu madde ve sabit karbon tespit edilmesi durumunda müesseseden bu numune yerleriyle ilgili tedbir almaları yönünde uyarı yapılır, çalışmalar yapılması istenir.

Şatkrit uygulaması... Şatkrit, yer altında açılan ve uzun süre kullanılacak olan galeri açıklıklarının yüzeyini betonla kaplayarak tahkimatını sağlayan bir donatıdır. Betonun kaya yüzeylerine püskürtülmesiyle çatlak ve yarıklar doldurularak yüzeyin bozulması önlenir. Islak ve kuru tip olarak 2 şekilde uygulanan püskürtme yöntemlerinden ıslak tipli olanı Kurumumuz kullanmaktadır. Galerilerde kesilen kömürlerin havayla irtibatının engellenmesi -yani keson- suretiyle kendiliğinden yanmanın önüne geçilmektedir. Temel politikamız, ana hava dönüş galerileri ve yeni sürülen galerilerde şatkritin yaygın olarak kullanılmasını sağlamaktır.

Bantlarda söndürme sistemleri... Yer altı maden iş yerlerinde kullanılan bant konveyörler TS EN 14973 standardına uygun olmalıdır. Cevher ve pasa taşımada kullanılan bant konveyörler antistatik ve alev yürütmez özellikte olmalı, ısınmayı veya tutuşmayı tespit etmek üzere sensörler veya ortaya çıkabilecek herhangi bir yangının ilerlemesini durduracak sıklıkta soğutma/söndürme sistemiyle donatılmalıdır. Kurumumuz tüm bant konveyörlerinde bu sistem kuruludur.

Havalandırma... 19/9/2013 tarihinde yayınlanan Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükmü gereği, merkezî izleme sistemine bağlı sensörler oksijen, metan, karbonmonoksit, hidrojen sülfür, sıcaklık ve hava gazı değerlerini ölçecek şekilde, sayıları ve yerleri sağlık ve güvenlik dokümanında belirtilerek yerleştirilir. Ancak bu sensörler asgari olarak ocağın ana hava giriş yolunda, üretim bölgelerinde, her birinin temiz hava giriş ve hava dönüş yollarında, hazırlık çalışması yapılan bölgelerin hava dönüş yollarında ve ocağın kirli havasının ocak dışına çıktığı nefesliklerde de bulunur. Sağ tarafta sensörlerin özelliklerine ve ölçtükleri gazın durumuna bağlı olarak yerleştirilme şekillerini görmekteyiz.

Merkezî izleme sistemi... Gazlar 1'inci alarm seviyesine ulaştığında merkezî izleme istasyonu personeli gaz geliri olan iş yerlerini arayarak sebebinin sorgular ve çalışanları uyarır. Metanın yüzde 1,5 seviyesinde, elektrikli ekipmanların enerjisini otomatik devre kesiciler tarafından kesilir. Daha sonra sırasıyla ilgili ocak/servis mühendisi, işletme iş güvenliği veya ilgili başmühendis veya nöbetçi mühendis aranarak haber verilir. Gazlar 2'nci alarm seviyesine ulaştığında merkezî izleme sistemi

personeli o iş yerini derhâl arayarak çalışanların temiz havaya çekilme talimatını verir, sonra acil durum iletişim şemasında belirtilen sırayla bilgilendirme yapar. Sağ tarafta bazı gazların 1'inci alarm ve 2'nci alarm seviyesini ve devre kesicinin çalışma prensibini görmekteyiz.

Kurumumuzun yer altında bulunan sensör sayılarını görmekteyiz; metan, karbondioksit, hidrojen sülfür, oksijen, hava hızı, ısı, karbondioksit, hidrojen, basınç farkı, su seviyesi, titreşim ve hava kapısı sensörleri görmekteyiz. Kurumumuzda yer altında toplam 1.700 adet sensör bulunmaktadır, tabloda da bunların dağılımını görmekteyiz. Sensörler sabit durumdadır. Bunun dışında, çalışanlarımızın üzerinde özelliklerine bağlı olarak çoklu gaz ölçerler "HASO" dediğimiz MPS-1 alarmlı metan ölçerler, anemometre, ısı, nem ve basınç ölçer, işaret lambası bulunmakta, ayrıca yine yer üstünde gaz analiz setlerimiz bulunmakta ve kapalı devre solunum sistemlerimiz de kişisel koruyucu ve önleyici olarak kullanılmaktadır. Burada da sayıları görmekteyiz.

Kurumumuz ayrıca acil durum tatbikatları yapmaktadır. Yine, Madenlerde İSG Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde "Acil durum tatbikatları altı ayda bir yapılır." denilmektedir. Tatbikatlarımızda önceden senaryo hazırlanmakta ve bu senaryolar acil durum planlarına işlenerek çalışanların rahatlıkla göreceği yerlere asılmaktadır. Çalışanlar bu planda yer alan senaryolara göre eğitilmekte ve bu eğitimler tekrarlanmaktadır. Altı ayda bir yapılan tatbikatlarda senaryolardan biri seçilmekte ve uygulamaya konulmaktadır. Acil bir durumda yer altıyla iletişim telsiz, telefon ve diyafonlarla sağlanmaktadır.

Arama kurtarma, tahliye... İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik gereği, işveren, söndürme, kurtarma ve koruma ekiplerinin her biri için, çok tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde her 30 çalışana kadar uygun donanımına sahip ve özel eğitilmiş en az birer çalışanı destek elemanı olarak görevlendirir. Kapalı devre cihazları yaklaşık iki buçuk saat gibi bir zaman diliminde dış havadan bağımsız olarak tahliyecilerin görev yapmasına izin verir. Cihazlar, oksijen tüpünün ve karbondioksit tutucu sodanın değiştirilmesiyle tekrar kullanıma hazır hâle getirilir. 29/7/2015 tarih ve 29429 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan İlk Yardım Yönetmeliği gereği Genel Müdürlük biriminde 120, Karadon'da 358, Kozlu'da 160, Üzülmüş'de 171, Armutçuk 136 ve Amasra'da 111 olmak üzere toplam 1.056 ilk yardım sertifikalı çalışmamız mevcuttur; sağ tarafta da arama, kurtarma tahliye ekip sayılarımız toplam 481 olarak görülmektedir.

Personel takip sistemimiz... Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nin ilgili maddesinde, çalışanlara dair kayıtların tutulacağı, ocağa giriş ve çıkışlarla ilgili çalışanların bulunduğu yerler belirtilerek kayıt altına alınır. Ayrıca, yer altı maden ocaklarında, yer altında çalışanların giriş ve çıkışlarının ve buldukları yerlerin her an doğru bir şekilde yer üstünde takip edileceği bir sistem kurulur; bizim personel takip sistemimizle, lambalarda bulunan çipler vasıtasıyla personelimiz takip edilmektedir.

Hayat hattı... Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nin 18'inci maddesinde "Yeraltı madenlerinde, hazırlık faaliyetlerinin yapıldığı alanlar ve üretim panoları gibi yeraltı maden işletmesinin bütün bölümlerini kapsayacak şekilde ve çalışanların yerüstüne çıkmalarını kolaylaştıran; yanmaya, kopmaya ve aşınmaya karşı dayanıklı bir hayat hattı kurulur. Bu hatlar acil durum planlarına uygun olarak yerleştirilir." denilmektedir. Kurumumuzun yer altı ocaklarındaki tüm yollarda hayat hattı kuruludur. Karanlık ortamda el yordamıyla dışarıya ulaşacak şekilde kurulmuş olan sistemler, kırmızı olan gidilmeyecek yönü, tersinde yeşil var, gidilecek yönü reflektör olarak göstermektedir.

Kurumumuzda yapılan eğitimler... 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na bağlı olarak çıkan yönetmelikler kapsamında her yıl düzenli olarak eğitimler yapılmaktadır. Tabloda yapılan eğitimleri görmekteyiz; 2022 yılında çalışan başına 1,3 olacak şekilde eğitimler yapılmıştır, tabloda bunları arz ettim.

Kazanın analiziyle alakalı sunumlara geldik. Sayın Başkanım, müsaadenizle, kazanın analizi konusunda, olay olduktan sonra kurtarma ekibi içerisinde yer alan, kurtarmaya bizzat katılan, olay yerini o kurtarma olayı süresince gören müessese arkadaşlarımızdan Karadon Müessese Müdürümüz Sayın Fazlı Uncu Bey'e -izininiz olursa- analizi sunmak üzere sözü vermek istiyorum yaşadıklarımı, gördüklerini doğru aktarması açısından.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii ki, buyurun.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Maden mühendisiyim, Türkiye Taşkömürü Kurumu Karadon Müessese Müdürlüğü görevini yürütmekteyim.

14 Ekim günü 18.09 sıralarında Amasra Müessesemizde bir kaza meydana geldi. Bu kaza sonucunda Türkiye Taşkömürü Kurumu tahlisiye ekipleri hemen yola çıktı, biz de Müessese olarak bütün ekiplerimizi yola çıkardık ve bizler de kurtarma çalışmalarına katıldık.

Şimdi, ilk planda görüldüğü gibi, aslında kuyunun eksi 100 ve eksi 250 girişleri var yani kat olarak, derinlik olarak tabir edelim. Ana pervane havalandırma aspiratörü var ve kuyudan giren temiz hava direkt 250 katına ve ihtiyaç kadar 100 katına verilmektedir. 250 katına yaklaşık 3.100 metreküp hava inmekte ve 250 katından da kazanın olduğu çalışan panolara yaklaşık 2.500-2.700 metreküp civarında bir hava göndererek diğer havalarda çevresel lağımlarda çalışan, işte, nakliyat vesaire gibi basit bir düzenlemesi görülmekte burada. 100 katı, 250 katının 1'inci bedesten ve 2'nci bedesten 2 kol...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle bir “pointer”le veya oradan ekran üzerinden gösterme imkânınız var mı? Orada gösterebilirsiniz.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Sayın Başkanım, temiz hava giriş kuyusu, artı 36 kotunda bulunan temiz hava giriş kuyumuz, görüldüğü gibi kuyuda eksi 100 ve eksi 250 katlarımız var. Zaten ana çalışması eksi 250, onun altındaki, 300-350 arasındaki alanda kömür üretimini yapıyoruz. Bu sadece tek bir pano, mekanize gaz olarak üretimin artması -tek bir pano- ve bunun 40 metre altında da “kalın” diye tabir edilen hazırlık yaptığımız, kırmızıyla gösterilen bir hazırlık; dip ve baş tabanımız mevcut, böyle düşün. Bütün Amasra Müessesesini aslında tek bir ayak ve yanında bir hazırlık olarak düşününün. Bunun dışındaki tüm galeriler sadece temiz havanın dolaştığı ve tekrar dışarıya çıktığı herhangi bir kullanım alanı bulunmamaktadır.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani katlara... Tabiri caizse bir apartmanın katlarını düşünelim çünkü siz burada “eksi 100, eksi 250, eksi 320” dediniz; o katlara tek borudan tek temiz hava geliyor, katlara dağıtılıyor

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Evet, şu kırmızıyla gidenler temiz hava.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Temiz hava gidiyor.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Şuradan 250 katından eksi 350 desandreye, eksi 350 katına geliyor, havanın bir kısmı mekanize ayak tarafını, ayağı havalandırıyor, diğer kısmı geliyor, 40 metre ötedeki rekuptan girerek hazırlık tavanlarını havalandırıyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Burada kritik bir şey olduğu için, onların sonlarında... Hani, bu seri bağlama, paralel bağlama tartışması kamuoyunda yapıldı. Sırf daha iyi anlaşılın diye söylüyorum, bütün arkadaşlarımız maden mühendisi olmadığı için; o en son desandrenin veya sonunda onlar bir yere bağlansaydı o seri bağlama olacaktı, bağlanmadığı için mi “paralel bağlama” diyoruz?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Sayın Bakanım, şöyle seri bağlama: Diyelim ki buradan gelen hava mekanize ayaktan çıktı, temizlendi, kirlendi, bu mekanize ayaktan dönüş yolundaki bu havayı hazırlık tavana veya başka bir ulaşım bölgesine, üretim yapılan bölgeye soktuğumuz andakiler seri havalandırması. Bunun dışında, aynı paralel bağlama gibi gelen hava kollara ayrılır, her bir koldan bağımsız olarak çıkar, her bir koldan da dönüş havasına bağlanır yani bu hiçbir şekilde kullanılmaz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani bu kalorifer suyu için böyle, doğal gaz için böyle, normal temiz su kullanma için apartmanlarda böyle, madende de böyle.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Tabii, kesinlikle dediğiniz gibi.

Hava tek yerden giriyor, zaten planda da çok net görülüyor. Bir de aynı kotta bir damar, onun yanında aynı kotta hazırlık şeyi... Bunun seri olması imkânsız yani.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sorabilirsiniz, bu konuyla alakalı sorabilirsiniz.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Bu kadar uzun yolu kateden bir temiz hava var. Çalışılan bölgeye ulaşana kadar bu havanın izlediği yol boyunca kontroller, havanın hız kontrolleri hangi cihazlarla yapılıyor? Ve bu hız kontrolü yapılan bölgelerde hangi aralıklarda işçiler veya uzman, görevlendiren personel var? Bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Debi mi bu? Havanın debisini mi sordunuz?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Şimdi, şöyle: Hava hızının kontrol edilmesi gerekiyor. Ben zaten toplantı devam ettiği için şunu söyleyeyim: Şimdi, saniyede 2,5 metrelik bir çekişle burada havanın çekilmesi, kirlı havanın da yani metan gazı dâhil çeşitli gaz içeriklerinin dışarı atılması gerekiyor. Bu da sade bir vatandaş madene inse, kafasına bir şapka taksa şapkayı uçuracak kadar bir hava çekişi demek. Yani bir evdeki bir elektrik süpürgesinin çekişi gibi; eğer çekişi kuvvetliyse halının üzerindeki tozları çeker, kiri alır, eğer çekişi kuvvetli değilse oradaki tozların ve kirin bir kısmı kalır. Hatta, eğer havalandırma izlediği bu yol boyunca bir engelle karşılaşıyorsa, bu bir makine olur, teçhizat olur, herhangi bir engelle karşılaşıp yolun devamında hızını kaybediyorsa çalışma yapılan arından çıkan veya “başyukarı” dediğimiz veya çeşitli çalışma alanlarında biriken metanı aynı bir elektrik süpürgesinin buzdolabının arkasındaki tozu çekmekte zorlanması gibi zorlanabilir. Yani havalandırma kısmı aslında metan gazı patlamasında, grizu patlamasında sebebiyet verecek en kritik nokta. Yani biz burada bir metan gazı patlaması yaşadığımız için, dolayısıyla mutlaka şu anda ifade ettiğiniz kısmın havalandırmasında -ki bilirkişi raporu da atf yapıyor- bir sıkıntı olması gerekiyor. Bize bu sıkıntının neden, nasıl doğmuş olabileceğini de sunumu yaparken anlatmanızı bekliyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir soru daha... Serpil Kemalbay Hanım, siz bu konuyla alakalı söz istiyor musunuz? Çünkü önce size söz vereceğimizi söylemiştik.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Hayır, bu konuyla ilgili değil.

BAŞKAN TANER YILDIZ – O zaman ben Kani Bey'e söz vereceğim.

KANİ BEKO (İzmir) – Sayın Başkan, benim sunumla ilgili beş altı sorum var, sadece onları soracağım.

Sayın Bakan Yardımcım ve TTK...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bölünmeden burayı bir bitirelim.

KANİ BEKO (İzmir) – Öyle mi, peki.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, yani, bu konuyla alakalı çünkü havalandırma malum kritik bir konu. Deniz Yavuzyılmaz Bey'in sorusu da bu manada isabetli oldu. Bu manada başka soru soracak arkadaşımız varsa onlara veriyorum sözü.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Başkan...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Müdürüm, havalandırmadan, havalandırma bacasından bir temiz hava verildiğini -ben maden mühendisi değilim, ilk önce onu söyleyeyim, sadece konuyu anlayabilmek adına soruyorum- ifade ettiniz. Bu temiz havanın artı 40 kotunda bir vantilatörle içeriye verildiğini bilirkişi raporunda okuduk. Burada, bu hava içeri verilirken -yaklaşık 18 kilometrelik de bir tünelden bahsediyoruz, bir galeriden bahsediyoruz- bunun bir hesaplaması var mı? “Biz, bu içeri verdiğimiz havanın miktarını neye göre belirledik?” konusunda bir sualim olsun.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın vekillerim; havalandırmanın temel amacı çalışanların sağlıklı bir şekilde çalışmalarına engel teşkil etmeyecek bir havalandırma sağlamaktır. Esas şey bu, termal konfor şartları dediğimiz sağlıklı, güvenilir ve sürekli bir havalandırma tesis etmek zorundayız, temel prensibimiz bu. Şimdi, havalandırma hızını, miktarını seçtiğimiz bir sürü parametrelerimiz var. Şimdi, bu parametreler, önce bir insanın tüketebileceği hava miktarı, çevresel koşullar, kendisinin çalışma koşulları, iş yerinde kullanılan tesisatlar, makineler, vesaire ve benzeri... Ve her şeyden önemlisi metan geliri olan grizulu ocaklar da veya toz sirkülasyonu olan ocaklarda tüm bunları bertaraf edecek ve insanların sağlığına dokunmayacak bir şekilde yeryüzüne atmakla görevliyiz. Bununla beraber, yapılırken planlama esnasında, ocak tasarımı esnasında bütün bunları hesaplar... Ve yeraltındaki açılacak galeriler yani termodinamik akışkanlar ... Sonuçta hava bir kanaldan giriyor, belli bir mesafe de kat ediyor. Bu mesafede katettiği zaman buna direnç diyoruz biz. Yani bir ocağın bir direncinin tespit edilmesi lazım. Bu direnci tespit ettiğiniz takdirde gerekli olan çalışma yerlerindeki hava miktarlarınızı da tespit ettiğiniz takdirde, bütün bunların üzerinden de ana pervane seçimine gidiyoruz. Aspiratör diyoruz biz ona. Bunlar iki türlü: Bir emici, bir de üfleyci diye tabir ettiğimiz vantilatörler. Bizim ana emici vantilatörlerimizin tamamı emici yani daha kuvvetli olduğu için emici vantilatördür ve vantilatörle bunlar arasında statik basınç dediğimiz yani çektiği hava miktarını gösteren, depresörü gösteren basınç içerisinde bunu takip ederiz. Yani, buradaki pervanenin seçimi budur. Yani havalandırmanın hızı veya tünelin 10 kilometre, 15 kilometre olması... Bu 40 kilometre de olabilir. Burada oluşacak 40 kilometrenin kayıpları ve yer altındaki ısı koşulları, sıcaklık, termosıcaklık, yer altında ölçülen sıcaklık, bütün bunları hesaplayarak çalışanların sağlığına herhangi bir şekilde zarar vermeyecek bir havalandırma tesisidir. Birçok parametreden oluşur, tek bir parametreden değil ve bunlar hesaplandıktan sonra buraya yeterli miktar havalar gönderilmeye çalışılır. Şimdi, burada da baktığımız zaman, zaten 250 kotuna giren temiz hava 2,5 kilometrelik bir yolu katederek 350 kotuna geliyor ve buradan da yine 300 kotuna havalandırmaya bir kol gidiyor ve aynı elektrik görevlisi gibi hava geliyor, 300 ve 350 kotunda iniyor; 350 kotu, dediğim gibi bir mekanize ayakla çalışan, üretim yapılan bir alan; orada çıkacak kömür belli, çalışacak sayısı belli, açığa çıkacak şey belli; bütün bunların hesabını yaptığımız zaman optimum hava miktarı verilmektedir.

Şimdi, “hava hızı” veya “ısı” dediğimiz hadise, bu bölgede yani bu ocakta 40’a yakın sensörler vasıtasıyla anlık izlenmekte; ısı, hava hızları, miktarları anlık izlenmekte. Ayrıca, bunun dışında da teknik elemanlar, özel yetkilendirilmiş, eğitimden geçirilmiş nezaretçiler tarafından da belirli istasyonlarda -40’a yakın istasyon var- her on günde bir mutlaka hava şeyleriyle beraber manuel hava ölçüleri alınarak kayıtlara geçilir bunlar yani çek edilir; doğru mu, değil mi vesaire ve bunların her birinin kayıtları vardır yani bu...

BAŞKAN TANER YILDIZ – İlk anda dışarıda olduğu için Amasra’daki bu kayıtlara bakma imkânı... Yani bu kazanın sebepleri üzerinde dururken en önemli başlıklardan bir tanesi malum, havalandırma; bununla alakalı dikkatinizi çeken bir şey oldu mu?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Başkan, ben de bir sorabilir miyim lütfen?

KANİ BEKO (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN TANER YILDIZ - Burada sorular alınacak, siz sunuma bir ara verin, ben milletvekillerimizden...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Bakanım, yalnız benim sorum yarım kaldı, özür diliyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Siz sorunuzu tamamlayın, ondan sonra diğer milletvekili arkadaşlarımıza söz vereceğim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Sayın Müdürüm, bir kapalı alanın iklimlendirme ve soğutmasıyla ilgili yapılacak faaliyet ve bir hesaplama var. Dolayısıyla, bu kadar büyük bir galeri veya tünelde buranın havalandırmasıyla ilgili teknik hesaplama yönteminiz var mı, varsa da bunu bizle paylaşmanızı istiyorum çünkü aynı zamanda, sizin meslektaşlarınız bu galeri sistemine verilen hava miktarının, mevcutta olanın beşte 1’i kadar olduğunu ifade ediyorlar; yani bunu söyleyenler de yine sizin meslektaşlarınız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Olması gereken.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Olması gerekenin beşte 1’i kadar bir temiz hava verildiğini ifade ediyorlar. Dolayısıyla, bunu nasıl açıklamamız gerektiği konusunda bize bir izahat yaparsanız çok memnun olurum.

BAŞKAN TANER YILDIZ - İsterseniz bu soruların hepsini not alın çünkü bu havalandırmayla alakalı milletvekili arkadaşlarımıza topluca söz vereceğim, bir yandan not alabilirsiniz.

Sıradan söz veriyorum.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Müzeyyen Şevkin, jeoloji mühendisiyim, öncelikle onu belirteyim.

Şimdi, ülkemiz kömürleri içerisinde Zonguldak bölgesi; Kozlu, Karadon, Üzülmaz, Azdavay, Bartın Amasra bölgeleri; Soma ve Amasya, Çeltek havzası kömürleri yüksek metan gazı içeren kömürler. Hatta öyle ki buradan doğal gaz üretiminin bile yapılacağına ilişkin çalışmalar var.

Şimdi benim burada dikkatimi çekti, tek bir sondaj kuyusu var ve bu kadar geniş alanda -belki biraz benzer bir soru olacak ama- ve 300 metreyi aşan bir derinlikte tek bir sondajla bu havalandırmanın yapılması yeterli midir? Sorum bu. Bu kadar riski yüksek bir bölgede, birkaç gün önce -yirmi gün önce zannediyorum- Sayın Enerji Bakanının burayı ziyaretinde “en güvenli alanlardan biri” diye tabir ettiği bu Amasra havzasında tek bir sondajla havalandırmanın yapılması yeterli midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Kani Beko Bey’e söz veriyorum.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben de vekil arkadaşlarımızın hepsini saygıyla selamlıyorum.

Benim de dikkatimi çeken, bir uzman raporları, bir de sizin buradaki sunumunuz.

Sorum şu: Havalandırma sisteminin yeterli ve etkili olduğuna inanıyor musunuz? Uzmanlar yetersiz olduğunu ifade ediyorlar, ben sizin görüşünüzü merak ediyorum. Metan drenajı yeterli midir, yeterli olduğuna inanıyor musunuz? Uzmanlar farklı bir görüş belirtmişler. Tozla mücadele etkin yapıldı mı, yapıldığı konusunda elinizde uzman raporları var mı? Bir de benim sendikal mücadele içerisinde en çok dikkat ettiğim bir husus, bu Bartın iş cinayeti olmadan en son işçi sağlığı iş güvenliği uzmanlarının raporlarını ve 2019 yılı Sayıştay Raporlarını okudunuz mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Aydın Özer Milletvekilimize söz veriyoruz.

Buyurun.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Bu konuyu iyi bildiğinizi düşünüyorum yani Karadon’da çalışıyorsunuz öyle değil mi?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Evet Sayın Vekilim.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Şimdi, ben, tabii, Kaşıkçı Vekilimin de, Beko Vekilimin de söylediğine bir şey... Yani eksi 320 kotunda olay meydana geliyor, 350 kotuna kadar çalışma döneminde. Sıcaklığın aşırı yüksek olduğunu düşünüyorum, nem oranının çok yüksek olduğunu düşünüyorum. Onlarla beraber, aynı onlara ilişkin ortak bir soru var yani bir uzman olarak şunu söyleyebiliyor musunuz: Yeterli havalandırma sistemi bu mudur? Ek bir şeyler yapılması gerekir miydi? Bunun da cevabını bekliyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ünal Demirtaş Milletvekilimize söz veriyoruz.

Buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, soruşturma devam ediyor ama soruşturma ile ilgili Bartın Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan bir bilirkişi raporu var; bir kısmı kamuoyuna yansıdı ama eminim, sizlerin elinde de vardır. Bu soruşturma raporuna göre... 7 kişiden oluşmuş bu rapor ve 31/10/2022 tarihli; tabii, havalandırma ile ilgili önemli tespitleri var yani kazanın en önemli temel sebebinin havalandırmanın yetersiz olduğu üzerinde durmuşlar. Bu konuda zaten uzman olan kişiler de bugüne kadar hep bu yönde açıklamalar yapmışlardı. Şimdi, bakın, raporda diyor ki: “Türkiye Taşkömürü Kurumu Amasra Müessesesinde meydana gelen kazada maden havalandırmasının iyileştirilmesine dair hayata geçmeyen yatırım ve iyileştirme projeleri kazanın meydana gelmesinde önemli rol oynamıştır. Yetersiz ve etkisiz havalandırma sistemi olayın meydana gelmesindeki en temel unsurdur. Ocağın içinde yeterli miktarda ve hızda hava dolaşımı sağlanamamış; bu nedenle yanıcı, patlayıcı gazları ve tozları insanların çalıştığı ve buldukları yerlerde seyretme ve hızla o ortamdan uzaklaştırma görevi yerine getirilememiştir. Havalandırma sistemi yeterli ve etkili olsaydı -bakın, burası çok önemli, bütün Komisyonunun dikkatini çekmek istiyorum- olayın meydana gelmesi önlenirdi.” şeklinde bir tespitte bulunmuşlardır.

Sayın Uncu -tabii siz de Karadon Müessesesinin en üst yöneticisisiniz şu anda- acaba size göre Amasra Müessesesindeki bu havalandırma sistemi doğru bir planlamayla mı, doğru bir uygulamayla mı yürürlüğü konulmuştur, yoksa bazı eksikler ve aksaklıklar var mıdır bu havalandırma sisteminde?

Yine, tabii, aslında Genel Müdürün bu konuyu cevaplaması gerekir. Bakanlıktan Amasra Müessesesinin havalandırması için herhangi bir yatırım ödeneği istenmiş mi? Eğer istendiyse Bakanlığın cevabı ne olmuş; istenmediyse neden istenmemiştir? Çünkü net bir şekilde buranın havalandırmasının yetersiz olduğu ifade edilmiş.

Yine, 2018 yılında bir durum olmuş sanırım Kurumda, bununla ilgili bir ödenek talebi gelmiş gibi bir duyum geldi bize ama ne kadar doğrudur bilemiyorum. Eğer bu Amasra Müessesesinin havalandırmasının iyileştirilmesiyle ilgili bir ödenek geldiyse bu yatırıma kullanılmış mı veya kullanılmadıysa nerede kullanılmış; bunun ortaya çıkması gerekir diye düşünüyorum. Yani bugüne kadar özellikle son iki yılda, üç yılda Amasra Müessesesinin havalandırma sistemi için ne kadarlık bir yatırım yapılmıştır; bunun ortaya çıkması gerektiğini düşünüyorum.

Yine, 2021 ve 2022 yıllarında Genel Müdürlükten Amasra Müessesesi 2 sondaj makinesi istemiş ve havalandırma pervanesi istemiş ancak Genel Müdürlük tarafından bu taleplerin karşılanmadığı yönünde bize duyumlar geldi, basına da yansıdı bunların bir kısmı. Acaba bu duyumlar neden karşılanmadı?

Yine, sizce -burada net bir şekilde ortaya koymuş bilirkişi ama size soruyorum Müessese Müdürü Sayın Uncu- Amasra'daki ocakta bulunan havalandırma sistemi neden yetersiz ve etkisiz kalmıştır? Size göre bunun sebebi nedir? Bu konuda da bizi aydınlatırsanız memnun oluruz çünkü bu kazanın en kritik meselesi budur. Bu Komisyonun bunu açıklığa kavuşturması gerektiğini düşünüyorum. Bunu açıklığa kavuşturursak gömleğin ilk düğmesini doğru iliklemişizdir diye düşünüyorum, aksi takdirde, bunu açıklığa kavuşturamazsak gömleğin ilk düğmesi yanlış iliklenir ve bu Komisyon amacına ulaşamaz diye düşünüyorum. Bu konuda Komisyonun dikkatini özellikle çekmek istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben de bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii ki.

Havalandırmayla alakalı başka sorusu olan arkadaşımız varsa şu an da tam sırası olduğu için tabii ki sormanız uygun olur.

Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, biraz evvel, Sayın Müdürümüzün havalandırmayla ilgili Komisyona vermiş olduğu açıklamada, debi konusunda, havanın debisini etkileyen birçok faktör olduğundan bahsetti. Ekipman, oradaki insan sayısı, vesaire vesaire, birçok etken olduğundan bahsetti. Şimdi, bu, madencilikte bir süreç. Bu havalandırma sistemi ne zaman kuruldu? Zaman içerisinde bu havalandırma sistemlerinde değişiklikler yapılması gerekli midir? Böyle bir gerek olmuş mudur? Yani, sonuç itibarıyla, çalışan sayısı farklılaşabiliyor, teknikler farklılaşabiliyor, çalışılan alan farklılaşabiliyor, derinlikler aşağılara doğru iniyor, mesafeler uzuyor ve siz bir havalandırma sistemi yapıyorsunuz. Mesela, şu anki mevcut havalandırma sistemi kaç yıllık bir havalandırma sistemi? Ve bunların belli periyotlarda ihtiyaca karşılık vermesi için modernize edilmesine gerek var mı?

Teşekkür ederim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Başkanım ben de bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii ki.

Buyurun lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Hem havalandırma hem de sensörler sizin konunuz herhâlde değil mi? Sensörlerle ilgili sunum var...

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Evet efendim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Çağdaş Hukukçular Derneğinin hazırladığı bir raporda -daha önce sizin internet sitenizden alınarak yapılan bir şey- bu modernizasyon konusunda, havalandırma mekanizmalarının modernizasyonu ile ilgili olarak bu Ana Nefeslik Aspiratör Modernizasyonu Projesi'yle ilgili geçmişten bugüne gelen kararlar var ve bu konuda bayağı büyük de bütçe ayarlanmış, hazırlanmış fakat bu bütçelerin 2020'de, 2021'de, 2022'de kullanılmadığını görüyoruz ve böyle bir ihtiyacın da hasıl olduğu ortada çünkü böyle bir karar almış TTK. Siz bu konuda, bu kararların alınması ve daha sonra buradan vazgeçilmesiyle ilgili de yani bunların hayata geçmemesiyle ilgili de bilgi verirseniz seviniriz çünkü ben daha detayına girmeyeceğim ama bütçeler ayrıldığı hâlde bu konuda istikrarlı bir şekilde hayata geçirmeme, erteleme, bu tür maliyetlerden kaçınma durumu var.

Onun dışında, bu havalandırma sürecine dair aksaklıkların sensörlerde tespit edilmesiyle ilgili olarak şöyle bir iddia var: Bu sensörlerin gerçekleri yansıtmadığı, oradaki raporlardaki değerlerin gerçekleri yansıtmadığına dair. Bu konuda sensörlerin çalışma mekanizması konusunda bizi biraz daha bilgilendirirseniz seviniriz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Uncu, siz soruları cevaplamadan önce bir on dakika ara vereceğim.

Milletvekillerimizden sorusunun cevabını alamayan olursa mutlaka tekrar Sayın Uncu'nun konuşmasından sonra o arkadaşlarımıza söz vereceğim. Sorular madde madde sıralandı milletvekili arkadaşlarımız tarafından, o yüzden dikkatli not aldığımız kanaatindeyim.

Bir on dakika sonra sizin sunumuzla başlayacağız.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 15.34

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.01****BAŞKAN: Taner YILDIZ (Kayseri)****BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet BALTA (Trabzon)****SÖZCÜ: Polat TÜRKMEN (Zonguldak)****KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)**

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar buyurun, söz sizde.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI**A)GÖRÜŞMELER**

1.- TTK Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz ve Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürü Fazlı Uncu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Başkanım, sayın Komisyon üyeleri; birden fazla soru var, aynı konu üzerinde soru var; ben genel bir cevap vereceğim ama teknik detay hesapların istendiği şeyler var, onlarla ilgili de uygun görürseniz yazılı olarak daha sonra sunmak isteriz.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Şu anda bize genel manada teknik olarak da verebileceğiniz konular varsa - birazcık bu konuda hassasiyetimiz var- açmanızda fayda var çünkü yarın bir başka toplantı yapacağız, bunun olabildiğince bize açılması lazım.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Arz edeyim Sayın Bakanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bağlanacağınız, şu anda bilgi alacağınız arkadaş varsa, bize konuşurken gerekirse bir yandan telefon açın veya telefona bağlayın, hepsi olur yani telefona da bağlayabilirsiniz, sesi verebiliriz çünkü biz bu konunun açıldığı anda konuşulmasından yanayız.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Tamam Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, öncelikle havalandırma sisteminin ana aspiratör sistemiyle ilgili olarak sorular geldi. Ben burada aldığım notlardan gideceğim. Bir “Havanın hesaplanması teknik yöntemi var mı? Havalandırma kapasitesi beşte 1’i miydi?” Evet, teknik olarak hesaplama mümkün, bununla ilgili bilgisayar programı var; kurumumuz da Ventsim programını kullanıyor, bu programı kullanarak hesaplamalar ve hava hızları bu program çerçevesinde yürütülüyor.

“Tek bir noktadan yapılması yeterli mi?”

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle: Şimdi ben bunu dinledim –ben de elektrik elektronik mühendisiyim- ha, öyleymiş tamam, biz arkadaşlarımızla zaten inanıyoruz, tamam arkadaşlar, geçelim bu konuyu demeyeceğim. Niçin? İşte “Burada 250 metre tünel vardı, eksi 325 kotunda, 250 metre tünelin kutru ikiye ikiydi, çarpı, 4 çarpı 100 metre, 400 metreküp hava vardı, hâlbuki biz buraya bin metreküp bastık.” dersiniz ben rahatlarım. Ya, burası 400 metreküp ama biz buraya zaten 5 katına değil,

beşte 1'ine... Şimdi, itham, çok ağır bir itham. "Beşte 1'i basılmış mıdır?" deniyor. Basılmışsa bu kötü bir şey ama basılmamışsa, 5 katı basılmışsa, 3 katı basılmışsa bizim bunu öğrenmemiz lazım ki siz de doğru bilgi vermiş olabilirsiniz.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
– Arz edeyim Sayın Bakanım.

Ocaklar dizayn edilirken yer altındaki tüm çalışma alanları, panolar, kesitler dikkate alınarak bir havalandırma hesabı yapılır. Amasra müessesesindeki şu an çalışan ana aspiratörümüz 1978 yılında kuruluyor ve kurulurken de ileriye dönük o projeler ve kesitler dikkate alınarak kuruluyor. Kuruluş kapasitesi 11 bin metreküp/dakika. Bugün itibarıyla ise 3.750 metreküp/dakikaya ihtiyacımız var, o kadar hava emişi yapıyor. Kanat ayarları yapılarak emişler değiştirilebiliyor. Aşağılardaki küçük değişiklikler ya da böyle, yeni açılan yerlerde aspiratörlerin değiştirilmesi söz konusu değil. Kanat açıklıkları, ayar değiştirilerek emiş artırılıyor ya da azaltılıyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Yani siz "3 katı havayı biz buraya basıyoruz." diyebiliyorsunuz. "3 katını basıyoruz. İhtiyacımız 3.700..."

TÜRKİYE TAŞ KÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
- Basabiliriz, basabiliriz ihtiyaç olduğunda.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Kapasitemiz var ama... Bunları birazcık açın bence. Mesela, buraya 100 madencimiz girdiğinde işte havaya ihtiyaç 500 metreküp daha artar, 50 kişi girerse şu kadar... Yani biraz bir de canlı ve dinamik bilgiler verin lütfen.

TÜRKİYE TAŞ KÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
- Sayın Başkanım, söz konusu ocaklarda belli bir hava hızları var, alt limitler, üst limitler. Yani insan sayılarındaki küçük değişiklikler ya da panolardaki şeyler oradaki kanat ayarını değiştirerek anlık artırma ya da azaltmayı ihtiyaç olarak ortaya çıkartmıyor. Söz konusu ayağın olduğu yerde de ihtiyaç kadar hava basılıyor. Yani şu an 3.750 metreküp hava ocağın normal fonksiyonlarını yürütümü noktasında yeterli. Bunu Ventsim Programı'nın üzerinde de teyit etmek mümkün.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, devam edelim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bence bu konuyu hiç geçmeyelim, gerçekten önemli bir konu. Geliştiriyoruz gibi geliyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hayır. Şimdi, bakın, ben söyledim...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – "Hava yeterli." diyor ama bakın, bilirkişi raporundan okudum ben size. Bakın "Yetersiz ve etkisiz havalandırma sistem bu olayın meydana gelmesinde en temel unsurdur." diyor. Bunu ben hazırlamadım, bu, iki gün önce savcılığın oluşturmuş olduğu ön raporun bir açıklaması. 7 bilirkişiyle mi yapıldı... yani siz "Yeterlidir." diyorsunuz. O zaman bu rapor yanlış mı? Yani bu raporun... Peki neden ortaya çıktı kaza? Havalandırma iyiyse, yerindeyse, doğruysa, yeterliyse niye bu kaza oldu o zaman, metan niye birikti ve patlama noktasını geçti? Bize lütfen doğruları söyleyin. Bakın, burası Araştırma Komisyonu, sizi yargılamıyoruz. Sizi yargılamıyoruz; siz orada şüpheli değilsiniz, sanık değilsiniz. Şüpheli olan kişiler zaten burada yok şu anda, olsaydı onlara eleştiri getirecektik ama bu açıklığı bize söylemeniz lazım. Burada bir eksiklik var, bir yanlışlık var, bunu söylemeniz lazım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, Lütfi Bey, interaktif devam ediyoruz bu kısma.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet, Sayın Bakanım, tabii bizim Komisyonumuzun bir görevi de bundan sonraki maden kazalarının önlenmesiyle ilgili de bir çalışma yapmak. Dolayısıyla, tüm dikkatler burada havalandırma sistemine yöneliyor. Burada, bilmiyorum, bu raporları okudunuz mu? Okuduysanız... Yani yine sizin meslektaşlarınız tarafından hazırlanan... Ben de konuyu tam olarak anlayabilmek açısından şurada bir paragraf var, onu sizinle paylaşmak istiyorum. Yani bu konuda yetkin bir isimsiniz dolayısıyla bu paragraftaki cümleye ne diyorsunuz? “Ocağa giren temiz hava miktarı işletme kayıtlarına göre yaklaşık 3.600 metreküp/dakika. Bu miktarın hemen hemen yarısı kuyu bağlantı noktalarından eksi 100 ve eksi 250 kotlarına girmektedir, geriye kalan da kazanın olduğu mahale doğru veriliyor. -Ben havalandırmanın da hızını hiç söyleyemiyorum çünkü “Hız önemsiz.” dediniz. Hâlbuki, buradaki arkadaşlar da “Hız çok önemli. Hız, havanın içerisindeki metanın ayrışması için de önemli bir parametre.” demişler- Dolayısıyla bu büyüklükteki bir ocakta bu kadar az hava ile yeterli ve etkin bir havalandırma sağlamak neredeyse imkânsiz.” Cümle bu.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Evet, Kemal Çelik Milletvekilimiz, buyurun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, arkadaşlar, şöyle yapalım: Kaza analizi diyor zaten, sizden beklediğimiz kaza analizi yani savunma şeyine girmeye gerek yok.; biz de öyle bir şeyi savunmak durumunda değiliz, siz de girmeyin lütfen, hiç gerek yok, buna ihtiyacımız da yok. Yani burada ideal olanı yazmışsınız ama o kazaya ilişkin bir rapor şeklinde değil bu karşıdaki, ideal olan. Siz o kazayı yani münferiden Amasra'daki kaza nasıl olmuş... Örneğin Karadon Müdürümüz orada -o başka bir müessesenin müdürüdür- o desin ki “Ben olsam şöyle, şöyle yapardım, o yapılmamış.” -Yani -Karadon Müessesesi Müdürümüz dinlemiyor şimdi bizi, dinlesin- Karadon Müessesesi Müdürümüz desin ki -onu uzman olarak çağırdınız siz- “Benim müessesemde şöyle, şöyle yapılıyor ama orada şu eksiklik var.” diyecek. Bunda kaçacak bir şeyimiz yok yani. Ha, siz suçlu da değilsiniz, biz de soruşturma komisyonu değiliz ama bir şeyi tespit edelim. Bize onu anlatın, ha biz de diyelim ki -örneğin Emniyette de olur- nasıl olmuş, nereden çarpmış, kimdeymiş, ortaya çıkarılır -suç veya kusur kendisinde de olabilir- kaza analizi bu demek; bu, kaza analizi değil; bu, bir ocağın ideal çalışma, havalandırma sistemi. Bence hiç şeye gerek yok. Karadon Müessesesi Müdürü bizi aydınlatsın, desin ki: “Benim ocağında şöyle şöyle var, burada şu yok, bundan olmuş. Arkadaşlar şurada hata yapmış, arkadaşlar şurada uyumuş...” Böyle de olabilir, her şey olabilir. Lütfen... Hiç gerek yok... Doğrusunu bulalım, sizden istediğimiz bu. Yoksa biraz önce brifing verdiniz, hiç gerek yoktu, biz KİT’te çalıştığımız için bu brifingi dinledik biz daha önce de. Ona gerek yok, biz direkt buna yönelelim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ederiz.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Bakanım, hava hızı önemsiz değil de belli limitler var, bu limitler içerisinde değişebilir dedim efendim, hava hızı önemli.

Ben öncelikle aspiratörün değişmesiyle alakalı ya da yenilenmesiyle alakalı hususa açıklık getirmek istiyorum, bahsedilen bilirkişi raporunda da yer alıyor. Mevzuat, aspiratörün her iki yönlü emiş ve itiş yapabildiğini istiyor, bunu sağlamak amacıyla aspiratör değiştirilmek isteniyor. Gereke raporunda da bu ifade net bir şekilde yazıyor efendim. Mevcut aspiratör yönetmelik maddelerini karşılamadığından ana nefeslik aspiratör modernizasyonunun talep edildiği... Yani oradaki olay aspiratörün kapasitesinin yetersizliği değil, mevzuata giren yeni hususun hem emiş hem itiş yapacak şekilde çift yönlü dönmesini sağlamak amaçlı.

Bunu arz etmek istiyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tamam da yani bu eksiklik giderilmiş mi?

KANİ BEKO (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bence şöyle yapalım mı... Bir beş on dakika bir anlatsın isterseniz, biz notlarımızı alalım...

KANİ BEKO (İzmir) – Efendim, konuyla ilgili sadece...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun Kani Bey.

KANİ BEKO (İzmir) – Şimdi, uzman raporuna göre: “Merkezî gaz izleme sisteminden alınan veriler incelendiğinde, metan seviyelerinin müteakip defalar uzun süre boyunca yüzde 1,50 ve yüzde 2’nin üstünde kaldığı, neredeyse rutin olarak 1,50’yi, düzenli olarak da yüzde 2’yi aştığı için potansiyel patlayıcı metan seviyeleri oluşmuştur. Teknik olarak metan gazının alt patlama limiti olan yüzde 5’i geçtiği durumlar da yaşanmıştır ancak tertip defterler incelendiğinde, ikaz ve alarm seviyelerinde maden ocağının kısmen dahi olsa boşaltılması yönünde bir önlem alındığı ve üretim miktarlarında bir azalma olduğu görülmemiştir. Havalandırma sistemi yeterli ve etkili olsaydı olayın meydana gelmesi önlenirdi.” Bu, uzman raporu.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi sizi bir on dakika kadar dinleyelim, o sırada biz notlarımızı alalım. Sizin anlatacaklarınıza istinaden tekrar interaktif konuşuruz.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Başkan, şimdi diğer soru şuydu: “Bu işlem yapıldı mı?” Efendim, bununla ilgili süreç şu: İhalesi yapıldı, birkaç ihale yapıldı, en son ihalede sözleşme imzalandı, pandemiye denk geldi. Firma...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Havalandırma için diyorsunuz, değil mi, havalandırma sistemi için?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Ana aspiratörle ilgili efendim. Firma malzeme tedarikinde sıkıntı yaşadığımız ifade etti bize, oradan dolayı bir...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama 2018’den beri var bu mesele.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – İhale ne zaman sonuçlandı?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, arkadaşlar, ben şu kısmını anlamadım: “2018’de pandemi başladı ama biz 2019’da aldık.” mı diyecekti? Ya, biz o cümleleri bir dinleyelim, gerçekten bilmediğimiz için bir dinleyelim on dakika. Siz sorularınızı biriktirin lütfen.

Buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Milletvekillerimiz bürokrata yüklenince insicam da bozuluyor. Bir dinleyelim...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Dinleyelim, bir bakalım

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – İhale 3 kere tekrar edilmek zorunda kaldı uygun teklifler olmadığı için, o yüzden de süreç biraz uzadı efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sonra ne oldu yani 3 ihale oldu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – 18/10/2021 tarihinde ihale açılışı yaptık, yaptığımız ihalede firmayla sözleşme imzaladık, firma taahhüt süresi içerisinde yurt dışından gelecek tesisatlarını zamanında temin edemediğini ifade ederek, yine mevzuatın izin verdiği şekilde süre uzatımı istedi, o süre uzatımını verdik doksan gün kadar, arkasından yine aynı şekilde, sıkıntılarının devam ettiğini belirterek süre uzatımı süre uzatımı istedi efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şu anda yani o taahhüdüne devam ediyor ama bitirilmedi iş, öyle mi, doğru anlıyoruz değil mi?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, devam edelim.

KANİ BEKO (İzmir) – Kaç yıl geçti bu süre, kaç yıl?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, en son ihale 2021 yılında açıldı.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Firma eksiklerini tamamladığını, sahaya getirip montaj için bizden tarih istedi en son, tabii ki bu süreçte de özel bir durum olduğu için şu an bekliyor efendim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Aslında bu bir ikrar değil midir? Yani havalandırma sisteminin çalışmadığını, eksik, noksan olduğunu...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, arkadaşlar ama bakın, lütfen, ben bir şey rica ettim, bir on dakika dinleyelim mi?

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Çalışmadığı değil buradaki mesele.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, arkadaşlar, hiç kimse bir yere gitmiyor ya, on dakika bir dinleyelim, siz de sorularınızı lütfen hazırlayın, ondan sonra...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, özür diliyorum sizden ama... Bürokrasi tabii ki yani elbette gereğini yapacak, saygı duyuyoruz ama açık ve net konuşmuyor, kapalı ve gizli kapaklı konuşuluyor. Dolayısıyla açık ve net konuşulsa bu sorulara hiç gerek kalmayacak yani.

BAŞKAN TANER YILDIZ – En fazla on dakika sonra onu anlatırsınız, bakın, en fazla on dakika sonra anlatırsınız.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Genel Müdürün avukatı değil, başka birinin avukatı değilki, doğru bilgi almak amacıyla bunları sorguluyoruz. Doğru bilgi verilse, bir şey gizlenmese hiç bunlara gerek kalmayacak.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi arkadaşlar, bakın, hepimiz teknik arkadaşlarız. Arkadaşlar, bakın, mademki dertleşiyoruz -hepimiz teknik insanlarız- şimdi mesela soruyor “Kaç yıllık?” diye. Ben size yirmi beş yıllık uçak söyleyeyim gününde bakımları yapılmış da sıfır gibi muamele gören. Yani bazı sorular da var, o soruların da elden geçmesi lazım. Şimdi biz bir dinleyelim, ondan sonra tekrar devam edeceğiz, hepimiz buradayız.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Bakanım, aspiratörümüzün kapasitesini 11 bin metreküp dakika değiştirmiş olsak bile yine aynı şekilde 3.750 metreküplük havayı emiş yapacaktık. Aspiratör 1 tane değil efendim orada,

2 tane aspiratörümüz var yedekli bir şekilde, her ikisi de sağlıklı bir şekilde çalışıyor efendim. Az önce bahsettiğim gibi, kapasite 11.500 metreküp, şu an ihtiyacımız olan 3.750 metreküp. Aspiratörün değiştirilmesinin gerekçesi mevzuatta hem emiş hem de itiş istediği için. İtiş yapamadığı için aspiratör değiştirilmek isteniyor yoksa emişinde herhangi bir sıkıntımız yok.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, devam edelim, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – “Tek bir noktadan yapılması yeterli mi?” şeklinde bir soru var. Bununla ilgili cevabım, evet efendim; ocağın ihtiyacı olan havayı burada bahsedilen kuyumuzdan emiş ve yer altına dağılımı için yeterli efendim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yok, lütfen, bir on dakika sorularınızı kaydedin.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, metanla alakalı olarak da yani çalışmaları... Evet, bununla alakalı az önce bahsetmiş olduğum sondaj çalışmalarısıyla drenaj yapılıyor, bu anlamda da...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Özür dilerim. Bir deprem oldu, bir olağanüstü durum oldu, sondaj kuyusu “off” duruma geldi...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, arkadaşlar, lütfen, on dakika bir dinleyelim. Bakın, bir bir buçuk dakika konuşamadı daha Genel Müdür Vekili.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Bir başka soru “Tozla mücadele yapıldı mı, raporları var mı?” Efendim, söz konusu işletmelerimiz için 50 ton yeterliyken biz 55 ton taş tozu serptik tozla mücadele noktasında. Bununla ilgili kayıtlarımız mevcuttur, arz ederim.

“Sayıştay denetim raporları okundu mu?” Sayıştay denetim raporları mutlaka değerlendiriliyor ve öneriler doğrultusunda gerekli girişimler yapılıyor efendim.

“Yeterli havalandırma sistemi bu mudur, ek bir şey gerekir mi?” Az önce arz ettiğim gibi, mevcut aspiratörümüz 11.500 metreküp/dakika kapasiteli. Kanat ayarı yapılarak debi artırılıp azaltılabilir.

“Bakanlıktan ödenek istenmiş mi?” Evet efendim. Zaten bunların, projelerin ödenekleri var. Az önce arz ettiğim gibi, ihale süreci de devam etti.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani, siz ödenek istediniz, Bakanlık da verdi.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Tabii.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir para sıkıntınız yoktu. İhaleyi yaptınız, işte, oldu, geldi, işte, “covid” dedik falan...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, devam...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sondaj makinesiyle alakalı bir şeyimiz vardı. Efendim, az önce sunumda da arz ettim, Amasra Müessesesinin elindeki sondaj makineleri yeterli. Biz kurumsal olarak yeni bir makine tasarımı yapıyoruz; bu tasarımla alakalı olarak da Müesseseyle karşılıklı mutabakata vararak yeni makineden onlara vereceğiz, o şekilde bir şeyimiz var.

Tali havalandırma aspiratörüyle ilgili de efendim, orada ben tekrar bakacağım; öyle herhangi bir şeyimiz yok ama benim tekrar onu bir teyit etmem gerekiyor. Arkadaşımla da telefonla konuştum, beni doğruladı aynı şekilde ama gittiğimizde tekrar bir bakacağız ilgili müdür arkadaşşımla.

“Havalandırma sistemi kaç yıllık? Modernizeye ihtiyacı var mı?” Az önce arz ettiğim gibi, modernizeye ihtiyaç duymasının tek sebebi itmeyi yapamaması. 1978 yılında kurulmuş iki aspiratör, iki ünite olarak; birinde sorun olduğunda diğeri çalışacak şekilde. Enerji kesildiğinde dizel tahrikli olarak yedeği de bulunmakta efendim.

Sensörlerle alakalı olarak da efendim, söz konusu Amasra Müessesemizde 182 adet farklı -az önce bahsettiğim- sensör bulunmakta ve bu sensörlerin kalibrasyonları belli periyotlarla yapılmakta. Yine, sunumda bilgi vermiş olduğum kişisel ölçüm cihazlarıyla birlikte herhangi bir farklılık olduğunda bunlar kontrol edilmekte.

Ayrıca -yalnızca metan için söyleyeyim efendim- 42 tane sensörümüz var ve bunlar birbirini takip eden hatlar üzerinde bulunuyor. Buralarda bir anormallik olduğunda zaten oradaki sensöre anında müdahale yapılarak sensör ya yenisiyle değiştiriliyor ya kalibrasyonu yapılıyor efendim.

Az önce benim hızlı bir şekilde aldığım notlar da bunlar. Efendim, hani “deprem olduğunda” diyorsunuz. Evet, zaten mevzuat bu tür bir şeyde yer altında tek bağlantıya izin vermez, en az iki bağlantı ister. Az önce bahsetmiş olduğum oksijenli ferdî kurtarıcılar da ortama herhangi bir hava girmediğinde kapalı devre solunum sağladığından, oksijen verdiği için kendi üstlerinde bulunanlar yarım saat kadar arkadaşlarımızın oksijen ihtiyacını karşılayabiliyor. Değişim istasyonlarına gittiklerinde maskelerini değiştirerek yer üstüne alternatif yollardan çıkış yerleri var efendim. Kazalı bir arkadaşımız da ifadesinde, yine, maskesini açarak oksijen istasyonunda, değişim istasyonunda yeni maskeyi kullanarak yer üstüne çıktığını ifade ediyor.

Sayın Bakanım, arz ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, benim bir sorum var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika Ali Bey, bir dakika... Başkan Vekilimiz söz istediler, ona söz veriyorum. Sırayla Ali Bey, ondan sonra sıra size geliyor.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Tekrar başımız sağ olsun. Şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet, yaralı olanlara da acil şifalar diliyorum. Bu tahlisiyede görev yapmış olan Karadon Müessese Müdürümüz ve bütün ekibe de teşekkür ediyorum, Allah onlardan razı olsun.

Şimdi, biz burada bütün heyet olarak, milletvekili olarak da insani sorumluluğumuzu yerine getirmek istiyoruz. Burada bu konunun aydınlatılmasıyla alakalı ve gelecekle alakalı, gelecek projeksiyonu çizmek açısından da bu Komisyonun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Sayın Genel Müdür Vekilimiz, şimdi, patlatma saat kaçta yapıldı ocakta yani orada, desandrede üretimle alakalı patlatma saat kaçta yapıldı?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Hemen cevap vereyim mi?

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Hemen, hemen, anında, evet.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, kayıtlara göre 17.50’de aşağıdaki barutçu Merkezî İzleme Sistemi’ni arıyor, kendi yaptığı ölçümde herhangi bir sakınca olmadığını, Merkezî Gaz İzleme Sistemi tarafından görülen bir sakınca olup olmadığını soruyor, oradaki görevli arkadaşlar da kendisini teyit ediyorlar. Bizim, tabii, grafiklerden elde edeceğimiz...

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Tamam, ben bir şey soracağım şimdi: 17.50’de patlatma yapılıyor, gaza 18.09’da...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – 17.50’de teyit var efendim, ilk grafikte metanın yükselmesi 17.55’te başlıyor efendim.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Şimdi, bizim yaptığımız patlatma -barutçu tarafından-17.50’de, doğru mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – 17.55.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – 17.55’te ve görülüyor ki patlamadan sonra ani bir gaz deşarjı var, doğru mu?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yok.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Yükselmesine göre, patlamadan sonra yükseliyor.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – O kadar ani değil.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Ben şimdi bitireyim.

Peki, barutçunun patlatmayı yaptıktan kaç dakika sonra alana gitmesi lazım?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Bizim onlara verdiğimiz kendi talimatlarımızda yarım saat sonra gitmesi lazım.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Yarım saat sonra.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet efendim.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Burada barutçu çok erken bir şekilde aynaya gidiyor, doğru mu? Patlatma yapılan alana gidiyor.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Alınan cenazeler... Özür diliyorum...

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Cenazelere bakılırsa erken gidiliyor.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Yani arına yakın noktada bulunuyor kendisi.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Erken gidiyor yani yarım saat bekleme olmuyor, doğru mu? Öyle görünüyor yani.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet efendim.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Ben öyle görüyorum, ben bir maden mühendisi olarak öyle görüyorum. Ben alana gitmedim ama gördüğüm şey, teknik olarak, yarım saat sonra gidilmesi gereken yerde... Şehitlerimizin de alana yakın olan kısımda bulunması şunu gösteriyor: Standartlara, verilen işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatına uyulmamış gözüküyor. Yani yarım saat sonra gidilmesi gereken alana... Barutçu alana gider -kendisi gider, doğru mu- kendi ölçümlerini -sadece sensörlerden değil- yapar, orada işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından bir sorun yoksa diğer çalışanları alana davet eder, doğru mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
– Evet efendim.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Birincisi bu.

İkincisi: Deşarj sondajları var mı?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
– Evet efendim.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Net bir şekilde alanda şu anda -biz alanı görmedik- deşarj sondajları var. Ben şimdi teknik olarak baktığım zaman -havalandırmayı arkadaşı söylüyor, havalandırma elbette ki önemli nedenlerden bir tanesi ama- burada barutçu -patlamadan önce gaz ölçümleri de yüzde 1'in altında olduğuna göre- patlatma yapmış ama patlamadan sonra bu oran yüzde 1,5'ların üzerine çıkıyor. Bu esasında bir afetin habercisidir, normal bir çıkış değil. Patlamadan sonra gazın bir yükselmesi var. Normal ocakta, normal havalandırmanın eksikliğinden dolayı bir gaz yükselmesi olur, bir şeyler olur, tamam ama patlamadan sonra bir gaz yükselmesi olduğundan dolayı bu anormal bir şey, olağanüstü bir şey diye düşünüyorum ben.

Diğer taraftan, vardiya mühendisleri... 16.00-24.00 vardiyası bu, doğru mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
– Doğrudur efendim.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Peki, vardiya mühendisleri bu saatte -benim bildiğim- başta birbirine nöbeti devrederler. Nöbeti devrettikten sonra vardiya mühendisi ocağa iner, vardiyadaki çalışanlarla birlikte -ve sadece patlatma değil- ocağın her noktasını gezerler, dolaşırlar, hatta önce devraldığı vardiya mühendisinden eksik olan yerlerin eksikliklerinin giderilip giderilmediğine bakar. Burada, Zonguldak gibi, Amasra gibi bir yerde yarım saatte bu işi yapamazsınız yani bir vardiya mühendisinin en az iki saat, iki buçuk saat, üç saat burada bu denetimleri yaptıktan sonra tespitleriyle yukarıya çıkması lazım. Benim gördüğüm -eğer yanlışsa lütfen düzeltin- şu patlatmada işçiler hariç, orada bunların arasında -ne yaralananların ne de şehitlerin arasında- teknik elemanın varlığını biz görmedik, varsa söyleyebilirsiniz yani burada vardiya mühendisi arkadaşlarımızın, meslektaşlarımızın ocakta olup olmadığını da öğrenmek isteriz.

Diğer taraftan, zannediyorum, mekanize bir ayak değil burası, doğru mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
– Ayak, yarı mekanize bir ayak.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Yarı mekanize. Hidrolik direkler mi var?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Hidrolik direk, şilt. Evet efendim, hidrolik direk, üstlerinde de tablalar.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Peki.

Burada, grizu patlamasında teknik olarak gaz çıkışı oldu ama ondan sonrasında ani bir deşarj sonucu yüksek yoğunlukta oluşan grizu patlaması nereden şey yaptı yani nedeni neydi? Orada içten kömür mü yanıyordu, oradan mı bir şey aldı? Yoksa, yine, orada, işçilerin o alanda gazı da... Veya farklı bir şey mi oldu? Diğer sorum da bu.

Diğer taraftan, alana gittiğimiz zaman “Bu alanda kömür tozu patlaması var mı?” diye sorduk, “Yok.” diye söylendi ama raporlara bakıyoruz, raporlarda burada kömür tozu patlaması olduğu söyleniyor. Bu kadar önleme rağmen, su barajlarına, tozla alakalı kısımlarda bütün önlemler alınmasına rağmen burada kömür tozu patlamasının nedenleri nedir? Alınan önlemler, o su barajları yeterli değil miydi, neydi? Bunu da öğrenmek isterim. Özellikle de patlama eksi 320’de mi oldu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – 320’de.

Tekrar ediyorum: Şehit olan madencilerimizi -orada tahlisiye kısmına katılan Karadon Müessesesi Müdürümüz de söyleyebilir- ölen, rahmetli madenci kardeşlerimizi yoğunluklu nerelerden aldınız, en yakın yerden? Aynaya yakın, patlatma yapılan yerden mi yoksa ana nakliyat galerilerinden mi, hangi kotlardan bunları aldınız? Ben size bunları sormak istiyorum.

Tekrar ediyorum: İşin esası havalandırmadan ziyade, patlatma olduktan sonraki süre içerisinde barutçunun alana gitmesi ve o patlatma yapıldıktan sonra metan gazının yükselmesiyle ilgili dışarıda da sensörlerden, müessesede yer üstünde olan insanlar kendi aralarında bir toplantı yaptılar mı bu olağanüstü hâle karşı? O olağanüstü hâle karşı bir toplantı neticesinde kim irade ortaya koydu? Bir irade var mı? Bunları sormak isterim.

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Başkan Vekilimize teşekkür ediyoruz

Ali Özkaya Bey, buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, benim de Muhammet Bey Başkanımızın sorularına benzer sorularım vardı. İlaveten... Az önce konuştuğumuz, ihalesi yapıldı da teslim edilmeyen yani bizim ihtiyacımızın 3 katına yakın güçte bir havalandırma sistemimiz var, emiş yapıyor ama itiş yapmıyor; itiş de yapsaydı bunun sonuca bir etkisi olur muydu?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Milletvekilimiz Ali Kenanoğlu, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler.

Ben de bu aspiratörlerle ilgili olarak şunu sormak istiyorum: İlk zorunluluk tarihi neydi? Yönetmelik size kaç yılında burada bu aspiratörün değiştirilmesi gerektiğini söyledi? Yani ne kadar süreli bir gecikme söz konusu ki hâlâ yerine getirilmemiş; bunu sormak istiyorum.

Bir de, teknik olarak bilgi sahibi olmadığım için öğrenmek isterim: Bu itmeyi yapamamak neye yol açıyor yani bu itmeyi yapmadığı zaman bunun sonucu nedir?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Serpil Kemalbay Hanım, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, ben, aslında, bu gelen soruları da düşündüğümde şunu bir kez daha, daha açık bir şekilde ifade etmek istiyorum: Şimdi, Ana Nefeslik Aspiratör Modernizasyonu Projesi... TTK'nin 2018 yılı Faaliyet Raporu'nda Amasra TİM özelinde planlanan yatırımlar arasında 600 bin TL ödenek ayrılarak

Ana Nefeslik Aspiratör Modernizasyonu Projesine yer verilmiş; bu, hayata geçirilmemiş 2019 yılında. TTK'nin 2020 yılına ait faaliyet raporunda yine, Ana Nefeslik Aspiratör Modeli Modernizasyonu Projesi'ne ait ödeneğin tekrar revize edilerek bu sefer 300 bin TL'ye çıkarıldığı görülmüş fakat projenin 2020 yılı içerisinde de hayata geçirilmediği görülmüş. Yine, TTK'nin 2021 yılına ait faaliyet raporunda ise Ana Nefeslik Aspiratör Modernizasyonu Projesi'nin 2 milyon TL'lik ödenekle yeniden planlandığı fakat projenin 2021 yılı içerisinde de hayata geçirilmediği görülmüş.

Şimdi, burada, biraz önce bazı sorular daha çok daha detaylara, çalışma yaşamındaki kişilere yönelik sorular şeklinde geldiği için bunu vurgulamak istedim. Şimdi, bir iş yerinde iş kazalarını önleyebilmek için elbette ki kaynağına yönelmek gerekiyor ve kaynağından sorunu çözebilmek gerekiyor. Türkiye'de de maden cinayetlerinin çok fazla olduğunu hepimiz biliyoruz yani "fazla" da demek lazım, gerçekten sistematik olarak arka arkaya gelen sayısız iş kazası yaşanıyor ve bunlarda çok büyük kitlesel ölümlerin, katliam boyutunda ölümlerin olduğu görülüyor. Öte taraftan da bir yandan, bu madencilik alanındaki faaliyetlerin ise son yıllarda giderek arttığı. Cumhuriyet tarihinde madenlerde gerçekleşmiş toplu işçi katliamlarının üçte 2'si AKP döneminde oluyor ve Enerji Bakanı Fatih Dönmez 2021'de son on bir yılın madencilikte zirvesinin yaşandığını ifade etmişti yani bir taraftan madencilikte, üretimde, kârda, madencilik faaliyetlerinin genişletilmesinde zirve yaşanıyor ama öte taraftan bakıyoruz ki maden cinayetleri de, işçi cinayetleri de bu alanda devam ediyor.

Girişte de söylendi, Soma, burada en çarpıcı; Ermenek, aynı şekilde çarpıcı katliamlardan. Şimdi, aslında bizim bu meseleye işçinin oradaki işçi sağlığı, iş güvenliği konusundaki... Hani hep denir ya "işçi sağlığı, iş güvenliği" deyince herkesin aklına bir kask gelir. Böyle değil, elbette ki o sembole dönüşen bir şey ama esas olarak işletmenin işçi sağlığı, iş güvenliği organizasyonunda nasıl bir tutum aldığı, neyi öncelediği çok önemli. Biz bu tarihe, maden sektöründeki tarihe baktığımız zaman bu tarihin içerisinde şu görüyoruz: Aslında, sürekli olarak kârların öncelendiği bu maden işletme organizasyonlarında, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınması noktasında bilimin, teknolojinin getirdiği imkânların, bütün bu önlemlerin bir taraftan Türkiye'de iş cinayetlerinin oluşmaması, kazaların proaktif bir şekilde önlenmesi, bir taraftan da kaza olduğu esnada bu kazaya maruz kalan kişilerin yaşamının korunabilmesi, sağlıklarının korunabilmesi açısından bütünlüklü olarak alınmadığını biz görüyoruz. O anlamıyla, şimdi, burada, böyle Amerikan filmlerindeki mahkemeler gibi oldu, işte, en cin soruyu sorarak meseleleri belirlemeye çalışmak gibi, ben öyle hissettim. Eğer bir revizyon, bir modernizasyon projesi varsa ki sanırım 1978'deki bir havalandırma sisteminden bahsediyoruz yani eski olmasını şöyle ya da böyle açıklamıyorum ama... Bakın, zaten işçi cinayetleri aslında 1920'li yıllardan beri önlenilirdir zaten, yüzde 98 oranında önlenildiği Amerika'daki bir uzman tarafından bilimsel olarak kanıtlanmış bir şey. 1920'lerden bugüne o kadar çok teknik ilerleme gerçekleşti ki, bu teknik ilerlemeleri düşündüğümüz zaman, bizim aslında bugün hiçbir iş kazasının ölümlü, yaralanmalı sonuçlanmaması durumuyla karşılaşmamız gerekirken tam tersi oluyor ve oradaki madencilerin, oradaki iş güvenliği uzmanlarının, oradaki mühendislerin almadığı önlemler üzerine hızlı bir şekilde odaklanma ihtiyacı duyuluyor. Bu yöntem olarak yanlış bir yöntem. Öncelikle bu modernizasyon, sadece bu nefeslik aspiratörlerdeki modernizasyon olarak değil, aynı zamanda buna daha bütünlüklü yaklaşmalıyız ama burada 1 Bakan Yardımcısını, 1 bürokrati karşımıza alıp sanki onun her şeyi cevaplaması gerekir gibi bir tablo da oluşmasın. Biz aslında bir süreç içerisindeyiz şu anda ve bütünlüklü yaklaşımlara dair konuşmalarımızı yapıyoruz. Biz, aslında, sizin oradaki bu sürece Başkanlık yapmanıza itiraz noktalarımızdan tutalım da burada gelip bize sunum yapan bütün TTK yetkilileri açısından da baktığımızda, sürece daha bütünlüklü baktığımız zaman yani biz Türkiye'de yıllardır maden cinayetleri, madenci cinayetleri yaşıyoruz. Biz buna da "cinayet" diyoruz çünkü işçi sağlığı, iş güvenliği önlemleri alınmadığı için yaşanan bu ölümler aslında bile bile ölüme gitmektir.

Hani, sanırım Soma katliamında, evet Soma'da ne demişti Yargıtaydan bir hâkim, şöyle söylemişti: “Siz olursa olsun demişsiniz burada Soma için. Yani, evet bir ölümü planlamamışsınız. 301 kişiyi öldürmeyi planlamadınız ama Olursa olsun.’ Dediniz, gerekli bütün önlemleri almadınız ve Olursa olsun. demek de olası kastla bir katliamın yaşanmasının aslında önünü açmaktır.” Ne yazık ki o Yargıtay hâkiminin verdiği ve o heyetin verdiği karar daha sonra Hükûmetin o heyeti değiştirmesiyle birlikte taksirle cezalandırılmasına neden oldu oradaki katliamda rolü olan kişilerin. Tabii ki ayrıca bütün rolü olan kişiler de yargılanmadı. Bize göre, sonuçta bu süreçte övünenler kimdir? Enerji Bakanı övünüyor. İşte “On bir yılın zirvesini yaşıyor madencilik.” diye eğer övünülyorsa o zaman buradaki üretim baskısının, üretimde alınmayan iş güvenliği önlemlerinin sorumluluğunun da bir parçası aslında... Hele ki bu bir kamu kurumu yani TTK'den bahsediyoruz yani kamu yararı gözeterek... Biz Soma'da da tartışırken öyle tartışmadık mı? Madencilik kamuda olmalı ki iş güvenliği önlemlerinin alınmasıyla ilgili kâr odaklı düşünülmesin ve işçinin canı, hayatı korunabilsin. Tabii, sadece işçinin canı, hayatı değil, aynı zamanda doğamızı da tahrif eden bir süreçten bahsediyoruz. Dolayısıyla, bizim buradaki, bu Komisyonun üzerindeki soru işaretleri... Mimarisi daha farklı bir şekilde düzenlenmeliydi bu Komisyonun, biz burada daha farklı bir tartışma yürütmeliydik. Buradaki heyetin başında olan Komisyon Başkanı daha farklı bir kişi olmalıydı yani geçmişinde hem Enerji Bakanlığı hem de Soma'da bizzat Enerji Bakanı olan birisinin, bize göre aslında sorumlu olan bir kişinin olması, burada, bu heyete Başkanlık yapması ciddi bir sorun. Yani, bunu ele almadan düşünülemez çünkü Türkiye'de cezasızlık politikası var, biz bunu yıllardır söylüyoruz. İş cinayetlerinde cezasızlık politikası olduğu için biz her defasında tekrar tekrar bu katliamlara tanıklık ediyoruz. Eğer bir maden katliamında sorumlu olan bakanlıklar başta olmak üzere bedel ödenseydi, devamındaki iş cinayetlerinin de olmadığını, burada yapılması gereken bu modernizasyon planlarının ne yapıp edilip hayata geçirildiğini görürdük.

Bir soru da şu: Efendim, bu emisyonların hem itişli hem de emişli yapılması konusunda bir aspiratör -bu konulardaydı- modernizasyonunun... Bunun da bu kazada bir rolü yok deniliyor. Şimdi, biz, sadece bu konuya dair değil, bütünlüklü olarak baktığımızda, ne kadar hava gerekiyordu burada, niye bu kadar hava gerekiyordu; bu hava daha az emildiği zaman, daha az ortama verildiği zaman metan gazıyla nasıl bir etkileşimi olurdu; o etkileşimin bu patlamaya hangi sonuçları olurdu; tabii ki bunları daha ayrıntılı incelememiz gerekiyor. Hemen hızlı bir şekilde orada çalışanların buradaki sorumluluklarına doğru indiğimiz zaman aslında sorunun bütününe bakmamış oluruz ve bilimin, mühendisliğin ve teknolojinin gereğinin düşünülmediği, aksine ucuz emek rejimi olan bu sistemdeki sorunlara eğilmemiş oluruz.

Bence bu Komisyon sistemik sorunlara eğilmek zorunda, eğer o sorunlara eğilemezse ve onları mahkûm edemezse, oradan bir sonuç çıkaramazsa Türkiye'deki bu ucuz emek rejiminin... Sadece ücretin ucuzluğundan bahsetmiyorum; sistemin ucuza getirilmesi, bir taraftan kârlılığın patlatılırken, zirveye çıkarılırken aslında insan sağlığını ve güvenliğini korumayı, doğanın korunmasını ve bu madenlerin olduğu yerdeki yaşam alanlarının ve oradaki insanların kendilerini yeniden ürete imkânlarının baltalanmadığı süreçleri de tartışamayız diye düşünüyorum. O yüzden, sorularımızı sorarken de bu çerçeveye dikkat etmek gerektiğini söylemek istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Teşekkür ediyoruz.

Sistematik olarak da o raporda bunların dikkate alınacağını, bu tavsiyenizin dikkate alınacağını bir kez daha söylemek istiyorum.

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu Milletvekilimiz, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, yanlış biliyorsam beni düzeltin; madenlerdeki iş güvenliğiyle ilgili yönetmelik gereği metan gazının yüzde 2'yi geçtiği durumlarda işin durdurulması lazım, değil mi? Yüzde 2 diye biliyorum ben.

(Uğultular)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Durduruluyor, tamam.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yüzde 2’de durdurulması gerekir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Durdurulması gerekir yani yönetmelik bunu söylüyor.

Şimdi, buradaki bilirkişi raporlarına baktığımız zaman şunu söylüyor: “Merkezi Gaz İzleme Sistemi’nden alınan veriler incelendiğinde metan seviyelerinin müteakip defalar uzun süre boyunca yüzde 1,5 ve yüzde 2’nin üzerinde kaldığı, neredeyse rutin olarak yüzde 1,5’i; düzenli olarak da yüzde 2’yi aştığı için potansiyel patlayıcı metan seviyeleri oluşmuştur. Teknik olarak metan gazının alt patlama limiti olan yüzde 5’i geçtiği durumlar da yaşanmıştır.” Ne yapılması lazım? Durdurulması lazım. “Ancak tertip defterleri incelendiğinde ikaz ve alarm seviyelerinde maden ocağının kısmen dahi olsa boşaltılması yönünde bir önlem alındığı ve üretim miktarında bir azalma olduğu görülmüştür.” Yani diyor ki: Burada rutin olarak metan gazı yüzde 1,5’i geçmiş durumda, yüzde 5’i geçtiği durumlar yaşanmış ancak burada yönetmeliğin emrettiği şekilde hiçbir şekilde iş durdurması yapılmamıştır; burada değinilen şey bu. Ve biraz evvel sunumunuzda bahsettiğiniz gibi, burası da düzenli olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müfettişleri tarafından ve MAPEG’in müfettişleri tarafından inceleniyor ve denetleniyor. Yani eğer bu inceleme ve denetlemeler yapılmış olsaydı, adamakıllı yapılmış olsaydı büyük ihtimalle o inceleme ve denetlemelerde bu hususlar yer alırdı diyorum.

Bir de metan drenajı yapıldığından bahsettiniz, metan drenajı nedir? Çok kısaca...

BAŞKAN TANER YILDIZ - Siz cevap vermeyin.

Siz sorunuzu tamamladıysanız...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şöyle söyleyeyim: Biraz evvel Sayın Genel Müdür Yardımcımız metan drenajı yapıldığından bahsetti. Oysa sonuç ve kanaat kısmına baktığımız zaman bilirkişi raporunda, ikinci bölümde “Metan drenajı” başlığı var: “Türkiye Taşkömürü Kurumuna bağlı ocaklarda metan drenajı uygulaması yapılmamaktadır. Bu durum yaşanan kazanın yetersiz ve etkisiz havalandırma ile birlikte temel nedenlerinden biridir. Metan drenajı uygulaması hayata geçirilmiş olsaydı meydana gelen kaza olayı önlenebilirdi.” diyor. Yani bilirkişi raporunda en önemli sebeplerinden bir tanesi bu diyor. Fakat biraz evvel, Sayın Genel Müdür Yardımcısı -tutanaklarda vardır- metan drenajı yapıldığından bahsediyor. Kurumunuzdaki müesseselerde metan drenajı yapılıyor mu, yapılmıyor mu? Bunu öğrenmek istiyorum.

Bir de -biraz evvel dediğim gibi- bu, yüzde 2’nin üzerine çıkmış olmasına rağmen iş durdurmasının yapılmamasını nasıl yorumluyorsunuz?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Notunuzu alın lütfen.

Teşekkür ediyoruz.

Evet, isterseniz sıradan gidelim.

Kani Bey, buyurun.

KANİ BEKO (İzmir) – Kısaca ben şunu öğrenmek istiyorum. Ben yedi yıl ILO’da görev yaptım. Şimdi, 176 sayılı, ILO ile Türkiye arasında yapılan bir anlaşma var. Şimdi, bu hepimizin konuştuğu şeyler doğrudan 176 sayılı Madenler Yasası’nın içerisinde var, ayrıntıları da ben biliyorum ama sorum şu, bir: ILO ile Türkiye arasında yapılan 176 sayılı Sözleşme’yi Türkiye’de uyguluyor musunuz? Şimdi, ikincisi, -redevans sistemin iptali için çok uğraştık, çok çalıştık, çağ dışı bir sistem bu- bu redevans sistemi devam ediyor mu? Redevans sistemiyle beraber bu iş yerlerinde hâlâ taşeron çalıştırıyor

musunuz? Bir üçüncüsü, madenlerde yeterli işçi olmadığı raporlarda belirtilmiş. Siz biraz önce ne kadar işçi olduğunu anlattınız ama asıl olan mesele şu: İş cinayetinin yaşandığı anda raporlarda yeterli teknik işçinin olmadığını vurgulamış uzman arkadaşlarımız; bana göre bu çok önemli.

Bir de, bunu siz de biliyorsunuz, aslında bir maden işçisinin madenlere inmeden önce mutlaka dört aylık eğitimden geçirilip sertifikasının olması lazım; daha önceki toplantıda da ben söylemiştim Sayın Bakanım, size bunu defalarca anlatmıştım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet Başkanım.

KANİ BEKO (İzmir) – Soma’daki iş cinayetleri sonrası ben üniversiteye gittim, orada nasıl sertifika aldıklarını kulağımla duydum ve gözümle gördüm; bunlar çok önemli şeyler, bu çocuklar bizim çocuklarımız.

Şimdi bir başka şey, şöyle -bu bana göre çok önemli, şimdi bir sendikacı olarak söylüyorum benim kırk beş yılım geçti buralarda- işçi sağlığı, iş güvenliği uzmanları eğer çalışmış olduğu iş yerinden maaşlarını almaya devam ederse biz bu iş cinayetlerinin önüne geçemeyiz. Yani bizim söylediğimiz bir şey var: İşçi sağlığı, iş güvenliği uzmanlarının mutlaka ama mutlaka bağımsız kurum ve kuruluşlardan maaş alması gerekiyor ki cesaretli bir şekilde burada rapor yazabilsin. Ben örnek olsun diye söylüyorum: Soma’da bazı işçi sağlığı, iş güvenliği uzmanlarının madenlere inmeden rapor yazdıklarını da biliyorum. Dolayısıyla burada dikkat edilmesi gereken şeyler var: Bizim, -az önce söylemeye çalıştığım- patlama öncesi, işçi sağlığı, iş güvenliği uzmanlarına, uzman raporlarına bakmamız gerekiyor; bir. İkincisi, iş yerlerinde -ben yıllarca komisyon üyeliği yaptım- 1 işveren, 2 sendika, 3 uzman arkadaşımız tarafından işçi sağlığı, iş güvenliği komisyonu kurulup her ay o iş yerinde tehlikeli ve riskli işle ilgili karar alması gerekir; bu karar defteri bana göre çok önemli.

Bir de karakutuyu incelediniz mi? Biliyorsunuz, her yerde olduğu gibi, madenlerde karakutu var; bu karakutu çok önemli, bu karakutuyu incelememiz gerekir düşüncesi içerisindeyim.

Bir başka şey, şimdi, Sayıştay raporlarını ben de okudum, bu önemli bir şey. 2019 yılında Sayıştay raporlarında Bartın Amasra madenleriyle ilgili burada tehlikeli ve riskli iş yerleri var denilmiş ve önlem alınmadığından dolayı bir para cezası kesilmiş, Bartın’da madeni çalıştıran yöneticileri uyarılmışlar. Bu, 2019 yılındaki Sayıştay raporlarında var, eğer bu para gerçekten kesildiyse... Şimdi, bu para ne için kesildi? Bu para kesilmesine rağmen hâlâ siz orada önlem almadıysanız bana göre çok büyük bir eksiklik.

Son olarak şunu söylemek istiyorum: 2002 yılından bu yana... Siz de bakın istatistiklere. Ben geçen hafta Avrupa’daydım, on gün Avrupa’da kaldım. Tabii, gittiğim yerler, genelde hep sendika başkanları, çalışma bakanları... Baktım istatistiklere -yani üzülüyorum şahsen, bu çocuklar bizim çocuklarımız- 2002 yılından bu yana işçi sağlığı, iş güvenliği önlemleri alınmadığından dolayı 30 bine yakın işçi kardeşimizi bu iş cinayetlerinde kaybettik. Siz de araştırın göreceksiniz; 30 bine yakın arkadaşımızı kaybettik. Dolayısıyla eğer bu işçi sağlığı, iş güvenliği önlemleri... 176 sayılı Sözleşme’ye -biraz evvel söylediğim gibi- uygun bir şekilde biz önlemlerimizi alamazsak bu cinayetler bundan sonra da devam eder. Dolayısıyla tabii ki ben uyarıyorum. Bu konu hassas bir konu. Lütfen, ILO ile Türkiye arasında yapılan 176 sayılı Sözleşme’ye uyun diyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Teşekkür ediyoruz.

Aydın Özer Milletvekilimiz.

Buyurun.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Bakan Yardımcım, şimdi, kafama takılan bir soru var, onu düşünüyorum. Ali Özkaya Vekilimiz sordu ama üzerine hemen “Yeterlidir.” diye geçiştirildi. Şimdi, aspiratörler 44 yaşında, 1978’de yapılmış. Tabii, bu planlanırken bir ocak derinliği hesaplanıyor. Nereye kadar gideceği hesaplanıyor. Eksi 350’ye kadar ocak aşağıda çalışmaya başlamış. Şimdi, orada 2018’de bir ihale yapılmış bu aspiratörlerin kanatları değişsin diye, çift yönlü olsun diye. Benim kafama takılan bir soru var, bunu bildiğim için sormuyorum yani hakikaten merak ettiğim için soruyorum. Belli bir seviyeye kadar geldikten sonra, madem havalandırma çok önemli, asıl patlamanın sebebi de eksik havalandırmaya bağlanıyor, belli bir kottan sonra bu ihale yapılmıncaya kadar bu işçiler çalıştırılmasaydı; belli bir kota kadar, yeterli havalandırma olan bölüme kadar... İhalesi tamamlanıp bu aspiratörlerin kanatları değişinceye kadar beklenseydi, bu kaza olur muydu, olmaz mıydı? Burada, şimdi şuna bakıyorum ben: Bir taraftan ihale aşaması sürüyor, 3 kere ihaleye çıkarılıyor, 3 ihalede de sonuç alınmıyor; tedarikçi firma diyor ki: “Biz yapamıyoruz, bunu sağlayamıyoruz.” ama işletme çalışmaya devam ediyor yani bir havalandırma fizik kuralı gereğidir. Ne kadar çok uzaklaşırsa havalandırma bölgesinden o kadar çok emiş ve basınç gerekli, o kadar çok hava akımı gerekli. Ben burada bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. 320 kotunda -bu ihalenin yapılması aşamasına gelmesine rağmen- bu aspiratörler gelmemesine rağmen, bağlanmamasına rağmen, oradaki çalışma doğru mu değil mi? Sorum bu.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ŞEREF KALAYCI – Cevap verelim mi Sayın Başkanım?

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Toplu olarak mı cevap vereceksiniz Sayın Genel Müdürüm?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Toplu...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Başkanım, çok kısa bir...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Ünal Bey, buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi, Sayın Başkanım, bu şekilde olunca aslında hiçbir şeyi çözmüyoruz. Yöntem bence çok yanlış. Neden çok yanlış? Bir sürü soru soruldu, belki de şu anda 300’ü buldu soru sayısı ama cevap veremiyor yani dolayısıyla, bence Komisyon amacına uygun çalışmıyor şu anda. Sayın Genel Müdür Vekilinin söylemlerini çok önemsiyorum çünkü kazanın meydana geldiği Kurumu temsil ediyor şu anda ve kazanın meydana geliş şeklini biz açıklığa çıkarmaya çalışıyoruz. Sanırım bu Komisyondaki bütün arkadaşlarımızla bu gerçeğin açığa çıkması yönünde, doğru bir şekilde açığa çıkması yönünde hemfikiriz; amacımız bu yani. Yani gerçeği açık bir şekilde bulmamız lazım ki çözüm önerilerini doğru üretelim ve bir daha da bu kaza yaşanmasın ama yöntem yanlış ilerliyor. Şimdi bu şekilde olduğu zaman, benim soracağım birçok soru var ama hangi birini cevaplayabilecek?

AYDIN ÖZER (Antalya) – Hepsi kaynar gider.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi kaynadı gitti bence yani. AK PARTİ’li arkadaşlarımız da gayet güzel... Yani dolayısıyla bence şu mevcudu bir cevaplasın Sayın Genel Müdür Vekilimiz.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Şimdi “Cevap veremiyor.” ifadesi doğru değil, biz ona söz hakkı vermedik, elbette ki Sayın Genel Müdürün de bu konuyla alakalı söyleyecekleri vardır, biz beğensek de beğenmesek de, orada bir sorumluluğu var, elbette bir cevabı olacaktır.

Süreci beraber yönetiyoruz; Sayın Başkan burada az önce “Böyle mi yapalım?” dedi, hep beraber “Böyle yapalım.” dedik. Şimdi yöntemi değiştirelim...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bakın, şunu için söylüyorum: Mesela, ben az önce sorduğum soruların cevaplarının dörtte 3’ünü alamadım ben.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Ünal Bey, Sayın Genel Müdürümüze söz verelim. Söz verdikten sonra eğer cevaplarını alamadığınız sorular varsa tekrarlayalım; hiç sorun yok.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Var, alamadıklarım var. O zaman öncekileri tekrarlayayım, sonra diğerlerine geçeyim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Evet, hiç sorun yok.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi bakın, havalandırma sisteminin ne kadar önemli olduğunu ifade ettik, hepimiz hemfikiriz bu konuda ve bizim ötemizde... Biz neticede teknik uzman değiliz. Burada, elimizde bize yol gösteren, rehber olan bir rapor var, iki gün önce çıkan bir rapor ve bütün kurumun kayıtlarını incelemiş 7 kişi var burada, 7'si de önemli isim. Kurumun kayıtlarını incelemiş ve ocak mahalline gitmişler, orada keşif yapmışlar, belki aşağıya inememişler ama bir durum tespiti yapmışlar bakın.

Burada sormuşuz, demişiz ki: Birinci, en önemli konu -açıkladım da az önce, okudum da rapordan havalandırma sistemi. Şimdi, Sayın Genel Müdür Vekilimiz “Havalandırma sisteminde bir sorun yok.” diyor benim anladığım kadarıyla ama üzerine gidince, bir iki soru sorunca, bu sefer dedi ki: “İhale yaptık.” İhaleyi açıkladı, bize önce ihaleyi açıklamadı bakın. Kendisine ben tekrarla söylüyorum bakın, biz burada savcı makamı değiliz, siz de şüpheli değilsiniz; biz sizi sorgulamıyoruz. Biz, bir durum tespiti yapmak için “Durum açıklığa çıksın.” diye, “Gerçek açıklığa çıksın.” diye size sorular yöneltiyoruz ve sizden de ricamız, beklentimiz ve kamuoyunun beklentisi, gerçeğin açığa çıkacak şekilde cevapların verilmesi. Yani siz burada avukatlık da yapmıyorsunuz, kurumun avukatı da değilsiniz, şüphelilerin avukatı da değilsiniz; yargı süreci devam ediyor; o, savcılığın yapacağı iş. Ama ben şurada şunu öğrenemezsem... Bakın “İhale 3 defa tekrarlandı.” dediniz, ısrar üzerine o çıktı ortaya; siz, baştan bunu söylemediniz, bize söylemeniz lazımdı, ben size sordum bunu. Bakın, “Bakanlıktan bununla ilgili bir talepte bulundunuz mu?” dedim, yani bu havalandırma sisteminin yenilenmesiyle ilgili ödenek ayrıldı mı, vesaire; cevap vermediniz, ısrar edince bunu yanıtladınız

Bakın, o zaman önceki sorularımı tekrarlıyorum ama yeni soru sorma hakkımı da muhafaza ediyorum o zaman.

Şimdi bakın, demişim ki size: Bakanlıktan ödenek ayrıldı mı? Bakın, burada siz de zorlayınca “Aspiratörün kapasitesinde bir sorun yok.” dediniz. Ne dediniz? Emiş ve itiş güçleriyle ilgili bir teknik konu anlattınız, dediniz ki: “Emiş açısından bir problem yok ama bu aspiratörler 1978 yılından beri kullanıldığı için itiş yönünden problem var ve bu da mevzuattan kaynaklanıyor.” Doğru mu anlamışım? Doğru anlamışım. Bu mevzuat neyin mevzuatıdır? Bu mevzuat ne zaman yürürlüğe girdi? Yönetmelik midir, kanun mudur? Bu mevzuat yürürlüğe girdikten sonra ne kadar süre geçti ve siz bunu değiştiremediniz?

Bakın, bir tarih verdiniz, not aldım; en son 3 ihaleden sonra, “En son “18/10/2021 tarihinde ihale yapıldı.” demişsiniz. Bakın, aradan geçti tam bir yıl sonra bu patlama meydana geldi. Gereçesini de şöyle açıkladınız: İşte “Pandemi girdi.” dediniz, “Şirkete doksan gün süre uzatımı verdik.” dediniz, “Malzemeleri temin edemedi.” dediniz. Bakın, bir yıl bu, sürüncemede kalmış; doksan günse, bir ikinci doksan gün daha verilmiş, bir üçüncü doksan gün daha verilmiş; tam bir yıl süre vermişsiniz bu şirkete. Ya, burada bir ihmal yok mu sizce, kurumun bir ihmali yok mu? Bu havalandırma sistemi kurulmuş olsaydı, bu rapora göre, bu kaza meydana gelmezdi. Siz ısrar ediyorsunuz, diyorsunuz ki “Sistem çalışıyor. Yeterince hava bastık.” Ama bu rapor öyle demiyor, sizi doğrulamıyor, Kurumu doğrulamıyor. Yani net bir şekilde yazmış “Havalandırma sisteminin hatalı planlanması ve eksikler olması bu kazanın temel sebebidir.” diyor. Ben demiyorum, kimseyi suçlamıyorum, sizi de suçlamıyorum ama öyle diyor rapor, iki gün önce çıkan rapor. E, şimdi biz bunu açıklamazsak, ben size az önce de ifade ettim,

gömleğin ilk düğmesi bu, bunu geçiştirirsek, konuşuyormuş gibi yapıp da bazı şeyleri atlarsak o zaman ikinci, üçüncü düğmeye gitmeye gerek yok, Yanlış iliklenmiş olur, iki yakamız bir araya gelmeyecek, Komisyonun iki yakası bir araya gelmeyecek demektir; o açıdan diyorum. Sonra konu değişiyor, başka o şeyler oluyor ama konu havalandırma. Bunun için zaten sunuma ara verildi. Havalandırmada kaldık biz, sunumun devamını dinleyemedik. Onun için dedim yöntem yanlış.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Bunu bir cevaplasın Başkanım, bunu bir cevaplasın.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi, bakın, devam ediyorum.

Bakın, bu mevzuat ne zaman çıktı? Siz 3 ihaleyi iptal ettiniz. Bu şirket bir yıl geciktirmiş, bakın. 41 cana mal olmuş, bu ihmalin faturasını kırk bir canla ödemişiz. Bu şirkete bir para cezası uyguladınız mı, efendime söyleyeyim, bir yaptırım uyguladınız mı, neler yapıldı bu şirkete? Ya, bir zorlama, bir uyarı, vesaire bunlar yapılmadıysa burada kurumun da sorumluluğu doğar. Zaten gecikmiş, zaten bir ihmal var.

Bakın, artı başka bir konuya dikkat çekmek istiyorum arkadaşlar. Türkiye Taşkömürü Kurumunu bilmeyen arkadaşlarımız vardır. Sayın Komisyon Başkan Vekilimiz de Zonguldak'tan, hepimizi biliyoruz, 5 tane müessese var arkadaşlar, 5 müessese var. 5 müessesenin 4'ünde acaba bu aspiratörler yenilendi mi? "Eski teknoloji" diyoruz, ne yaptık? Amasra'da yenileyememiştir, onu başaramamışız; "Becerememiştir" demiyorum, başaramamışız ama diğer 4 müessesede mesela Kandilli'de -Armutçuk'ta- yenilendi mi? Karadon Müessese müdürümüz orada, yenilendi mi? Kozlu'da, Üzülmüş'de yenilendi mi arkadaşlar? Yani amacımız ne? Bir daha kaza olmasın. Eğer bu ocaklardakiler de yenilenmediyse, eski teknoloji devam ediyorsa şimdi buradan uyarıyorum, şu dakikadan itibaren yine büyük bir maden faciası yaşayabiliriz, havalandırma sistemi hatalıysa. Bunları bizim şu anda açığa çıkarmamız lazım. Genel Müdür Vekilisiniz, eğer eksikler, noksanlar varsa şimdiden talepte bulunun Enerji Bakanlığına, yatırım bir an evvel yapılınsa ihalesi yapılınsa, başka canlar yanmasın; bütün temennimiz bu. Ama ne oluyor? Sorularımız yeterli şekilde cevaplanmıyor.

Bakın, havalandırma ile ilgili "Doğru hava sistemi kullanıldı ve mevzuata aykırı ama yeterlidir." denildi. Bakın, işçiler bunu söylemiyor Sayın Başkan Vekilim, işçiler bunu söylemiyor Sayın Başkanım, söylemiyor. Basına yansıyanlar var. Bakın, diyor ki işçi Şaban Yıldırım'ın eşi Sena Yıldırım "Metan gazı var gibi gözüküyor diyordu." Eşi rahmetli için diyor, "Ona rağmen çalışmaya devam etti." diyor. Şaban Yıldırım'ın kayınvalidesi Nesrin Akkuş "Vefat etmeden bir hafta önce ya var ya yok evde oturuyorduk. Şaban 'Tüm işçileri dışarı çıkartıp orayı temizleyecekler.' dedi bize. Toptan temizlik yaptılar ama evlatlarımızı temizlediler." demiş. Mehmet Ali Bulut'un babası Ali Bulut "Zaten bir süredir ocakta metan gazının olduğunu söylüyorlardı çocuklar. Arada bazı değerler yükseliyor diyorlardı. Ama mecbur olarak girip çalışıyorlardı." demiş. Baba, acılı baba... Eşi "Gaz var, gaz var dediler. Eşim üç aydır 'Havalandırmalar yapılacaktır.' diyordu. Nefessiz kaldı. On yedi saat cesedini bekledim." demiş. Arkadaşlar, bunlar bir insanlık dramıdır ya. Bunları hissetmemiz lazım ama ne yapıyoruz? Yani bir soru bombardımanı, yani yangından mal kaçırır gibi. Türkiye Taşkömürü Kurumunun dışındaki diğer kurumları da dinleyelim. Ben burada söylenecek her şeyin çok kıymetli ve değerli olduğunu düşünüyorum. Hepimiz, amacımız ortak olduğuna göre... Bir sunum yapmaya çalışıyor bürokrasimiz. Diğer kurumlar da yapsın, bir şey demiyorum ama arkadaşlar, bunları biz şimdi açıklığa kavuşturmazsak doğru bir sonuca varamayız diye düşünüyorum. Onun için sizden özellikle istirham ediyorum: Bizim sorduğumuz sorulara açıklıkla ve net bir şekilde cevap verirseniz hizmet etmiş olursunuz, bir daha bu kazaların yaşanmaması için iyi bir şey yapmış olursunuz; biz bunu istiyoruz. Öbür türlü, kimin suçu varsa... Yargı süreci işliyor zaten; beraat edecekse beraat eder, ceza alacaksa ceza alır ama bunların

açıklanması lazım. Zaten elimizde bir veri var, bu veri net; savcılığın oluşturmuş olduğu 7 kişilik bilirkişi raporunda kusurlar ve hatalar üç aşağı beş yukarı, yüzde 80 civarında açığa çıkarılmış zaten. Hani bunun üzerinden gidersek daha uygun bir sonuca varırız diye düşünüyorum.

Öbür taraftan -yine başka bir konuya girdik az önce- bakın, 27 no.lu sensöre göre 1,69 seviyesine gelmiş de patlama gerçekleşmiş. Benim bildiğim kadarıyla metan seviyesi 1,5’u geçtiği zaman mevzuat gereğince elektrikler kesiliyor, 2’yi geçtiği zaman ocak boşaltılıyor. Ama bakın “1,69” diyor sensör -sensör de 1,69- en son alınan veri bu, Sayın Bakan da bunu açıkladı ama patlama olabilmesi için -yine hepimizin bildiği üzere, teknik olarak, uzmanların dediğine göre- 4 seviyesini geçmesi gerekiyor.

AYDIN ÖZER (Antalya) - Hatta 5’i geçmesi gerekiyor.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ben “4” diye biliyorum ama 5 olsun, sorun değil.

Ama patlama seviyesine gelmemiş, sensörün verisi 1,69; elimizdeki tek veri bu.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) - En son veri.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – En son veri.

1,69’dan sonra bir anda, 1 saniyede herhâlde 5’e çıkmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sensör yanlış yerde çünkü

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ya, bu neden şey oldu, işte onu soracaktım: Acaba sensör yanlış yere mi takıldı? Çünkü herhâlde arından 60-70 metre geride, üretimin yapıldığı yerde değil de 60-70 metre geride olduğu ifade ediliyor. Bakın, bunun açığa çıkması lazım. Bunu siz bilebilirsiniz. Bize sensör sayılarını söylediniz; tamam, baktık biz bunlara, güzel; daha fazla olsun, daha fazla yatırım yapalım, sorun yok ama siz o elinizdeki sensörü doğru yerde kullanmazsanız işte böyle kaza olur çünkü veriyi sağlıklı vermemiş. Bakın, Karadon kazasında -Sayın İşletme Müdürümüz orada- orada avukatlık yaptım, oradaki sensör verileri bire bir, motamot çıktı. Bilirkişi yapmış olduğu incelemede, patlama seviyesinin nasıl olduğunu, ani gaz degajını, hepsini takır takır çıkardı. Ama burada böyle bir şey yok. Bakın, burada bir hata var, bu sensör doğruyu göstermiyorsa burada bir hata var; onu düşünüyorum. Bunu açığa çıkarmamız lazım Sayın Başkanım, çıkması lazım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ünal Demirtaş Milletvekilimizin vesilesiyle şunu söyleyeyim: Eğer biz bugün burada yazılı veya sözlü cevaplardan istediğimiz şekilde ikna olmazsak bir kez daha TTK’yi sunuma değil, yalnızca bu konu üzerinde odaklı olarak, soru-cevap kısmına odaklı olarak, interaktif kısma odaklı olarak tekrar çağırabileceğiz. O yüzden bugün karar vereceğiz yani rahat olalım, milletvekillerimiz sorularını, yorumlarını, eleştirilerini çok rahat yapsınlar. Dediğim gibi, bu son toplantı değil, daha toplantı da düzenleyebiliriz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Başkanım, şu ana kadar olan soruları bir cevaplasın.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii ki... Müzeyyen Hanım da söz istemişti.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, o zaman ben bunu tamamlayayım. Sensör meselesine girmeyecektim, ayrı bir başlık açmıştım ama madem konusu açıldı, ona da gireyim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamamlayın.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Şimdi, bakın, burada bilirkişi raporunda yazmış, diyor ki: “Metan gazıyla mücadelede kullanılan tek yöntem yasal zorunluluk olan havalandırmadır ancak o da yeterli ve etkili değildir.” Devam ediyor: “Yapılan incelemelerde artan metan konsantrasyonu değerlerinde yer altı madeninde hiç olmazsa kısmi olarak durması gereken üretim faaliyetlerinin üretim rakamlarına yansımadağı görülmektedir. Örneğin, 16 Eylül, 16.00-24.00 vardiyasında, tamamında, 27 no.lu sensörden alınan verilere göre bu galeride tüm vardiya boyunca konsantrasyonun 1,50’nin

üstünde olmakla...” Bakın, 1,50’nin üstündeymiş tüm vardiya boyunca; durdurulması gereken bir şey, elektriğin kesilmesi gereken... Devam etmiş: “Bir buçuk saat boyunca ve...” 2’nin üzerindeymiş; bakın, 2’nin üzerine de çıkmış. Ne zaman çıkıyor bu? Bakın, 16 Eylülde 2’nin üzerine de çıkmış. Bu durum ayın 16’sında yapılan üretim miktarlarına hiç yansımamıştır yani bakın, burada bir yanlışlık var. 1,5’i geçiyor, hatta 2’yi geçiyor ama üretim devam ediyor. Üretim devam ediyor arkadaşlar, dikkatinizi çekmek istiyorum, neden üretim durdurulmuyor? Bakın, devam ediyor “Şekil 11’de anlatılan konunun sonuçlarına benzer bir durum Ekim ayınının 4’ünde de meydana gelmiştir. 4 Ekim, yine 08.00-16.00 vardiyasında yaklaşık beş saat boyunca galeride gaz miktarı kısmi durdurma ve ikaz sınırının üzerindedir.” Neymiş o? Yine 1,5 ve 2’nin üzerinde. Bakın, burada yine bilirkişinin vermiş olduğu 27 no.lu sensörden bir veri var. Ne zaman? Onu yazmamışlar ama burada şeye koymuşlar. Bakın, 28/09/2022 tarihinde 17.00 ile 17.34 arasında 5’in üzerine çıkmış değerli arkadaşlar, sensör verisine bakıyoruz 5’in üzerine çıkmış; burada var, bu raporu isteyen arkadaşlara da verebiliriz.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Her şeyi bu rapora bağlamayalım.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hayır ama şöyle, bakın...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Ama bak, öyle yapmayalım bence, rapordan başka bir yere...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bakın, rapor değil bu, sensör verisi bu, sensör verisi; 5’üne çıkmış, bakın, üretim durmamış.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bence biraz dinleyelim, rapor zaten elimizde var.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ben bitireceğim, ben bitireceğim.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Kaç sensör? 1 sensördü değil mi? Sadece 1 sensör mü var?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 1 sensördü kazanın olduğu sensör.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – O zaman kaç sensör var?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Fark etmez, bir tanesinde yüksek çıkarsa zaten...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kapatılması lazım, mevzuat böyle çünkü. Yani 5’in üzerine çıkmış, patlama derecesi... Ve patlama olmamış, bakın, Allah korumuş, o tarihteki o vardiyadaki işçilerimizi Allah korumuş, patlama olmamış çünkü patlamanın olabilmesi için Sayın Vekilim, metan gazının aynı zamanda elektrikle buluşması gerekiyor. Bir kıvılcım çıkmamış.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Sadece elektrik değil...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – 250 derece ısıya ihtiyaç var.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bakın, az önce işçilerin acılı ailelerinin sözlerini okudum Allah korumuş, o vardiyadaki o saatte çalışan işçilerimizi Allah korumuş. Yani böyle bu kadar çok yükseğe çıktığı hâlde, 5’in bile üzerine çıktığı hâlde -ki bilirkişi tespit etmiş bunu- bu ocaktaki çalışmalar niye durdurulmamış? Niye durdurulmamış yani bunun açığa çıkması lazım.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Vekilim, Enerji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müfettişleri 5’in üzerine çıktığını yaptığı denetimde görmüyorlar mı? Görüyorlar ama ona rağmen hiçbir tedbir aldırıyorlar.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bakın, arkadaşlar, şimdi ben buradan tekrar uyarımı yapıyorum: Diğer müesseselerde eğer havalandırma sistemleri yenilenmediyse -işte az önce ifade ettiği gibi- emiş ve itiş güçlü sistem yenilenmediyse diğer 4 ocakta büyük bir maden faciası yaşanılması kaçınılmaz. Orada Karadon Müessese Müdürümüz duruyor; iki gün sonra Karadon’da da yeni bir kaza olursa şaşırılmayalım, bunun için ne gibi yatırımlar yapılacak? Yapılmadıysa, eğer kaynak ayrılmadıysa

Enerji Bakanlığı tarafından, beraberce talep edelim biz bunu, yaptırtaalım bir an evvel, ihale süreçlerini hızlandıralım. “21/b” vardı, birçok ihale öyle oluyor, 5’li çetelere verince öyle oluyor, hemen hızlı bir şekilde yapılıyor. O ihale yöntemiyle yapalım bunu çünkü can yanıyor arkadaşlar, can, can...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – “Siyasetüstü” demiştiniz ama hep siyaset yapıyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, teşekkür ediyoruz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Çok teşekkür ederim, sağ olun Sayın Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sözü önce Müzeyyen Şevkin Milletvekilimize, daha sonra da Grup Başkan Vekilimize vereceğiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdür Yardımcımız...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Sayın Başkan, bizi görmüyorsunuz ya!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Başkanım, sırayla geliyor.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Herkes konuşuyor, ben 1 defa söz istedim. 3 defa söz veriyorsunuz...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Başkanım geliyor, geliyor. Arkadaşlar, yani hep beraber konuşma imkânı yok, sırayla konuşacağız.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Tekrar tekrar veriyorsunuz, biz bir kere istiyoruz, hiç bakmıyorsunuz bu tarafa.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakıyorum ben, ekrandan bakıyorum.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şimdi, 46 kez denetim yapıldığını ifade ettiniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Affedersiniz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Buyurun.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, arkadaşlar, isterseniz, kabul ediyorsanız süre koyalım beş dakikayla sınırlı.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Bence koyun.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, diyorsanız koyalım yani tamamen...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Soru mu soruyoruz, yorum mu yapıyoruz belli değil.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bence yapmayalım arkadaşlar. Bakın, Araştırma Komisyonu yani diğer kurumlarda böyle konuşmayız yani, işin ana şeyi bu, mevzu bu.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, yapmayacaksa sürelerimizi biraz şey kullanalım.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Arkadaş, bir soru sormak için söz alıyor, yirmi beş dakika konuşuyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İsterseniz siz konuşun, ben almayayım.

Lütfen buyurun, sıkıntı yok.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Müzeyyen Hanım, söz sizde buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şimdi, 46 kez denetim yapıldığını ifade ettiniz, işte OFK’lerin bulunduğunu ve sistematik olarak iş güvenliği uzmanlarının kontrol ettiğini vesaire söylediniz.

Şimdi, ben öncelikle şunu sormak istiyorum: OFK’ler kaç saat? “Yarım saat” dediniz ama mesela, madencilerimizin naaşı on yedi saat sonra çıkarıldı hani bu yarım saatlik bir korumanın OFK’ler için yeterli olmadığını gösteriyor. Tabii, şimdi burada sorun işte, hazırlanan ön bilirkişi raporunda hep

söylendi ama yetersiz ve etkisiz havalandırmanın temel neden olduğu, 2'nci olarak da teknik personel sayısının eksikliğine vurgu yapıldı, 3'üncü olarak işletmede yer altında farklı kartiye ve birimlerde yapılan tüm teknik işleri tek bir vardiya mühendisiyle denetlemenin ve yönetmenin yetersiz kalacağı söyleniyor ve sadece grizu patlamasının bu olaya yol açmayacağına dair ciddi önermeler var tabii bu bilirkişi raporunda. Yani göz göre göre bir maden faciasının geldiğini burada da görüyoruz ne yazık ki.

Şimdi, sorun bence sistemde. Yani sorun şu: Yirmi yıldır plansız bir madencilik yapılıyor. Bakın, Maden Yasası'nda AKP yönetimleri döneminde tam 15 kez, 27'nci Dönemde de tam 3 kez değişiklik yapıldı. "Redevans sistemi" dediğimiz böl-parçala-yönet sistemiyle kömür madenlerinin işletilmesinin sakıncasını defalarca farklı komisyonlarda gündeme getirmiş olmamamıza rağmen ne yazık ki dikkate alınmadı. Yani bu Kozlu'da yaşanan ve 8 madencimizin canına mal olan o su basmasının bütünlüklü ve havza bazlı bir madencilik yapılması nedeniyle önceden orada bulunan o suyu öngöremekten kaynaklı... Bir kadının, bir ananın "Benim çocuğum yüzme bilmiyordu." çılgınlıklarıyla hafızalarda kalan Kozlu maden kazasının bütünlüklü ve ne yazık ki havza bazlı bir madencilik, bir kömür madencilikinin yapılmamasından kaynaklı olduğu aşikârdır. Sonuçta, 41 vatandaş öldü arkadaşlar, 41 vatandaşımız öldü. "Şöyle öldü, böyle öldü." neredeyse işçileri suçlayacak noktaya geliyoruz. 1950'den beri Almanya'da aynı teknolojiyle kömür madeni çıkarılırken 1973'ten beri Fransa'da, 1974'ten beri İngiltere'de bir tek madencinin burnu kanamazken bir tek biz de mi bu? Ya, hiçbir şey bilmiyorsanız bir kanarya da mı koyamadınız grizuyu ölçmek için geçmişten kaynaklı, hadi bu kadar teknolojinin geliştiği alanda...

41 vatandaşımızın ailelerine taziyeye gittiğimizde arkadaşlar, söylenen şu: "Birkaç gündür midesi bulanıyordu, başı ağrıyordu." yani önceden bu gazla ilgili sıkıntılar var. Buna ilişkin 3 kez arkadaşlarımız da ifade etti ihale iptal ediliyor ve bu ihale doksan gün, doksan gün uzatılıyor. Bu kadar hayati önemdeki bir konuda neden süre uzatımı veriliyor; soru bu. Neden sürekli doksan gün, doksan gün bu havalandırma sistemiyle ilgili şey uzatılıyor.

Yine, burada aldığım notlardan söylemeye çalışıyorum, "182 adet sensör var, kalibrasyonları düzgün olarak yapılıyor." dediniz. Bu kadar her şey düzgün gidiyordu da neden bu kaza meydana geldi ve niçin bu önlenemedi? Yani iş güvenliği uzmanları bu konuda yeterince çalışmıyor mu? Buna dair bağımsız kurumlardan herhangi bir görüş alıyor musunuz? Maden Mühendisleri Odası veya başka iş güvenliği kurumlarından yani TKİ'nin dışında herhangi bir görüş alıyor musunuz buna dair?

Yine, liyakatli ve hizmeti dikkate alan bir çalışma ve yönetim anlayışı kurgulanmıyor mu burada? Yani ucuz iş gücüne dayalı yoğun bir üretim mekanizmasının ve kâr hırsının ön planda olduğu "Madeni çıkaralım da ne şekilde çıkarırsak çıkaralım." Danıştay özellikle 300 metrelerin altına inildiğinde sıkıntı olacağını defalarca söylemiş olmasına rağmen ısrarla burada bu önlemin alınmamış olması doğrusu, maden kazalarının önlenbilmesi yönünde bilimin ve tekniğin gerektirdiği önlemlerin ve yatırımların yapılmamış olduğunu gösteriyor. Bu madenlerin ve iş güvenliğinin, iş sağlığı konularının işverenin vicdanına bırakılmayacak kadar önemli olduğunu söylüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Cemal Çetin Milletvekilimiz, buyurun.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Sayın Başkanım, öncelikle o teklifinizi ben yerinde buluyorum, lütfen oylama yapın, süre koyalım çünkü aynı şeyler sürekli tekrar ediliyor. Ben de şimdi alırım, bu raporun hepsini okurum burada, bir saat beni dinlersiniz yani.

Benim sorum, çok net bir şekilde soruyorum ben: Bu maden kazasının olduğu yerde sorumlu olarak Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğün sisteminde çalışıyor. Dolayısıyla bilirkişi raporları var, yaşananlar var, söylenenler var. Benim anladığım kadarıyla genel müdür vekilinin ifadesinde teknik olarak hiçbir aksaklığın orada mevcut olmadığı ifade ediliyor. Peki, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü bu kazanın sebebini araştırdı mı bugüne kadar? Araştırdıysa sizin bulgularınız nedir, lütfen onu bizimle paylaşır mısınız.

Teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu kaza neden oldu yani?

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Tabii. Kazanın nedenine sorumlu genel müdürlük vâkıf mı, araştırdı mı? Araştırmadıysa neden? Araştırdıysa hangi sonuca ulaştı, onu bizimle paylaşırsanız...

Sağ olun.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Cemal Çetin Bey’e teşekkür ediyoruz net kısa ve anlaşılır sorusundan dolayı.

Yılmaz Tunç Başkanımız, buyurun.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz, değerli uzman bürokratlarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Amasra kazası milletimizi derinden sarstı. Ben de Amasra’da ikamet ediyorum, benim seçim bölgem. Zonguldak milletvekillerimiz de aramızda. Türkiye Taşkömürü Kurumunun 5 müessesinden bir tanesi Amasra ve ilk mekanizasyon sistemine de geçtiğimiz yer, pilot uygulamanın başladığı yer. Uzun yıllardır da böyle bir kazayla karşı karşıya kalmamıştık. 41 canımızı kaybettik maalesef, çok üzüldük. İçlerinden tanıdıklarım, yüz yüze görüştüklerim var. Çok etkilendiğimizi öncelikle ifade etmek istiyorum.

Kazanın ihbarı 112’ye düştüğünde, 18.15 gibi biz valilikte bir toplantıydık, hemen on beş dakikada kaza yerine ulaştık ve biz vardığımızda Amasra TTK müessesinin tahlisiye ekipleri kurtarma çalışmalarına başlamıştı ve diğer sağlık ekipleri, ambulanslar vesaire... Henüz daha aileler toplanmamıştı, olayın ilk anından itibaren, kazanın ilk anından itibaren orada kurtarma çalışmalarını takip etmiştik. Çok zorlandığımız dakikalar ve saatleri geçirdik. Ertesi gün de tabii ki, işçilerimizin cenazelerinin çıkarılması ve ardından da cenaze törenleri, aileleri ziyaretlerimiz... Yaklaşık bir yirmi gündür onlarla sürekli beraberdik.

Tabii, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konuyu araştırmak üzere hemen bir araştırma komisyonu kurması çok önemliydi. Bütün beklentimiz, Bartın’ın da Amasra’nın da madenci yakınlarımızın da bütün Türkiye’nin beklentisi... Bu kazanın nedenlerinin araştırılması ve bundan sonra bu tür kazalarının meydana gelmemesi için alınması gereken tedbirlerin alınması noktasında hepimizin, bütün Türkiye’nin, milletimizin büyük bir beklentisi var. Çünkü geçmişte de meydana gelen kazalar oldu, bundan sonra bu kazalar olmasın istiyoruz; hepimizin dileği bu.

Diğer taraftan, yargı zaten... O akşamdan itibaren ceza soruşturması başladı. Bartın Cumhuriyet Başsavcısı o gece Amasra’ya, kazanın olduğu yere gelmişti ve kurumdaki belgelere, dijital sisteme ve kayıtlara, o “kara kutu” dediğimiz her şeye el konuldu, ardından da -hepinizin malumu- gözaltılar, tutuklamalar gerçekleşti; adli kontrol kararı verilenler var. 7 kişilik bilirkişi heyeti, soruşturmayı yürüten 6 savcı... 7 kişilik bilirkişi heyetinde maden mühendisi, jeoloji mühendisi profesörler var ve onlar kazanın olduğu yere henüz inemediler yani yangın yer yer devam ettiği için. Şu anda asıl olayın olduğu yer, patlamanın olduğu yer, grizu patlamasının ve o tozun nereden geldiğiyle ilgili o olay yeriyle ilgili henüz daha araştırma yapılamadı. Ama soruşturma ön raporu zaten hepinizin eline

geçmiş. Ön rapor, şu anda elde edilen, el konulan belgeler, dijital kayıtlar... Zaten dijital kayıtların bir kısmı, madencilerimizin üzerindeki ölçüm cihazları vesaire hepsinin TÜBİTAK tarafından da, şu anda, incelendiği söylendi. Tanık ifadeleri, müştekilerin, yaralıların ifadeleri, tüm bunlar belgeler ve dijital kayıtlar incelenerek bir ön rapor çıktı ortaya. Ön raporda da birtakım tespitler var. İşte, havalandırmayla ilgili, metan drenajıyla ilgili, iş güvenliği eğitimleriyle ilgili, denetimlerle ilgili, teknik kadroyla alakalı birtakım tespitler yapılmış. Tabii, bu rapor doğrultusunda da ceza soruşturması yürüyor. Tabii, daha sonra, kazanın olduğu yerde de şartlar müsait olduğunda bilirkişi heyeti orada da incelemelerini yapacaktır, olay yerinde birkaç kez keşifler yapılacaktır.

Bütün temennimiz... Tabii, burada gidenleri artık geriye getirmemiz mümkün değil. Ama madenci yakınlarımızın da söylediği gibi, "Başka canlar yanmasın." diye çalışmamız lazım. Bu anlamda, bütün siyasi partilerimizin bu konuyu en ince detayına kadar araştırılmasını istediğini görüyoruz, hepimiz bunu istiyoruz. Burada, hiçbir siyasi mülahazaya takılmadan, sonuna kadar araştırılmasını istiyoruz. Ceza soruşturmasının da, nereye kadar gidiyorsa, sonuna kadar araştırılması noktasında nerede bir ihmal var, nerede bir eksiklik var; bu, ceza yargılamasında savcıların ve yargı mensuplarımızın görevi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu da araştırma komisyonumuza böyle bir görev vermiş. Araştırma komisyonumuz elbette ki suçluları bulmakla görevli değil. Bizim burada bu kazaların neden olduğuyula ilişkili geniş bir araştırma yapmamız gerekiyor.

Soma kazasından sonraki kurulan araştırma komisyonunda da ben Başkan Vekiliydim, çok araştırmalar yaptık, ocaklara indik ve Soma kazasından sonra alınan tavsiye kararları doğrultusunda uygulamada çok önemli tedbirlerin alındığını da gördük. Bu tedbirlerin Amasra ocağında da -bir kısmının- hayat kurtardığını gördük. 58 madencimiz kurtulmuştu. İşte, OFK maskelerinin mecbur tutulması, "hayat hattı" dediğimiz o karanlıkta yol bularak dışarıya çıkan madencilerimiz... İşte, su torbaları... Bunların Amasra'da uygulanması nedeniyle 58 madencimizin de bu yollarla kurtulduğunu gördük. Daha başka ne tür tedbirler alınabilir? Yani 41 canımızı neden kaybettik? Onları da kurtarabilir miydik? Tüm bu gayretimiz... Bu aşamada, Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma komisyonunun çok önemli bir görev ifa edeceğine ben yürekten inanıyorum. Milletvekili arkadaşlarımızın iktidarıyla muhalefetiyle en ince detaylarına kadar bu konuyu araştıracağına... Zaten birçok arkadaşımız maden mühendisi, jeoloji mühendisi, kendi alanlarında uzman olan milletvekillerimiz. Sizlerden özellikle ben bölge milletvekili olarak çok detaylı bir araştırmayla bundan sonra bu tür kazaların meydana gelmemesi için hangi tedbirlerin daha ilave alınması gerekiyor; bunları ortaya koyacağımıza inanıyorum.

Madencilerimize tekrar Allah'tan rahmet diliyorum. Yaralı madencilerimizin tedavileri devam ediyor Çam Sakura'da. 6 madencimizin durumu gerçekten hastaneye gittiğinde çok kötüydü; 4'ü iyileşme aşamasında; diğer 2'sinin de yoğun bakımda tedavisi devam ediyor, inşallah, onlar da sağlığına kavuşur ve ailelerine kavuşurlar diyorum.

Ben, tekrar çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum. Bölge milletvekili olarak bize düşen ne varsa Başkanım, Amasra'da yapılacak incelemeler vesaire, o konuda da her zaman çalışmalara katılmaya hazır olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz Başkanım.

İlyas Şeker Milletvekilimiz, buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; tabii, bu araştırma komisyonunun 2 tane önemli görevi var. Bir tanesi, bu olayın oluş nedeni değil, nedenlerini tespit etmek, eksikler, kusurlar, hatalar varsa nelerdir bunları tespit etmek. İkinci görevi ise bu eksikliklerin giderilmesi için önerilerde bulunmak, neler yapılması gerekiyorsa o önerilerde bulunmak.

Şimdi, aşağı yukarı neredeyse iki saatten beri bir bilirkişi ön raporu var ve bunu değerlendirmeye kalktık. Bilirkişiler mutlaka değerli insanlardır, o işin uzmanlarıdır; o konuda diyecek hiçbir şey yok ama şuna da hepimiz şahidiz ki mutlaka hepimizin yolu düşmüştür bilirkişilere: Aynı konuyla ilgili 3-4 sefer değişik bilirkişiler rapor verirler; birinin verdiği görüşe bir başkası farklı bir görüş verebilir, bir başkası farklı bir görüş verebilir. Burada sonuçta, bilirkişiler kara kutuya henüz ulaşamamışlar, zemine inmemişler, galerilere inmemişler, orada yaşanan olaylardan bilgileri yok; sadece, dışarıda elde ettiği verilerin neticesine göre bir yorum yapmışlar. Şimdi, biz bunun etrafında dolaşırsak buradan bir adım ileri gidemeyiz. Bence bunun biraz dışına çıkmamız lazım.

Muhammet Bey'in, Başkan Vekilimizin sorduğu sorular gerçekten önemli yani. Orada mühendisin yapması gerekenlerin, yine patlatıcıların yapması gerekenler yapılmış mı, yapılmamış mı bunların araştırılması lazım.

İkincisi: Bu konuda kurum yine, az önce Cemal Bey söyledi, gerçekten önemli genel bir gidişatla ilgili, çalışmalarla ilgili açıklamayı yaptı ama oluşan bu kazayla ilgili kendi çalışmaları hakkında henüz bir bilgi de alamadık. Aslında, bu bilgileri de almamız lazım. Yoksa biz eğer o ön rapor etrafında dolaşacaksak o zaman Komisyon bugün itibarıyla görevini tamamlamıştır, ön raporda yazılanları Komisyon raporu olarak yazalım, verelim, uğraşmaya da gerek yok diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Mehmet Ali Bey, buyurun.

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Sayın Başkanım, daha önce savcılık raporuyla ilgili söz almak istemiştim ama Sayın Tunç onunla ilgili kısmı açıklama yaptı.

Şimdi, bu savcılık raporu elbette ki önemli. 6 başlık hâlinde de sayın bilirkişi heyeti kendi tespitlerine göre kazanın nedenlerini sıralamışlar ama arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, yer altına inmediler, sadece dijital veriler, kurumdaki belgeler, birtakım tanık ifadeleri neticesinde bu kanaati oluşturdular. Bu, savcıların şüphelileri tespit etmek ve bir ihtarname hazırlamak üzere ortaya koyduğu bir rapordur. Mahkeme aşamasında yeniden bilirkişi heyeti teşkil edilecek, ocak inilebilir hâle geldiğinde, girilebilir hâle geldiğinde mahkeme heyeti, savcılık, savcılık makamı, taraflar ve bilirkişi heyetiyle yeniden inecek, yeniden bir rapor tanzim edilecek. Ayrıca, biz de ocağa ineceğiz heyet olarak, orada uzmanlardan görüş alacağız ve kanaatlerimiz buna göre pekişecek. İlyas Bey'in dediği gibi, bu raporun etrafında dönüp dolaşırsak bir kısır döngüye gireriz, buna dikkat çekmek istedim.

Bir de sürekli havalandırmayla alakalı görüşler oldu, görüşler ifade edildi, sorular soruldu, ben onu biraz daha somutlaştırmak açısından bir soru sormak istiyorum Fazlı Bey'e: Mevcut aspiratör sisteminin hem itme hem de emme özelliği olmadığı için değiştirilmesi gerektiği yeni yönetmelikte, yeni mevzuatta bu şekilde bir hüküm olduğu ifade edildi. Eğer bu değişim sağlanmış olsaydı yani aspiratör sisteminde hem itiş hem de emme özelliği olsaydı, o zaman kaza sonundaki süreçte Fazlı Bey'e göre olumlu bir etkisi olacak mıydı? Bu konuda bir görüşünü rica ediyorum.

Bir de bize verdikleri sunumda barutçuların ya da sunumdaki ifadeyle ataşleyicinin patlatmadan önce, lağım deliklerini doldurmadan önce 25 metre yarıçapındaki bir alanda, tavan boşlukları ve çatlaklarda metan ölçümü yapması gerektiği, ölçümün yüzde 1 veya daha fazla metan içermesi hâlinde ateşlemeyi yapmaması gerektiği ifade ediliyor. Bununla ilgili ellerindeki kayıtlarda bunun yapıp yapılmadığına dair bir bilgi var mı, bu konuda bir cevap istiyorum.

Bir de son kez, konuşma sürelerinin kısıtlanması taraftarıyım. Normalde olması gereken, soruların kısa, cevapların uzun olmasıdır ama bizde maalesef bugünkü toplantının başından beri sorular cevapların 3-5 katı daha fazla süreyi kapsıyor; buna bir düzenlemese getirilmesi gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ederim.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkan, hem Şeker hem Özkan Vekilime bir şey söylemek istiyorum, bunu söyleyelim şimdi: Ocağa inmedik, elimizde başka veri yok, sadece bu rapor var. Bu raporun üzerine konuşmak kadar doğal bir şey olamaz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama oraya şartlanırsak çünkü sonuca gidemeyiz ki.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Ama Sayın Şeker, o zaman şöyle bakın...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama sadece havalandırma değil ki problem.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Bir dakika...

Şimdi elimizde bu var. Yarın, başkalarını dinlediğimiz zaman, oradan gelen raporları gördükten sonra burada eksik varsa, başka bir şey varsa onları konuşuruz. Sanki Komisyon görevini biraz sonra tamamlayacakmış gibi, buna bağlı bakmışız; öyle bir şey yok ama elimizde bu var, bunu konuşuyoruz. Başka belgelerle bambaşka şeyler konuşuruz

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bence de.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bence, tarafsız çalışabilmek için onu bir unutmak lazım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sayın Polat Türkmen, buyurun.

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Sayın Bakanım, değerli heyette bulunan arkadaşlarım; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – “Raporu unutmak.” demek tam bir fiyasko.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar...

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Şimdi, arkadaşlar değerli fikirler ortaya koydular ama gerçekten, Cemal Bey’in de değerli milletvekillerimizin de söyledikleri çok önemli.

Tabii, biz, madenin içinde yaşayan, büyüyen, gören, bu acıları yaşayan insanlardan biriyiz. Allah rahmet eylesin ölülerimize, bir daha böyle bir feci kazayla karşılaşmayalım diye dua ediyoruz.

Fakat ben buradaki yetkililere Sayın Genel Müdür Muavinim de dâhil olmak üzere sormak istiyorum. Şimdi, burada bir bilirkişi raporu çıkmış. Bu bilirkişi raporuna baktığımız zaman, zaten bu ocağın işletilmesi, yürütülmesi, içine insan sokulması başlı başına suç unsuru. Ya, buradaki raporu onu söylüyor. E, sizin bize verdiğiniz sunum; bizim içine girip Cumhurbaşkanımızı bile eksi 560 koduna soktuğumuz ocaklarda ve diğerlerinde -ki o Amasra’ya da girdim ben- gördüğümüzle, eğer buradaki bilirkişi raporlarını karşılaştırırsak hiç bir birine benzemiyor ama böyle bir hâl almış da bu eksiklikler vardı da buralara insan sokmuşsanız gerçekten bu bir cinayettir.

Şimdi, önemli olan konu şu: Buradaki sorular çok önemli. Suç neredeyse... Sizin fikrinizi öğrenmek istiyoruz zaten burada kim suçlu, kim suçsuz; mahkeme değil. Biz diyoruz ki: Ey ocağa girenler, ey müessese müdürü kardeşim; siz bu ocaklara girdiniz, hepimiz oradaydık, iki gün sabahladık oralarda, gördük bunları; tahlisiye ekipleriyle, Ahmet kardeşimle, oranın başı olan mühendisle, hepsiyle orada bulunduk. Şunu söylemek istiyorum: Buradaki raporlarda yazanları ya yalanlayacaksınız “Bunlar doğru değil.” diyeceksiniz “Bunlar böyle işte yapılmış, olmuş. Arkadaşlarımızın da söylediği gibi, kabataslak, işte soruşturmaya konu olsun diye yapılmış raporlardır. Bizim sunduğumuz bütün güvenlik tedbirleri, Maden Yasası’nın getirdiği güvenlik tedbirlerini, iş güvenliğinin getirdiği tedbirleri biz uyguluyoruz. Bir eksiklerimiz yoktur ama kazanın oluşundan dolayı da muhakkak bir yerlerde bir hata vardır.” Muhammet Başkan’ın söylediği gibi, buradaki insan hatasından mı kaynaklanıyor, mühendis eksikliğinden mi kaynaklanıyor, denetim eksikliğinden mi kaynaklanıyor, verilen kurallara uyulmadığından mı kaynaklanıyor diye bize de siz bir fikir vereceksiniz. Meselenin özü bu yoksa böyle döner dururuz; o onu suçlar, bu bunu suçlar, o oradaki acıları depreştirir, öteki başka türlü... Benim de orada 3 arkadaşım var; 2’si de muhtar, onların çocukları, onların akrabaları çünkü onların dedeleri, babaları daha evvel Karadon’da, Kozlu’da, oralarda çalışmışlar. 1967 veya 1977’de kuruldu Amasra, daha sonra açılan bir ocaktır; iki yüz yıllık bir geçmişi var bizim ocaklarımızın.

O yüzden, bizim sizden ricamız: Bunlara kesin, net “Evet, arkadaş, bu havalandırma sistemiyle de bu iş giderdi, bundan dolayı bu kazalar olmazdı. Yenisi olursa da çok daha iyi olurdu; hem emen hem basan olabilirdi ama bu sistemle de bu havalandırmadan dolayı da bu kazalar meydana gelmemiştir. Bize göre şu şu şu hatalardan olabilir.” diye siz de bu ön raporda yazılanlara ya “Doğru değildir.” deyin ya da deyin ki: Bizim de kanaatimiz bu yöndedir.” Biz de ondan bilgileneelim, başka arkadaşlarımızı dinlediğimiz zaman da bir fikir oluşturalım. Bir daha bu kazalar olmasın noktasında söylüyorum yoksa burada yüklenenler de hep “TTK kurumu şöyle, işte, ocaklarda adamları çalıştırmışlar, burada cinayet işlendi, buradaki bu metan gazı çıkmasına rağmen bunları nasıl yaparsınız? Bazı bilgi kaynakları da böyle söylüyor.” gibi, bu rapora dayanarak bir kurumu cinayetle suçluyor. Bu çok doğru bir şey değil, bu akılcı da değil. Siz de buna cevap vermelisiniz. Bir daha, böyle şeyler varsa da gerçekten cinayet işlenmiştir demektir.

Bir daha da bunlar olmasın, bunlara da müsaade etmeyelim, eksiklerimiz varsa onları da tamamlayalım diyor, tekrar teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Şimdi Kuruma son görüşü...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Benim sorularım vardı, sorabilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yalnız, şöyle...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Soru soracağım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle yapalım: Sizden önce Deniz Bey’in bir söz istemi var, ona söz vereceğim. Yalnız, o zaman size de... Sırf soru için değil mi?

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Evet, evet.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle; Kuruma en son... Verebildiğiniz kadar cevabı verip biz ondan sonra eğer -dediğim gibi- tekrar “Ya, bu sorular bizim için yeterince cevaplanmadı.” cümlesini kullanırsak bir başka güne tekrar TTK’yi sunuma değil, yalnızca bu sorular odaklı, interaktif kısma çağıracağız.

Ben şimdi sözü Deniz Yavuzyılmaz Milletvekilimize veriyorum.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli bürokratlar; havalandırma kısmındaydık, hâlâ havalandırma kısmındayız ama en önemli nedenlerden bir tanesi, üzerine oldukça odaklanmak gerekiyor.

Şimdi, öncelikle metan gazı nedir aslında ve nasıl patlar kısmında birkaç açıklama yapmak gerekiyor, o da şu: Avrupa’da endüstriyel toplumların birçoğunda metan gazından korkulmaz. Neden? Çünkü metan gazı tek başına patlayıcı bir gaz değil, kokusu olan bir gaz da değil; metan gazı ancak oksijenle 250 derece ısıda reaksiyona girerse, ateşleyici bir şekilde reaksiyona girerse burada bir patlama gerçekleşir. Yani aslında metan gazını patlatmak ciddi olarak üzerinde çalışarak yapılabilecek bir şey yani bunu, neredeyse, başarmak gerek. Yani tedbirleri almayarak başarmak diyorum buna. Dolayısıyla, burada da tedbirler alınmadığı için metanla ilgili büyük bir problem var.

Şimdi, benim elimde bir rapor var, size o rapordan -yani sadece bilirkişi raporundan değil, başka bir rapordan- bilgi vereceğim. Rapor, Türkiye Taş Kömürü Kurumu Genel Müdürlüğü Etüt, Plan, Proje ve Tesis Daire Başkanlığının kömür kaynaklı metan gazı ve Zonguldak havzasında yapılan çalışmalarla ilgili bir analiz raporu. Bakın, analiz raporu diyor ki...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Raporu düzenleyen kim demiştiniz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – TTK.

BAŞKAN TANER YILDIZ – TTK kendi, kurum içi yapıyor?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Tarih kaç?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şimdi söyleyeceğim. Jeoloji yüksek mühendisi düzenlemiş.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Tarih kaç, ne zaman yapılmış?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Söyleyeceğim beklerseniz. Keserseniz, konuşmanın süresi uzar Vekilim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Tarih önemli de ondan sordum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şimdi, 2017 yılı verilerine göre, müesseselerde üretilen, satılabilir kömüre göre çıkan metan miktarı ölçülmüş Kurum tarafından. Türkiye Taş Kömürü Kurumunun 5 tane müessesesi var; Karadon Müessesesindeki kömürlerde metan 51,57 metreküp/ton, Kozlu Müessesesindeki kömürlerde metan 53,75 metreküp/ton, Üzülmez Müessesesindeki kömürlerde metan 27,62 metreküp/ton, Armutçuk Müessesesindeki kömürlerde metan 50,82 metreküp/ton, Amasra Müessesesindeki kömürlerde metan 97,84 metreküp/ton. Yani Amasra Müessesesinde metan oranı yüksek; bunu Türkiye Taş Kömürü Kurumu biliyor, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı biliyor, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı biliyor ve bir de bunların üzerine, kim biliyor? Sayıştay biliyor ve Sayıştay bunu bildiği için, 2019 yılı raporunda bu konuyla ilgili bir tespit ve uyarı yapıyor. Hatta Sayıştayın kendi raporunda yer alan bu tespit ve uyarılar yani gaz içeriklerinin yüksek olduğu ve metan gazı patlama riskinin yüksek olduğuyla ilgili yaptığı uyarıların bir benzerini Enerji Bakanlığı müfettişleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müfettişleri yapmadığı için, bilirkişi raporu da bu denetimleri eleştiriyor. Yani Sayıştayın yaptığı bu uyarıların bir kıymeti var. Sayıştay, raporunda diyor ki: “2019 yılında Müessesenin dengelenmiş üretim derinliği eksi 300 metre olmuştur yani deniz seviyesinin 300 metre altında kömür üretimi gerçekleşmektedir. Bu derinleşme ani gaz degajı ve grizu

patlaması gibi ciddi kaza risklerinin artmasına neden olmaktadır. Çalışılan damarların tamamında gaz içeriklerinin yüksek olduğu, dolayısıyla degaj kapasitelerinin de yüksek olduğu, arıza zonlarında riskin daha da arttığı bilinmektedir.” diyor ve gaz içerikleriyle ilgili de bir ölçüm yapmış, tablo hâline getirmiş ve yayınlamış yani ispat etmiş “Gaz içerikleri yüksek.” diyor ve bir kritik uyarısında da -bir önceki sayfasında- “Yeraltı kömür ocaklarında boyutları büyük facialara yol açan en önemli etkenlerden biri kömür tozu patlamalarıdır.” diyor ve bununla ilgili de uyarı yapıyor “Tedbirlerinizi alın.” diyor.

Şimdi, burada -özellikle bilirkişi raporuyla da birleştirerek söyleyeceğim- bilirkişi raporunda metan seviyelerinin müteakip defalar uzun süre boyunca yüzde 1,5 ve 2'nin üzerine çıktığı tespit edilmiş. Nereden tespit edilmiş? Merkezî gaz izleme sisteminden alınan verileri inceleyerek. Yani ne bu? Bir görüş değil; bunu belgeli, bilimsel tespit etmiş ve diyor ki “Neredeyse rutin olarak da yüzde 1,5'un ve 2'nin üzerine çıkıyor burada.” Ki bu seviyede, burada kömür üretiminin durması gerekiyor normalde. Kömür üretiminin durduğunun sağlanmasını nasıl yapıyoruz? Günlük çıkarılan kömür üretiminde bir düşme olması lazım ancak düşmenin olmadığını bilirkişi raporu söylüyor ve diyor ki: “Teknik olarak metan gazının alt patlama limiti olan yüzde 5 seviyesini geçen durumlar yaşandığı da tespit edilmiştir.” Şimdi şöyle diyelim: Sayıştay, raporunda, neredeyse patlamanın olacağı yerin haritasını çizmiş, koordinatını işaretlemiş, bir tek tarihi yazmamış, “Tedbirleri almazsanız bu patlama şu tarihte olur.” diye onu yazmamış ancak Türkiye Taş Kömürü Kurumunun merkez gaz izleme sistemindeki veriler yüzde 5'i geçtiği anda... Tarihi de vermiş “Ben size bir şans daha veriyorum. Normalde metan patlama seviyesinde, işi de durdurmuyorsunuz, belki de vardiya bitti o anda ama size bir şans veriyorum.” demiş. Maalesef, Enerji Bakanlığı yetkilileri, Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilileri, Türkiye Taş Kömürü Kurumunun ilgili yetkilileri bizi bu şanstın mahrum bıraktı, bu konuyla ilgili gereken yapılmadı. Düşünün ki “Tertip defterleri incelendiğinde, ikaz ve alarm seviyelerinde maden ocağının kısmen dahi olsa boşaltılması yönünde bir önlem alınmadığı ve üretim miktarlarında bir azalma görülmediği tespit edilmiştir.” diyor bilirkişi raporu ve onun altında da en kritik ve en acı tespitini yapıyor: “Havalandırma sistemi yeterli ve etkili olsaydı olayın meydana gelmesi önlenirdi.” diyor.

Şimdi metan gazı sensörleriyle ilgili konuya gelelim. Evet, havalandırmada problem var, metan gazı sensörü niye algılamadı? Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mecliste yaptığı konuşmada “18.09'da metanın oranı yüzde 1,69'u geçti sonrasında bir bilgi yok, patlama oldu, aradan geçen sürede bir başka veri gelmedi.” dedi. Şimdi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı herhâlde olayı yeterince incelememiş çünkü bilirkişi raporunun 1'inci sayfasının 1'inci paragrafının 1'inci cümlesinde “Türkiye Taş Kömürü Kurumu Amasra Taş Kömürü İşletme Müessesesinde 14 Ekim 2022 saat 18.09'da meydana gelen iş kazası.” diyor. Yani sensörün verdiği son bilgi, aynı zamanda kazanın meydana geldiği dakika; bu dakika. Bu da demektir ki: Bu metan gazı sensörleri metan gazının doğru yüksek seviyesini vermedi, gaz izleme merkezine bu bilgiyi vermedi. Peki, neden, neden vermedi? Şimdi, bir oda hayal edelim; odanın içinde de yangın olsun ve tavanında da tam ortada da bir yangın dedektörü olsun. Dedektör yangını algılar, merkeze bilgiyi gönderir, yangının seviyesini de tespit eder, o bilgiyi de gönderir. Ama siz, eğer yangın dedektörünü o odada kapalı bir dolabın içine koyarsanız, odada yangın devam ederken yangın dedektörü o bilgiyi alıp da merkez izleme sistemine aktarmaz veya kendisine ulaştığı kadar yoğunluktaki duman bilgisini, yangın bilgisini aktarır. İşte, burada da görülen, maalesef, sensörlerin doğru yerde olmadığı. Zaten raporun, bilirkişi raporunun birçok kısmında da sensörlerin temiz hava kısmına dönük konumlandırılmasıyla ilgili hatalardan bahsediyor. Ben, size bu durumun hayali bir durum olmadığını, resmî raporlarda da Türkiye Taş Kömürü Kurumunda buna benzer hataların yapıldığını şimdi belgesiyle göstereceğim. Yıl, 2015; rapor, Sayıştay raporu. Sayıştay raporu “Metan

sensörünün arından çıkabilecek metan gazını görmeyecek bir yerde bulunduğu tespit edilmiştir.” diyor. Alın, 18.09’da metan gazı seviyesi 1,69 demek bu. Demek ki burada tespit edilen kusurlar tekrar etti, bunlar yaşanmaya devam etti.

Diğer taraftan, bakın, yine, güncel konuştuğumuz konular aslında ne kadar geçmişten gelen sıkıntılar. “Arında 2 adet degaj sondaj deliği görüldüğü, bu sayının yeterli olmadığı, eksi 300 kotu sol taban, damar tabanda degaj sondajlarının bulunmadığı...” Yine, bakın, daha güncelini söyleyeyim: Son yayınlanan rapor, Sayıştay raporu, son yayınlanan 2020 yılı raporu; son. Maalesef, Türkiye’de Sayıştay, geriden denetim yaptığı için, işte böyle sıkıntılar da oluyor. Bakın, tam da havalandırma sistemi ve sensörlerle ilgili, Sayıştay raporu ne diyor: “Gündüz vardiyası dışındaki arızalara anında müdahale edilememektedir. Yeraltı haberleşme sisteminde uzun süreli kesintiler olmaktadır. Kuyu ihraç sisteminde ve yer üstü elektrik tesislerinde önemli aksamalar meydana gelmektedir. Hayati önem arz eden havalandırmanın devamlılığı, merkezî gaz izleme servisi tarafından yirmi dört saat takip edilmesi gereken tehlikeli gazların ölçülmesi için, sürekli değişen şartlara göre gerekli sistemlerin kurulması, bu sistemlerin arıza ve bakım çalışmalarının eksiksiz ve zamanında yapılabilmesi, bu durumun iş güvenliği açısından olumsuz sonuçlara sebep olmaması için işçi noksanlıkları bir an önce giderilmelidir.” Yine tarif ediyor; kaza, patlama neredeyse bağıra bağıra “Geliyorum.” diyor. Şimdi, ben şunu da sormak durumundayım. Türkiye Taş Kömürü Kurumu Amasra Müessesesi “Eksik işçi, eksik teknik kadrom var.” diyor, Genel Müdürlüğe aktarıyor. Benim sorum şu: Genel Müdürlük de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına aktarıyor mu? Ben söyleyeyim: Muhtemelen aktarıyor. Zonguldak Milletvekilleri olarak -özellikle altını çizerek söylüyorum- Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekilleri olarak biz 1 değil, 2 kere değil, 3 kere değil; şu KİT Komisyonundaki muhalefet şerhi dâhil, yaptığımız basın açıklamalarıyla, verdiğimiz soru önergeleriyle defalarca kez “Bu eksik kadroyu, işçi ve teknik personel kadrosunu tamamlayın, büyük bir felaket geliyor.” dedik; yapılmadı. Türkiye Taş Kömürü Kurumu eğer bu talebi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından yaptıysa Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da burada bilirkişi raporundaki 5 no.lu tespit itibarıyla buradaki kaza kusur durum çizelgesinde en tepede, 1’inci sıradaki yerini almalıdır. Aynı şekilde, ilgili bakan yardımcısı da oradaki yerini almalıdır. Hatta bildiğim kadarıyla, “Ülkede olan biten her şeyden ben sorumluyum...” Tek başına her şey Cumhurbaşkanı imza atıyor. Cumhurbaşkanı’nın da eğer önüne gittiyse, Türkiye Taş Kömürü Kurumundaki bu işçi ve teknik personel kadrosundaki yetersizlik onun önüne gittiyse, imzalamadıysa onun da bu konuyla ilgili buradaki Araştırma Komisyonuna -sözlü yazılı, artık nasılsa- bir durumu, ifadesini aktarması gerekiyor.

Şimdi, biraz önce, AK PARTİ’li arkadaşlar... Yani neredeyse “Bilirkişi raporunu görmezden gelelim ve ona göre -burada çalışmayı- Araştırma Komisyonunun çalışması şekillensin, bilirkişi raporunu unutalım.” gibi ifadeler yer aldı yani bunlar gerçekten... Buna da pes diyorum çünkü hep ne diyoruz...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Böyle bir ifade kullanılmadı.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Böyle bir ifade bulunmadık.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Tutanaklara bakarsınız kullanıldığını görürsünüz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Oradan bilgileri alalım ama onun etrafında dolaşmayalım dedim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – O zaman yanınızdaki vekil arkadaşşa sorarsanız kullandığını o da teyit edecektir.

Yani şu: Yargının görevlendirdiği bir bilirkişi heyeti var, bu böyle hafife alınacak bir şey değil.

(Uğultular)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bu konuda her birimizin, Deniz Bey sizin de kanaatiniz ayrı değil... Ne bilirkişinin belirleyici nihai bir hükmü ne de bilirkişi raporunun olmadığı bir konuşma doğru değil. Şimdi orada...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani o yüzden zenginleştirmeye çalıştım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii.

Ekstremın iki ucunda kalmayalım, bilirkişi raporunun tabii ki dikkate alınması lazımdır ama nihai hüküm cümlesi içeren bir şey değildir; mahkemede de böyledir. Mahkeme de çağırarak tarafı...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Takdir değil, takdir değil bilirkişi raporu.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii yani ya...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şimdi, şu anda elimizdeki resmî bilirkişi raporu bu.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Deniz Bey, toparlayalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, toparlayacağım, soru soracağım; bir birkaç sorum da var bu konuyla ilgili.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Benim sorum şu: Müessesede prim uygulaması var mıdır, prim yönergesi veya yönetmeliğine göre mi yapılmaktadır? Prim yönergesine göre, üretim artışına göre üretim işçilerine ve diğer işçi, nezaretçi ve sorumlulara ne kadar prim ödenmektedir? Bir üretim işçisi fazla üretimde ton başına ne kadar prim almaktadır? Müessesede iş kazalarını önlemek için bir prim yönergesi, orada tanımlanmış bir prim oranı var mıdır? Her kaza azalmasında yani iş kazalarının azalmasında verilen bir prim var mıdır? Yani sadece üretim arttığında değil, aynı zamanda, kazalar azaldığında da bir prim ödenmekte midir? Son yıllarda, son aylarda ve yıllar itibarıyla ne kadar prim ödemesi yapılmıştır? Bunları sormak istiyorum. Müessesede prim ödemelerinden müessese müdürü yardımcıları, diğer idari ve teknik kadro, mühendisler, nezaretçiler yararlanmakta mıdır? Yararlandılarsa bugüne kadar ne kadar prim ödemesi yapılmıştır? Bu konuyla ilgili de sizden yanıt bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyorum.

Evet, Serpil Kemalbay Milletvekilimiz, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, biliyorsunuz, toz patlaması beşgeni var; bir toz patlaması olması için yakıtın, oksijenin, toz bulutunun, kapalı alanın sıcaklık ya da kıvılcımın oluşması gerekiyor ve tabii, bunun yaşanmaması için de gerekli önlemlerin alınması gerekiyor. Yani aslında, bir kaderden bahsetmiyoruz, çok teknik, bilimsel verilerden bahsediyoruz. Eğer biz bu toz patlama beşgeninin ortadan kaldırılması için gerekli önlemleri alabilseydik o zaman, herhâlde bu olmazdı.

Şimdi benim sorum... Tabii, Deniz Bey'in söyledikleri çok önemli çünkü aynı zamanda bir iş organizasyonuna da bakmalıyız. Eğer bir yerde "hadi, hadi" düzeni varsa o iş yerinde iş güvenliğini düşünemeyiz yani iş güvenliğini sağlamak mümkün olmaz çünkü öncelenen şey üretim hızıdır, performanstır; oralara da bakmamız gerekiyor. Bir işletmede ciddi ve yakın tehlike olduğu zaman, örneğin, o işletmedeki çalışanların şöyle bir iradesi var mıdır: Ciddi ve yakın bir tehlike gördüklerinde işi durdurabiliyorlar mı? Çalışamam. Önce bu ortamdaki bu toz patlama beşgenini ortadan kaldır, ihtimalini ortadan kaldır, ben ondan sonra çalışayım deme imkânı var mı? Yani bunu nasıl diyebilir?

Tabii ki bunu ancak iş güvencesi olan, örgütlü, sendikalı, hakları korunan, güvencede olan bir işçi söyleyebilir. O yüzden, sadece teknik konuları değil, aynı zamanda, işin nasıl örgütlendiğini de tartışmak gerekiyor.

Yine, Deniz Bey de söyledi, ben Aile Bakanlığı sunumu için gitmiştim, o yüzden kaçırması olabilirim, başka arkadaşlar da söylemiş olabilir; tekrara girmeyeyim. Sayıştayın raporundaki soruların burada mutlaka cevaplandırılmasını biz de istiyoruz. O yüzden, tekrar etmemek için, zaman ekonomisi yüzünden oraları geçiyorum.

Sorularım şunlar: Şimdi, 41 emekçinin yaşanan iş cinayetinde yaşamını yitirdiği Türkiye Kömür İşletmeleri Amasra Müessesesinde teçhizatın, teknik donanımın yeterli olmadığı ya da bozuk olduğu ya da esas kurulması gereken noktalarda kurulmadığına yönelik iddialar var. Bir kere, bu iddiaların cevaplandırılmasını istiyoruz.

Yine, TTK'de, Amasra müessesesinde merkezî izleme sistemine bağlı, sabit ve her ekipte yeterli seygar gaz ölçüm sensörleri var mıdır? Varsa bakım ve onarım yapılmış mıdır?

Amasra Müessesesindeki sürekli gaz ölçümleri yapılmış mıdır? Ben bunu soru önergelerimde de sordum. Sürekli gaz ölçümlerinin yapıp yapılmadığı incelenmiş midir? İncelendiyse sonucu nedir?

Yine, havalandırmanın devamlılığının merkezî gaz izlemesi servisi tarafından sürekli izlenip izlenmediği konusu da bir kayıt altına alınmış mıdır diye bir sorum olacak.

Toz kontrolü ve toz bastırma yöntemleri uygulanmakta mıdır? Uygulanmakta ise o zaman buradaki yaşanan patlamadaki sorun nereden kaynaklanmıştır?

Gaz izleme sistemi verilerinin bulunup bulunmadığı, metan sensörünün uyarı verip vermediği noktasında veriler ne durumdadır?

Yine, 7-8 metrelik aralıklarla yirmi beşer metrelik sondaj yapılması gereğinin yerine getirilmediği iddialarına yönelik bir cevabınız var mıdır?

Bir maden işçisi, çalışanı “Burada gaz kaçağı var, bizi patlatacaklar.” demişti yani aile söyledi, yaşamını yitirdi bu kişi ama ailesi bu işçinin böyle bir şey söylediğini söylüyor; rahmetle anıyorum kendisini. Bu, işçi tarafından biliniyorsa ve işçiler arasında konuşuluyorsa Müessese tarafından nasıl bilinmez? Bu iddialar soruşturulacak elbette, bu konuya bir açıklık getirilmesi...

Havasında yüzde 2'den çok metan saptanan ocaklarda veya ocak kısımlarında emekçilerin kurtarılması ve grizunun temizlenmesi haricinde çalışma yapmak yasaktır ve sesli, ışıklı uyarı sistemleri olması gerekmektedir. Burada sesli ve ışıklı uyarı sistemi var mıdır? Varsa çalışıp çalışmadığını sorabilir miyiz? Çalışıyor ise üretime devam etme kararı kim tarafından alınmıştır?

Maden ocaklarında ya da kömür madenlerinde yaşanan insan kayıpları risk faktörü olarak görülmemekte midir? Yani bu işletmeler, müesseseler bu konuda daha önce bir araştırma yapmış mıdır?

Çalışan işçi sayısını siz söylemişsiniz, o yüzden tekrar etmeyelim.

Bir ziyaret olmuş, onunla ilgili de bir sorum olacak, şöyle: TTK'nin internet sitesinde 5 Ekim 2022 tarihinde “Sayıştay Başkanlığı Enerji Grup Başkanı Sayın İbrahim Özkarcı Başkanlığında, uzman denetçiler ile kurumumuz Genel Müdürü ve beraberindeki ekip Amasra TİM'de yer altına inerek eksi 300-eksi 350 kotları arasında, hâlihazırda, ayak boyu 150 metre, pano boyu 350 metre olan, Yarı Mekanize Güney Tavan Damar ayakta incelemelerde bulundular.” açıklaması yer almasına rağmen, TTK Genel Müdürü neden bunu bir nezaket ziyareti olarak belirtmiş ve reddetmiştir? Onu da soralım.

Bir de bu, Sayıştayla ilgili, 41 işçinin iş cinayetinde yaşamını yitirdiği Müessesede Sayıştay raporlarını yok sayan, denetim görevini yapmayan ve geliyorum diyen işçi katliamını önleyecek tedbirleri almayan tüm sorumluların açığa çıkarılıp yargılanmalarına yönelik süreç neden o kadar... Tabii, ben bunu burada gündeme getirmek için söylüyorum; on iki gün ya da on üç gün sonra gerçekleşti sanırım. Bu esnada bu Müessesedeki yetkililer işlerinin başında mıydılar? Orada bu kişilerin delilleri karartmadığını biz nereden bileceğiz tabii, biz bunu Bakanlığa da sorduk neden böyle bir önlem alınmadı, neden bu kişiler bu işletmeden uzaklaştırılmadı ve işte, gerekli hukuki prosedür neden işletilmedi, siz oradayken orada o on üç gün boyunca ne yaptınız? Onu da soralım.

Teşekkürler.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Evet, şimdi sözü TTK'ye veriyoruz.

Yalnız, bu arada benim bir istirahatım olacak: Hiçbir milletvekili arkadaşımız bu şey arasında bir cümle koymasınlar, siz rahatlıkla cevaplarınızı verin; ondan sonra da tekrar yorumumuzu yapacağız. Yani sizin sözünüzü kesmeyeceğiz, cevap hakkı tamamen sizde şu anda.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; ben sorulan tüm soruları not almaya çalıştım, aldım, arkadaşlarım da aldı. Sayın Bakanımızdan başlamak üzere, aldığım notları o sıralamayla gideceğim. Bazen sorulara cevap verirken buradaki soruluş şekline bağlı olarak cevap verdim, daha sonra aynı soruda farklı bir şey geldiği zaman farklı bir... Yani oradaki soruya açıklık getirmeye çalıştım. Onu da bu şekilde ifade etmek isterim.

Evet “Metan yükselmesi normal mi?” Soru bu şekilde. Yer altı kömür ocakları birinci grup metan gazlı çok tehlikeli sınıfında bir iş yeridir. Evet, bu tür iş yerlerinde metan yükselmesi normaldir.

İki: “Vardiya mühendisi var mı?” Evet, o gün, ocakta vardiya mühendisi var, ocağa iniyor; önce yakın bölgedeki teftişini yapıp olayın olduğu bölgeye giderken olay vuku buluyor. Teftiş için o bölgeyi denetlemeyle alakalı...

“Gaz nereden geldi?” Efendim, ben burada şöyle genel bir ifade kullanıp yine devam edeceğim. “Kurum bu konuda araştırma yapıyor mu, inceleme yapıyor mu, değerlendirme yapıyor mu?” Evet, Kurum bu konuda araştırma, inceleme, değerlendirme yapıyor. Kazanın oluş şekliyle alakalı, Kurum, kendisi de bir kaza kanaat raporu oluşturup bunu sunacak efendim. Bununla alakalı olarak -az önce değerli vekillerim de konuyu ifade ettiler- şu anki yapılan inceleme, bizim de yaptığımız şekilde, elimizdeki kayıtlı veriler veya o bölgeden çıkan arkadaşlarımızın, kurtarma için ya da çalışırken çıkan arkadaşlarımızın ifadeleriyle birlikte elde ettiğimiz verilerle biz de süreci değerlendirmeye çalışıyoruz. Bununla alakalı olarak ilgili uzman arkadaşlarımız bir araya gelip farklı farklı senaryoları değerlendirmeye çalışıyor; işte şu olmuşsa nasıl olmuş, şu olmuşsa nasıl olmuş, Hepsini adım adım, aşama aşama değerlendirip sürecin o şekilde olup olmadığını netleştirmeye çalışıyor. Az önce bahsettiğim gibi, gaz izleme sisteminden alınan veriler, daha önceki kayıtlar ve arkadaşlarımızın kurtarma esnasında gördükleri ya da çalışanların, o bölgeden çıkanların verdiği bilgilerle bunlar oluşturulmaya çalışılıyor. Bu konuda dediğimiz gibi, kaza kanaati raporunu Kurum olarak hazırlayıp sunacağız efendim; bu orada görülecek.

Tabii, az önceki ilk bilirkişi raporunda da aynı şekilde benzer verilerle birlikte bir değerlendirme yapılıyor. Yani ben, bir kurum çalışanı olarak bunu ifade etmem yanlış olur mu bilmiyorum, yargıya intikal eden bir süreç var yani bu süreçte bizim kendi değerlendirmemiz resmî olarak -demin dediğim gibi- kaza kanaat raporunun içerisinde yer alacak.

Özellikle pervane ya da havalandırma ile ilgili -işte, onun için bu ifadeyi kullanayım mı, kullanmayayım mı diye tereddüdüm var efendim, yani yargıya direkt olarak- bizim kendi öngörümüz yani kendi yaptığımız incelemeler, elde ettiğimiz verilerle birlikte, havalandırma sisteminden, havalandırmadan kaynaklanan bir sorun olmadığı, havalandırmadan kaynaklanan bir kaza olmadığı şeklinde efendim.

AYDIN ÖZER (Antalya) – E, kaza niye oldu o zaman?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, arkadaşlar...

Siz devam edin lütfen.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Şehit madencilerin alındığı yerle alakalı sorunuz vardı. Efendim, slaytımızın iki sunum sonrasında onların yerleri ve zaten onların bulunduğu şekil, bulunduğu yerler, neye maruz kalmışlar; bunlarla alakalı da değerlendirmemizde bunlarda değerlendiriliyor. Efendim, iki slayt sonra onları zaten sunacaktık.

“Olağanüstü hâlde toplantı yapıldı mı?” Az önce, bilirkişi raporunda da ifade edildiği gibi, bilirkişi de bizim merkezî izleme sistemimizdeki kayıtlarımızı inceleyerek oradaki alınan yükselen gaz değerlerini raporuna taşımış. Amasra Müessesesi merkezî gaz izleme sisteminin bir yedeği zaten savcılık tarafından alınmış, onlar da bu şekilde değerlendiriliyor. Yine, sistem geriye dönük grafikleri, raporları veriyor. Merkezî izleme sistemindeki geriye dönük grafiklere baktığımızda, gazın yükselme sebepleri, oradaki çalışanların ilgili iş yeriyile yaptığı görüşmelerdeki bunlar da orada kayıtlı, cihazlarda, ses kayıt cihazlarında vardır oraya işleniyor. Örnek olarak söyleyeyim: Efendim, elektrik kesintisi olmuş, gaz yükselmiş. Efendim, “One Seven” köpük uygulaması yapılmış, yükselmiş; işte, ateşleme yapılmış, yükselmiş; bu şekilde notlar düşülmüş orada ve bu süreçte de zaten söz konusu alanda mevzuatta istenilen o, 1,5-2, prosedürler uygulanıyor. Burada da gaz yükselmeye başladığı zaman ilgililerle irtibat kurulmaya çalışılıyor. Az önce, bu süreçle alakalı kendi yönetmeliğimizde hangi aşamaların izleneceğini arz etmiştim, oradaki o süreç işleniyor.

Bir başka soru “İtiş yapmanın kazaya etkisi olur mu?”ydu Hayır efendim, itiş olmasının kazaya herhangi bir etkisi olmazdı. Aspiratörün -soru o şekildeydi- ana aspiratörün emiş değil de hani, tersine dönme özelliği de olsaydı -soruyu bu şekilde düzelteyim efendim- kazaya bir etkisi olur muydu? Hayır olmazdı.

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Kazaya etkisini değil de kazadan sonraki süreçte daha kaliteli havalandırma sağlanabilir miydi, bunu sordum.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Daha tehlikeli olurdu, çok daha tehlikeli olurdu. Yani siz kurtulan 50 kişiyi de öldürmüş olurdunuz. Yani bu grizulu...

(Uğultular)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, siz anlatın, anlatın yani ne hissediyorsanız onu anlatın. Evet, bazen basit bir şekilde de anlatabilirsiniz.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Tamam efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle: Biz bütün sektörü bilmediğimiz için... Mesela, soruldu yani “Niçin, o zaman bu ihale yapılıyor?” dendi. Evet, anlatın yani ne varsa bildiğiniz onlara anlatın.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, sorulardan bir tanesi de -o sorunuza da cevap vermiş olacağım- “Ne zaman mevzuata girdi?” 2015 yılındaki mevzuata giriyor, oradan sonra bu süreç başlıyor. Niye biz aspiratörü -tekrar vurgulamak istiyorum- değiştirmek istiyoruz? Mevzuatta terse dönüp hem itiş hem emiş yapmasını istediği için bizim mevcut kullandığımız aspiratör de yalnızca emiş yaptığı için mevzuatta istenilen şartı karşılamak amacıyla modernizasyona gittik; bunu tekrar vurgulamak isterim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani bunun amacı iş kazasını önlemek değil mi? İtiş ve emiş, ikisi bir arada...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, şöyle...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Soma kazasından sonra geldi yani böyle havadan keyfe keder bir şey anlatıyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ŞEREF KALAYCI – Efendim, o konuyla ilgili arkadaşımız konuşacak.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Şimdi, buradaki mevzuatta istenen madde şu: Acil bir durumda ve ihtiyaç hâlinde ters dönebilecek şekilde bir aspiratörden bahsediyor yani iki tane şart var; acil durum ve ihtiyaç hâlinde. Bu mevzuat 2015 yılında yürürlüğe girdi, şu ana kadar Türkiye’nin hiçbir madeninde bundan ötürü bir ters çevrilmiş aspiratör yoktur. Dolayısıyla buradaki olayla bizim pervane değişikliğinin de hiçbir alakası yoktur. Eğer ters dönüyor olsaydı bu olaya en ufak bir ne artısı ne eksisi olacaktı; bu gayet açık bir konudur yani bunu belirtelim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle, ben teknik bir şey soracağım. Biz oradan emiş yaparken kirli havayı diyelim ki alıyoruz değil mi?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Evet efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tersine çevirdiğimizde bize öyle bir acil durum gerekecek ki biz oraya bir kaza anında temiz hava mı basmamız gerekiyor da hangi durumlarda oluyor o?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Efendim, şöyle: Bu, Soma faciasından sonra ortaya atılmış bir şeydir. Soma faciasında işte, işçilere yanan havanın karbonmonoksidi gitmesin, ters çevirelim, öbür taraftan temiz hava girsin de dipteki, o taraftaki işçiler kurtulsun diye düşünüldü. Bu, her zaman, her ocakta aynı şekilde olacak diye bir şey yok; çok daha kapsamlı ocaklarımız var Kozlu gibi, Karadon gibi, buralarda zaten teknik olarak mümkün değil fakat bir sorunuz daha var onu da cevaplamış olayım hem Kozlu’da hem Karadon’da mevzuattan ötürü tersine çevrilmesi uygulamasını bizler yaptık; onu da belirtelim yani.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani yüzde 1 ihtimal bile olsa böyle bir ihtiyaç olduğunda bunu karşılayabilmek, sağlayabilmek açısından bu konmuştu.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Evet, yüzde 1 bir ihtimal.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani demek ki Soma sonrasında dikkate alınan bir madde var, o maddenin gereği olarak yapılmıştı.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Ama şu anda Türkiye’de, dediğim gibi, geri çevrilmiş bir havalandırma sistemi henüz olmadı sekiz yıldır ve olmayacağını da düşünüyoruz. Biz mevzuata uymak için bunu yaptık.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani tamam, şimdi anladık bakın ya. Yani şu anda anladık.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kaç müessesede var şu anda bu sistem? 5 müessese de mi ?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – 3 müessesemizde var.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – 3’ünde var. O zaman 2 yerde yok; biri Amasra, diğeri hangisi?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Üzülmez.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ben Üzülmez’dekileri uyarıyorum o zaman, her an büyük bir patlama olabilir ve ölebilirler yani.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ya, siz de lütfen, pesimist konuşmayın ya! Bakın, böyle şeyler konuşmayın ya! Yani sizin gönlünüz davet etmiyor ama bak, sözleriniz... Bakın, lütfen şu cümleyi kullanmayalım, bakın, şu cümleyi kullanmayın: Ben size demiştim. demeyin.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bu kaza niye oldu acaba Sayın Başkan? Havalandırma harika, sensörler harika, o harika, bu harika; o zaman bu kaza niye oldu arkadaş?

BAŞKAN TANER YILDIZ – “Ben size demiştim.” adına bunu kullanmayın ya! Bakın, 3’üncü, 4’üncü defadır aynı şeyi tekrar ediyorsunuz ama siz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ya, siz buraya savunmaya gelmişsiniz yani bu, açık ve net.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, siz devam edin lütfen.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ya şey gibi böyle Başkanım...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, müdahil olmayın.

Devam edin siz, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ŞEREF KALAYCI – Başkanım, bu konuyla ilgili olarak teknik açıklamaya bir ilave yapabilir miyiz?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii, buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU İŞGÜVENLİĞİ ŞUBE MÜDÜRÜ BURHAN ARIK – Şimdi, arkadaşımız açıklamasında havanın girdiği, dağıldığı... Fakat dağılırken de kapılarla kontrol edilip ihtiyaç olan yerlere gittiği bir yer; havayı biz oralara taşıyoruz, bütün ocağın havalandırmasını bu şekilde organize ediyoruz. Bu emici pervane bu şekilde çalışıyor. Şimdi, bu olayda, buradaki bu olayda şuradan gelip -pis hava- buradan giden bir hava, herkes kaçış yönünde bu tarafa doğru kaçarken bunu tersine doğru çevirdiğiniz zaman peşlerine gidecekti; bir. Bu hangi koşulda aklımıza yatar? Hiçbir yerde çalışma yok, çalışma burada, pervanenin dibinde 100 kotunda burada, şurada da bir yangın oldu, bunu tersine çevirsek buradakileri kurtarmış oluruz ama bizim ocaklarda kombine her tarafta çalışan ocaklarda, şuradakiler yaşasın, şuradakiler ölsün deyip de bunu çevirmeyi kimse veremez, kimse. Bu, 2014 yılında kazadan sonra bir müfettiş arkadaşımız tarafından konmuş, o tarihten itibaren biz kalkması için tartışıyoruz, konuşuyoruz fakat mevzuata da uymak zorundayız, alıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani siz normalde inanmadığınız bir işi yapıyorsunuz şu anda.

Tamam, teşekkür ederiz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Niye kaza oldu Sayın Vekilim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Devam edin lütfen.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani kurum masum bunlara göre, hiçbir kusuru yok, hatası yok, eksikliği yok...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Yani buradan bu sonucu biz çıkarmadık Sayın Başkan. Siz böyle topladınız ama biz kesinlikle bu sonucu çıkarmadık.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Biz bir şey yapmadık daha.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Siz böyle topladınız da...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, sunuma devam edin... Ben herhangi bir hüküm cümlesi kullandın mı? Herhangi bir hüküm cümlesi kullanmıyorum ben.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Kullandınız.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ne kullandım? Ben ne konuştuğumu bilmiyor muyum Hanımefendi ya?

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bakın, siz “İnanmadığınız bir işi yapıyorsunuz.” dediniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – “Öyle mi?” dedim, “Evet.” dediler, tamam, devam ediyoruz sunuma.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – İnanmadıkları bir işi yaptıklarını burada ifade etmenin anlamı nedir, karşılığı nedir?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ben hüküm cümlesi kullanmıyorum. Ben, tam tersi, sizleri uyarıyorum hüküm cümlesi kullanmayın diye.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ama öyle yapmış oldunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, biz Komisyonun...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Siz burayı aklamış oldunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Aklanan falan bir şey yok Hanımefendi, ben ne dediğimi çok iyi biliyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bakın, Sayın Başkan, şunun için söylüyorum: Burada dört yıl arka arkaya bir tedbir alınması gerektiği tartışılmış, kararlar alınmış, hayata geçirilmemiş. O kararlara inanmadıkları için mevzuata uyulmamış. Bunu da “İnanmadığınız bir işi yapmıyorsunuz...”

BAŞKAN TANER YILDIZ – Pervanenin tersine dönmesiyle alakalı konuşuyoruz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ama pervanenin tersine de... Bugün bunu yapmayan başka bir şeyi de yapmamıştır orada yani bu mevzuata uymayan...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, yapılmamasıyla alakalı değil, biz “Beşin 3’ünde yaptık, diğer ikisini de yapıyoruz.” diyor. Benim herhangi bir kurum adına söyleyeceğim bir şey olmaz. Ben, burada Başkanım ve normalde bir hüküm cümlesi kullanmıyoruz, sizleri de -özellikle kullanan arkadaşlarımı- uyarıyorum, kullanmayalım, biz normal dinleyelim.

Buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, kazanın sebeplerini açığa çıkarmaya çalışıyoruz ama bu yöntemle çıkmıyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – E, biz bir dinleyelim.

(Gürültüler)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ya, arkadaşlar, siz konuşana kadar onlar bir müdahalede bulundu mu?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hiçbir soruya cevap verilmiyor ya!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ona biz karar vereceğiz sonunda.

Arkadaşlar, lütfen devam edin siz, devam edin.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, izin verir misiniz?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkanım, son sözünüze katılmıyorum. “Onlar size bir müdahalede bulundu mu?” Bu Komisyona oradan müdahale olabilecek mi? O zaman biz niye buradayız?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sözü kesmek anlamında diyorum ben.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Lütfen, Sayın Başkanım, ben buna itiraz ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hayır, sözü kesmek anlamında bulundular mı, sözünüzü kestiler mi?

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – O zaman, şu anda siz yapabilirsiniz anlamı çıkıyor oradan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hayır... Ne alakası var, lütfen ya! Ya, “Sözünü kesmeyin.” diyorum, o kadar. Sunumun sözünü kesmeyin; hepsi bu! Evet, aynen, “Sunumun sözünü kesmeyin lütfen.” diyorum, tekrar ettiğim bu.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; yine, ön inceleme raporundaki CH4 değerleriyle alakalı 14 tane grafik var -sayfa numaralarını hatırlayamıyorum- o grafiklere bakıldığında CH27’ye ait grafikler efendim.

Yine, merkezi izleme sistemindeki kayıtlarda elektrik enerjisi kesintisi, lağım atılmış, “one seven” uygulanmış, bu şekilde açıklamaları var oradakilerin ve tabii, mevzuatın istemiş olduğu bir buçukta işin durdurulması -zaten sistem otomatik olarak enerjiyi kesiyor orada bir çalışma olmaz- iki olduğunda da ortamın terk edilmesi; bu prosedür uygulanıyor efendim, uygulanır. Burada, zaten olayın olduğu yer, gazın yükseldiği yer ana ayak üretim noktası değil, ana taban hazırlık noktası, oradan da çok fazla kömür gelmez efendim, günlük 5 ya da 10 ton civarında kömür alınır ancak oradan.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ŞEREF KALAYCI – Başkanım, konuyla ilgili arkadaşımızın küçük bir açıklaması olacak aydınlatmak babında.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU KOZLU ÜRETİM İŞLETME MÜDÜRÜ YUSUF AYDIN – Şimdi, Sayın Başkanım, tabii, biz, hiçbir kusur yok, hiçbir şekilde bir şey olmadı, o tarz yaklaşımda değiliz. Bizim inanmadığımız nokta, havalandırma ile ilgili kısım; onu da az önce zaten arz ettik. Tabii ki burada belki bir şeyler olmuş olabilir ama şimdi, Deniz Bey’in dediği gibi, belki sensörün yerinde bir sıkıntı var ama bunun yerine gidip göremeyince yani ortam müsait olup da orada bir tespit yapamayınca şu anda kesin bir şey söyleyemeyeceğimiz için yani biz de böyle sadece... Yani bilirkişi raporunu

önümüze alıp olayı görmeden bir yorum yapamayız. O yüzden, evet, sensörün yeri çok önemlidir, sensörün yeri özellikle çok önemlidir bu konuda, en az havalandırma kadar önemlidir; bunu da oraya inince, o yangın söndükten sonra göreceğiz efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

Buyurun, devam edin lütfen.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – CH4 değerleriyle ilgili, az önce bahsettiğim gibi, efendim, bunların hepsi şu an sistemde kayıtlı, aynı zamanda, savcılığın elinde de var. Oradaki bahsedilen... Yani nedenleri kayıtlı efendim orada; enerji kesintisi, lağım gibi.

Yüzde 2’yi geçince yapılacak işlemler, evet, az önce bahsettiğim gibi, CH27’nin olduğu yer taban ve orada 5-10 ton kömür var; iş durur, oradaki arkadaşlar da emniyetli noktaya geçer.

Efendim, benim konuşmamda metan bir enerjiyle alakalı bir husus sorulmuştu. Burada kastedilen, eğer metanın bulunduğu yerden sondajlarla, ayak gerisine daha büyük sondajlarla yapılarak onun emilip boru hatlarıyla birlikte yer üstüne çıkartılması ise Kurumumuzda bu şekilde bir uygulama yok efendim. Benim kastettiğim -yine de ifademde onu söylemişim- normal bu rahatlatma sondajları, 25 metreye yapılan sondajlarla arındaki metanın boşaltılmasıydı, diren edilmesiydi. Tabii, orada yanlış anlama olduysa düzeltmek isterim.

Redevans sistemi devam ediyor mu? Evet, Kurumumuzda redevans sistemiyle çalışan redevanslarımız var; bunu arz edeyim.

“Yeterli eğitim veriliyor mu?” Evet, mevzuatın belirlediği veya mevzuat dışında da -az önceki sunumda da ifade ettiğim şekilde- eğitimler veriliyor, duyurular, ilanlar yapılıyor; bunu da arz edeyim.

“Değerlendiriliyor mu bu tür konular?” Evet, az önce sunumda da bahsettiğim gibi, iş sağlığı güvenliği kurulları her iş yerinde var; çalışan temsilcilerimizin de olduğu, iş güvenliği uzmanımızın ve ilgili amir arkadaşlarımızın da olduğu ekip tarafından kurul toplanıyor, konular değerlendiriliyor ve çalışanlarımıza duyuruluyor.

“Karakutu incelendi mi?” diye bir ifade var yani kusura bakmayın, en net ifadeleri almaya çalıştım, tüm cümleyi yetiştiremedim. Burada “karakutu”dan kasıt, eğer merkezî gaz izleme noktasındaki kayıtlarsa, evet, savcılığın elinde onlar. Az önce sayın vekillerim de izah ettiler -Yılmaz Tunç Vekilim izahında- hem TÜBİTAK hem de ilgili daha uzman birimler tarafından da konular değerlendiriliyor.

Aspiratörle alakalı... Firmaya süre verildi. Para cezası uygulandı mı? Evet, mevzuatın 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun belirlemiş olduğu usul ve esaslar çerçevesinde süreç işletiliyor, yine, o süreç kapsamında da firmaya para cezası uygulandı.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ne kadar uygulandı?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayın Vekilim, mevzuat orada bir miktar getiriyor, gün başına binde 1 efendim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani nedir o? Bugüne kadar uygulanan rakam...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Yok, günlük ne kadar süre veriyorsak onu toplam sözleşme bedelinin binde 1’iyle çarpıyoruz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tamam da ben onu anlamıyorum ki. Bugüne kadar ne ödendi? 10 bin mi, 100 bin mi?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Devam edin siz.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, bunu net bir rakam olarak yazılı bir şekilde sunalım efendim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani 10 bin, 100 bin mi, nedir?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, soru anlaşıldı. Devam edin siz.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet “Aspiratör değiştirilmeden çalışılabilir mi?” Evet, değiştirilmeden çalışılabilir.

Yine “Mevzuat ne zaman yürürlüğe girdi?” diye bir soru vardı. 10 Mart 2015 tarihinde yani terse dönme, itiş yapmayla ilgili mevzuatın yürürlüğe girdi tarih.

Yine “Para cezası uygulandı mı? diye bir soru vardı. Evet, “Aspiratör yenilendi mi? Karadon, Kozlu ve Armutcuk’taki aspiratörlerimizin yenilenmesine karar verildi ve o süreçte de mevzuat çıkınca aspiratörler yeni mevzuata uygun şekilde yenilendi.

Az önce ifade ettiğim gibi, “1,69’da patlama neden olur?” diye bir soru vardı. Efendim, zaten bizim de yaptığımız değerlendirmelerde belli şeyler bir yere oturmadığı için, burada diğer hususları da görebilmek için yerinelik incelenmesi yani olay yerinin görülmesi, orada detaylı bir şekilde inceleme yapılarak hangi noktada olmuş... Çünkü onların etkileri nerede başladı, nasıl başladı, onu tespit etmek mümkün; bu şekilde olay yeri ve muhtemel sebebi ortaya çıkacaktır efendim ama bunun için de olay yerinin bizatihi görülmesi gerekiyor.

AYDIN ÖZER (Antalya) – 2 tane işletmede aspiratör yenilemesi yapılabiliyor da...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, devam edin. Lütfen, lütfen...

AYDIN ÖZER (Antalya) – Ama şimdi, bunları...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Lütfen, siz sorunuzu yazın.

Devam edin lütfen.

AYDIN ÖZER (Antalya) – 2 tanede değişiyor da Amasra’daki niye değişmiyor?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, devam edin siz sunuma.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, OFK’lerle ilgili bir soru vardı. “OFK’ler kaç saat?” Az önce arz ettiğim gibi, OFK’ler her çalışımızın -buna teknik elemanlar, herkes dâhil, yeraltına girecek olan herkes dâhil- üzerinde otuz dakika -tabii, buradaki performansına da bağlı olarak ama normal şartlarda minimum hesaplanmış bir rakam, koşarsa bu süreler değişebiliyor- kendisinin oksijen ihtiyacını karşılayacak kişisel OFK’ler. Ayrıca, çalışma noktalarından yer üstüne yürüyerek çıkabilecek şekilde OFK’sinin bitmeden daha yakın bir noktada değişim istasyonları var, burada da bir saatlik OFK’ler var, bu şekilde yer üstüne kapalı devre solunum sistemiyle oksijeni doğrudan alarak yer üstüne çıkacak şekilde yeraltında organizasyonlarımız mevcut, oksijenli ferdi kurtarıcı değişim istasyonlarımız mevcut efendim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Neden kullanılmadı acaba onlar?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Devam edin, şu anda, en son soruları not alalım.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Sayıştay, önlem alınmaması efendim... Burada da zaten biliyorsunuz, Komisyonda konular değerlendiriliyor, takip ediliyor, öneriler doğrultusunda da Kurum gerekli çalışmalarını yapıyor; arz ederim.

“Bu kazanın sebebi araştırıldı mı, bulgularınız nelerdir? Paylaşın.” Efendim, az önce de izah ettiğim gibi, Kurum, bununla ilgili kaza kanaat raporu oluşturacak, resmî olarak sunacak, bu raporda da kendi kurumumuzun görüşü ilgili makamlara sunulacaktır.

“Metan ölçümü yapıldı mı?” Efendim, az önce de izah ettiğim gibi, yer altında sensörlerle birlikte, metan sensörlerle birlikte metan ölçümü yapılıyor; bir. İki, ana galerilerde, bu arınlarda, az önce bahsettiğimiz yerlerde de çalışan ekiplere kendi başlarındaki nezaretçiler olmak üzere, onlarda kişisel gaz ölçüm cihazları var. Ayrıca, bu bizim sürekli sabit olan metan sensörlerimiz de sesli ve ışıklı uyarı yapıyor yüzde 1’de ve 1,5’ta, her ikisinde de. Birinde sarı uyarı, ışığı farklı ve sesi de farklı; 1,5’ta ışığı ve sesi farklı olacak şekilde sesli uyarı yapıyor. Ayrıca, bu tür alanlarda çalışanlara, oradaki ekiplere verdiğimiz sabit, taşınabilir, eskilerin tabiriyle “vak vak” yeni sesli ve ışıklı uyarı, seyyar taşınan metan ölçme cihazları da veriliyor. Yani o tür bir nokta da, hem sabit sesli ve ışıklı metan sensörleriyle hem taşınabilir metan ölçüm cihazlarıyla hem de kişisel cihazlarla ölçümleri yapılıyor efendim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sabit cihaz merkezî gaz izleme sistemine bilgi veriyor mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Evet, gönderiyor efendim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hangi yolla gönderiyor?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Yer altındaki kendinden emniyetli sistem. O, metan 1,5’u da geçse...

El cihazlarını mı soruyorsunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – El cihazları.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Özür diliyorum.

Yok, onlar yukarıya bilgi göndermiyor, sabitler gönderiyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir soru...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Lütfen tutun Deniz Bey, lütfen.

Siz cevap vermeye devam edin lütfen.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Bu konuda bir açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hayır.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İncicamı bozmayacak şekilde...

BAŞKAN TANER YILDIZ – O zaman sormayacaktın, hayır. Lütfen, lütfen.

Evet, devam edin arkadaşlar.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sizin de belki cevabını bilmediğiniz bir soru soruyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Devam edin arkadaşlar.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Degaj sondajlarıyla alakalı efendim... Degaj sondajları, evet, yapıldı ve kayıtları var. Bunlar da şu an savcılığın elinde. Bunu arz edeyim.

Belli teknik eleman ve işçi talebiyle alakalı... Bununla alakalı olarak da yıllık periyotlarla birlikte değişen sayılarda taleplerimiz var ve bunlar da kayıtlarımızda.

Efendim, şunu arz etmek istiyorum: Bütün -zaten sizin denetiminizde- savcılığın istediği, bu anlamda birçok bilgi, belge -ihale süreçleriyle de alakalı- savcılığa teslim edilmiş durumda. Komisyonumuzla da -yani yanlış ifade kullanıyorsam affedin- her türlü bilgi, belgeyi, her türlü şeyi her şekilde paylaşırsınız efendim. Söylemem doğru mudur, bilmiyorum, aslında, ben de uzman üye olarak Komisyonun içerisinde yer alıyorum. Bunu da arz edeyim efendim. Sonraki süreçlerde de yine...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Affedersiniz, sizi tamamladıktan sonra bazı sorular var.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ –Tamam efendim, onları da...

Evet, prim uygulamasıyla alakalı bir şey var. Bu konuda isterseniz efendim, ben cevap veririm ama Sayın Müessese Müdürümüz, kısa, net olarak... Çünkü rakamlar isteniyor, o rakamları da ayrıca çıkartmak lazım ama genel uygulama hakkında kendisi arz etsin.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Prim yönetmeliğimiz mevcut fakat eskisi gibi üretim vesaireyle ilgili değil, çok zor. Size tüm detaylarla, yıllara sari olarak sunabiliriz. Yani Amasra Müessesesinin iki üç yıldan beri prim kazanma ihtimali yok. Çünkü Amasra Müessesesi zaten programının yüzde 50'sini çıkararak, üretim zorlaması... Hani şunu da söylemek istiyorum: Yani bütün bunların yazılı olarak belgeleri var, verebiliriz yani primle ilgili konularda.

Bir de şunu özür dileyerek Sayın Başkan... Metanla ilgili... Şimdi, ön bilirkişi raporuna çok fazla takıldığımız zaman belki şeyleri kaçırabiliriz. Bizim aslında burada demek istediğimiz, emici aspiratörle ilgili çok fazla şey yaptığımız zaman bazı şeyleri kaçırırız. Metan, hep böyle yüzde 4,5-5, 14,5... Bir "Patlar." ibaresi üzerinden gidiyoruz ama metanın da bir yanma durumu var. Çok yüksek ısıya maruz kaldığı zaman metan 1,5-2 gibi seviyelerde "çok şiddetli parlama" dediğimiz büyük bir parlama gösterir. Çok yüksek miktarda ısı açığa çıkar ve aynı zamanda da 3, 4, 5 genleşmeden söz ediyorsunuz yani kabına sığmayan... Tüm alanlara sığabilir. Çünkü zaten dikkat ederseniz sayın vekillerim de söyler "Karadon'daki bir kazaydı, her şey çok güzeldi, bütün veriler." falan. Bizim bütün verilerimiz, gerçekten, sensörlerimiz tek bir yerden değil, 20-30 yerden ve az evvel de Sayın Genel Müdür Yardımcımın dediği gibi, bir alanda 4 ayrı noktada... Yani bir sensörün yeri aşağı düşmüş olabilir ama akabinde izleyen 2'nci sensör var, akabinde izleyen umumi hava yolundaki sensör var yani büyük değişimleri orada biz hissedebiliyoruz. Tabii ki bunun esas nedenini bulmak gerekiyor ve tüm yönleriyle. İşte belli noktalarda kalırsak... Tabii, teknik açıklamalar ve kaza kanaat raporlarımız çok detaylı. Kazada gördüklerimiz, kurtulanların pozisyonları... Şimdi, belli bir yere kanalize ettiğimiz zaman bunların kurtulmaması lazım. Demek ki kazanın oluş tarzı, nerede olduğu veya yayılma gibi ve yayılmanın da önlenmesi... Burada büyük bir başarı var. Tabii ki şey yapıyor ama 41 gibi belli sınırdan kalması... Belki de 90 kişinin ölümüne neden olacak bu patlama sınırlandırılmıştır yani.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sizin söylediğinize göre birinci kusur, o zaman, kömür tozu patlamasına geçer.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Şimdi, bütün bunlar, Sayın Vekilim... Şimdi, bunu diyebilmemiz için... Şimdi, her konuştuğumuz farklı olur. İşte dedik ki: Acaba sensörü yere indiren kim? Mesela bir işçi mi, nezaretçi mi, mühendis mi, genel müdür mü? Ona baktığımız zaman yanılıyorz. Dolayısıyla tek onu görmemiz lazım. Patlatma nasıl oldu? Yeterince delik doldurulmadı mı? Sıkılanmadı mı? Fazla patlayıcı mı kullanıldı? Geri salma mı oldu? Şimdi, bu metanın... Çünkü 1,69'dan sonrası yok. Kesin patlamanın olduğu tek şey, bunu kimse

değiştiremez. Ve bu, iki yerden izleniyor aynı tabanda. Dolayısıyla çıkmaz da buradan geliyor. Ondan sonra, geriye doğru bir aspiratör, geriye doğru elektrik arızası, efendim, herhangi bir arıza veya orada çalışmanın olmadığı bir dönem veya vantüpün değiştiği dönem olabilir. O dönemlerde sanki ne oldu? Metal yüzde 2, yüzde 3 her zaman çıkıyormuş gibi bir ibare oluyor. Bunlara, tabii, teknik olarak cevap veriliyor Sayın Vekilim. Bütün bunlar, ön bilirkişi raporudur bu. Dediğiniz gibi, şurada davet edilen değerli uzmanlara da sorsak her biri farklı farklı görüşler verebilir. Unutmamak lazım. Eğer, bizim de dediğimiz gibi, metanı sadece patlama noktasında değil, parlama ve yanma noktasında kesinlikle iyi düşünmemiz lazım. Onu arz etmek istedim.

Arz ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim “Müessese yönetimi primden pay alıyor mu?” Hayır. Müessese yönetimi primden pay almıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani işçiler alıyor mu?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Üretimdeki işçiler alıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ton başına mı alıyorlar?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Efendim, onunla ilgili...

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Yönetmelikte var. Programı geçtiği takdirde, satılabilir programın yüzde 100’ünü geçecek.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yıllık mı, aylık mı, günlük mü?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Aylık, dönemsel efendim. Programın da yüzde 100’ünü geçecek. Şöyle diyelim mesela...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Kaza olursa prim de düşüyor.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Tabii, iş güvenliğinde kaza olmazsa ayrıyeten primi var onun. Biz yönetmelikte size bunu... Aslında detay olduğu için yazılı olarak olursa...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet...

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – “İşçi arkadaşlar ciddi ve yakın tehlikede işi durdurabilir mi?” Evet, bu anlamda, mevzuatta var ve durdurabilir efendim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Onu sormadım, “Neden durduramadı?” diye sordum.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Şöyle efendim... Özür dilerim, ben...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Yani ben örnek de verdim, bir işçini bunu söylediğini, bir işçinin ailesine “Bizi patlatacaklar. Koku alıyoruz fakat çalışmamız lazım...”

BAŞKAN TANER YILDIZ – Devam edelim arkadaşlar.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Bununla ilgili bir müracaat yok efendim.

Yine, az önce bahsettiğim gibi... “Cihazların eksik veya bozuk olduğu, konumlandırılmadığı doğru mu?” Efendim, zaten yer altında uygun olmayan cihaz kullanılmaz, eğer bir şey de varsa hemen uygun cihazla değiştirilir, sensör ya da diğer şeyler de en kısa sürede, derhâl... Çünkü kesinti olması istenmez, yenisiyle değiştirilir efendim burada da.

“Kişisel ölçüm cihazı, evet, var.” demiştim. Sürekli gaz ölçümü yapıyor sensörlerle birlikte. Gaz izleme sistemi, merkez izleme sistemi, havalandırmayı takip ediyor mu? Evet, takip ediyor. Nasıl takip ediyor? Hava hızı sensörlerinden havanın geçtiğini görerek, bu şekilde takibi mümkün efendim.

Gaz izleme sisteminin bulunup bulunmadığı... Evet, yedi gün yirmi dört saat, birer dakika arayla sürekli sinyal veriyor yukarıya. O bir dakika içerisinde de tespit ettiği en yüksek değeri yukarıya gönderiyor efendim.

Sondajlarla alakalı -demin de arz ettim- sondajların kayıtlı defterlerde kayıtlı olduğu var efendim, yapılıyor ve kayıtlıdır.

“Yüzde 2’den fazla sesli ve ışıklı uyarı sistemi var mıdır?” Az önce bahsettiğim gibi 1,5 ve 2’de farklı şekilde yani alarm seviyeleri ve ışıkları farklı bir şekilde uyarı yapılıyor, zaten 2’den sonra çalışma olmadığı için, orası boşaltıldığı için sürekli uyarı, ses devam ediyor. Yalnızca orada kurtarma ve emniyet çalışması dışında herhangi bir çalışma yapılmaz. Bu da özel cihazlarla, özel, bu konuda yetmişmiş olanlar tarafından yapılıyor efendim.

5 Ekim 2022 tarihindeki Amasra Müessesesindeki ziyaretle alakalı... Evet, orada ziyaret, yeni başlayan Sayın Başkanın kurumu tanıma, anlama ziyareti kapsamında Müesseseye yapılan bir ziyaretti. Daha önce kurum paydaşları da gezildi. Yer altı olarak da mekanize ayak nasıl çalışmalıdır, bu anlamda, çalışma ortamını görmek amacıyla yapılan bir ziyaretti efendim.

Efendim, benim aldığım notlar bunlar.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ederiz.

Şimdi, şöyle yapacağız arkadaşlar:

Siz bu soruları tekrar bir gözden geçirin. Şu anda söz almak isteyen milletvekillerine son bir tur tekrar söz vereceğiz, biraz önce soru soramamış arkadaşlarımız var. Biz sizden TTK olarak sunum değil, tarihini vereceğimiz bir dönemde bu soru-cevaplar üzerinde ve kazanın oluş nedenleriyle alakalı tekrar bir müzakere talep edeceğiz. Yeterince aydınlatıldığı kanaatine varmadı şu anda Komisyon. Bundan sonra sorulacak soruları da en son aldıktan sonra önümüzdeki haftalar içerisinde tekrar bir tarih vereceğiz.

Söz almak isteyen arkadaşlarımıza sıradan veriyoruz.

Evet, sizden başlıyoruz bu sefer.

Buyurun.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Şimdi, bir soru sormuştum “Sizin bir kanaatimiz, Genel Müdürlük olarak bir raporunuz var mı elinizde?” diye. Henüz hazırlanmadığı anlaşılıyor.

Şimdi, esas olarak, tabii ki nihai sonuç, patlamanın olduğu yere gidip orada patlamanın nasıl olduğu tespit edilir. Dolayısıyla orada da yangınların şu anda devam ettiği anlaşılıyor. Bu yangınlar ne zaman biter ve ne zaman olay mahaline inilir ve gerçek olarak oradaki şartlar incelenir?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bu arada bir son slayttan bahsetmişsiniz. Son slaytla alakalı sunumunuz varsa onu yapın, son soruları ondan sonra alacağız. Evet, bununla alakalı var mı?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Bununla alakalı -az önce bahsetmişim- Müessese Müdürümüz açıklama yapacak efendim.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Kaza kurtarma anında olaydaki pozisyonlarla ilgili aslında veya tespitte veya bizi şüphelendiren veya kazanın nasıl olduğuyula ve gerekçeyle ilgili tabii ki bilgi sahibi etmesi... Çünkü biz olay yerinin içindeydik zaten. Kazadan aşağı yukarı en son kapatmaya, altıya kadar, yirmi saate yakın kaza olayında çalıştık. Şimdi zaten bazı...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ŞEREF KALAYCI – Sayın Başkanım, Fazlı Bey tahlisiye ekiplerinin içindeydi.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Yani işte havalandırmayla ilgili çok genel sorular oluyor. Veyahut da işte taban yolu, veyahut da hazırlık taban havalandırmadan veya yüzde 500'lük bazı raporlara geçiyor. Şimdi, şöyle düşünün: Bir patlama ve yangın olmuş parlama veya patlama saat 18.00'de. Parlama ve patlamanın şiddetiyle beraber tüm vantüpler devre dışı kalmış. 130 metrelik kör bir baş taban yolu ve biz buraya patlama olduktan altı, sekiz saat sonra 350 katından çıkarak bu taban yoluna geldik ve burada maalesef 10 arkadaşımızı aldık yani 10 arkadaşımızı taban yolu aralığında 30 metre geriden itibaren ilerideki şeridi sağ taraftan ve yanmış vaziyette... Yani yanıklar mevcuttu. Bunlar zaten şimdi... Bu zaten parlama, olayın burada olduğunu gösteriyor. Zaten yangın da sıkıntı, yangın da çıkışta, şu alanda başlamıştı yani olayın olduğu hemen çıkış... Tabii ki olayın anı, şiddeti, insanları bir araya, yaralıları almak falan derken yangın zaman içerisinde kontrolden çıkarak tüm nefesliklerle beraber diğer dönüş hava yollarını tamamen sarmış oldu. Zaten aspiratörlerde korkunç bir dumanın çıktığını zaten...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Patlatma nerede yapıldı?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Patlatma bu tabanda.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Kotu kaç, kotu?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Eksi 320, kalın damar. Şu damarlar üst üste şöyle... Zaten bunun bir alt taban yolu da gitmiş zaten daha önce, imalatı yok. Nihayete erdiği için de hemen girişinden kapatılmış vaziyette. Yani bunu, Amasra Müessesesi dip tabanı sürmüş, hazırlamış, geri çekilmiş ve buradan da baş tabanını sürüyor. Bu baş taban da şuraya geldikten sonra "kılavuz başlıkları" dediğimiz başlıkları da birbirine bağlayıp bir ayak da burada teşkil edecekti. Şu mekanize ayak buraya geldiği zaman burada da üretime başlayacaktı veya ileride, bu azaldığı zaman. Sonuç itibarıyla, aslında... Şimdi, buradaki havalandırmayla ilgili şüphelerimiz veya itiraz noktalarımız veya uzman arkadaşlarımızın... Dokuz saat sonra buradan girdiğiniz zaman, şu taban yolunda aşırı derecede metan içeren, çok yüksek gazlı... Az evvel o raporlardaki falan, öyle bir değerler olsa, burası... Dokuz saat havalanmayan bir yere girmek imkânsızdır. Üstelik bir de bir yanma olmuş, karbonmonoksit açığa çıkmış ve burada, cihazsız belki de 30-40 arkadaş çalışmak zorunda kaldık.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Bölmek istemiyorum ama patlama kuyu dibine yakın bir yerde mi oldu?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Hayır, çok uzak, en uç nokta. Şimdi "kuyu" diye buraya dersek ta şu noktada, en son noktada.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Bizim patlattığımız yer neresi? Orada işaretler misin?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Şöyle.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Grizu patlamasının olduğu yer orası, değil mi?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Evet.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Normal patlamanın olduğu yer neresi?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Burası.

Şimdi, burada olayın işte parlama veya...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Hayır, normal patlatma yaptık, ben onun nerede olduğunu soruyorum, grizu değil. İki de aynı yerde mi?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Aynı yerde.

Bütün olay budur. Burada zaten ateş işi vesaire, bir arını da gördüğümüz için, arında da zaten üç dört top posta duruyordu.

Şimdi, buradaki mesele şu: Buradan çıkan hava miktarı o kadar yüksek ki yüksek olduğu için difüzyon yoluyla burayı sulandırmış, temizlemiş. Yoksa, aksi takdirde, buraya girmek imkânsız. Yani böyle, az havalandırma, yetersiz havalandırma ibare... Tabii ki hocalarımızın görüşü mutlaka ama onun da bir nevi teknik olarak doldurulması lazım. Maskesiz vaziyette sadece bu bölgede dört saate yakın çalıştık. Yani şöyle: 12 arkadaşınızı düşünün, yani şehitlerimizin, şimdi, böyle bir ortamda madene inip de taşınması takdir edersiniz ki 4, 5, 6 kişi... Bu müthiş bir şeydir. Ya, bu müthişin ötesi yani. Bu, anlatılamaz ya. Ya, gerçekten bu insanlar... Bunlar meyilli, dümdüz yollar değil, 20-30 derece başlıyorlar, kömür içerisinde, olayın içerisinde ve burası yanıyor. Şu bölge çatır çatır yanıyor üzerimizde, kontrolden çıkmış vaziyette ve biz burada çalışıyoruz. Şimdi, iddia edildiği gibi, yüksek metan vesairede de burada hepimiz ölmüştük yani. Tabii, biz bunları kontrol ettik bunu yaparken cihazlarımızla vesaire, analizlerimizle, risk yerlerimizle, hava miktarı ve gelen havanın itici gazları yangın bölgesinden ne kadar uzaklaştırdığı... Hepsinin bir hesabı yapılarak en azından o anda; deneyim, tecrübeyle bu arkadaşlarımızı tabii ki ailelerine kavuşturmaya çalıştık. Sadece bu mu? Bunun dışında aynı mekanize ayaklarla hem taban yolla hem de ayaktan yukarı çıktık ve baştaban yoluna kadar da tüm alanı taradık. Mesela, bu bölgede bir şey olsaydı, esas olay burada olması gerekirken veya mekanize ayak tarafında bir şey olsaydı hiçbir zaman şu kalınlamanın burasında yangın çıkmazdı. Bunun hava çıkışı tamamen farklı yerde, darbe olduğu zaman, dönüş yapacağı farklı yerde dolayısıyla olay burada olmuştur. Genleşmeden dolayı tamamen çıkışı bu genleşmeyi karşılayamadığı için aynı damar kılavuzundan 350 kotuna inerek bu bölgeyi... Oksijenle tabii, temas ediyor, parlama yani, bu bölgeden geçerek... Hatta burada yanma neticesinde oksijeni sıfırlıyor ve yanma sonucunda da milyonda 10 bin-15 bin ppm bir monoksitten bahsediyorsunuz ve bunlara insan şeyinin yarım dakika dayanması imkânsız maalesef.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Dolayısıyla 350’de zehirlenme mi var?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Tabii, zehirlenme. Buradakiler maalesef zehirlenme.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yanık var mı?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Yok. Bunlar otopsi... Şöyle kesin konuşurum Sayın Vekilim: Otopsi raporlarında bunlar zaten var.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Devam edelim, arkadaşların soruları olacak, bitirelim hızlı bir şekilde.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Şimdi, bunun dışında biz tabii ki burada kurtulan... Mesela, aynı bölgede, şurada kurtuluyor adam. Bu bölgede, 350 katında bir olay olsa bunun kurtulması mümkün değil. Neden? Yukarıdan geldiği zaman bu içeride kalıyor, öne giden arkadaşları, temiz havaya çıkan, bir daha panikle şokla çıkan ilk gazı yediği anda düşüyor, bu arkadaşımız geride kaldığı için, kör noktada maskesini takıyor ve çok rahat bir şekilde temiz alana çıkıyor, gidiyor. Zaten olaydan sonra, çok kısa sürede bu olaylara müdahale edildi. Dışarıdan onlarca madenci, kendi madencileri, onlarcaşı buraya indi. Şimdi, diğer büyük facialara baktığımız zaman bu tür bölgelerde hava dönüş yollarının patlamaya dayanıksız olduğunu düşünürsek -senaryo yapıyoruz şimdi- kesitin dar olduğunu düşünürsek ve havalandırmanın yetersiz olduğunu düşünürsek buradaki karbonmonoksit gazını, diğer zararlı gazları saatlerce buradan temizlemek mümkün değil. Havalandırma, tali pervane gibi çeşitli önlemler almak lazım. Bu da tabii ki ortadaki aspiratörün yeterli olduğu veya...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bununla ilgili bir senaryo çalışması, acil durum senaryo çalışması yapılmadı mı da yani bunun önlemi alınmaz mıydı? 350 kotunda karbonmonoksit zehirlenmesinin olması engellenemez miydi?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Tabii. Bundan kurtulan var, işte 49 kişi kurtulan zaten bu. 300 katlarında kurtulan arkadaşlarımız, zaten o anda duman, seyrelti az olduğu için tamamı maskelerini katarak çıkabiliyorlar. Şimdi, buradaki şey... Takdir edersiniz ki bütün bu önlemler, kişisel koruyucu önlemler olay anında kurtarabildikleriniz. Şimdi, yarım dakikadan... Bir olay daha söylüyoruz, bir şok var bir yerde birden bir patlama sesi duyduunuz, zaten normal bir iş yaparken kafayı kaldırdınız, bir şey dediniz yarım dakika, yirmi otuz saniye geçiyor o anda düşüyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Maskeleri takabilmiş olsalardı kurtulma ihtimalleri var mıydı?

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Takma ihtimalleri o saniyede yok. O büyük gazla, oksijenin sıfırlandığı bir yerde bu olaya maruz kalan hiç kimsenin maske takma... Ancak, yapılan tüm önlemler bunun yayılmasını, daha çok bir alanı etkilemesini önlemek için. Burada su barajları olmamış olsaydı 350 kotunda, diğer önlemler olmamış olsaydı bu, kuyu dibine kadar gidebilecek gaz, toz. İşte “toz” diyoruz, toz olsa gidebilecek belki de, demek ki bu gitmedi, belli bir lokalde kaldı o da maalesef metanın yanması, parlaması belki muhtelif, çok küçük boşluklarda olabilir. Çünkü madencilik, ne yapılırsa yapılsın bunlar beklenen şeyler yani metan intişarı gibi şeyler, bazı krizler, beklenen şeyler. Biz buna karşı da önlem alıyoruz yani hiçbir zaman dünya madeninde grizu olacaklarda metan yüzde 0 olacak, bütün önlemler zaten bunun üzerine. Yönetmelik bile öyle değil mi? Ne diyor: “Yüzde 1’e kadar.” hava dönüş yolunda yüzde 1’i geçmeyecek, pardon yüzde 1,5’u; dönüş yolunda 1’i geçmeyecek, yüzde 1,5 olduğunda elektriği kes, yüzde 2 olduğu zaman adamı boşalt, orayı terk et ve havalandırma, kurtarma vesaire o çalışmaları yap. Demek ki bunlar olabiliyor, olmasa mevzuata zaten girmezdi.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Devam edelim Müdür bey, devam edelim, bitirelim, arkadaşlar yoruldu.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Bunun dışında, şu 300 katındaki arkadaşlarımız, burada çalışan 11 arkadaşımız, diğerleri, tamamı kurtuldu. 1 arkadaşımız kurtulmuştu, arkadaşlarına yardıma inerken bu yangın bölgesinde... Maalesef o arkadaş kaybettik, kurtulamadı. Bunun dışında, teknik olarak açıklayacağım, sayın vekillerimle konuşacağım varsa soru cevap verebilirim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Evet, Aydın Bey.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O madenci...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Lütfen söz alın.

Aydın Bey'den sonra size söz vereyim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir şey diyeceğim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Deniz Bey, ondan sonra size söz vereceğim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya bir dakika, söyleyeceğim ben.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Kardeşim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Maden şehidimizin adını anar mısınız?

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Beyefendi, hayır.

Aydın Bey, size söz veriyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, evet, o maden şehidinin adını anacağız burada, tutanaklara geçecek.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Efendim, size söz verdiğim zaman elbette geçirirsiniz. Size söz vereyim, ondan sonra.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben söz alarak söylemiyorum.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Size söz vereyim ondan sonra.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir maden şehidi, arkadaşlarını kurtarmak için girmiş, onun bile adını andırıyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Andırırım, bin kez andırırız, ne demek yani?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Size de sormuyorum zaten adını anmak için.

Lütfen adını söyleyin, tutanaklara girsin bu kahraman madencimizin adı.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Söyleyin kardeşim, söyleyin adını, söyleyin.

KARADON TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜESSESESİ MÜDÜRÜ FAZLI UNCU – Sayın Vekilim, Yener Saygın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Allah rahmet eylesin.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Buyurun Aydın Bey.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Şimdi, bu saate kadar bir toplantı yaptık, tabii, biraz beyin fırtınası, biraz da bilgiler geldi, işte raporlar geldi.

Şimdi, sonuçta, ben, bir tespitimi anlatayım şimdi size: 18.09'da ölçüm 1,69; patlama 18.09'da; 41 şehit, 5'i ağır 11 yaralı yani bir kör nokta var, o kör noktaya bir türlü giremedik; bu, bir. Bunun bir mantıkla, bir tarifile anlatılacak hiçbir tarafı yok yani 18.09'da 1,69 ölçüm, yine 18.09'da patlama ve 52 kişi etkilenmiş. Şimdi, bunun bir mantıkla, matematikle, mühendislikle... Doğrudan yoldan geçen, kahvede oturan bir vatandaşa bile hesapla deseniz bunun bir mantıklı açıklaması yok; bu, bir.

İki, iki üç tane işletme bu basınçlı aspiratör için müracaat ediyor, 2 işletme bu basınçlı aspiratörlere ulaşıyor, taktırıyor. Doğru mu?

TÜRKİYE TAŞ KÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ
– 3.

AYDIN ÖZER (Antalya) – 3 tane.

1 tane işletme, kaza olan işletme nedense -araya pandemi giriyor, aradan bir sene geçiyor, bir daha bir daha oluyor, bir daha bir daha oluyor, 3 kere ihale yapıyor- erişemiyor. Buradaki, az önce bahsettiğiniz “Günlük binde 1’i kadar ceza yazıyoruz.” dediniz. Bu ceza ne kadar caydırıcı, bunun cevabını istiyorum bir kere rakamsal olarak, öbür toplantıda da olsa bunun cevabını istiyorum. Bu binde 1 ceza ne kadar? Bu işletmeye şimdiye kadar ne kadar ceza kesilmiş? Bu işletme bu cezadan ne kadar etkilenmiş, bunu bir görmek istiyorum. Bir de iki işletme, üç işletme buna sahip olurken Amasra’daki işletme bu işe niye sahip olamamış? Aynı firmaya mı ihale verilmiş? Aynı firma ise niye geciktirmiş? Bu soruları da sizden istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, Teşekkürler.

Ünal Bey...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, Komisyonumuzun adını ben bir kez daha tekrarlama ihtiyacı hissediyorum amacımızın ne olduğunu bir kez daha ortaya koymak adına. Bakın, ne deniyor Komisyonumuzun adı olarak? Bartın’ın Amasra İlçesinde Meydana Gelen Maden Kazasının Tüm Yönleriyle Araştırılarak Benzer Kazanların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonundayız. Ama yani öyle bir noktaya geliyoruz ki değerli arkadaşlar, sanki biz bu soruları keyfe keder soruyormuşuz gibi değerlendiriliyor. Hayır, her birini bir teknik gerekçesi var ve siz de sürekli atıfta bulunuyorsunuz, ön bilir kişi raporuna dayanarak bazı verileri siz de oradan alıyorsunuz, zaten kurumdaki bütün bilgi ve belgeler elinizde ama bizim elimizde başka bilgi, belge yok; ön rapor var. Yani eğer, biz bu toplantıyı geçen hafta yapmış olsaydık bu soruları soramayacaktık belki. Elimizde teknik bir veri var şu anda, hani, bilirkişi raporu elbette takdiri delildir, kesin delil değildir, bunun dışında, başka bilirkişi raporları da alınacaktır yargının ilerleyen sürecinde; bunlara herhangi bir diyeceğimiz yok ama hepimizin elinde sadece bu veri var, başka bir veri yok, raporun dışında başka bir şey yok dolayısıyla bunu esas almak zorundayız, bunu dayanak almak zorundayız. Görüyorum ki siz de zaman zaman atıfta bulunuyorsunuz bu rapora ve bazı yönlerini dayanak kabul ediyorsunuz.

Şimdi, tabii, sorularımız, dediğim gibi, belki zaman da yetmediği için veya bazı konular sizin sorumluluk alanınızda olmadığı için biraz havada kalıyor bazı sorularımız ama bunların önümüzdeki süreçte açığa çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz. Şimdi, zaten Sayın Genel Müdür Vekili de şöyle bir ifade kullandı “Bizim de yaptığımız değerlendirmelerde bazı şeyleri tam yerine oturtmadık.” Çünkü daha yerin altına inilmedi, kazanın meydana geldiği yer incelenmedi, bazı bilgiler ve görüşler o incelemelerden sonra ortaya çıkacak şekilde... Evet, katılıyorum, doğrudur, şu anda bir aşamasındayız yani aşama aşama ilerlenecek ama bir gün ocağa girme durumu söz konusu olduğunda bunlar açığa çıkacaktır ama şu andaki verilerden hareketle de bazı değerlendirmeler yapabiliriz. Mesela, 1,69’da kalmış, patlama olmaz diyoruz yani bunu ben söylemiyorum -ben hukukçuyum- ama konunun uzmanları “1,69’da patlama olmaz.” diyor. Neden 1,69’da takılıp kaldı sensör ve o şekilde hemen ardındaki saniyede patlama gerçekleşti. Bu, büyük bir soru işareti ama bunu işte bütün yönleriyle araştırmamız gerekir diyoruz, araştırmamız gerekiyor bunu. Ha, bunun hemen üstünü kapatamayız yani.

“Kurum kendi içerisinde bir değerlendirme yapacak.” dediniz. Gayet doğru ve yerinde bir karar. Kaza kanaat raporu hazırlayacak. Bu Komisyon çalışması bitmeden o da önümüze gelirse belki yol gösterici nitelikte de olabilir, ona da saygımız sonsuz ama elimizdeki verilerle de bir şeyleri konuşmamız lazım diye düşünüyorum doğru hareket etmemiz için.

Şimdi, havalandırma... Şimdi, Kozlu Müessesese Müdürümüz havalandırmanın yerinde olduğunu... Hepiniz hemfikirsiniz ama “Mevzuata uymak için yaptık biz bunu, çok da önemli değil.” gibi bir algı ortaya çıktı. Yani o zaman bu mevzuatı niye çıkarttık? Yani Soma Komisyonunda çıkan karar sonrasında bu mevzuata girmiş. Ya niye çıktı o zaman? Yani durup dururken keyfe keder yani böyle bir yenilemeye niye ihtiyaç duyuldu? Sanki önemsiz bir şey gibi anlatıyorsunuz yani ben bunu kabul edemiyorum. Bakın, işte dedik ki “Üzülmez’de yok böyle bir şey.” Ya olabilir mi, olabilir. Kaza Kozlu’da olmadı, Karadon’da olmadı, Armutçuk’ta olmadı, havalandırma sistemlerini değiştirmişsiniz. Kaza havalandırma sisteminin değiştirilmesi aşamasında sürüncemede bırakılan Amasra’da meydana geldi ve konunun uzmanları da bakın bunu söylüyor, sadece bu bilirkişiler söylemiyor; Maden Mühendisler Odası da bunu söylüyor, konuyla ilgili, ilgisiz herkes bu konu üzerinde duruyor ama siz durmuyorsunuz, sizin gündeminizde yok böyle bir şey; bu olmaz, bunu ciddiye alın lütfen. Yani tüm yönleriyle araştırılmıyordur. Belki siz bir şeyi gözden kaçıyorsunuzdur, belki bu rapor doğrudur. Bir kendinizi “check” etmeniz gerektiğini düşünüyorum değerli arkadaşlar amacımız eğer şeyse... Şimdi, bu havalandırma ile ilgili meseleyi daha ilerleyen süreçte konuşmaya devam ederiz diye düşünüyorum ama başka konu başlıkları da var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Soracağınız sorular varsa onları seri bir şekilde soralım, not alsınlar, bir sonraki sunumda bahsedecekler.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Var, söyleyeceğim şimdi.

Şimdi, mesela bir soru sormuşum, cevabı gelmedi. 2021 ve 2022’de Genel Müdürlüğünden Amasra Müessesesi 2 sondaj makinesi talep etmiş, verildi mi, verilmedi mi? Verilmediği yönünde bilgi geldi bize.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ünal Bey, tekrarlara girmeyelim lütfen. İstirhamım şu: Arkadaşlar, tutanaklarda da var atladığınız bir soru lütfen kalmamasın. Şu anda cevaplamamış olabilirsiniz, onları notunuzu alın, ama tekrar etmeyelim lütfen.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bir cümle daha o zaman şey yapayım... Şu soruda askıda kaldı: Mesela, bakın, patlamayla ilgili daha önce bu 27’no’lu sensör...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, önceki sorduğunuz soruya lütfen tekrar etmeyin. Onlar cevaplamamış olabilirler, cevaplayacaklar.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Belki şu anda cevaplar.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ama bak, cevaplasalardı bundan önce cevapları Ünal Bey. Bunu zorlamayın lütfen ya yani cevaplamazlar, bir sonrakinde cevaplayacaklar. Tekrar etmeyelim, vaktimizi iyi kullanalım.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Daha önce 5’e çıkmıştı yani önemli bir husus, veri.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tekrarlardan lütfen kaçınalım.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Evet, devam ediyorum o zaman.

Şimdi, tabii, bize göre kazanın meydana gelme sebeplerinden birisi de işçi ve personel açıkları; üretim işçisi. Yıllardır her KİT toplantısında, her Enerji Bakanlığı toplantısında hem ben hem diğer milletvekili arkadaşlarım bunu gündeme getirdik, Sayıştay raporlarını da defalarca bu yansıtıldı.

Kurumun norm kadrosunu 14.500'lerden revize ettiniz, bir değerlendirme yaptınız ve kurumun norm kadrosu 10.750'ydi sanırım, yanlış hatırlamıyorsam, bu sayıya geri çekildi, şu anda da 8 binler civarında çalışan olduğunu ifade ettiniz, memurlar dâhil; 8.200 gibi rakamdı galiba, yanlış hatırlamıyorsam sunumda. Fakat, neresinden bakarsanız bakın, 3.501 üretim işçisi açığı var. 3.500 üretim işçisi açığıyla ilgili -Sayıştay raporlarında da defalarca söyleniyor- kurum, Enerji Bakanlığından bu açığın giderilmesini talep etti mi? Çünkü Sayıştay raporlarında net bir şekilde vurgulandığı üzere, kurumun iş sağlığı ve iş güvenliğine uygun bir şekilde çalışabilmesi için bu norm kadronun tamamlanması gerektiği ifade ediliyor. Üretimin, yer altındaki üretimin sağlıklı bir şekilde, iş güvenliğine uygun şekilde yürütülebilmesi için bunun elzem olduğu ifade ediliyor. Daha doğrusu şöyle ifade edeyim: 2017'den bugüne kadar... Veya 2018 bir alım gerçekleştirildi en son, 2018'den, en son işçi alınan tarihten bugüne kadar Enerji Bakanlığından işçi açıklarının giderilmesi için talepte bulundunuz mu? Bulunduysanız ne kadar işçi açığı giderilsin dediniz ve bu yönde bir çalışma yaptınız mı? Çünkü az önce ifade ettiğim gibi işçi açıklarının iş güvenliğini tehdit ettiğine yönelik defalarca Sayıştay raporlarında düzenleme var, yorum var. Bu yerine getirildi mi? Getirilmediyse neden yerine getirilmedi? Yani siz kurum olarak üzerinize düşen yükümlülüğü yerine getirdiniz mi? Enerji Bakanlığından talep edersiniz, verir veya vermez, kendi bilecekleri iş. Bu konuda mümkünse sizden ivedilikle cevap bekliyoruz.

İkincisi, yatırım diyoruz. Yatırımla ilgili, kazanın meydana geldiği ocakta da bazı yatırımlar yapılmış; işte, su torbaları vesaire şeyler konulmuş. Bu konuda bir eksikliği var mı kurumun? Kömür tozuyla mücadelede su havuzu, taş toz atılması gibi bazı önlemlerin alınması gerektiği ifade ediliyor. Bu konuda sizce alınan önlemler yeterli midir? Çünkü kazanın meydana gelmesinin temel sebeplerden birisi olarak da bilirkişi raporunda bu kömür tozunu öngörmüşler yani bu kömür tozuyla ilgili yeterli bir mücadele yapılmadığını ifade ediyor. Bu konuda size göre yeterli bir mücadele var mı? Sizin 5 müessese müdürünün 4'ü burada. Diğer müesseselerdeki durum ne yani var mı bu konuda yeterli bir mücadele?

Bir başka konu denetimle ilgili bir konu. Biliyorsunuz, 6331 sayılı Kanun, iş sağlığı ve iş güvenliğine yönelik olan kanun işverenin de denetim sorumluluğu olduğunu ifade ediyor ve bu anlamda da Kurumun, Türkiye Taş Kömürleri Kurumunun İş Güvenliği ve Eğitim Daire Başkanlığı vardır, mevcuttur, herhalde o konunun uzmanı olan arkadaşımız da burada. Şimdi, bizim bu incelediğimiz ve atf yaptığımız ön bilirkişi raporunda hem Enerji Bakanlığının kazanın meydana geldiği ocakta denetim ve teftişlerinin yapıldığını hem de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının denetim ve teftişlerin yapıldığını ve bu denetim ve teftişlerde de -mesela en son 4 denetim, teftiş yapılmış MİGEM tarafından- her şeyin usulü de uygun olduğu, gerekli tedbirlerin alındığı yönünde görüşler var ama kaza oldu. 4 Rapor da o şekilde olmasına rağmen kaza meydana geldi, önleyemedik bunu. Eğer o raporlar doğru olmuş olsaydı zaten bu kaza meydana gelmezdi diye düşünüyorum. Sizin peki, İş Güvenliği ve Eğitim Daire Başkanlığı da sizin de temel görevlerinizden biri ve bu konuda da uzman bir sürü kişi var. Amasra ocağında bir denetim ve teftiş yaptınız mı? Kurum içi bir denetim ve teftiş yapıldı mı? Bir rapor sunuldu mu? Yani ne aralıklarla, ne sıklıklarla bu yapıldı?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bu soru sorulmuştu. Bakın, tekrar etmeyelim diyorum, bu soru soruldu. Tutanaklara bakın soru tekrarı etmeyelim lütfen. Sorulmamış sorumuz varsa soralım, sorulmuş soru varsa tekrar etmeyelim, zamanı iyi kullanalım.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bilmiyorum onu cevaplamadılar sanki kendileri.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, cevaplamamak ayrı bir şey. Bakın tekrar ediyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ben bu sorunun sorulduğunu bilmiyorum, bir; ikincisi...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakan, cevaplamamak ayrı bir şey. Cevaplanmadığı için bazı şeyler bir sonraki oturumda istedik bunu. O yüzden lütfen sorulmuş soruları tekrar etmeyelim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yani bununla ilgili bir denetim yaptınız mı? Yapmadıysanız neden yapmadınız? Yaptıysanız da sonucu nedir? Bir rapor varsa bize açıklar mısınız bunu?

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ederim.

Lütfi Kaşıkçı Milletvekilimiz, buyurun lütfen.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Biz biliyoruz ki burada yaşanan bu acı olay sonucu şehit olan 41 vatandaşımız için en fazla yüreği yanan, içi yanan başta aileleri geliyordur ama ailelerinden sonra da sizlerin, onların mesai arkadaşı olan işçi kardeşlerimizin yine bu yürek acısını da hissedebiliyoruz. Lütfen buradaki suallerimizi hesap sorma babından değil, konuyu tam olarak anlayıp o şekilde de sonuca varmamız noktasında sorduğumuz sorular olarak lütfen değerlendirelim.

Bu hususta havalandırma konusuyla ilgili ben birkaç soru sormuştum. Sayın Müessese Müdürümüz bize bir detaylı bilgi verdi, ha, bu cevap bizi tatmin etti mi? Elbette ki etmedi. Yine ileriki toplantılarımızda daha detaylı bir şekilde bunun üstüne gider, derinlemesine bu işin üzerine gideriz ancak onun dışında benim sormak istediğim şöyle bir soru var. Bu işte en tecrübeli ülkemizdeki kurumların başında şüphesiz sizler geliyorsunuz, Amasra’da yaşanan bu hadiseden çıkarılacak dersleri de olayın sıcaklığının geçmesiyle birlikte muhakkak aranızda istişare etmişsinizdir. Acil bir şekilde Amasra’nın bize vermiş olduğu bir mesaj ve bu diğer müessese müdürlüklerinde acil almamız gereken bir önlem var mı? Yani buradan yola çıkarak elde ettiğimiz bu acı tecrübenin aynı zamanda başka kazalarda, diğer müesseselerde yaşanabilecek olası kazalarda bir çözüm yolu olabilir mi? Birincisi bu.

İkincisi de Türkiye Taşkömürünü denetlediğimiz zaman yeterli personel ve işçi olmadığını bu toplantılarda da zaten sıkça tartıştık, konuştuk bu konuyu. En son 2019 yılında 1.500 işçi alım olduğunu biliyorum. Bu son kazada şehit olanlar içerisinde kardeşlerimizin, bizler basından genç arkadaşlar olarak böyle bir ifade gördük, dolayısıyla bu arkadaşlarımızın tecrübeleriyle ilgili de bize -yazılı da olabilir- bir yazılı bir cevap da verirseniz... Bunu neden istiyoruz? Çünkü -Polat Bey de bilir- en son alımla ilgili tüm milletvekillerimiz neredeyse o toplantıda bir fikir birliğine vardı. Orada kullanılması adına bu sizin vereceğiniz bilgiler bizim için son derece önemli.

Ben, gayet verimli bir toplantı olduğunu düşünüyorum bazı arkadaşların söylediğinin aksine. Burada soru soruyoruz, elbette aldığımız cevaplar bizleri tatmin etmeyebilir ama bu toplantıların dışında da bizler bu işin üzerine gideceğiz. Havalandırma konusuna tekrar dönersem geri, burada bilirkişi raporunun ortaya koyduğu tezin aksine Kurumdan bir ifade geldi. Muhtemelen bu da önümüzdeki dönemlerde farklı bir bilirkişinin istenmesine sebebiyet verecek ki orada da zaten hep birlikte sonucu daha net bir şekilde görürüz. Burada imzası olan 7 arkadaş aynı zamanda bize şunu söylüyor ki: O madene inilmeden olay net bir şekilde anlaşılacaktır. Dolayısıyla işin bu tarafı da üzerinde sisle kaplı bir bölge olarak karşımızda duruyor ama biz yine aynı bir Sayıştay raporu gibi KİT Komisyonunda nasıl o Sayıştay raporlarından yola çıkıp kurumlarımız üzerinde birtakım sorular sorduysak bugün de aslında bu bilirkişi raporu üzerinden yola çıkıp sizlere bazı değerlendirmelerde veya sorularda bulunduk. Evet, biz de eminiz bu tam bir rapor değil, sağlıklı olan madene inildikten sonra elde edilecek olan görüşlerdir. Benim sorum bu Sayın Bakanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyorum.

İlyas Şeker Bey.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Sayın Bakanım, ben de 2 tane çok kısa soru soracağım.

Şimdi, şu ana kadarki yapılan görüşmelerde metan gazı oranı yüzde 2'nin üzerine çıkınca işletmelerin otomatikman devre dışı bırakıldığı söylenildi. Şu ana kadar bu şekilde hiç uygulama oldu mu, olmadı mı? Şu ana kadar metan gazı oranı yüzde 2'nin üzerine çıktığı için çalışma durdurulan işletmemiz oldu mu? Amasra bazında söylemiyorum, genel olarak söylüyorum.

Diğer bir sorum da Sayın Başkanım 2 tane aspiratörün olduğunu, 1978 yılında yapıldığını ve bunların kapasitesinin 11.500 metreküp/dakika olduğunu ifade ettiler ancak ocağa verilen miktar 3.750 metreküp/dakika hatta işte ön raporda da bunun az olduğu söyleniliyor. Peki, kapasite 11.500'ken niye 3.750 metreküp veriyoruz? Fazla versek zarar mı olur? Yoksa bir eksikliğimiz mi var? Açıklarsanız memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

VI.- KARARLAR

1.- Konuşma sürelerinin beş dakikayla sınırlandırılmasına ilişkin karar

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bu arada Cemal Çetin Milletvekilimizin bir talebi vardı. Ben onu, talebi olduğu için oylamaya koyacağım. Konuşma sürelerinin daha tasarruflu kullanılmasıyla alakalı sınır konmasını istemişti.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bu, demokratik işleyişe uymaz Sayın Başkan çünkü ellerinizin sayısı yeterli, sonucu belli bir oylama olur.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Başkanım en kısa ben konuştum, benim üzerime bunu yaparsan olmaz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle, şimdi yaklaşık yirmi yıldan beri bir kişinin...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Böyle bir şey olamaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İsterse kendisi kısa konuşsun.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Açıklayayım mı arkadaşlar? Arkadaşlar, sakın olun, açıklayayım. Ben yaklaşık yirmi yıldan beri burada Komisyonda; Plan ve Bütçede, Enerji Komisyonu, farklı komisyonlarda çalıştım. Bütün komisyonlarda süre konuldu, konulup konmayacağını yine bu Komisyon karar versin. Bir kişinin bir milletvekilinin bir defa söz alacak diye bir kaydı yok, birden fazla olabilir ama konuşma süresini birazcık daha tasarruflu kullanmak açısından, hazırunun açısından söylüyorum. 3 defa söz alabilir, 5 defa söz alabilir. Arkadaşlar, bunu oylamaya koyuyorum: Beş dakikayla sınırlandırılması isteyenler... İstemeyenler... Tamam, beş dakikayla sınırlandırılmıştır.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bravo size (!)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Arkadaşlar beş dakikadan kısa konuşabilirler.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle, bakın, birden fazla konuşma hakkı alıp beş dakikayı on beş dakika olarak üç defa konuşabilirsiniz, bununla alakalı bir sınırlandırma yok.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Kardeşim, bu benim teklifim, uyarısın, uymazsın.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Hiç uygun değil. Bu, sizin bakış açınızı bir kez daha yansıttı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Dinlemek zorunda değilsin, ben konuşurken çıkarsınız.

V.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A) GÖRÜŞMELER (Devam)

1.- TTK Genel Müdür Yardımcısı Muharrem Kiraz ve Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi

Müdürü Fazlı Uncu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme (Devam)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Konuşmak isteyen arkadaşlarımız, buyurun size söz hakkı veriyorum.
Buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Kime, bana mı veriyorsunuz?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, size veriyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu ciddi bir konu, o yüzden gerekiyorsa sabaha kadar da devam ederiz. Sizinle birlikte gidelim şehit madenci ailelerinin yanına, söylersiniz “Kısa konuşalım.” diye oy verdik diye.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Süremden gidiyor lütfen, tekrar açar mısınız?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Size ek süre vereceğim, o yüzden siz rahat kullanın.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, öncelikle yaşamını yitiren 41 madenci nezdinde Yener Saygın’ı burada ben de anmak istiyorum. Yani madencilik faaliyeti kutsal bir faaliyet değil, bir sermaye birikim sürecinden bahsediyoruz. O yüzden iş güvenliği önlemleri alınmadığı için, kötü çalışma koşullarından dolayı yaşamını yitiren madencilerin öldükten sonra, yaşamını yitirdikten sonra bazı uygulamalarla sanki üstümüzdeki, sırtımızdaki yükü atıyormuşuz gibi bir hâle kimse kapılmamalı bence hani şehitlik mertebesine ve benzeri şeyler söyleyerek. Burada bizim görevimiz yaşatmak olmalı. Ben buradan yola çıkarak şimdi şunu sormak istiyorum: Acaba bu işletmenin bir kurtarma planı var mıydı, bir risk analizi olmuş muydu? Böyle bir kaza olduğunda, böyle bir patlama olduğunda Yener Saygın kurtarma görevi görecektir kişiler arasında mıydı? Yani kimler kurtarmaya katılabilirdi? Herkes kurtarmaya katılabiliyor mu? Bunu soruyorum.

Onun dışında bu, deminki mesele yani havalandırma, mekânsızlaştırma ve madencilik altyapı ve iyileştirme konularında planlanan yatırımların hayata geçirilmemesi ve denetlenmemesine dair yapılan sorularda sorumluluğu olan kişilerin kim olduğuna dair de sorular sormak istiyorum. Örneğin, TTK faaliyet raporlarındaki yatırım projeleri kimler tarafından planlanıyor, kimler tarafından onaylanıyor? Yine bu raporlamadaki yatırım projelerini revize etme yetkisi kimde, TTK faaliyet raporlarındaki yatırım projelerini? TTK faaliyet raporlarındaki yatırım proje ödeneklerini revize etme yetkisi kimde? -iki kez mi sordum- Denetleme yetkisi kimde? Gerçekleşmeyen projelerin neden gerçekleşmediği faaliyet raporu içerisinde belirtiliyor mu? TTK’nin 2018 yılı faaliyet raporunun Amasra TİM yatırım tablosunda 2018 yılı için ana nefeslik aspiratörün modernizasyon planlamasının yapıldığı ve 600 bin TL ödenek ayrıldığı söylenmişti, 2018 yılı içerisinde bu yatırım gerçekleştirildi mi? Gerçekleştirilmediğini söylediniz, onun da sebebini inançsızlık olarak söylediniz. 2021 yılı içerisinde bu yatırım gerçekleştirildi mi? O da olmadı. Peki, 2022 yılı içerisinde bu yatırım gerçekleştirildi mi? Sanırım bu da olmadı. Peki, neden bu kararlar alınmıyor yani her yıl bu kararlar neden alınmıyor? Örneğin, 2020 yılında bu bahsettiğim konuda bin TL madencilik altyapısı iyileştirmeleri için harcanmış, bin TL madencilik altyapısı iyileştirilmesi yapabilir mi, gerçekleştirilebilir mi yani bu mümkün mü? Bin TL’yle bu mümkün mü?

Onun dışında, birkaç şey daha vardı. Metan gazı drenajı uygulaması var mı sizde? Sorulduysa, tekrarsa kusura bakmayın. Acil durum tatbikatları yapıldı mı? Ve iş güvenliği uzmanı sayısı bu işletme için yeterli düzeyde mi? Bunları sormuş oldum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Benim bir istirahatım olacak uzman arkadaşlardan. Bu toplantıda en son biz Deniz Yavuzılmaz Bey’e söz vereceğiz başka söz isteyen olmadığı için...

HAMDİ UÇAR (Zonguldak) – Sayın Başkan...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Pardon, görmedim Başkanım, siz herhâlde yeni bastınız. Sizden sonra toplam soruları bir tatad edecek bir tutanaktan şeyi çıkarttıralım. Onu milletvekili arkadaşlarımıza dağıtalım. Bir sonraki toplantı için iyi olacaktır diye düşünüyorum.

Deniz Bey, buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, şöyle, aslında benim yazılı olarak hazırladığım sorular var ama sorular yani 100 sorunun üzerinde. O nedenle bunu okumak şeklinde değil de yazılı olarak verirsek daha zamandan tasarruf etmiş oluruz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii ki.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Şöyle, sorumu yinelemek istiyorum. Şimdi, bu grizu patlaması, sonra onu takip eden kömür tozu patlamaları, bu yaşanan süreç ortaya 2 bin dereceler seviyesinde bir ısı çıkarıyor, dolayısıyla bu da aslında bu bölgeye ulaşılsa bile birçok delil, kanıt bunların sağlıklı bir şekilde ele geçmesini imkânsız hâle getirecek. Bu, seygar sensörler, metan gazıyla ilgili ölçüm yapan sensörler; bunlara ulaşıldığında, bunlar bu sıcaklık, bu yüksek sıcaklık derecesinde dayanımlı mı yoksa böyle yüksek bir metan gazı, grizu patlamasında oradan istediğimiz verileri alamayacak mıyız? Çünkü ortada bir soru işareti var, o da merkez gaz izleme sistemine ulaşan son sensör bilgisi “1,69 ama 1,69” da bir patlama oldu.” demek biraz bilimsel gerçekleri zorlamak demek.

Şimdi bu bilirkişi raporunda şöyle bir ifade var, bu oldukça çarpıcı, diyor ki: “İş Sağlığı Güvenliği ve Eğitim Şube Müdürünün Amasra İlçe Emniyet Müdürlüğü 20 Ekim 2022 tarihli ifadesindeki bilgilerden eksi 320 kalın damar tavan yolu galerisindeki metan sensörü ile arın arasında 60-70 metre mesafe olduğu, arından yayılan metan gazının sensör tarafından algılanmasının üç-dört dakika aldığını beyan etmiştir.” diyor. “Baca içerisindeki hava hızının 0,2-0,3 metre/saniye arasında olduğu kolayca hesaplanabilir.” diyor bilirkişi raporu. “Bu değerdeki hava hızlarının havalandırmadan beklenen tehlikeli gaz ve tozların seyreltilip hızlıca ortamdaki uzaklaştırılması görevini yerine getirmesi mümkün değildir.” diyor ve “Bu durumda eksi 320 kalın damar kılavuzuna gönderilmesi gereken temiz hava miktarının ancak beşte 1’inin ulaştırıldığı söylenebilir.” diyor. Şimdi bunu kim söylüyor, onu sizinle paylaşmak istiyorum. Kim söylüyor? 3’ü maden yüksek mühendisi olan -bilirkişi heyetinde- 1’i jeoloji yüksek mühendisi olan -yani özellikle metan gazı konusunda uzmanlaşmış birisi- 1 jeofizik yüksek mühendisi, 1 elektrik yüksek mühendisi, 1 de makine mühendisi iş güvenliği uzmanı olmak üzere toplam 7 uzman; Türkiye’nin önde gelen, belki de alanında en iyileri, onların kurduğu bir takım. Böyle bir analizleri var. O nedenle bunun üzerine özellikle basarak vurgulamak istiyorum.

Diğer taraftan, soru yönelteceğim 2 tane. Yer altı işletmesi temiz hava kuyusu artı 40 eksi 250 kotlarında kuyuyla yapılırken bu arada işletmenin işletme çalışma derinliği eksi 350 kotuna ulaşırken neden kuyu eksi 300, eksi 350, eksi 400 kotuna kadar derinleştirilmemiştir? Neden sağlıklı güvenli havalandırma ve güvenli nakliyat sistemi oluşturulmamıştır? Temiz hava artı 40 eksi 250 kotları arasında kuyu ile oradan desandreler galeriyle eksi 350 kotuna, oradan dönüş hava yolu olarak eksi 35 kotundan artı 40 kotuna kadar panolar, galeriler, desandrelerden geçerken kilometrelerce -yani sizin ifadenizle 18 kilometre galeride direnç kaybı yaşanmaz mı? Bu yapıda alternatif havalandırma imkânı yokken bir risk artırılmış olmaz mı ve neden buna dikkat edilmedi?

Şimdi -bir diğer, burada, bugün sanırım bahsedilmedi- burası aslında yani eksi 400 kotuna kadar Amasra Müessesesinin kömür üretimi yapacağı son derinlik, eksi 400 kotu, dolayısıyla da yeni bir yatırım yapmak konusunda üretimi artırmak isteyen AK PARTİ’li Hükümet yetkililerinin burada yeni bir yatırıma çok açık olmama potansiyelleri de oldukça yüksek. Neden? 2018 yılı Sayıştay raporu.

Sayıştay raporu diyor ki: “Bu Türkiye Taşkömürü Kurumu Amasra Müessesesinin bulunduğu Amasra-A Sahasındaki toplam taş kömürü rezervi 16 milyon ton.” Bir de Amasra-B Sahası var; komşu saha, eksi 400 kotunun altında. Kime tahsis edildi burası? Özel bir şirkete tahsis edildi. Kim bu özel şirket? Hattat. Peki, 16 milyon tonu eksi 400’e doğru kazmaya çalışan TTK’nin maden işçileri bu gayretle çalışırken ve eksi 400’den sonra da imalatın olmayacağı bilinirken bu özel şirkete ne kadarlık saha tahsis edildi? 606 milyon ton. 16 milyon ton, TTK maden işçisi, tehlike altında çalışıyor; 606 milyon tonluk saha da özel bir şirkete tahsis edilmiş durumda. Ha, ne çıktı bugüne kadar? Ne kadar kömür? Yerlilik, millilik nutukları atılıyor bazen. Buradan ne kadar kömür çıkardılar Amasra-B sahasından? 1 ton bile kömür çıkarmadılar, çıkmadı. Burayı Türkiye Taşkömürü Kurumu işletebilir miydi? İşletebilirdi. Kuyularını uzatabilir miydi aşağı doğru, kendisi işletseydi? Evet, bunu yapardı ama buna müsaade edildi mi? Edilmedi dolayısıyla o kıymetli cevherin yanında bizim çok kıymetli 41 canımız da maalesef burada yatıyor.

Bir diğer konu da...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlara bu konuyla alakalı sorunuz nasıldı, ben onu net bir anlayabilir miyim. Bu konuyla alakalı sorunuz neydi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bununla ilgili mi, bu konuyla ilgili mi?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani bunu teyit eder nitelikte görüşlerini soruyorum. 16 milyon ton 606 milyon ton arasında Türkiye Taşkömürü Kurumu ile özel şirket arasında...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Rakamlar doğru diye mi sordunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – “Bu konudaki görüşleri nedir?” diye sorayım o zaman.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani bu 606 milyon tonluk özel şirkete tahsis edilen alanda Türkiye Taşkömürü Kurumu faaliyet gösterebilir mi, bu kapasiteye sahip mi, ona göre işçi sayısını artırıp aslında daha sağlıklı yatırımlar yaparak kömür üretmesi mümkün mü?

Diğer taraftan, şuna da bir açıklama, bir yanıt istiyorum: Soruyu soran aslında Sayıştay. Sayıştayın 2020 yılı son yayınlanan raporu -2021 yılı raporu ocak ayında yayınlanacak- diyor ki: “2020 yılı sonu itibarıyla norm kadroya göre 476 olması gereken pano ayak üretim işçi sayısı 276’dır.” Kim söylüyor? Sayıştay söylüyor ve diyor ki: “107 olması gereken hazırlık işçi sayısı 30; 39 olması gereken barutçu sayısı 1; 53 olması gereken tarama, sökülme ve bakım işçi sayısı da 10.” Kim diyor? Sayıştay diyor. Sayıştayın görevi ne? Zaten bunları tespit etmek. Şimdi, dolayısıyla da bu durumun iş güvenliğini etkilediğini kendileri belirtmiş. 2022 yılı Mart ayı sonu itibarıyla Türkiye Taşkömürü Kurumunun KİT Komisyonunda yaptığı sunumda tarafımıza ilettiği tabloya göre, Türkiye Taşkömürü Kurumunda bu 2022 yılı Mart ayı sonu itibarıyla çalışan işçi sayısı toplamı 7.474 ve 1.935 işçi daha 2023 yılının sonuna kadar emeklilik hakkına kavuşacak dolayısıyla da yarı yarıya işçi sayısı çalışıldığı gibi bir durum var. Yarı mekanize ve tam mekanize süreçler hâlâ tam anlamıyla hayata geçmediği için aslında fiilî norm kadro sayısının 14 bin olduğunu biz biliyoruz, dolayısıyla eksik. Teknik mühendis sayısı da eksik. Ben sormak istiyorum: Müesseselere en son ne zaman, hangi sayılarda mühendis alımı yapıldı, bunu öğrenmek istiyorum.

Diğer taraftan, “Bir yandan yarı yarıya işçi sayısı çalışılırken bir yandan eldeki işçiler de acaba kendi uzmanlık alanlarında çalışıyor mu?” diye bir soru işareti ortaya çıkıyor çünkü sayı az, nasıl olacak? Bakın, Türkiye Taşkömürü Kurumunun KİT Komisyonunda milletvekillerinin sorduğu sorulara verdiği yanıt, benim sorduğum bir soruya yanıt, diyor ki: “2002’de ortalama bin işçinin sanatı geçici olarak

değiştirilerek başka sanatlarda çalıştırılmaktadır.” Yani yarı yarıya işçi sayısıyla çalışıyor TTK, aynı zamanda da bu işçiler kendi uzmanlık alanındaki işleri de yapamıyor yani tehlikenin seviyesi bir kurum için, hele çok tehlikeli iş sınıfına giren maden ocakları için bu kadar göz göre göre artırılmaz. Şimdi, bu konuyla ilgili sorumlu tek başına Türkiye Taşkömürü Kurumu mu? Yani aldık karşımıza soruyoruz ama burada Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerinin yanıt vermesi gerekli. Türkiye Taşkömürü Kurumu Merkez Bankası gibi para basma makinesi olup da basıp da onu yatırıma dönüştüren bir kurum değil, şimdi bu tarafını da atlamayalım yani dolayısıyla bu eksik işçi sayısıyla çalışılması konusunda Kurumun Bakanlıkla ilgili yaptığı başvurular çok kritik önemde. 2019 yılında son işçi alımı yapıldı ama biz şunu biliyoruz madencilik kültüründe: Her yıl peyderpey maden işçisi alınacak ki o hiyerarşik zincir kopmasın yani en tecrübeli işçi emekli olmadan yeni işçiyi veya en tecrübeli mühendisi emekli olmadan yeni mühendisi o maden ocağına getireceksiniz ki o bilgi aktarımı gerçekleşsin, kültür transferi olsun. Şu anda Türkiye Taşkömürü Kurumunda bu anlamda büyük bir risk var. O nedenle ben Türkiye Taşkömürü Kurumunda Amasra müessesesinde yer alan mühendislerin, başmühendislerin, müessese yetkilileri dâhil olmak üzere, tecrübelerini sormak istiyorum ve bunu da söylemeden, altını çizmeden geçmek olmaz; bunca hatanın, eksiğin, uyarıların dikkate alınmamasının siyasi tercihler yönünden de Kuruma müdahalesinin bir sonucu olduğu da düşünülüyor yani bu atamaların, tek başına yirmi yıldır iktidarda olan bir partinin, kendi siyasi görüşüne yakın kişileri atamamış olmasını düşünmek mümkün değil. O yüzden de hangi kriterlere göre bu Türkiye Taşkömürü Kurumundaki üst düzey atamaların yapıldığı konusunda da sizden yine yanıt istiyorum.

Diğer konularla ilgili sorularımı yazılı olarak aktaracağım Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ederiz.

Hamdi Uçar Milletvekilimiz buyurun.

HAMDİ UÇAR (Zonguldak) – Değerli Başkanım, teşekkür ederim.

Uzun zamandır tartışıyoruz, bu Komisyon sanki ihtisas komisyonlarının çalışması gibi oldu, iktidar-muhalefet karşılıklı atışması gibi oluştu. Oysa, bu Komisyon araştırma komisyonu adı üstünde. Bütün milletvekillerimizin, Komisyon üyelerimizin tamamı kazanın nedenlerinin, sebeplerinin araştırılması konusunda fikirlerini, düşüncelerini ortaya koyma adına buradalar ama ne yazık ki ifade ettiğim gibi, ihtisas komisyonlarındaki tartışmalardan farklı bir ortam olmuyor. Oysa, grubumuzdaki arkadaşlarımızın da hepsinin, arkadaşlarımıza sormuş olduğu, bürokratlara sormuş olduğu soruların içerisinde de bu kazanın nedenlerinin sebepleriyle ilgili neler yapılabilir, nelerdir, bu konuda açık ve net bir şekilde sorular soruldu. Zaman sınırlamasıyla ilgili arkadaşlarımız ifade ettiler, toplantının disiplinli ve ahenkli bir şekilde yürütülebilmesi için aslında her toplantıda zaman sınırlamasının olması lazım ama bunu ifade ettiğimizde hemen tepki gösterildi. Biz hiç kimsenin konuşmasına zaman sınırlaması getirerek engel olmaya çalışmıyoruz ama toplantıya başladığımız zaman diliminden bu saate kadar konuşmacı arkadaşlarımızın bazıları aynı soruları sürekli dile getirdiler, hatta bir konuşmacı arkadaşımız 3-4 defa aynı soruyu sordu, tekrarladı, siz de ikaz ettiniz. Şimdi, zaman zaman arkadaşlarımızın yapmış olduğu...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Cevap vermeyince ne yapacaksın? Cevap vermiyor.

HAMDİ UÇAR (Zonguldak) – Pardon.

Bizim açıklamalarımıza konuyu saptırarak tartışmalara getirmeye çalışıldı, bu da doğru değil. Burada bütün amacın, bütün niyetin, yaşanan bu acının, dramın sebeplerini, nedenlerini ortaya koyarak somut ve net bir şekilde cevap alınması konusunda idi. Deniz Bey ve Ünal Bey Türkiye Taşkömürü Kurumunda işçi sayısının azlığına bağladı bu kazanın nedenlerini.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sadece ona değil.

HAMDİ UÇAR (Zonguldak) – Nedenlerden bir tanesi.

83 yılında, Kandilli’de meydana gelen grizu faciasında çalışan işçi sayımızın 30 ya da 35 binin üzerinde olduğunu biliyorum yani kesin, net değil ama 30 bin, 35 binin üzerinde işçi sayımız vardı. 92 yılında da Kozlu’da meydana gelen kazada da 25 binin üzerinde işçimizin olduğunu biliyorum yani bunu işçi sayısının fazlalığına bağlamanın da çok doğru olmadığına inanıyorum, başka sebepleri vardır, nedenleri vardır.

Bir de bu süreçle ilgili hem teknik, idari yargı sürecinin devam ettiği bir dönemdeyiz, zaman dilimindeyiz, tabii, bununla ilgili yapılan konuşmalarda da açıklamalarda da buna dikkat edilmesi gerektiği düşüncesi içerisindeyim.

Aynı zamanda Ünal Bey konuşmanın açılışında “TTK Genel Müdür Yardımcısı Satılmış Gebeş” diye birkaç defa dile getirdi, düzeltilmesi adına bunu söylüyorum, oysa Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdür Yardımcısı Ercan Gebeş’tir.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Heyete sordu, siz niye rahatsız oluyorsunuz ki arkadaşların sorularından, ben anlamadım.

HAMDİ UÇAR (Zonguldak) – Bunu da düzeltilmesi adına söyledim. Bundan rahatsız olmayın, işte, her tarz, üslup bu yani o yüzden böyle saatlerce burada havanda su dövüp duruyoruz, onun için bu ikazı yapmak zorunda kaldım diyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, değerli arkadaşlar, bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum buradaki. Belli bir disiplin içerisinde, bütün sorulara, bu kazanın aydınlatılması, sebeplerine inilmesiyle alakalı bütün görüşlere tabii ki saygımız var. Vakti daha iyi kullanmak açısından da inşallah, bu manada diğer komisyonlarda olduğu gibi bir disiplin getiriyoruz. Yaklaşık altı saatten bu yana Türkiye Taşkömürü Kurumuyla alakalı sorular soruldu, belli cevaplar verildi. Dediğim gibi, bir sonraki toplantıda inşallah, bunların daha detaylı olarak yorumlanmasına geçeceğiz. Tekrar geçmiş olsun diyoruz, başınız sağ olsun diyoruz.

Şimdi, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nün (MAPEG) sunumunu alacağız.

Buyurun arkadaşlar.

IV.- SUNUMLAR (Devam)

2.- Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürü Cevat Genç’in, MAPEG’in görev ve yetkileri ile Amasra’da maden kazasından önce mahallinde yapılmış olan tetkikler hakkında sunumu

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Sayın Başkanım, değerli vekiller ve hazırım; hepinize saygılarımı arz ediyorum efendim. Ben de yine, bu elim kazada şehit olan 41 şehidimize Allah’tan rahmet diliyorum, yaralılarımıza acil şifa diliyorum, geride kalanlara da sabır temenni ediyorum.

Müsaade ederseniz sunumuma başlayacağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Öncelikle MAPEG ne zaman kuruldu, çok kısa, uzatmadan, tatlı bir şekilde anlatalım istedik. MAPEG, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ve Maden İşleri Genel Müdürlüğünün (MİGEM) mülgasından sonra 9/8/2018 tarihinde alınan kararlar kuruldu. Sonra, bizim görevlerimiz tanımlandı. Daha sonra da 7/12/2018 tarihinde MAPEG olarak yani Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü olarak hizmete devam ediyoruz.

Burada, başlıca görev ve yetkilerimizi gösteren bir tablo hazırladık. Ruhsatlandırma yetkisi, denetleme yetkisi, terk, iptal yetkisi, ihale yetkisi, devir yetkisi, eğitim verme yetkisi, mali hükümleri tahsilat yetkisi. Bu yetkiyi nereden aldık? Bu yetki tabii ki 3213 sayılı Maden Kanunu’ndan bize gelen bir yetki ve bizim işimiz bu kanun çerçevesinde yapılacak olan bütün denetlemeleri içeriyor.

Personel sayımız, toplamda 708 kişiyiz. Burada özellikle vurgu yapmak istediğim şey, denetlemelerde mutlaka yer alan maden mühendisi sayısı 133, jeoloji mühendisi sayısı 124. Bunlar mutlaka her denetlemede olmazsa olmazlarımız ve bunların yanında ihtiyaca binaen yine diğer mühendisler görev almaktalar, o maddenin içeriğine göre gruplar oluşturulmakta.

3213 sayılı Maden Kanunu, malum 15/6/1985 tarihinde yürürlüğe girdi ama 26 kez değişikliğe uğradı. Şu an biz 52 madde, daha sonra ek 19 madde, toplam 71 maddeyle kanunu yürütüyoruz.

Grupları burada yine tanımlarsak yani yine Maden Kanunu’nda tanımlar var, biraz sonra sayı vereceğim için ne anlama geldiğiyle ilgili bir bilgi olması açısından buraya koyduk. Gruplara ayrılarak ruhsatlandırılıyor ve denetlemeler de hassaten gruplar üzerinde yapılıyor. I. Grup madenler, “I(a) grubu madenler” ve “I(b) grubu madenler” olarak nitelendirilir. I(a) grubunda dere ve diğer yataklarda bulunan kum, çakıl ifade edilir. I(b) grubunda da tuğla-kiremit kili ve diğer killerin tanımları var. II. Grup madenler, bunlar da yine (a), (b) ve (c) şeklinde tanımlanır. II(a) grubu halk dilinde bilinen mıcır, II(b) hem blok hem de diğer taraftan dekoratif anlamda kullanılacak kayaçları tanımlar. II(c) grubu da II(a) grubundaki mevcut madenlerin entegre şeklinde kalsit, kireç, öğütme gibi durumlarda verilen ruhsatları tanımlar. III. Grup madenler, deniz, göl ve kaynak suyundan elde edilen tuzları ve yine karbondioksit -ama Petrol Kanunu dışındaki- ve hidrojen sülfürü içeren bir ruhsat grubumuzdur. Orada hektarları var. IV. Grup madenler, bunlar da yine (a), (b), (c) ve (ç) bentleri şeklinde tanımlanır. IV(a) grubu endüstriyel ham madde dediğimiz feldispat ve benzeri gibi olan madenleri içerir. IV(b) grubu enerji ham maddelerini tanımlar, burada işte, turba, linyit, taşkömürü, asfaltit ve böyle devam eder. IV(c) grubu madenler metalik madenlerdir yani altın, krom vesaire gibi madenlerin içinde yer aldığı grubu tanımlar. IV(ç) olarak nitelendirdiğimiz de radyoaktif mineralleri ifade eder, uranyum, toryum ve benzeri. V. Grup madenler de değerli ya da değerli taşlar diye nitelendirdiğimiz grubu ifade eder, bunlar da elmas, yakut, safir gibi ve benzeri grubu tanımlar. Bunu niye anlattık? Şimdi, biz Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğüüz ama burada gördüğünüz listede sadece madenlerle ilgili bilgi var çünkü petrol tarafını konuşmadığımız için almadık ama bilgi olsun diye onu da yine söyleyeyim: 350 petrolle ilgili arama ruhsatımız var, 150... Akılda kalsın diye söylüyorum, toplam 500’e yakın da petrol ruhsatı var bunlar dışında.

Yine, maden ruhsatları sayılarına baktığımda, grupları tek tek söylemeyeceğim ama toplamda 9.998 adet işletme ruhsatımız var, 5.542 adet de arama ruhsatı var yani toplam ruhsat sayısı olarak 15.540 adet şu an ruhsat mevcut. Burada işletme izinli olanlara hassaten dikkatinizi çekmek istiyorum, 7.583 bu sayı. Niçin bunun altını çizdik? Her ne kadar ruhsatlar arama da olsa, işletme de olsa “işletme izinli” ifadesinde yer almadığı sürece asla üretim yapamaz yani bizim denetlemeye tabi tuttuğumuz, aslında aktif olarak incelediğimiz bu 7.583 adet olan işletme izinli ruhsatlar. Yeni bir şey başlattık, onu da arama ruhsatlarının arama dönemlerinde yaptıkları faaliyetler doğru mudur, onun için de MTA’yla birlikte bunları da denetlemeye başladık. Bir de ham madde üretim izin durumu var, bunlar da malum

kamu kurumlarının kendi ihtiyaçlarını hızlı bir şekilde görmeleri amaçlı bizden istediğinde hızlı bir şekilde, ruhsat olarak tanımlanmaz ama “ham madde üretim izni” adı altında kendilerine tahsis yaptığımız ruhsatları içeriyor. Bunlar da 5.143 adet. Grupları yine biraz önce ifade etmiştim.

Denetlemeler yani özellikle buraya geçtik çünkü yoğunlaştığımız konu bu olduğu için daha fazla detaylandırmadan direkt konuya geldik. Şimdi, burada denetimde ifade edilen “çok az riskli, az riskli, riskli, çok riskli” tanımları bizim kendi kurumumuzun kanunda ve yönetmelikte olmamasına rağmen, daha hassas, daha verimli -çünkü sayımız sınırlı- denetim yapabilmeye adına oluşturduğumuz tanımlar. Çok az riskli dediklerimizi yirmi dört ayda 1 kez mutlaka denetleme programına alıyoruz. Bunlar neler? Bunlar o deniz, göl vesaire oradan kaynak tuzu üretenler. Yine, beşinci grupta toplamayla bu işi yapan gruplar. O yüzden böyle tanımlandı, az riskli dediğimiz yirmi dört ayda 1 kez denetim yaptıklarımız da yine, açık işletme şeklinde olup 1 milyon tondan az, yine yaptığımız denetlemelerde her ne kadar işletme izinli de olsa burada bu daimî nezaretçiyi atamadıklarından dolayı üretim yapmayan grupları ifade ediyor. “Riskli gruplar” dediğimiz altı ayda bir kez denetimini yaptığımız gruplarda ise 1 milyon tonun üzerinde üretim yapan grupları, özellikle açık işletmeleri ifade ediyor. Çok riskli gruplar: Bunlar, üç ayda 1 kez denetime aldığımız gruplar. Bu gruplarda yer altı, özellikle kömür olmazsa olmazımız, kömür işletmeleri var, bunun yanında yine riskli gördüğümüz yer altı işletmelerinin diğer tanımın içine giren ruhsatları da mevcut. Yıllara sarı olarak genel denetimler var burada. 2020 yılında pandemiden dolayı 5.500’lerde kaldık fakat 2021 yılında 8.129 denetleme gerçekleştirdik, 2022’de şu an 6 binlerdeyiz, yıl sonu itibarıyla yine 8 bine ulaşacağımızı düşünüyoruz.

Biraz önce vermiş olduğum, ilk başta sunmuş olduğum personel sayısından ne kadarıyla biz bu denetlemeleri yapıyoruz? Özellikle altını çizmiştim 257’ye yakın jeoloji ve maden mühendisi var, bunlar olmazsa olmazımızdır ama konu içeriğine göre, durumuna göre yanına eklediğimiz mali denetim uzmanları, haritacılar, bazen de kamu yararıyla ilgili olan durumların tespiti için makine mühendisi ve elektrik mühendisi gibi ekler de alarak 342 kişiyle biz bu denetimleri yapıyoruz.

Genel Müdürlüğümüzce yer altı maden saha denetimlerinin doğru, daha etkin denetlenmesi amacıyla 88 adet yer altı uzmanı aldık. Bu uzmanlar beş yıl fiilî olarak ocaklarda çalışma şartıyla alındı, belli bir prosedürü vardı, ona göre imtihanları yapıldı, mülakatları yapıldı ve şu anda aktif bir şekilde devam ediyorlar. Ve bu arkadaşlardan da yaklaşık 39’u bizatihi kömür ocaklarında maden mühendisi ve jeoloji mühendisi olarak çalışan arkadaşlar; çalışan arkadaşların diğerleri de yer altında zaten. Bu kömür sahalarını denetlemelerini mutlaka bunlarla yapıyoruz. Yanına ek olarak eğer bir kaçak vesaire farklı bir üretim varsa haritacı ve diğerlerini ekliyoruz. Yine, aynı zamanda bu uzmanlık meselesi konusunda yani bu müessesenin buna doğru evrilmesi gerekiyor, bunlarla bu işleri yapmamız gerekiyor, bu mantıkla 50’de yer üstü uzmanı aldık. Yine burada da beş yıl maden mühendisinde ve diğerlerinde de o şartı aradık ama harita mühendislerinde bir yıl şartı aradık. Harita mühendisleri de bizim için çok önemliydi ama bunların sayısı 17’ydi şu anda sayısı 39’a çıktı. Yani dolayısıyla, kaçak ve diğer durumlarda ölçüm yapmadan tespit yapamazsınız. Böylece her birime bunları dağıtmak suretiyle de hızlı bir şekilde bunu gerçekleştirdik.

Kömür ruhsat sayıları ve risk grupları... Burada üretim yöntemi olarak ifade edildiği için burada verdiğim sayı işletme izinli olanlar. Yani fiilî olarak üretim yapan tüm kömür sahalarından bahsediyorum. Yer altı işletmesi yapan 69, açık ve yer altı işletmesi yapan 59, açık işletme yapan 251. Toplamda 389 adet kömür sahasından bahsediyorum. Yine baştan denetlemelerde tarif ve tanım yaptığım duruma göre de bunları gruplandırdık, söylediğim nedenlerden dolayı yani aktif, fiilî yer altında üretim yapanlar bu “çok riskli” dediğimiz grubun içerisinde yer aldılar, diğerleri de durumuna göre... Şimdi, bunu nasıl yapıyoruz ve devam da ediyoruz, bu sürekli ve canlı bir metod. Araziye her giden arkadaşımız oradaki

duruma göre çok riskli olanı riskliye alabilir, riskli olanı da çok riskliye ya da en baştakini en sona; en sondaki en başa alabilir çünkü yerinde görerek biz bunlara karar veriyoruz. Bu arkadaşlar hassasiyetle gittikleri mahallin dönüşünde hazırladıkları tetkik raporlarında bize bunu sunarlar, öyle bir hâlimiz var. Burada da genel anlamda bütün bu dediğimiz sahaları ne kadar denetledik? 2021 yılında 388 olan bu sayıyı 777 kere denetlemiştir, 2022 yılında 389 olan bu sayıyı da 679 kez denetlemiştir. Şimdi, burada biraz daha detaylandırdık, şöyle, yani sorular geliyor, biliyorsunuz, biz hem kamu hem de özel ve tüzel bütün ne varsa denetliyoruz. Denetlediğimiz de kamuoyu ile özeli ayırıyor muyuz? Hayır. Burada onu da ifade ettik, kısmi durdurular göreceksiniz. Yani TTK'de de bunu yaptık. Gördüğümüz zaman gereğini yapıyoruz, onu anlatma adına da buraya böyle bir slayt koyduk. İşte, mesela TTK'nin 5 adet müessesesinde yapılan faaliyetler 2021 yılında 19 defa, 2022 yılında 22 defa yapılmış. 3 kez kısmi faaliyet durdurma gerçekleşmiş. Burada nasıl durduruyoruz, neye göre durduruyoruz? Tabii ki Maden Kanunu'na göre. Yani bizim baktığımız Maden Kanunu çerçevesi içerisinde üretim yapılıp yapılmadığı konuları. Burada kısmi durdurular 29'uncu maddemiz var, birinci fıkrası projeye uygunlukla ilgili olan fıkra, buradan durduruyoruz. 31'inci maddemiz var, bu da daimî nezaretçinin atanmamasıyla ilgili olan durumlar. Bir de 35/5 yönetmelikten gelen "ZKF" dediğimiz zorunlu ferdi kaza sigortasıyla ilgili de bir soru sorarız, bu dilimde de yine hakeza o denetimi yaparız.

Şimdi, burada, yine diğer bir slaytta özellikle ifade edeceğim. Yine, işte bu yeşil, mavi, sarı, kırmızı şekilde denetledikten sonra ne yapıyoruz? Biz, Maden Kanunu kapsamında kendi içeriğimiz olan konularda tespitleri yapıp gereğini uyguladıktan sonra başka birimleri ya da başka bakanlıkları ilgilendiren konu da 7/10 yani 7'nci madde işletme izinleriyle ilgili olan bir maddedir, 23 tane fıkrayı içerir onun, onuncu fıkrasında der ki: "Bu tür durumlarda denetleme yapan kurumlar, diğer kurumlarla ilgili olan yaptığı tespitleri uygular, uyguladığını ilgili birime bildirir, can ve mal güvenliğiyle ilgili bir durum tespit ederse anında durdurur." Kanun benim olmasına rağmen ve bana da bunu söyler. Yani nasıl bir şey o? Burada bir örnek verdik: İşte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına bir yazı yazdık. Bu ne? Şunu özellikle vurguluyorum: Şimdi, bilirkişi raporlarından da bahsettik, biz de baktık, oradaki son denetlemede olan raporda tespit ettiğimiz hususları o 7/10'dan kaynaklanan nedenden dolayı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına arz ettik. Arz ederken de şunu ifade ettik: Bakın, son paragrafta "Söz konusu ruhsat sahasıyla ilgili olarak..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Mikrofonunuz kapalı, açık değil.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sesiniz gitti.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sesinizin tutanağa geçmesi için, tutanaktaki arkadaşlara kolaylık olması için...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Tamam, şimdi tekrarlıyorum o zaman, müsaade ederseniz efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Baştan alır mısınız?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Nereden başlamamı istersiniz?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 7/10, Çalışma Bakanlığıyla ilgili kısımdan.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Şöyle yapalım: Şimdi, Maden Kanunu'nun 7'nci maddesi izinleri ifade eder. O izinlerin onuncu fıkrasında “Hangi kurum kendisiyle ilgili bir denetim yaparsa o denetimin gereğini uygular ve diğer kurumlara bilgi verir.” der. Devamında da der ki: “Can ve mal güvenliğiyle ilgili herhangi bir şey tespit ederse anında durdurur.” yani bize sormasına gerek yok.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama siz uyarıyorsunuz.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Hayır, hayır bizim uyardığımız yok efendim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Uyardığınız musunuz?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Hayır, orada direkt o durdurur. Yani şöyle: Özellikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı için söyleyeyim, gitti, metan gazı çok, durdurdu. Benim konum değil, onun konusu. Bana dönüyor diyor ki: “Ben durdurdum, sakın orada herhangi bir faaliyete izin verme, zaten valiye de yazacak.” Ben de yaptığımı ona bildiriyorum, burada olduğu gibi. Mesela “dördüncü” diye tanımladığımız -en sondan başladık çünkü- o denetimde tespit etmişiz “kavlak” demişiz, demişiz ki: “Bu sensörler biraz temiz havaya geçiyor, bunları içeri alın.” tespitini yapmışız. Şimdi, “Bilirkişi raporu.” diyordunuz efendim, orada şimdi bir şeye atıfta bulunayım, bizi de içeri almış, söylemiş, orada demiş ki: “Uyardığınız.” Hayır efendim, bakın tespit yapmışız bir. İkincisi, ilgili makama yazdığımız yazıyı söylüyorum, sonunu okuyorum “Söz konusu ruhsat sahasıyla ilgili olarak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği kapsamında kalan konuların Bakanlığımızca değerlendirilmesi hususunu bilgilerinize ve gereğini arz ederiz.” demişiz. Ya, daha nasıl uyaracağız? Yani nasıl, ne diyeceğiz? Çünkü bu konu onların konusu yani işçi sağlığı yani...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumunun konusu.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Evet efendim, ihtisaslaşmış bir konu. Yani dolayısıyla, biz bir tespit yaparız, yapıyoruz ama onlara da bildiriyoruz.

Gelelim şimdi, tespitlere yani isterseniz şöyle yapayım: Yani burada devamını söyleyerek... Çünkü bunu neden sondan aldık? İlk, yani kazaya yakın ilk tespitimiz, şimdi demiştik ki: “Çok riskli olanları yılda 4 kere denetliyoruz.” İşte, o denetlediğimiz en son tarih bu 16/08...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Burada, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yazılan yazıda zaten “Bir sıkıntı yok.” diyorsunuz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Hayır, “yok” demiyoruz bakın efendim. Ne diyoruz? Tespitlerimiz var, altına bakarsanız, ekimiz var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ha, ekler var.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Ek var. Bakın “MTR” dediğimiz mahallinde de tetkik raporu var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O ekleri paylaştınız mı?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Var efendim, burada.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, sorularınızı sunum bittikten sonraya saklayın lütfen.

Siz sunumunuzu bitirin.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – O ek şu Sayın Vekilim. Şimdi, bakarsanız o yazının ek bölümünde MTR diye bir ifade var, şu an ekranda olan yazıdan bahsediyorum. MTR, mahallinde tetkik raporu. Şimdi bir tık aşağıda -devam ediyorum hem sunumuma hem de gösterme amaçlı, ne gönderdiğimizizi ifade etme amaçlı söylüyorum- şimdi en son kazaya yakın yapmış olduğumuz 16/8/2022 tarihli denetimde onları söylemişiz, “Kavlak var.” demişiz, “Şu var.” demişiz. İşte o ekte bu var, bunu söylemişiz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sensörleri kodlarıyla birlikte veriyor musunuz? Şu kodlu sensör temiz havaya maruz kalıyor, temiz havaya değişiyor...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Tespit ettiğimiz yeri söyleyerek veriyoruz, net olarak söylüyoruz. Diyoruz ki: “Şu sensörler havaya yakın, temiz havaya yakın yerde konumlanmış, lütfen bunları içeri alın.” ama o arada da diyoruz ki “Ey! Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, bak, bu senin durumun, lütfen bu hassas ya da değil. Sen biliyorsun bunu, işte ona göre git...”

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bunun yapıldığını kontrol ediyor musunuz peki?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz sunumuzu bitirin.

Arkadaşlar, lütfen sunumdan sonra sorularınızı soracaksınız.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Müsaade ederseniz yine söyleyelim, takip ediyoruz. Yani burada son rapor bu, geriye dönük 4 defa denetlendiğiyle ilgilidir bu, diğer raporlar, bir şey bulamadık. Şimdi, bilirkişiyle ilgili şöyle söyleyeyim, müsaade ederseniz, bize atfettiği için söylüyorum, biz de inceledik. Şimdi, bakarsanız bilirkişi raporunda bizim birinci raporda ve ikinci raporda yani 12/1/2022’de şurada ekranda olanda, “Herhangi bir tespitimiz olmamasına rağmen, yine ikide herhangi bir tespitimiz olmamasına rağmen, o dördüncüde almış olduğumuz tespiti bunlara yapıştırtıp, böyle olmasına rağmen bir öneride bulunmamış.” diyor. Böyle bir şey yok, mahallindeki tetkik raporlar ortada. Yine, bir eleştirisi var: “Uyarmıyorsun.” diyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O arada bir patlama olsaydı ne olacaktı son rapora kadar?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, bakın, yok ki, tespitimiz yok.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, arkadaşlar lütfen sorularınızı siz kaydedin.

Siz sunumunuzu yapın ondan sonra... Siz sunumunuzu bitirin.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Tamam Sayın Başkanım.

Yani şunu söylüyorum yani bilirkişi raporunda ifadede diyor ya “Uyarmıyorsunuz.” Şimdi bir uyarıyı söyledim, zaten uyarıyoruz. Ha, bu sadece Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla mı ilgili? Hayır. Ormanda bir şey varsa biz gereğini yapıp ormana söylüyoruz. Eğer ÇED’le ilgili, barajlarla ilgili bir şey varsa hakeza ona yapıyoruz. Yani bu anlamda ilgili, çünkü onlar uzman, ihtisas sahibi onlar, onlara durumu tevdi ediyoruz ama bir şartla: Acil can ve mal güvenliğiyle ilgili bir şey görürsek biz de durduruyoruz. “Git bir de sen bak.” diyoruz. Dolayısıyla, şöyle de ifade edeyim: Şimdi denetlemelerde biz de özellikle kamu kurumları TTK’lerde her ocak için ayrı bir ekip oluşturuyoruz. Yani yedi gün süreli giderler, aynı anda -müessese için söylüyorum- 5 tane müessesesine aynı hafta o grup gider. Biz içeri girdiğimizde yani biz de iniyoruz, yer altına iniyoruz. Bizde de dedektörler var, çoklu ölçen sensörler var. Görseydik, baksaydık ya, nasıl olur yani zaten kendi içeride, kendi hayatını riske sokar mı? Zaten söylerdi, söylemeliydi de. Önce kendi kaçmalıydı, arkasından da oradakileri kaçmalıydı

“Çıkm.” demeliydi ve devamında da TTK’yi ve devamında da ilgili birimleri uyarmalıydı. Tespit etmediğimiz için, yani dedektörlerde bir şey görmediğimiz için zaten havayla ilgili bir şey söylemedik. Dolayısıyla...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yüzde 2 görmüş olsaydınız, mesela, yüzde 2 oranını görmüş olsaydınız direkt söylediniz değil mi?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Ama efendim, bakın, bizim denetlediğimiz tabii ki durumda...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peki ama şimdi burada yani neredeyse olağan hâl hâline gelmiş yüzde 2 oranınız. Nasıl o yüzde 2 oranını...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ –Efendim, bizim ölçtüğümüz tarih, gittiğimiz denetleme tarihinde bu yok. Buna yapacak bir şey yok ki.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Efendim, denetleme öyle olur mu? Herkesin müdahale etmesi lazım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Müdahale kayıt sistemine giden denetçi incelemiyor mu?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Ama neden inceler? Bir şey görürse inceler.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, niye canım? Yani periyodik denetlemede, üç aylık incelemede tertip defterlerini incelemiyor mu?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar...

Cevat Bey, siz sunumuzu bitirdiniz mi?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Sayın Başkanım, ben son kelimeyi söyleyeyim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok acil bir şekilde engelleyebilirsiniz. Patlamadan bir saniye önce mi denetlemesi lazım?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Deniz Bey, lütfen.

Ya, arkadaşlar, bakın 7’nci, 8’inci kez söylüyorum.

Cevat Bey, siz sunumunuzu bir bitirin.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, Sayın Başkanım, yani gerekli tespitler yapılır, yapıldığında şüpheli şeyler görülürse gereği anında yerinde yapılır; diğer konularda da ilgili kurum ve bakanlıklar uyarılır.

Arz ediyorum efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

Şimdi soru sormak isteyen arkadaşlarımıza sırayla söz vereceğim ve uygulamamızla başlatacağız.

Evet Kani Bey, buyurun.

KANİ BEKO (İzmir) – Cevat Bey, ben bu raporu okudum başından sonuna kadar. Siz de ifade ettiniz, 4’üncü kez buraya gitmişsiniz, incelemiştiniz falan. Şimdi burada da zaten ifadenizde de belli, yapılan denetim sonucunda 3213 sayılı Maden Kanunu ve Maden Yönetmeliği kapsamında faaliyetlerin durdurulmasını gerektirecek herhangi bir husus tespit edilmemiştir.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Doğrudur.

KANİ BEKO (İzmir) – Eyvah! E, peki madem burada siz...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Maden Kanunu efendim ama.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben cümlemi bitireyim, ben sizi dinledim.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Buyurun efendim.

KANİ BEKO (İzmir) – Şimdi burada bu tespit sonrası ben tarihlerine baktım, daha önce de Sayıştay raporları var, arkadaşlar zaten bunları anlattılar. Şimdi, uzmanların bu konuyla ilgili görüşleri var, ben sendikacı arkadaşlarla da görüşüm -hiç boş durmadım bu bir haftada- onların görüşleri var, artı televizyonda hepimiz izledik, kadıncağız şunu söyledi, dedi ki: “Benim kardeşim akşamları gelip bize ‘Ya, bizi patlatacaklar, bizim ocaklarda metan gazı var.’ ” deyişinin nedeni ne biliyor musunuz? Oradaki yöneticilerin işçilere yapmış olduğu bir baskının sonucudur. Yani işçiler -ben kırk beş yıllık sendikacıyım- şefine, amirine, memuruna gerçekleri söylediğinde en kısa zamanda onu işten atarlar, böyle aksi adamları istemezler. Şimdi, dolayısıyla, burada bir kez şunu söyleyeyim: Yönetici arkadaşlarım -üzülerek söylüyorum- bu işçi kardeşlerimize çok baskı yapmışlar. Şimdi, onun ötesinde şunu söylemek istiyorum: Bir kere eğer siz uzmanlar olarak, yöneticiler olarak bu madenlerde yapmış olduğunuz inceleme konusunda bağımsız olmazsanız, bakanlıklara bağlı olursanız siz oraya gittiğinizde gerçekleri yazmazsınız, yazamazsınız çünkü sizin de işinize son verirler. Zaten bizim bu memlekette başımıza bela neden geldi, şundan dolayı geldi: Şimdi, madenlerdeki uzmanlar Çalışma Bakanlığına bağlı, diğer uzmanlar da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı, e, maaşını nereden alıyorsun sen?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KANİ BEKO (İzmir) – Söylediğim bakanlıklardan alıyorsun. Yani sen şunu yapabilir misin: “Evet, şu madenlerde bir grizu tehlikesi vardır, bu madenler -atıyorum- beş gün kapatılmalı -veya- bir ay kapatılmalı.” yani “Burada yeniden bir işçi sağlığı, iş güvenliği önlemleri alınsın diye çalışma yapılmalıdır.” diye rapor çıkarabilir misin sen? Hayatta çıkaramazsın. Ben kırk dört yıllık sendikacıyım, hiçbir uzmanın böyle bir rapor çıkardığını görmedim ama ben bir daha söylüyorum, beni yanlış anlamayın yani işi siyasete falan da çekmek istemiyorum. Başbakanlardan...

Pardon... Bir dakika verir misin?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii, tabii, siz buyurun.

KANİ BEKO (İzmir) – Biz bundan önce yapmış olduğumuz üçlü danışma kurullarında, başbakanların, cumhurbaşkanlarının, bakanların olduğu toplantılarda -Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanımız bilir- her seferinde şunu söylemişimdir: Eğer Türkiye’de işçi sağlığı, iş güvenliği uzmanları bağımsız yani bağımsız kurum ve kuruluşlardan maaş almazsa, işverenlere bağlı kalırsa biz bu cinayetleri durduramayız. Şimdi burada öyle bir anlaşılıyor ki -tam üç saat, dört saatten beri konuşuyoruz- neredeyse Bartın’daki, Amasra’daki işçi arkadaşlarımızı suçlu konumuna getireceğiz yani ben sunumlardan bunları anladım. Sabahtan beri -Sayın Başkanımız, şimdi, madenlerde, siz de biliyorsunuz, havalandırma yani nefes boruları çok önemli- sorduk, sorduk, sorduk, cevabını alamadık. Ben de şimdi soruyorum yani size: Peki, burada 8 arkadaşımız tutuklanmış, değil mi? Bazılarının ifadeleri alınmış. Bu arkadaşlar niye tutuklandı? Peki, neden cezaevine gönderildi bu arkadaşlar? Şimdi, siz, cezaevine gönderilen bu yöneticilerin arkadaşlarısınız, birlikte çalışıyorsunuz, mesai arkadaşısınız yani. Burada biraz önce vekil arkadaşlarımız da söyledi yani kimse kimseyi burada yargılamıyor, gelin, burada gerçekleri konuşalım. Yani ben şunu duymak istiyorum: “Evet arkadaşlar, burada işçi sağlığı, iş güvenliğiyle ilgili yeterli önlem alınmadı, şu şu şu nedenlerden dolayı biz 41 arkadaşımızı kaybettik.” Yani bir arkadaşımız da çıksın, bu taşın altına elini koysun, olay bu yani siz eteğinizdeki taşları dökün, gerçekleri anlatın. Yıllardan beri biz konuşuyoruz, konuşuyoruz, konuşuyoruz -Ne diyorlar ona?- yani

Erol Taş gibi olduk biz, Erol Taş gibi olduk yani. Bu toplantılarda ben yıllardır konuşuyorum, tekrar ediyorum, 176 sayılı Sözleşme'ye dair Maden Yasası'nı ILO'yla oturduk, hep beraber -geçmişteki bakanlar bilir, çalışma bakanlarının tamamı bilir- protokolü imzaladık. Peki, neden uygulamıyorsunuz? Niçin uygulamıyorsunuz? Yani siz bunları uygulamadığımız müddetçe, arkadaşlar, ben size söylüyorum, gerçekten biz bu cinayetleri durduramayız. Sadece, Brüksel'de gördüğüm bir tek şeyi anlatarak sözümü bitiriyorum. Brüksel'de madenlere sendikacılarla indik, orada gördüklerim var ya, şaşkına döndüm. Bir aile, elinde bir pasta, madenci bir arkadaşımızın yaş günü; hep beraber madene indik, orada yaş gününü hep beraber, ailece kutladık ve ailesi sonra asansörle yukarıya çıktı. Aman Ya Rabb'im ya, biz beraber Ermenek'e gittik Sayın Bakan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet.

KANİ BEKO (İzmir) – Yani biz Ermenek madenlerinde yani madenlere yaklaşamadık korkudan. Zonguldak'ta da birçok madenler böyle yani siz bunları görmüyor musunuz? Yani 22 arkadaşımızın orada, toprak altında günlerce kalan bu insanların annelerini, babalarını dinlediniz. Peki, ben size soruyorum: Yani oraya daha önce gidip denetim mi yaptınız? Şimdi, Amasra madenleri de böyle. Bana göre siz yeterli denetim yapmıyorsunuz; maaşımızı devletten alıyorsunuz, bakanlıklardan alıyorsunuz. Bu konuyu gündeme getirip gelin, hep beraber bir düzenleme yapalım ve önümüzdeki süreçte işçi sağlığı, iş güvenliği önlemlerini de alarak bundan sonra işçi ölümlerine neden olmayalım diyorum.

Bu konuda son sözüm: Bu işçilerin ölümüne neden olanların da kalbi kurusun diyorum.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Cevap vereyim mi efendim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yok, hayır, hayır. Notlarınızı alın lütfen, siz notlarınızı alın.

Cemal Çetin Milletvekilimiz, lütfen buyurun.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdür, 4 kez denetleme yapıldığını ifade ettiniz ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına belirli uyarılarınızın olduğunu da ifade ettiniz.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Tespit ettiğimizde.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Evet, onların ne olduğunu biz bilmiyoruz tabii.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Var efendim, gösterdik.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Yani pdf olarak oraya düşmüş ama...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Kavlak ve sensörlerle ilgili, zaten bilirkişi...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Şimdi, kaçınıcı denetlemenizde bunları tespit ettiniz?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Dördüncü, en son denetlemede.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Daha önce...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz, lütfen, şu anda notlarınızı alın.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Daha önce bunlar tespit edilmemiş miydi, en son denetlemede mi tespit edildi? Çünkü bilirkişi raporunda, onu baz olarak aldığımızda, sizin de görevinizi layıkıyla yerine getirmediğiniz ifade ediliyor. En son, ilk yaptığımız 3 denetlemede bunları görmediniz, son denetlemede gördünüz, uyarınızı yaptınız. Böyle midir yani?

AYDIN ÖZER (Antalya) – 4'ünde de görmemişler, 4'ünde...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Böyle midir? Neticesini takip etme gibi bir durumunuz söz konusu değil mi yani? Şimdi, mesela, birinci denetlemede gördünüz, ikinci denetlemede görmediniz mi? Üçüncü denetlemede yok muydu? En son 4’te görüyorsunuz.

KANİ BEKO (İzmir) – Yok...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Kani Bey...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Ayrıca, başka bir şey daha sormak istiyorum ben: Bütün bu gördüğünüz eksiklikler bu işletmeye ara verme söz konusu olacak değerlerde bulgular değil miydi? Neden ara vermesini istemediniz? Bu bulgular işletmeye ara verme için yeterli bulgular değil miydi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz. Sürenizi gerçekten çok iyi kullandığımız için size hassaten teşekkür ediyoruz.

İlyas Şeker Bey, buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Benim de 2 tane sorum olacak çok kısa olarak: Türkiye Kömür İşletmelerini denetlerken Sayın Genel Müdürüm, Türkiye Kömür İşletmelerinden bu denetleme karşılığında bir ücret alıyor musunuz? Herhangi bir ücret karşılığı mı yapıyorsunuz yoksa normal, bulunduğunuz Genel Müdürlükten aldığımız ücret mi?

İkincisinde de, buradaki raporunuzda kısmi faaliyetlere ara verme ve durdurmalardan bahsediyorsunuz. Bunların içerisinde Amasra Kömür İşletmesiyle ilgili kısmi veya da tam olarak faaliyet durdurma var mı? Açıklarsanız memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Kemal Çelik Bey...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkanım, çok teşekkürler.

Ben demin fazla vakit almamak için az konuştum. Şimdi önce şunu belirtiyim: Tabii, maden işi Türkiye’de son günlerde gerçekten biraz da yaygınlaştı. Avrupa’da ise maden olayı yani kömür çıkarma olayı, biraz Avrupalılar Ruslardan gaz aldıkları için onlar bu termik santrallere falan gitmediler, hatta “çevreci” adı altında nükleerlerden bazılarını da kapattılar. Ama şimdi, Rusya kesince nükleerleri devreye sokmaya başladılar, kömürleri tekrar devreye sokmaya başladılar yani bu gerçeği de ben bir belirtmek istedim.

Ben eskiden mülkiye müfettişiydim, bu denetim işini iyi biliyorum, iyi bildiğimi düşünüyorum daha doğrusu. Şöyle, burada güzel anlattınız tabii. Sayın Genel Müdürüm, sizden beklediğimiz şu: Bu Komisyon gerçekten ülke için çok önemli, Sayın Cumhurbaşkanımız da hemen kurulmasını onun için ifade etti, tüm partiler mutabakata vardı yani ülkenin üzerinde mutabakat sağlanan bir Komisyonu bu, çok önemli bir Komisyon bu, bu bakımdan. Dolayısıyla sizden de beklediğimiz yani “İşte, biz şunu yaptık, bunu yaptık.” savunma değil, “Aslında şöyle şöyle yetkimiz de olsa.” Örneğin, İlyas Bey demin kritik bir soru sordu, ben de öyle düşünmüştüm yani sizin, kapatılma, kapatmayı teklif edebilme gibi yetkiniz var mı? Yoksa bunu biz de raporumuzda önerelim ve öneri olarak da gerekirse bir değişiklik yaparak yani kapatmaları da sağlayabilelim. Ya, denetim çok önemli, sizin göreviniz tabii ruhsatlandırma ve denetim, bunlar gerçekten çok önemli. Sizden de yani bu olayları değerlendirirken bu şekilde değerlendirin. Bir de şunu söyleyin yani bekliyordum ben ama olmadı; “Amasra’da şu olmuştur, şu hata yapılmıştır. Biz gitmemize rağmen şöyle olmuştur, belki biz burada da hatalı kaldık.”

falan da deyin yani demek lazım, bunu diyorsak zaten biz daha düzgün görevimizi yapmış oluruz. Bunlara dikkat etmenizi istiyoruz yani burada bir şeyi, bir gerçeği ortaya çıkaracağız ve buradan da bir yere gideceğiz yani ülkemiz açısından yararlı bir şey yapacağız hep beraber, bu bir avantajdır. Siz bizden sorulara cevap verirken de savunmadan ziyade bunu düşünürseniz, bu şekilde hareket ederseniz son derece iyi olur diyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Müzeyyen Şevkin Milletvekilimiz, buyurun lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, az önce hani “Neden böyle karşılıklı tartışmaya giriliyor?” gibi bir şey oldu. Sanıyorum şöyle bir refleks var: Depremlerden sonra her seferinde 4 kez komisyon oluşturulmuş ve çeşitli üretimler yapılmış, buna dair yeterli önlem alınmadığı için depremlerde yoğun şekilde can kaybına devam ediliyor. Manisa Soma üzerinden sekiz yıl geçmiş, 1.256 sayfalık üretim yapılmış ve şu anda bakıyorum, dikkatlice incelemeye çalışıyorum, burada konuşulanların aşağı yukarı aynı maddeler tekrar orada gündeme getirilmiş, 111’e yakın önerme sunulmuş ve yeniden ve yeniden ne yazık ki arada toplu ölümler olduğu için gündeme geliyor burası ama arada 260’a yakın madencimizi kaybettiğimiz birer, ikişer, üçer ölümlü kazalar da olduğu için bu refleks burada yoğun bir şekilde gösteriliyor yani bunu herhangi bir muhalefet ya da şey refleksi değil, gerek depremler sonrası gerek bu maden kazaları sonrası, büyük afetler sonrası genel olarak bakış açısı bir yara sarma politikasına dönük yani önlem almaktan ziyade iş güvenliği önlemleri, yeteri sayıda eleman çalıştırmak ya da hataları somut şekilde ortaya koyup buna dair çözüm önerileri üretmek yerine daha çok yara sarma politikasına dönük bir yaklaşım olduğu için böyle tartışmalar oluyor tabii doğal olarak çünkü ardı arkası kesilmiyor ne yazık ki.

Şimdi, buradan sorularına gelmek istiyorum: Siz, 133 maden mühendisi, 124 jeoloji mühendisi olduğunu söylediniz; toplam 257 eleman oluyor. 8 bin denetimden bahsettiniz. Bu eleman sayısı yeterli mi? Ya, bir sıra savma amaçlı mı yapılıyor bu denetimler yoksa hakikaten ciddi incelemeler yapılıyor mu? Fiilî olarak bu üretim yapılan alanlarda 8 bin denetimi 257 elemanla... Yani yeterli midir bu? Ben açıkçası bir jeoloji mühendisi olarak çok yeterli bulmadım bu rakamı. Hani “eleman, uzman” diyorsunuz, “beş yıllık uzman” diyorsunuz ama 8 bin denetim olduğu için bana yetersiz geldi.

İki: “Çok riskliyi, çok riskliden riskliye alabiliyoruz.” vesaire gibi hani buradaki kriterleriniz nedir? Belki daha sonra yazılı da verebilirsiniz burada zaman almamak için bu yanıtı?

Bir de, ben de devlet memuriyetinden geliyorum, otuz yıl devlet memurluğu yaptım, bir ön yazıda eğer riskli bir durum varsa eke bırakılmaz, ön yazıda bence siz bu görmüş olduğunuz olumsuzluğu belirtmeliydiniz. Bakın, şöyle diyorsunuz: “Yapılan tetkik ve incelemeler neticesinde Amasra müessesesine bağlı falan filan koordinatlarda...” İşte, diyorsunuz ki: “Ocak genel tahkimatı ve havalandırmanın yeterli olduğu, ocağın yeryüzüne ikinci bağlantısının bulunduğu, söz konusu ocakta işletme açısından tehlikeli bir durumun bulunmadığı, daimî nezaretçi atamanın bulunduğu ve söz konusu yer altı ocağında üretime hazırlık ve üretim faaliyetlerine daimî nezaretçi kontrolünde devam edilmesi gerektiği hususları tespit edilmiş olup bu çerçevede Maden Kanunu ve Maden Yönetmeliği kapsamında gerekli işlemler tesis edilerek ruhsat sahibine yazımız yazılmıştır.” Yani bir ön yazıda... Yani ben bir devlet memuriyetinden gelen biri olarak söylüyorum: Riskli bir durum görmüşseniz ön

yazıda bunu belirtmelisiniz, eke bırakmamalısınız yani burada gerçekten insan yaşamını ilgilendiren ve -hakikaten bir kere daha bizi doğrulamış oluyor- 8 bin denetimin yapıldığı bir yerde demek ki bu iş yeterince ciddiye alınmıyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sorum bu kadar.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Ali Kenanoğlu Milletvekili, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de birkaç soru soracağım. Şimdi, bu denetimler nasıl yapılıyor? Nasıl yapılıyor derken siz yani önceden haber vererek mi gidiyorsunuz? Çünkü tesis ona göre mi hazırlanıyor yoksa kendiniz bir tarih belirleyip haber vermeden mi gidiyorsunuz? Bu incelemeler nasıl oluyor, bunu bilmek isteriz. Çünkü şöyle bir şey var: Burada, örneğin, savcılıkla yani bilirkişi raporunun sonuç ve kanaat bölümünde bu havalandırma meselesiyle ilgili “Merkezî gaz izleme sisteminden alınan veriler incelendiğinde...” diyerek başlıyor ve seviyenin yüzde 1,5 ve 2’nin üzerinde seyrettiğini söylüyor yani siz gittiğinizde, örneğin, bu merkezî gaz izleme sistemine bakmıyor musunuz? Çünkü siz dediniz ki konuşmanızda: “Biz o anda yapmış olduğumuz ölçümlerde böyle görmedik.” Yani bunu sizin denetim elemanlarınız incelemiyor mu? Bu izleme sistemine bakmıyorlar mı da göremiyorlar? Bunun önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir de bu aspiratör meselesi; TTK yetkilileri bu işi böyle itiş ve emiş özelliği üzerinden değerlendirdiler yani bu aspiratörün değiştirilme gerekçesini, yönetmelik gereğince, itiş özelliği olan aspiratörlerin değiştirilmesi üzerinden anlattılar. Oysa bu bilirkişi raporunda bu meseleyi yetersiz ve etkisiz havalandırma olarak ele alıyor yani tespit bunun üzerine ama siz meseleyi başka bir tarafa çektiniz. Örneğin, siz buna ne diyorsunuz? Sizin tespitiniz bu konuda nedir?

Diğer taraftan, Sayıştay raporlarındaki tespit edilmiş hususlar sizin konunuzu içermiyor mu? Yani onları siz tespit edemediniz mi daha önce ya da siz görmediniz mi? Sayıştay mı gördü bunları?

Bir de şunu söyleyeceğim: “Temiz havaya yakın kavlak ve sensörler doğru yerde değil.” diyorsunuz ya, ya bu ne anlama geliyor? Ben, hanı, teknik bir insan değilim, buradan ben ne anlamalıyım bunu gördüğüm zaman?

Diğer taraftan, şimdi biliyoruz ki bu madencilik faaliyetleri sadece Türkiye’de yürütülüyor, işte, Avrupa, daha çok örnek aldığımız ve hiçbir kazanın, ölümün ya da kazaların ölümle sonuçlanmadığı ülkeler; siz buradaki uygulamaları inceliyor musunuz? Yani burada bu işler nasıl yürütülüyor? Niye onlarda bunlar olmuyor da bizde oluyor? Yani bu “kader” denilen şey sadece bize mi mahsus, niye yani orada mı denetim farklı yapılıyor? İşletmeler mi farklı, ocaklar mı farklı? Nedir aradaki fark? Sizin burada görmüş olduklarınız neye tekabül ediyor? Bunları öğrenmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Şu anda, evet, Ünal Bey.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, yine rapordan hareketle, net bir şekilde ortaya koymuş, 4 defa denetlemiştir, dördünde de demiştir ki: “Yer altı maden işletmesinde metan, grizu patlaması, iş güvenliği ve işçi sağlığı. Havalandırma ve üretim planıyla ilgili bir eksiklik bulunmadığı ve bunlar hakkında bir öneri yapılmadığı anlaşılmaktadır.” net ama kaza oldu, 41 kişi öldü. Yani düzgünse sizin dediğiniz gibi,

raporunuz da 4 tane rapor da temize çıkarıyor işletmeyi. O zaman bu kaza niye oldu? Bunu açığa çıkarmak için şu anda buradayız ama konuşmalarımızı dikkatlice dinledim, savunmaya geçmişsiniz yani “Güzel iş yaptık, iyi iş yaptık, mevzuata uygun yaptık.” falan filan. Az önce Sayın Vekilimiz de AK PARTİ’li Vekilimiz de aynı şeyi söyledi. Ya, buraya biz sizi sorgulamaya gelmedik Sayın Genel Müdürlük. Biz kazayı açığa çıkarmak için, sizin görüşlerinizi almak için davet edildiniz, yoksa sizi kişisel olarak suçlamıyoruz. Araştırma komisyonu bütün yönleriyle kazanın araştırılması gereken bir Komisyon. Şimdi, arkadaşlarınız gitmişler oraya, 4 defa gitmişler, dördünde de “Her şey gayet güzel.” demişler ama kaza oldu. Neden oldu kaza? Havalandırma sistemi...TTK yönetimi de “Her şey gayet güzel.” diyor ama yönetmelik çıkmış, 2015’te havalandırma sistemiyle ilgili yönetmelik çıkmış. TTK’nin 5 müessesinin 3 tanesinde değişmiş, 2 tanesinde değişmemiş ve bilirkişi de net bir şekilde havalandırma sisteminin yetersiz ve etkisiz olması nedeniyle bu kazanın meydana gelmesini ana faktör olarak tespit etmiş. 7 bilirkişi, kesin değil tabii, takdirideli ama böyle bir veri var elimizde ve sizin arkadaşlarınız bir yılda 4 defa gitmişler görevli arkadaşlarınız, bunu görmemişler; geçen yıl da gittiler, görmemişler; ondan önceki yıl da gittiler, görmemişler. Ya, o zaman bu kaza niye oldu? Yani bakın, metanı boşaltması... Eğer temiz hava hâline getirilirse... Metan gazı her zaman çıkıyor, zaten kömürle yapışık bir şey bu. Siz eğer bu kömürden çıkan metan gazını yeterli bir hava sistemiyle temizleyemezseniz patlama değerine ulaşıyor, işte, yoğunlaşıyor ve 4’ü geçtiği zaman da patlıyor.

Artı, gittiniz 4 defa, sensör verileri izlenmemiş mi, arkadaşlarınız bakmamış mı? Aynı gün “Her şey güzeldi.” diyorsunuz. Yani özel sektörde oluyor bu tür şeyler. Telefon açılıyor, gidiyor müfettişler “Biz falanca gün geleceğiz.” her şey o gün düzenli, gayet güzel, ertesi gün şu... Yani sizin müfettişlerinizin görev alanı içerisinde bir gün öncesi, bir hafta öncesi veyahut bir ay sonrası; bunlar görev alanında değil mi? Havalandırma sistemi yıllardır kullanılan bir şey ve yönetmelik çıktıktan sonra 2015’ten 2022’ye kadar yedi yıl kullanılmış, 3 defa ihale yapılmış. Bunu denetlemedi mi arkadaşlarınız? Ve ihale bitmiş, kesinleşmiş, bir yıldır kurulmamış. Bununla ilgili bir tane öneri olmaz mı? Burada bir ihmaliniz bence var gibi gözüküyor. Siz de gitmişsiniz, bunu görmüşsünüz yani bu evraklar istenmedi mi? Sensör verilerine bakıyoruz, Sayın Genel Müdürlük -burada koymuşlar, TTK’nın sensör verileri- 5 derecesine kadar çıkmış -bakın, burada var hepsi- zaman zaman, çoğu zaman da aynı ocakta 1,5-2’ye çıkmış. “Üretim değerlerinde bir düşme yok.” diyor yani 1,5-2’yi geçtikten sonra çalışmaya devam etmişler işçiler.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ünal Bey, son bir dakika.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Dolayısıyla burada bu Kurumun bir sorumluluğu olduğunu ben düşünüyorum yani siz her ne kadar şey yapsanız da.

Bir iki sorum daha kaldı. Bakın, on sekiz yılda 28 defa Maden Kanunu’nda değişiklik yapmışsınız. Neden? Yani bu kadar mükemmelse mevzuat neden bu değişiklikleri yaptınız? Soma’dan sonra kurduğunuz YTK sistemi ne gibi faydalar sağladı? Ne değişti? Kazalar neden hâlâ devam ediyor ve önlenemiyor? Ölümler niye hâlâ devam ediyor?

Yine soracağım, bakın, bugüne kadar size sunulan herhangi bir projeye bir olumsuz görüş verdiniz mi? Hiç var mı böyle bir örnek? Size verilen projeleri nasıl inceliyorsunuz Sayın Genel Müdürlük? Çoğunlukla, yüzde 99,9 oranında onay verdiğiniz deniliyor. Ya, böyle bir şey olabilir mi? Bunları açıklamanızı rica ediyoruz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkürler.

Deniz Yavuzyılmaz Milletvekilimiz, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü yani MAPEG Ruhsat Denetleme Dairesi Başkanlığının denetlemesi, bunu konuşuyoruz. 2022 yılında 4 kere denetim yapmış. Benim anladığım kadarıyla, MAPEG denetçileri Amasra Müessesesi'ne gittiklerinde merkezî gaz izleme sistemi kayıtlarını incelememiş, bunu anlıyoruz, söylediğinizden bu anlaşılıyor, ki metan gazı oranının zaman zaman ve çoğunlukla yüzde 1,5-2'nin üzerine çıktığını tespit edememiş. Tertip defterlerini de incelememiş, bunu da anlıyoruz aynı şekilde ve bilirkişi raporunda ifade edilen şu noktadaki eksikliğinizi hâlâ devam ediyor. Madde madde okuyorum, diyor ki bilirkişi raporu: “Metan, grizu patlaması, iş güvenliği ve işçi sağlığı, havalandırma ve üretim planıyla ilgili bir eksiklik bulunmadığı ve bunlar hakkında bir öneri yapılmadığı anlaşılmaktadır.” Sizin, sensörlerin temiz havaya, seyreltilmiş havaya doğru dönük olduğuyla ilgili ifadede bulunmanız yeterli değil. Aynı zamanda, orada metan gazı riskinin yüksek olduğuyla ilgili de uyarıda bulunmanız gerekiyor. Sadece tespit değil, uyarı da yapmanız gerekiyor ve üretim planıyla ilgili, eksik işçi sayısı, orada çalışıldığı, eksik teknik kadro olduğunu nasıl giden denetçi göremez, anlayamaz? Yani çok basit, norm kadro sayısına bakacak, çalışan teknik kadro ve işçi sayısına bakacak, aradaki farkı da rapor edecek, bu kadar. Siz rapor edeceksiniz ki kuruma bu işçiler, bu teknik personeller alınsın; yapılmamış. Sayıştay raporlarını okumuş mu giden denetçi arkadaşlar acaba, değil mi? Bir denetime gidiliyor Amasra'ya. Herhâlde orayla ilgili hazırlanmış, emek verilmiş, raporları hazırlanmış olan bu çalışmaları okuyup gitmeleri gerekiyor. İstedikleri kadar geriye dönük de gidebilirler bu rapor okumalarında. Okumuşlar mı? Yok, okumamışlar. Faaliyet raporları okunmuş mu? Açık söyleyeyim, eksik personel sayısı orada da var. E, o da okunmamış, diğer raporlar okunmamış. Bu nasıl denetim, ben bunu anlamadım. Yüzde 1,5; yüzde 2 seviyelerinde metan var, yüzde 5'i aşılıyor, bakıyoruz; kayıtlara bile girmiş, bilirkişi kayıtlarına. Nereden almış bilirkişi? Merkezî gaz izleme sisteminden almış. Var mı? İncelenmiş mi? İncelenmemiş. E, böyle denetim olmaz, kusura bakmayın.

Dolayısıyla Sayın Genel Müdür bize şunu anlatıyor aslında, diyor ki: “Gittik, sorun var mı diye baktık, sorun bulamadık, o yüzden de bir sorun yok.” Ben de diyorum ki sorun zaten sizin denetimi düzgün, sağlıklı ve detaylı yapmamanızdan kaynaklanıyor. O nedenle sorunu bulamıyorsunuz. Sorun orada hemen gözünüzün önünde var, var ki zaten bir patlama ve bir facia gerçekleşiyor. Yani kimse bir mühendislik bilim dalında böyle doğal afet gibi bu patlamaların hepsinin -hepsinin de ne tesadüf- bir anda olduğunu lütfen anlatmasın. Bir sebep-sonuç ilişkisi vardır yani analitik bir değerlendirme yapıldığında bu yolun taşları döşenir ve neticesinde facia gerçekleşir. Dolayısıyla burada böyle bir sıkıntı maalesef var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sayın Yavuzylmaz, son bir dakika.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Aynı zamanda, burada yaptığımız tespitlerin de kontrol edilmesi gerekiyor. Gerçi -haklısınız- bir tespit doğru düzgün yapmamışsınız ki ne kontrol edilecek! Ancak burada, işte, bu denetimler Kurumun iyiliğine değil, kötülüğüne. Aksine, gittiğinizde bütün bulguları tek tek tespit edeceksiniz, Kurumu zorlayacaksınız. Bugün, burada, sadece Türkiye Taşkömürü Kurumu kötü kurum ilan ediliyor. Hayır, aksine, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının da burada sorumluluğu var ve çalışan işçiler ve teknik kadro dâhil olmak üzere iş güvenliği riskini fark ettiği an kendi hiyerarşik yapılanması ve baskılanması içinde değil, ayrı bir mekanizmayla da bir ihbar sisteminin çalışması gerekiyor. Yani ya Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına veya başka bir noktaya... Bunu da ben bir tavsiye ve bir öneri şeklinde araştırma komisyonuna iletmış olayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki.

Ahmet Bey, buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Komisyondaki değerli arkadaşlarımız; yani şunu söylemek istiyorum: Burada, bu Komisyon kurulduysa ve bugün 41 kardeşimizin acısını yaşıyorsak bunun sebebi Soma maden faciasıyla yeteri kadar yüzleşilmediğinden kaynaklanmaktadır. Soma’da 301 madencimizin katledilmesine varan süreç ile Bartın’da yaşananlar arasında çok kuvvetli bir bağ olduğunu görmekteyiz. O kadar çok benzerlikler var ki aklıma bir dönem izlediğim, kopya cinayetler olarak da Türkiye’de seyredilen orijinal adı “Copycat” olan bir film geldi. Filmde başkasının cinayetlerini kopyalayan bir seri katilin hikâyesi vardı yani birbirinin kopyası cinayetler söz konusu. Soma’da yaşananın bir iş kazası olmadığı, bir iş cinayeti olduğu kesin. Burada konuşulanlar, burada konuştuklarımız, tartıştıklarımız, sorduklarımız, bize verilen cevaplar, bilirkişi raporları, MAPEG’in sunumu, bunlara bakınca Soma’da yaşanan iş cinayetine benzer bir iş cinayetinin Bartın’da da yaşandığı hissi bende oluştu. Soma’daki faciadan biraz önce yani az zaman önce, o günkü Bakan, bugünkü Komisyonumuzun Başkanı Eynez Ocağı’nı en güvenli ocak olarak nitelemişti. Benzer durum Bartın’da da söz konusu. Şu anki görev yapan Bakan da faciadan kısa bir süre önce ocağa gidiyor, alınan tedbirleri övüyor. Soma maden faciasından önce ocağa inen işçilerin hemen hemen hepsi o ocaкта bir kaza olacağını biliyorlardı. O insanlar bile bile ölüme gittiler, bir facia yaşayacaklarını biliyorlardı. Bartın faciasından sonra basına düşen, ailelerin yapmış olduğu röportajlara baktığımız zaman da Soma’dakine benzer hikâyeleri ne yazık ki görmekteyiz. Elimizde bir bilirkişi raporu var -yani anladığım kadarıyla yeni bilirkişi raporları da yapılacak ancak sonucun ben pek değişeceğini zannetmiyorum- ne diyor bu rapor? “Havalandırma yeterli olsa olay meydana gelmezdi.” diyor. “Metan drenajı uygulaması hayata geçirilseydi bu facia meydana gelmezdi.” diyor. İşte, Soma komisyon raporu burada, aynı benzer ifadeler Soma katliamından sonra kurulan Soma Maden Faciasını Araştırma Komisyonunda da var, oradaki bilirkişi raporunda da var. Orada şunu söylüyor özetle: “301 kişiye mezar olan bu facia, bu kaza önlenebilirdi.” Aynı benzerlik burada da var.

Soma’da -takip edenler bilir- çok ciddi bir risk vardı, bir kaza olacağı belliydi ve ciddi bir yatırım yapılması lazımdı, hatta o zamanki Ciner Holding, Ciner Enerji, Park Elektrik bu yatırımı yapmamak için ruhsattan vazgeçmişti. Soma Holding de böyle bir yatırım yapılması gerekli olduğunu söylüyordu, hatta projeleri de çıkarmıştı, hatta bunun için teşvik de almıştı ancak yatırım yapılmadı. Yatırım yapılmadığı için facia meydana geldi. Şimdi, buraya bakıyoruz, Bartın’a bakıyoruz, havalandırma sistemiyle alakalı bir yatırımın yapılması lazım. Bu yatırım geciktiriliyor, gecikiyor, bir şekilde gecikiyor, yapılmıyor ve böylesi bir kazayla karşı karşıya geliyoruz. Soma’da, bakarsanız, çok ciddi bir üretim zorlaması vardı, “hadi hadi” düzeni vardı orada, çok ciddi üretim baskısı ve zorlaması vardı. E, Bartın’a da bakıyorsunuz, metan oranı eşik değerlerin üzerinde yani çalışmanın durdurulması lazım fakat durdurulmuyor. Yani burada da esasında ciddi bir üretim zorlaması olduğunu görüyorsunuz. Soma’da çok ciddi bir denetim eksikliği vardı. Orada da işte o gün için MİGEM vardı, bugün MAPEG var. MİGEM müfettişleri de geliyordu, denetlemeleri yapıyordu; teftiş kurulundan da düzenli olarak geliyorlardı, denetlemeler yapılıyordu ama sonra baktık ve öğrendik ki oradaki denetlemelerde, müfettişler geliyorlar, madene bile inmiyorlar, yiyorlar, içiyorlar -meşrebine göre- artık nasılsa meşrebi ona göre ağırlıyorlar ve madene girmeden ayrılıyorlar

BAŞKAN TANER YILDIZ – Son bir dakika Ahmet Bey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, burada onlarca rapor var; ya, MİGEM’in raporu var, teftiş kurulunun raporu var şurada. Yani bu 301 madencinin öldüğü Soma’da çalışmayla alakalı herhangi bir sıkıntının olmadığını söyleyen raporlar var. E, burada da aynı raporlarla karşı karşıya geliyoruz. Yani Özgür Özel’in söylemiş olduğu bir laf vardı, -üzülerek söylüyorum, hâlâ geçerli- şunu

söylüyordu: “Bugün için Türkiye’de madene inenler 301 madenciden daha güvenli değiller.” Haklıydı yani yarın, inanın, Türkiye’de yer altına inen madenciler Soma’dakinden daha güvenli değiller ne yazık ki. Yarın yer altına inecek olan madencilerimiz Bartın’da ölen 41 kardeşimizden daha güvenli değiller. Bunları hep yaşadık, gördük.

Şimdi araştırma komisyonu kuruldu, emek vereceksiniz, hep beraber emek vereceğiz, biz de katkı -üye değilim ama- vereceğiz sizlere ama sonuçta ortaya çıkacak olan rapor, inanın, şu rapordan farklı olmayacak. Yani şu rapor sekiz yıl önce yazıldı ve ne yazık ki tozlu raflarda bırakıldı. Eğer bu rapordakiler hayata geçirilmiş olsaydı bugün bu kardeşlerimiz yaşayacaktı. Şimdi size ispat edeceğim bunu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN TANER YILDIZ – Konuşmayı toparlayalım, yalnız süre bitti.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir dakika... Bir dakika...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun, toparlayalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Burada alınması gereken önlemler tek tek yazılmış. O önlemlerden bir tanesi şunu söylüyor: “Metan drenajı yasal zorunluluk hâline getirilmelidir.” Bir daha okuyorum: “Metan drenajı yasal zorunluluk hâline getirilmelidir.” Soma komisyon raporundaki önerilerden bir tanesi. Bugün bakıyoruz, bilirkişi raporunda “Metan drenajı uygulaması hayata geçirilmiş olsaydı bu kaza meydana gelmeyebilirdi” yazıyor. O gün biz Soma’daki bu uyarıları dikkate almış olsaydık bugün bu kaza başımıza gelmeyebilirdi. Ne diyor mesela? “Maden bakanlığının kurulması lazım. Maden çalışanlarıyla ilgili, madencilerle ilgili ayrı bir iş güvenliği kanunu yapılması lazım.” Şimdi MAPEG’deki sayın yetkili diyor ki: “Ben Maden Kanunu’na bakarım, oradaki 7’nci maddeye bakarım, ona göre işlem yaparım.” Bu Meclis maden sektörüyle alakalı ayrı bir iş güvenliği yasası yapmış olsaydı belki kapatacaktı, eldeki belge ve bulgularla kapatma kararı verecekti. Tüm bunlar yapılmadığı için ne yazık ki bu faciayı yaşadık. Umarım sonrası -yani biz Soma’daki yargılamayı da gördük ki burada da bir yargılama olacak- inşallah, Bartın faciasından sonra yapılacak olan yargılamanın sonu Soma faciasından sonra yapılan yargılamanın sonuna benzemez. Eğer benzerse daha çok Somalar, çok Bartınlar görürüz.

Teşekkür ederim.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben de kısa bir iki cümle söyleyeyim mi Sayın Başkan?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika... Sayın Lütfi Kaşıkçı Milletvekilimiz...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ben çok kısa...

Buyurun efendim.

KANİ BEKO (İzmir) – Mikrofonu açar mısınız, bir cümle sadece, bir cümle.

BAŞKAN TANER YILDIZ – O zaman, lütfen, Lütfi Bey’den sonra.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Genel Müdürüm, size ve heyetinize öncelikle hayırlı akşamlar diliyorum, Komisyonumuza da hoş geldiniz.

Ben tekrara düşmemek adına 2022 yılı içerisinde 1’inci ayda, 4’üncü ayda, 5’inci ve 8’inci aylarda yapılan denetimler sonucunda hazırlanan raporun tam metnini sizden tarafıma istiyorum.

Bunun dışında da Deprem Komisyonu ile ilgili...

Müzeyyen Hanım’ı tam çıkmak üzere yakaladım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Genel Kurula bir uğrayacaktım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Müzeyyen Hanım'la beraber biz orada, Deprem Komisyonunda çalıştık.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hep beraber çalıştık.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hep beraber çalıştık, evet.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu ekip hep oradaydı.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Arkadaşlar, orada da çok uzun toplantılar neticesinde çok da güzel fikirler ortaya sunduğumuzu düşünüyorum. Yaptığımız çalışmalara da lütfen haksızlık yapmayalım. Kurumlarımızı da besledik orada biz, Çevre, Şehircilik Bakanımız geldi, bütün eleştirilerimizi ifade ettik; İçişleri Bakanımız geldi, bütün eleştirilerimizi Sayın Bakanımızla görüştük. Hatırlarsanız, o zaman da en fazla tartışılan konulardan biri yapıların denetimiyle ilgili yaşanan aksaklıklardı. Bunun üzerine, yapı denetim şirketlerinin işveren tarafından tespit edilmesi değil, Çevre, Şehircilik Bakanlığı tarafından bir havuz oluşturulup direkt Bakanlık tarafından tespit edilmesi yönünde çok önemli bir adım atıldı ve bugün takdir edersiniz ki sahada -yapı denetim şirketleriyle isterseniz görüşün, görüşüyorsunuzdur da- bunun, yapıların denetimiyle ilgili çok önemli bir aşama olduğunu onlardan da dinleyebiliriz, bizler de zaten mesleğin içerisinde insanlar olarak bunu çok net bir şekilde görebiliyoruz.

Bugün madenlerle ilgili konuştuğumuz konuda da evet, denetimle ilgili bir aksaklık olduğunu hepimiz görüyoruz ancak inşallah, buradan da aynı geçtiğimiz dönem Deprem Komisyonunda nasıl el birliğiyle bu denetim firmalarının Bakanlık tarafından belirlenmesi noktasında bir adım atıldıysa burada da inşallah, iş sağlığı ve güvenliği firmalarının denetimle ilgili, daha serbest hâle gelmesiyle ilgili ortak bir karar vücut bulur ve bunu hep beraber destekleriz diye de ayrıca düşünüyorum.

Sayın Bakanım, sadece sözlerim buydu, tekrara düşmemek adına sadece raporların tarafıma verilmesini talep ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Kani Bey, buyurun.

KANİ BEKO (İzmir) – Şimdi, Komisyonun bilmesi açısından metan gazından biraz arkadaşlarımız söz etti. Sayın vekillerim, olay şöyle: Türkiye Taşkömürü Kurumuna bağlı ocaklarda metan gazı drenajı uygulanması maalesef yapılmamaktadır. Bu durum, yaşanan kazanın yetersiz ve etkisiz havalandırma ile birlikte temel nedenlerinden biri metan gazı drenajı uygulaması hayata geçirilmiş olsaydı meydana gelen kaza olayı önlenebilirdi. Şimdi, ben soruyorum: Metan gazı drenajı uygulaması Türkiye taş kömürü kurumlarında yapılıyor mu? Bakın, 7 uzman arkadaşımızın imzası var, kesinlikle yapılmadığı konusunda da bir raporu var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

Şimdi milletvekillerimizin sözleri bitti.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Başkanım, bir söz rica edebilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

MAPEG Genel Müdürlüğümüze sormak istediğim bir husus var. 2022 yılında 4 kez müesseseyi denetlediğinizi burada, raporlarda görüyoruz. Her bir denetime gittiğinizde, bir önceki denetim ile o günkü tarih arasındaki kayıt -kuyudat- metan gazı değerleri, grafikler, ölçümler, üretimler, velhasıl bütün kayıtları gözden geçiriyor musunuz diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler Nevzat Bey.

Evet, Genel Müdürlüğümüz Cevat Bey’e söz veriyoruz.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Sayın Başkanım, bazıları müsaade ederseniz yazılı olarak verelim çünkü detaylar var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Mesela, nelere bakıyoruz, madde madde size yazılı olarak verelim ama hassaten şununla başlayayım: Yani maaş alıyoruz ama gittiğimiz zaman, gördüklerimizi korktuğumuzdan, işimizden, makamımızdan olacağımızdan dolayı görmüyor asla değiliz. Görüyoruz, hiçbir zaman bu endişenin içine şahsen kapılmadım, diğer arkadaşlarımızın da böyle bir tereddüdü olduğunu düşünmüyorum çünkü söz konusu olan can. O canlar bizim için de can, benim kardeşim, benim amcamın oğlu benim halamın oğlu, vesaire vesaire; yani meseleye böyle bakıyoruz, onun altını çiziyim.

Devamında yine şunu söyleyeyim: Yine Maden Kanunu kapsamında sadece 7’nci maddenin onuncu fıkrasından bahsetmedim efendim. 3213 sayılı Kanun’un şu an -biraz önce ta baştan yine söylemişim- 71 maddesiyle ilgili, şu an yürürlükte olan tüm maddelerine bakıyoruz. 7’nci maddenin onuncu fıkrasında dedim ki: Diğer kurumlara da bu yetki veriliyor, bizde olmasına rağmen. “Durdurma yetkisi var mı?” Zaten okunduğunda görürsünüz “Can ve mal güvenliğiyle ilgili bir şey gördüğünüzde zaten anında durdurulur.” deniyor, dolayısıyla durdurulur. Yani dolayısıyla “bakıldı/bakılmadı” meselesini yine söylüyorum, detaylı bir şekilde nelere bakıyoruz, öncesine bakıyor muyuz, bakmıyoruz muyuz; tabii ki bakılıyor. Bütün o dediklerinize bakılıyor mu, size net bir şekilde yazılı olarak sunalım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Baktığınız hâlde göremiyorsanız daha vahim.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, eğer göremiyorsak o zaman ayrı bir şey olur tabii, Sayın Vekilim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar...

Siz, lütfen cevaplarınızı verin.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, şimdi sensörlerle ilgili bir soru soruldu; “Nasıl?” dendi, “Nedir?” dendi. Neyi söylemişiz? Temiz havanın dönüş yoluna yakın koyulduğu için biz “Kirliliğin havanın içerisine alın, böylece seyreltilmiş temiz havayla temas edilmeden daha net sonuca ulaşırsınız.”ı ifade etmek istedik ve devamında da yapıldığını da teyit ettik. İçeri alındığını da takip ediyor muyuz? Ediyoruz, ettik ve gördük.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Patlama da oldu.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Lütfen arkadaşlar...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Havalandırma meselesi vesaire, o, zaten, arkadaşlar, diğer husus yani içinde teknik sorular var. Zaten ilgili kurum onlara gerekli cevabı verdi, vermeye de devam edecek size yazılı şekilde. Dolayısıyla o konuya ben girmiyorum ama biz proje anlamında, yani maddeler anlamında işte, denetlemelerde durdurma yaptık mı? İşte, korkarak yapmadık, hayır, işte, 3 kere TTK’yi, Üzülmüş’ü, Kozlu’yu ve Karadon’u durdurduk ve diğerlerini de

hakeza redevansçıları defalarca durdurduk. Ama neye göre durdurduk? Yine söylüyorum, 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamındaki tespitlerde durdurduk. Bakın, biraz önce yani buradaki hazırun, değerli vekillerim de söylüyor, konuyu ihtisaslaşmış birimlere bırakmak lazım. Ben sadece sensörü söylemişim ama daha doğru tespiti yapacak olan yere de bilgi veriyorum çünkü onun konusu o, uzmanlığı o zaten. Dolayısıyla TTK İşletme Müdürüne de zaten yazıyorum. Dolayısıyla orada gerekli tedbirleri almaları konusunda eke de raporu koymuşuz ve bu rapora göre de böyle bir tespitimiz var diyoruz. Yani o anlamda, işte, gittiğimizde gördüğümüz neyse tabii ki onunla hareket edeceğim. Yani görsem... Söylemedi gibi bir duruma düşüyoruz.

Diğer konuya geleyim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çalışma Bakanlığı yetkilileri gelecek mi?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Gelecek tabii, bunu 3 defa söyledik. Önümüzdeki hafta Çalışma Bakanlığının ekibini alacağız buraya.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Bakanım, lütfen, katkı vereceğime inandığım için...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yok. Lütfen, arkadaşlar, bakın, sunduktan sonra cevaplarını versin, ondan sonra katkı yaparsınız.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, şimdi 4 defa denetim yapılmış, bir şey görmemişiz. İşte, efendim dördüncü denetimde görmüşüz. Yani gördüğümüzde gerekli uyarıları yaptığımızı yine yineleyeyim.

İşte, “Yeterli sayı var mı, yok mu?” meselesi var. Özellikle bu konuda yer altı uzmanlarıyla yapıyoruz bu işi. “8 bin için geçerli mi, değil mi?” O, bu Komisyonun takdirindedir, daha fazla olursa daha sık aralıklarla yaparız, o başka bir şık. Yani bize gönderilir, bu anlamda sayımız artar, uzmanlarımız artarsa elbette fayda sağlanır; o takdir elbette bize bu görevleri verecek olan merci ve makamlarla ilgilidir yani o noktada.

Kapatmaya yetkimiz var mı? Var olduğunu söyledim, durduğumuzda biz değil, öbürleri dahi durdurabilir.

Denetlemeler nasıl yapılır? Denetlemelerde üç yol izlenir; birincisi şikâyet varsa resen gidilir, denetlenir, hiçbir şey söylenmeden yapılır. İkincisi, bizim genel denetimlerimiz var yani Maden Kanunu’nun 11’inci maddesi tüm denetimler konusunda bize yetki verir, hiç kimsenin hiçbir şey söylemesine gerek kalmadan denetleriz. Yine üçüncüsü, risk gruplarına göre bakılıp mutlaka o süre içerisinde denetlenmiş mi, denetlenmemiş mi noktasında denetlemeyi yine resen yaparız. Oraya gidişlerde, kurumumuzun kendi araçları var, dolayısıyla kendi araçlarıyla resen denetim yapıyoruz.

Başka efendim, benim şimdilik burada gördüklerim bunlar ama diğer atladığımız, eksik olan hususları da Sayın Başkanım müsaade ederseniz yazılı olarak heyetinize arz ederiz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam, peki.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz yazılı olarak cevap vereceksiniz.

Sayın Ali Kenanoğlu, buyurun.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Tek bir soru soracağım, eksik bırakmışım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bunları da yazılı olarak vereceksiniz, bundan sonra konuşma hakkını en son milletvekillerine vereceğim ve kapatacağız bu kısmı.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bu denetimlerde işçilerle görüşülüyor mu? Yani bu işçilerle görüşülme neticesinde, onların anlattıkları ya da ve benzeri şeyler raporlara konu ediliyor mu?

Teşekkürler.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ederiz.

Sayın Cemal Çetin Milletvekilimiz...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdür, ben size şunu sordum ama siz böyle genel bir cevap verdiniz üstünü kapatarak, son denetimde mi gördünüz o eksikliği diye sordum.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Evet efendim.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Birincide görmediniz mi? Gördüyseniz ikincide uyardınız mı? Üçüncüde uyardınız mı? Yani ilk denetimlerinizde sensörler içerideydi, dördüncüde mi dışarıda gördünüz onu?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, ilerleme var –“Cevap vermeyin.” deniyor ama- biz gittiğimizde bulunduğu yer şurası. Dolayısıyla daha sonra...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Verdiğiniz cevaba istinaden ben bu soruyu yeniden sormak mecburiyetinde kaldım. Bunları daha düzgün bir şekilde...

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Yazılı olarak vereceğim efendim ama yani ilk gittiğimizde diyelim ki şurada -çünkü ilerliyor bu- o dilimde gördüğümüz tespitite yok. Daha sonra ilerlediğinde farklı bir konuma geliyor, o nedenle orada uyarı ilk geldi.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Yani sensörler ilk gittiğinizde içerideydi.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Evet efendim, daha başındaydı.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Sonradan dışarı çıkmış, dördüncüde gördünüz, tekrar mı içeri alınmış?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim yani ilk başta ilerlediğinde doğru konumda, dördüncü gittiğimizde ilerlediğimiz noktada doğru konumda değil çünkü onlar taşınır, yerleştirilir ve konular Sayın Vekilim.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Tamam, anladım, sağ olun Sayın Genel Müdürüm.

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Sizler sağ olun efendim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sayın Ahmet Bey, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Efendim, çok kısa.

Şimdi, konunun uzmanı olduğunuz için size soruyorum, görüşünüzü merak ediyorum. Şimdi kömür sektörüne yönelik ayrı bir kanun, yani kömür madenciliğinde iş sağlığı ve güvenliği kanununa ihtiyaç var mıdır, yok mudur? Sizin görüşünüz nedir?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam, bunu da yazılı olarak vereceksiniz.

Sayın Ünal Bey, son sözü veriyoruz kendisine.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdürüm havalandırmayı çok net sordum. Amasra Ocağı'nda havalandırmayla ilgili bir eksiklik, noksanlık tespit ettiniz mi, etmediniz mi?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Efendim, etmedik; etsek yazardık zaten.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam, teşekkür ediyoruz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bir cümle daha sorayım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Amasra Maden Ocağı'nda gaz izleme istasyonunun verileriyle ilgili yani aynı gittiğiniz günün dışında geriye yönelik olarak sizin arkadaşlar da herhangi bir inceleme yapmışlar mıdır, yapmamışlar mıdır? Yani o anı mı, yani gaz izleme istasyonunu izleme hakları, oradaki verileri alma hakları var mı, yetkileri var mı?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Tabii ki var efendim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yetkileri var. Bu yetkiye dayanarak hiç ocaktaki verileri incelemişler mi? Gaz izleme istasyonu verilerini incelemişler mi, incelememişler mi?

MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRÜ CEVAT GENÇ – Sayın Vekilim, yazılı olarak detaylı nelere baktığımızı size sunacağız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyoruz. Çünkü tekrarlarla gireceğiz.

Biz MAPEG'e teşekkür ediyoruz. Yazılı cevaplarınızı bekliyoruz.

Şimdi TKİ'nin sunumunu almak üzere buyurun.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Biraz rahatsızlığım var da Sayın Başkanım, eğer uygun görürseniz Komisyona arz etmek üzere hazırlamış olduğumuz sunumu hem İş Sağlığı, Güvenliği Dairemizin hem de İşletmeler Dairemizin bağlı olduğu Genel Müdür Yardımcımız Mert Bey yapacak. Sorulara beraber cevap veririz, gerekirse ben müdahale ederim.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun.

3.- TKİ Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Mert Ayaz'ın, Kurumun madencilik faaliyetleri ile iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hakkında sunumu

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUSTAFA MERT AYAZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırun; hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Bartın'ın Amasra ilçesinde meydana gelen maden kazasında hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı, yaralılarımıza da acil şifalar diliyorum.

Sayın Başkan, müsaade ederseniz sunumuma başlıyorum.

Bugün sizlere Kurumumuzun madencilik faaliyetleri ile iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik bir sunum arz edeceğim. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu 1957 yılında yasayla kurulmuş bir iktisadi devlet teşekkülü olup faaliyetlerini Resmî Gazete'de yayımlanan ana statü hükümlerine göre sürdürmektedir. Kurumumuzun başlıca faaliyet konusu Bakanlığımız millî enerji ve maden politikası çerçevesinde linyit, asfaltit, bitümlü şeyl, turbo gibi enerji ham maddelerini aramak ve üretmek, temiz kömür teknolojilerine uygun olarak kullanımlarını sağlamak ve stratejik öneme sahip ikincil ürünleri elde etmektir. Bu amaçla teşkil olunan Kurumumuz, faaliyetlerini merkezde genel müdürlük, taşrada ise 4 işletme müdürlüğü ile 7 koordinasyon ve takip müdürlüğü eliyle yürütmektedir. Kurumumuzda memur ve işçi olarak toplam 4.005 personel istihdam edilmekte olup hizmet alımı kapsamında çalışanlar

dâhil edildiğinde toplamda 5.965 kişiye istihdam imkânı sağlanmaktadır. Ülkemizin 19,42 milyar ton olan linyit kaynağının yaklaşık 2,7 milyar tonu Kurumumuz uhdesinde bulunmaktadır. Kurumumuzca 2021 yılında 33,6 milyon ton tüvenan kömür üretimi yapılmış olup 30,04 milyon ton kömür satışı gerçekleştirilmiştir. TÜİK verilerine göre, TKİ 2021 yılında ülkemiz linyit üretiminin yüzde 40'ını karşılamıştır. Kurumumuz üretimi kömürlerin sektörel bazda dört yıllık satış dağılımına bakıldığında, yaklaşık yüzde 73'ünün elektrik üretim amaçlı olarak termik santrallere, yaklaşık yüzde 12'sinin ısınma, yüzde 15'inin de sanayi amaçlı olarak satışının yapıldığı görülmektedir. Kurumumuzca üretim ve satış faaliyetleri iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı çerçevesinde yürütülmekle birlikte, bu kapsamda çeşitli iyileştirme faaliyetleri ve projeler de sürdürülmektedir. Kurumumuzca iş sağlığı ve güvenliği alanında yürütülen çalışmalara kısaca değinmek gerekirse İtünova Güney Afrika Pretorya Üniversitesi iş birliği ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bağlı ve ilgili kuruluşlar ve TKİ arasında imzalanan protokol çerçevesinde risk yönetimi projesi yapılmış, 2018 yılında proje tamamlanmıştır. Projeden elde edilen çıktılar doğrultusunda, 2018 yılından günümüze kadar işletme müdürlüklerimizde çalışan toplam 2.862 kişiye mini risk değerlendirmesi, toplam 835 mühendis, tekniker ve memura faaliyet bazlı risk değerlendirmesi, 51 yöneticiye de risk yönetimi eğitimleri verilmiştir. Ayrıca, 2020 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesiyle iş birliği yapılarak proje içeriğinde, işletme müdürlüğümüzde çalışan işçilere eğitim üzere mühendis ve üstü pozisyonda çalışan 70 teknik personele risk değerlendirme eğitimi aldırılmıştır. Bu eğitimlere müteakip Kurumumuzun risk yönetimi planları hazırlanmış ve yıllık olarak boşluk analizi yapılarak risk değerlendirme çalışmaları gözden geçirilmektedir. 2023 yılında tüm işletme müdürlüğümüzdeki çalışanlara risk değerlendirme eğitimlerinin tekrarlanması planlanmıştır.

İyileştirme çalışmalarımız kapsamında, çalışma ortamındaki tehlikelerden toz, gürültü, aydınlatma, titreşim ve termal konfor gibi parametrelerin ölçümü amacıyla 2020 yılında TÜRKAK'tan akredite edilerek ve İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsünden yetki alınarak iş hijyeni ölçüm laboratuvarımız Genel Müdürlüğümüzde kurulmuştur. Söz konusu laboratuvarımızda işletme müdürlüklerimizin ölçümleri yapılmakla birlikte, Kurum dışından talepte bulunan kurum ve kuruluşlara da hizmet verilebilmektedir.

Yine, iyileştirme faaliyetlerimiz kapsamında 2018 yılında başlatılan TKİ iş yerlerinde psikososyal çalışmalar projesi doğrultusunda işçilerimize yönelik anket ve değerlendirmeler yapılmış, sonuçlar iş kazalarıyla analiz edilerek eğitim planı oluşturulmuştur. Bu eğitim planı çerçevesinde 2019 yılından günümüze kadar ÇASGEM'le iş birliği yapılarak eğitim uzmanlarından tüm işletmelerimizdeki 1.624 çalışana -yer altı işçileri öncelikli olmak üzere- risk alma eğilimi, stres, güvenlik iklimi, mobbinge, iş-aile çalışması gibi konularda psikososyal eğitimler verilmiştir. Proje devam etmekte olup 2023 yılında da ÇASGEM iş birliğiyle işçilerimize uzmanlardan eğitimler vermeye devam edecektir.

Öncelikle, Kurumumuz işletmelerinde istihdam edilen çalışanlar için, daha sonra ise sektördeki ihtiyacı karşılama amacıyla personel belgelendirme sisteminin Kurumumuzda oluşturulmasını teminen 2018 yılında kurulan TÜRKAK'tan akredite ve Mesleki Yeterlilik Kurumundan yetkili meslekî eğitim merkezimiz TKİ MEYEM çatısı altında çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmalar neticesinde, madencilik sektöründe zorunlu olan mekanize kazı operatörü (Seviye 4) sınav belgelendirilmesi TKİ MEYEM tarafından yapılmaktadır. Bugüne kadar Kurumumuzdan ve özel sektörden toplam 70 işçiye mekanize kazı operatörü belgesi verilmiştir. Bu yıl içinde de yer altı hazırlık işçisi, yer altı üretim işçisi, mekanizasyon işçisi, pres işçisi ve tahlisilyeci unvanlarından ulusal yeterlilik başvuruları yapılmış olup sınav ve belgelendirme faaliyetlerine 2023 yılında başlanması planlanmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği alanında yürütülen diğer faaliyetlerimize değinecek olursak, her sene düzenli olarak en az bir tanesi (Seviye 2) olacak şekilde 30'dan fazla tatbikat yaparak bölgedeki diğer kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve iş birliğinin artması sağlanmaktadır. Tatbikatlarda saptanan eksikliklerin giderilerek acil durumlara hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Kurumumuz imkânlarıyla yer altı üretim faaliyetinde bulunulan Kütahya ili Tavşanlı ilçesinde yer alan Tunçbilek yer altı ocağımızda acil durumlarda kurtarma faaliyetlerini yürütmek üzere toplam 60 kişilik tahlisiye ekibimiz mevcuttur. İşletme müdürlüklerimizde yürütülen madencilik faaliyetleri, iş sağlığı ve güvenliği yönünden, Genel Müdürlüğümüz İş Sağlığı, Güvenliği Dairesi uzmanlarından oluşan ekip tarafından yılda en az 2 kere teknik ziyarette bulunularak incelenmekte ve düzenlenen raporlar doğrultusunda tespit edilen eksiklik ve aksaklıklar giderilmektedir. Ayrıca, tüm çalışanlarımıza yönetmeliklerde zorunlu olan İSG eğitimleri ile teknik ve kişisel gelişim eğitimleri sürekli olarak verilmektedir. GLİ Tunçbilek yer altı ocağında çıkabilecek yangınları önlemeye yönelik kimyasal köpükler kullanılmakla birlikte, yanan bölgenin havayla temas edip yayılmasını önlemek için etkin söndürme sağlayan kül tesisi ve azot tesisimiz de bulunmaktadır. Ayrıca, yangınları bastırmak için yer altı galerilerinin ilgili yerlerinde su bariyerlerimiz de mevcut bulunmaktadır. Mevzuat gereğince, yer altındaki personelin izlenmesi ve kayıt altına alınması amacıyla personel takip sistemi, yer altında oluşan gazların takibini yapmak amacıyla da yer üstünde merkezî gaz izleme istasyonu GLİ Tunçbilek yer altı ocağımızda mevcuttur.

Yine, zorunlu olan oksijenli ferdi kurtarıcı değişim istasyonlarının yanında yer altında basınçlı hava teneffüs istasyonlarımız da kurulmuştur. Mevzuatta zorunlu olan yer altı ocağında çalışanların yer üstüne çıkmalarını kolaylaştıran; yanmaya, kopmaya ve aşınmaya karşı dayanıklı hayat hattı kurulmuştur. Ocak havalandırmamız yönetmelik standartlarına uygun olup İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 2017 yılında yapılan analizlerde de uygun olduğu belirtilmiştir. Gaz ölçümleri merkezî gaz izleme istasyonu ve seygar ölçüm cihazlarıyla her vardiyada anlık olarak yapılmakta ve kayıt altına alınmaktadır. Ayrıca, çalışmanın bittiği yerler ile terk edilmiş katlar, çalışılan yerlerden ve hava yollarından gaz sızdırmaz barajlarla ayrılmaktadır. İşletme müdürlüklerimizde gerçekleşen iş kazalarının kök neden analizleri yapılmakta ve düzeltici faaliyetler de uygulanmaktadır. Gerekli görülürse çalışma yönergelerimiz ve talimatlarımız güncellenmektedir. Kurumumuzca maden iş yerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kontrol rehberleri de oluşturulmuştur. Mevzuat değişiklikleri oldukça söz konusu rehberler güncellenerek düzenli olarak İSG önlemlerinin takibi sağlanmaktadır. Ayrıca, Genel Müdürlüğümüz ve tüm işletme müdürlüklerimizde 2018 yılından beri OHSAS 18001 ve 2020 yılından beri de 45001 İSG Yönetim Sistemi uygulanmaktadır. Ayrıca, işletme müdürlüklerimizde yasal zorunluluk çerçevesinde iş güvenliği uzmanı, iş yeri hekimi, daimî nezaretçi ve teknik alanın atamaları da yapılmaktadır. GLİ Tunçbilek yer altı ocağına yönelik olarak 1995 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesine kömür damarlarının metan içeriğinin araştırılması ve 2016 yılında İstanbul Teknik Üniversitesine kömür damarlarının gaz içeriği ve gaz bileşiminin araştırılması projesi yaptırılmıştır. Düzenlenen raporlarda, üretim sırasında kömürün bünyesindeki gazın tamamının ocak havasına karışması hâlinde bile gaz kaynaklı bir sorun yaşanmasının mümkün görünmediği belirtilmiştir. Devamında, 2017 yılında İstanbul Teknik Üniversitesine, yine, Garp Linyitleri İşletmemizde bulunan Tunçbilek yer altı ocağının havalandırma sisteminin değerlendirilmesi projesi yaptırılmıştır. Proje sonucunda ocak havalandırma sisteminin yeterli olduğu anlaşılmış, yer altı ocağımızın da grizu miktarı çok az olan ocaklar sınıfında olduğu değerlendirilmiştir. Kurumumuz sahalarındaki kömürlerin kendiliğinden yanabilirliğinin bilimsel olarak ortaya konulması amacıyla 2019 yılında Dumlupınar Üniversitesine Çan Linyitleri İşletmesi Müdürlüğümüz açık ocaklarından üretilen kömürlerin stoklanması sırasında meydana gelen kendiliğinden yanma olayının araştırılması ve stoklama kriterlerinin belirlenmesi projesi yaptırılmıştır. Proje sonucunda çan kömürlerinin en uygun stoklama kriteri belirlenmiştir. Ayrıca, Maden Sanayii İşverenleri Sendikası tarafından koordine edilen

ve Kurumumuzun da proje ortağı olduğu yer altı kömür madenlerinde kendiliğinden yanabilirlik etüdü ile İSG Uygulamalarının İzlenebilirliğinin Artırılması Projesi'ne 2021 yılında başlanmış olup projenin kısa süre içerisinde sonuçlanması beklenmektedir. 2018 yılından itibaren de Hacettepe Üniversitesi iş birliğiyle Çan Linyitleri İşletmesi açık ocaklarında güvenli, sürdürülebilir madencilik sisteminin oluşturulmasına yönelik proje yürütülmekte, bu proje kapsamında açık ocak faaliyetlerinin iş sağlığı ve güvenliği yönünden iyileştirilmesi amacıyla Soma ve Çan'da bulunan işletme müdürlüklerimizde yer üstü hareketlerini takip eden şev izleme radar sistemleri kurulmuştur. Söz konusu sistemler açık ocaklarda olağan dışı yüzey hareketi başladığında çalışanların tahliyesi için sesli uyarı vermekte ayrıca ilgili teknik personelin cep telefonlarına durum otomatik mesajla bildirilmektedir.

Son olarak, Kurumumuzun iş kazası sayısının son beş yıllık istatistiklerine bakacak olursak iş kazası sayılarında yüzde 57 oranında düşüş yaşandığı görülmektedir.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

Ahmet Bey, buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Teşekkür ederiz sunumunuz için.

Şimdi, burada İSG alanında yapılan iyileştirmelerle ilgili sunumunuzda, risk yönetimi projesinden, iş hijyeni ölçüm laboratuvarlarından, psikososyal çalışmalardan bahsettiniz. Şöyle bir durum var özellikle Soma'daki ELİ'yle ilgili bahsetmem gerekirse, en büyük kuruluşumuz Soma'daki ELİ, Soma'da yaklaşık 12.500 madencimiz bulunmakta. Kurumunuz daha çok -şu anda Soma için konuşayım, diğer tesisler için bilemiyorum da- yer üstü madenciliği yapmakta, yer altı madenciliğinden çıkmış durumda. Yer altı madenciliğinin yapıldığı ruhsatlar da işte redevans veyahut da hizmet alımı sözleşmesiyle özel sektöre verilmiş durumda. Şimdi, burada çok ciddi bir şey var esasında redevans ve hizmet alımı sözleşmeleriyle ilgili, daha önce Soma Maden Kazasını Araştırma Komisyonunda da bazı bilgiler verilmiş: "Maden sahalarında sadece ruhsat sahibinin çalışabileceği bir yasal düzenleme yapılmalı ya da redevansın Maden Kanunu'yla ilişkisinin kurularak bu alandaki yasal boşluğun doldurulması amacıyla mevcut sistemin revize edilmesi gerekmektedir." deniyor yani esasında mevcut sistemin revize edilmesi gerektiği burada belirtilmekte. Yani siz kendi sahanızda, açık ocaklarda veyahut da diğer tesislerinizde risk yönetimini yapıyorsunuz, işte, iş sağlığı, işçi, İSG alanında çeşitli iyileştirmelere gidiyorsunuz ancak sizin ruhsat sahibi olduğunuz ocaklarda -ki esas maden üretimi de burada yapılmakta- ciddi bir üretim yapılıyor. Buradaki sözleşme yapmış olduğunuz redevans veyahut da hizmet alımı sözleşmesi yapmış olduğunuz firmaların İSG alanında yapmış olduğu çalışmaları takip ediyor musunuz? Çünkü sorumluluğunuz var yani hizmet alımı sözleşmesi yaptığımız yerlerde bire bir sorumluluğunuz var, Soma'da yaşadığımız süreç buydu yani TKİ burada sorumlu tutuldu ve çok ciddi tazminatlar ödemek zorunda kaldı TKİ. Bu konuda bir çalışmanız var mı? Yapılması gerekli mi sizce? Yani burada ruhsat sahibi olarak TKİ'ye veyahut da TTK'ye sorumluluk yüklenmesi gerekir mi, gerekmez mi? Onu sormak istiyorum.

Bir de burada özellikle bütün milletvekillerimizin dikkatine bir şey bir şey sunmak istiyorum: Biliyorsunuz, Soma maden faciasının üzerinden sekiz yıl geçti ama hâlen daha, bakın, hâlen daha bazı şeyleri düzeltmedik. Şimdi, Soma maden faciasından sonra 301 madencimizi ne yazık ki kaybettik ve aileler bir yargı sürecine taşındılar bu olayı ve işte, maddi manevi tazminat davaları açıldı, sekiz yıl oldu bu süreç de. Hâlen daha, maddi manevi tazminatı kazandığı hâlde yani yerel mahkemelerde kazandığı hâlde tazminatını alamayan aileler var. Yani bu size çok şey gelebilir, sekiz yıl geçmiş, ciddi mağduriyet var;

insanlar, aileler dava açmışlar, davayı kazanıyorlar fakat hâlen daha hak ettikleri tazminatı alamıyorlar. Ben bir soru önergesi vermiştim; bu soru önergesinde 682 tane dava açılmış TKİ'ye ve burada 194 tanesi hâlen daha devam ediyor bu davalardan yani onlarca ailenin bir mağduriyeti var. Mağduriyet neden kaynaklanıyor? TKİ mahkemeyi kaybetmesine rağmen, artık bir içtihat da oluşmasına rağmen yani bütün açılan davalarda TKİ'nin sorumlu olduğu ve tazminat ödemeye mahkûm bırakıldığı hâlde TKİ Kurumunuz bunu bir üst mahkemeye, işte, Yargıtaya götürüyor, istinaf mahkemesine götürüyor ve süreç uzuyor. Süreç uzadıkça Soma'da mağduriyet devam ediyor yani hazır siz buradayken size bunu iletmek isterim ben çünkü bana ailelerden bu konuda çok ciddi şikâyet geliyor. Yani siz bir yönetim kurulu kararı alıp da bu paraları bana kalırsa ödemeniz lazım çünkü zamanında tazminatını alan aileler 1 milyon lira aldıysa o gün için 3 tane daire alabiliyorsa bu tazminatla bugün 1 daire bile alamıyorlar yani çok ciddi bir maddi kayıpları da var bu ailelerin. Şu an Bartın'ı konuşuyoruz belki ama Komisyon üyelerinin bunu bilmesinde fayda var diye düşünüyorum. Yani TKİ bu mağduriyeti giderebilir, ailelerle uzlaşabilir ve bu tazminatları ödeyebilir. Ben bir Manisa Milletvekili olarak sizden bunu talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bartın'da da aynı süreç yaşanacak dediğiniz gibi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tabii, eğer burada yapılmazsa.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Lütfi Kaşıkçı Milletvekilimiz, buyurun lütfen.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Kurumumuz kendi imkânlarının yanı sıra özel sektörden hizmet alımı yapmak suretiyle birçok alanda faaliyetlerini daha uygun koşullarda yaptırma imkânı bulurken aynı zamanda yeni iş olanakları sağlayarak istihdama da katkı sağlamaktadır. Sayın Genel Müdürüm, Kurumunuzu bize bir sunum şeklinde anlattınız. Ben sadece sizden şunu bekliyorum: Çeşitli AR-GE çalışmaları yaptığımızı söylediniz, iş sağlığı ve güvenliği noktasında yapmış olduğunuz faaliyetler, vermiş olduğunuz eğitimler olduğunu ifade ettiniz. Kurumun bu manada tecrübesinden yola çıkarak bu Amasra'daki maden kazasıyla ilgili bize neler söyleyebilirsiniz? Biz bugün bu konu üzerine bir araya geldik. Dolayısıyla, Türkiye Kömür İşletmelerini biliyorduk, buradaki sunumunuz da faydalı oldu elbette ancak bu kazanın oluş şekliyle veya kazadan sonra yaşanan problemlerle ilgili, bize, Komisyona ne tür katkılarda bulunabilirsiniz? Ben bunu merak ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Sayın İlyas Şeker Bey, buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Özellikle sunum için teşekkür ediyorum.

Şimdi, çevreye olumsuz etkileri olacak olan birçok tesis Çevre Bakanlığı tarafından on-line olarak izlenmekte. Örneğin, Kocaeli'de tehlikeli atıkları yakma tesisi var Büyükşehir Belediyesinin ve oradan çıkan değerler otomatikman burada, Çevre Bakanlığında anında izlenebiliyor. İşte, arıtma tesislerinde belirli bir kapasitenin üzerinde olan arıtmadan çıkan suyun kalitesi, değerleri yine burada, Bakanlık tarafından izleniyor. Sizin sunumunuzda da 10'uncu sahifede gaz izleme istasyonlarından bahsediyorsunuz, bunu biraz açar mısınız?

Bir de sizin böyle, işte, Amasra'daki o çıkan verileri, metan gazı ölçümleri, her neyse, o verileri otomatikman kendi biriminizde görebiliyor musunuz, izleyebiliyor musunuz? Onu sormak istiyorum.

İkincide de yine, 12'nci veya 13'üncü sahifede kaza oranlarıyla ilgili bir grafiğiniz var. Orada bir şey dikkatimi çekti, 2016'dan itibaren almışsınız grafiği. 2016 öncesiyle ilgili elimizde bilgi yok mu, niye 2016'yı seçtik? Ve orada da 2018'e kadar, 2016'dan 2018'e kadar bir tırmanış var ve 2018'den itibaren de aşağıya doğru bir iniş var, bu grafiği bir açıklar mısınız? Yani bir, başlangıcıyla ilgili, ikincisi, 2018'e kadar niye tırmandı, 2018'den sonra niye aşağıya doğru iniş gösterdi? Bu konuda bir açıklama istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Sayın Mehmet Ali Özkan Bey, buyurun.

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Sayın Başkanım, Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu'nun dava süreçleriyle alakalı sözlerine karşılık bir bilgilendirme yapmak istedim. Gerçi kendisi ayrıldı, kendisi de olsaydı aydınlanmış olurdu ama...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tutanaklardan okur.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Evrakları burada.

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Ben de Manisa Milletvekiliyim, ayrıca Soma'da yaşıyorum ve avukat olduğum için dava süreçlerini de yakinen takip etmiş biriyim. 2018'e kadar, milletvekili oluncaya kadar da benim de takip ettiğim tazminat dosyaları vardı. Şimdi, orada iki tür davalarda talep vardır: Bir tanesi manevi tazminat, diğeri de destekten yoksunluk tazminatı yani maddi tazminat. Manevi tazminatlarda mahkemelerin oturmuş bir uygulaması var. İşte, eşe verilen belli bir miktar var, her davada aynı. Anneye, babaya, kardeşlere, çocuklara verilen belli miktarlar var ancak maddi tazminat ya da teknik adıyla destekten yoksunluk tazminatı her bir olay için ayrı ayrı bilirkişiler marifetiyle hesaplanması gerekir. Burada, vefat eden işçinin yaşından tutun, çocuğunun yaşına, eşinin yaşına, evlenme ihtimaline varana kadar birçok kriter vardır, dolayısıyla burada Kurumun bir rakam belirleyip de “Gelin, size bunu ödeyelim.” demesi mümkün değildir. Mesela, kıdem tazminatında bu olabilir, kıdem tazminatları, neticede, alınamayan, hesabı yapılabilir şeylerdir, daha basit şekilde yapılabilir şeylerdir. Neticede, o ocaklarda çalışan bir kısım işçilerin tazminatlarının da ödenmesinde sorun yaşanmıştı, daha sonra TKİ bunların ödemelerini yaptı, işçilere idari yoldan, idari bir kararla ödemelerini yaptı. Davaların aslında büyük bir kısmı birkaç yıl içerisinde neticelendi ve ödemeleri yapıldı ancak çok geç dava açanlar var yani bundan bir yıl önce, sekiz on ay önce bile bana gelip -neticede fiilen artık avukatlık yapmadığım için- İşte, “Bize bir hukukçu tavsiye eder misiniz, biz henüz dava açmadık.” diyen vatandaşlarımız vardı. Bir kısmı geç açıldığı içindir ve yargısal süreç tamamlandığında ve bölge adliye mahkemesinde yani istinaf incelemesi tamamlandığında da derhâl Kurum tarafından bunların ödemeleri zaten yapılmaktadır nakit olarak tek seferde. Ayrıca, zaten kaza tarihinden itibaren de faiz işletiliyor alacaklarına, hem maddi tazminatlara hem manevi tazminatlara.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ederiz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama şöyle bir şey var orada yani zaten ilk mahkemede artık bir içtihat oluşmuş.

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Bunu az önce açıkladım Ahmet Bey, manevi tazminatlarda rakamlar bellidir de maddi tazminat ya da destekten yoksunluk tazminatında her bir olay için ayrı ayrı bilirkişi incelemesi yapılma zorunluluğu vardır yani bu hâkimin ya da avukatın da bilgisiyle yapılabilecek bir şey değil, aktüeryal hesap gerektirir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – TKİ şu anda bunu yapamaz mı?

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Bunların çoğu zaten ilk birkaç yıl içerisinde bitti, sonuçlandı ve ödendi. İçlerinde çok geç dava açan kişiler var yani bundan...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Birleştirildi, uzadı; o süreçleri iyi kötü ben de biliyorum hukukçu olmamama rağmen ama...

MEHMET ALİ ÖZKAN (Manisa) – Çok geç dava açanlar var, kalanların bir kısmı onlardır, bir kısmı da -yani sözüm yanlış anlaşılmasın ama- davayı takip eden bazı avukatların -tamamını da bu kapsamın içerisine almalıyım- maalesef ihmali sebebiyle, davaları yeterli derecede takip etmemeleri sebebiyle de uzayan davalar vardır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Benim söylediğim şey şu: Şu yapılamaz mı: TKİ şu anda mahkemeyi kaybetmiş; bunu istinafa, Yargıtaya götürmeyip...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ahmet Bey, siz şeyde yoktunuz. Şimdi, “Çocuk, eş ve onların aktüeryal dengeleriyle alakalı değişken hesaplar var. Maktu olan kıdem tazminatları gibi olanlarda bir sıkıntı yok, diğer hesaplarda sıkıntı var.” dedi. Belki bunun detayını konuşmakta fayda var.

Şimdi, Başkan Vekilimiz Muhammet Balta Bey, buyurun.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Sayın Başkanım, zaman uzadı, herkes yoruldu; ben de çok kısa bir şey sormak istiyorum.

KANİ BEKO (İzmir) – Biz yorulmadık, yorgunluk yok.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Esasında, Türkiye Kömür İşletmelerinin sunumunda şunu gördüm, ben de İlyas Şeker Milletvekilimizin sorduğu soruyla devam etmek istiyorum, aynı paralelde bir soru: Görülüyor ki iş kazaları yüzde 57 oranında azalmış, burada oranlama yaptınız mı acaba? Şöyle, mekanize üretim yöntemlerinin burada artmasının etkisi mi var? Hem uluslararası hem de Türkiye’deki belirli üniversitelerle yaptığınız iş birlikleri var ve bunların, yaptığınız iş birliklerinin sonucunda eğitimler var, yapılan denetimler var; bunların oranları bu kazaların düşmesinde ne durumdadır yani? Mesela, mekanize bir üretim yöntemiyle beraber eğer bu yoğunlaşmışsa burada kazaların ne kadar düşmesine etken olmuş, eğitimler ne kadar olmuş, üniversitelerle yaptığınız iş birliklerinin bunlarda ne kadar etkisi olmuş, böyle bir oranlama yaptınız mı? Bunu niye soruyorum? Bunu farklı alanlarda da bunların güzelliklerini, farklarını veya verimli olmasını diğer alanlarda da tartışabiliriz. Ama en önemli şey, mekanize bir ayak, burada damar eğiminin çok düşük olması, damarların homojen bir yapıda olması, elbette diğer alanlarla kıyasladığımız zaman çok önemli bir etken olduğunu görüyoruz ama bu grafikler var mı, bunu sormak istedim.

Ben tekrar sunumunuzdan dolayı teşekkür ediyorum. Bütün meslektaşlarımızı kazasız, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin en üst düzeyde olduğu çalışmalar diliyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Sayın Kani Beko Bey, buyurun efendim.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben de teşekkür ederim sunumu yapan arkadaşşıma.

Ancak benim anlayamadığım bir şey var. Şimdi, burada, iş güvenliği önlemleriyle iş kazası sayısında son beş yılda yüzde 57 oranında düşüş sağlanmış. Biz, biliyorsunuz, Uluslararası Çalışma Örgütü üyesiyiz. Şimdi, Uluslararası Çalışma Örgütü üyelerinin istatistiklerine baktığımızda, ITUC’un istatistiklerine baktığımızda, dünyada en kötü çalışma koşulları olan 148 ülke arasında en sondan biz 10’uncuyuz. Hemen ben ülkeleri de size anlatmaya çalışayım. 1’inci sırada Bangladeş, Belarus, Brezilya, Kolombiya, Mısır, Ekvador, Guatemala, Myanmar, Filipinler ve Türkiye. Daha önce de

söyledim, ben 7 kez ILO'ya gittim yani ülkemi oralarda görmek gerçekten beni üzüyordu. Şimdi, her yıl biz gittiğimizde, Türkiye'yi Aplikasyon Komitesine alıyorlar. Bu raporlar mutlaka sizde de vardır. Şimdi, burada, ben size soruyorum: Ya, madem yüzde 57 oranında iş kazaları ve iş cinayetlerinde bir düşüş olduysa biz bugün neden yapılan istatistiklere göre Avrupa'da iş cinayetlerinde 1'inci, dünyada hâlâ 3'üncü konumdayız? Bunları anlatıyorum ama aslında gerçekten üzülererek söylüyorum, arkadaşlar, yani, bu, bana göre çok inandırıcı gelmiyor. Sizin yapmış olduğunuz çalışmalar bana göre klasik çalışmalar. Ben bu raporları çok gördüm, çok da inandırıcı gelmiyor. Tekrar ediyorum: Biz Uluslararası Çalışma Örgütü üyesiyiz. Her yıl, benim de ILO'da olduğum dönemlerde, Aplikasyon Komitesine ilk başta Bangladeş, Belarus, Brezilya, Kolombiya, Mısır, Ekvador, Myanmar, Filipinler, şimdi Türkiye. Ya, hiç yakışıyor mu bize yani? Biz Türkiye'yiz yani, yakışıyor mu bize? Yani o bayrağı orada görmek gerçekten bana ızdırıp veriyordu.

Tekrar ediyorum: Madem yüzde 57 oranında işçi sağlığı, iş güvenliği önlemleri alıp bu noktaya getirdiyseniz yani gerçek olsa sevinirim, sizi alkışlarım ama, maalesef, çok da inandırıcı bir rapor değil.

Herkese iyi akşamlar dilerim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

KANİ BEKO (İzmir) – Bir cümlem daha var, unutmuşum, pardon.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii, buyurun.

KANİ BEKO (İzmir) – Bakın, sayın milletvekilleri, bu, redevans anlaşmaları çağ dışı anlaşmalar. Bilmiyorum, bu redevans anlaşmalarını biliyor musunuz? Bilen arkadaşlar mutlaka vardır. TKİ “redevans” dediğimiz sözleşmelerle o güzelim madenleri taşeronlara teslim ediyor. Bakın siz de istatistiklere, Türkiye'deki iş cinayetlerinin yüzde 94'ü taşeron işçilerde, maalesef, yaşanıyor. Yani, şunu söylemeye çalışıyorum: Madem önümüzdeki dönemde bir maden yasası çıkaracağız, bu ülkede, bilhassa madenlerde taşeron kesinlikle yasaklanmalı, redevans sistemi kesinlikle bana göre ortadan kaldırılmalı diye düşünüyorum. Dikkate alırsanız sevinirim, ülkem adına tabii.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Sayın Müzeyyen Şevkin Milletvekilimiz, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, sununuza baktığımda, 2021 yılı Türkiye linyit üretimlerinin yüzde 60'ının özel sektör ve diğer kamu kurumları tarafından yapıldığı, yüzde 40'ının Türkiye Kömür İşletmeleri tarafından olduğunu grafikte göstermişsiniz. Şimdi, sekiz yıl önce yapılan saptamada diyor ki: “2000 yılı sonrası özel işletmeler tarafından da üretim yapılmaya başlanmıştır. Aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, 2000 yılı ve sonrasında yaşanan kazalarda ortaya çıkan ölüm sayılarına bakıldığında, milyon ton üretim başına düşen ölüm sayısının özel şirket tarafından işletilen maden ocaklarında daha fazla olduğu görülmektedir.” Yani ben Sayın Vekilimin bıraktığı yerden devam edeyim: Redevans sistemi ve özelleştirme ölüm sayılarını arttırmış. Sekiz yıl önce yapılan tespit günümüzde de tabii, yine, bu maden kazalarının devam etmesiyle de vücut bulmakta diye o yorumumu yaptıktan sonra şöyle bir soru da sormak istiyorum, diyorsunuz ki: “Üretimin yüzde 73'ünü termik santrallere satıyoruz, yapılan üretimin satış alanının yüzde 73'ü termik santrallerde.” Soru şu: Geçen yıl Paris Anlaşması'na imza koyduk biz. Hani, karbon ayak izi önemli, karbon salınımının azaltılması; dünyada, işte, iklim krizi ve küresel ısınma nedeniyle. Bunun ne kadarını yurt içine satıyorsunuz, ne kadarını yurt dışına? Bunu öğrenmek istiyorum, merak ediyorum. Buna dair bir çalışması var mı? Yani termik santraller dışında başka pazarlar... Çok büyük bir pazar çünkü termik santral, yüzde 73 olarak görünüyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkürler.

Sayın Deniz Bey, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu son söz alışımız herhâlde, değil mi?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, bundan sonra kuruma vereceğim tekrar. Son konuşmacı sizsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamam.

Ben, aslında, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu ve Türkiye Taşkömürü Kurumunun kardeş 2 kurum olduğunu vurgulayarak söze başlamak istiyorum. Tabii, burada, Genel Müdürlüğü Zonguldak'ta bulunan Türkiye Taşkömürü Kurumunun bugün itibarıyla, bu sebeple, yaşanan facia nedeniyle burada bulunmasından dolayı, tabii, çok üzgünüm. Yani ne kadar üzgün olduğumu, inanın, kelimelerle tarif etmek benim için çok zor. Aynı şekilde, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu da kardeş kurum. O da geçmişte çeşitli acılar yaşadı. Bu acıları hep birlikte paylaştık, paylaşıyoruz. İstiyoruz ki doğruyu bulalım hep birlikte ve bir kez daha bu acılar yaşanmasın ama burada ciddi bir disiplin... Sadece kurum değil, kurumun yönetiminde söz sahibi olan, atamaları yapan ve çeşitli kararları alan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve dolayısıyla Cumhurbaşkanının da -şu anda yürütmenin özellikle başı olduğu için söylüyorum bu yeni sistemde- sorumluluğu var.

Şimdi, ben şunu söylemek istiyorum: AK PARTİ hükümetleri döneminde, özellikle Türkiye Taşkömürü Kurumunda çalışan işçi sayısı cumhuriyet tarihinin en düşük seviyesine ulaştı, hatta o kadar düşük bir seviyeye ulaştı ki iki üç yıl içinde işçi alımı, teknik personel alımı yapılmazsa madenler sadece açık tutulacak ancak kömür üretimi neredeyse yapılamayacak duruma doğru gidiyor; bu da tabii, akıllara, Türkiye Taşkömürü Kurumunun küçültülüp neredeyse kapatılma durumuna getirilmek istendiği mi sorusunu getiriyor. Yani bir dönem on binlerce işçinin, 40 bin, 50 bin işçinin, personelin çalıştığı Türkiye Taşkömürü Kurumu, bugün sadece işçi sayısı olarak 7 binlerde, toplamda 8 binlerde bir personel sayısı eğer çalışıyorsa, zaten kurum 5 dilim olarak düşünülürse, 4'ü kapatılmış, 1 dilim kalmış demektir. Yani 4 kez kapatılmış, 1 kere daha, 1 parça daha kapatılırsa zaten kurum yok olacak demektir.

Bu bakımdan, ben çarpıcı ve müdahale etmemiz gereken bir konuyu ifade etmek istiyorum Türkiye Taşkömürü Kurumu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerine, o da şu: Çalışan işçilere, personele bir promosyon ödemesi yapılıyor. Beş yıl için TTK'deki personele ne kadar promosyon ödemesi yapılıyor, biliyor musunuz? 4.050 TL. 4.050 TL'lik bir ödeme yapılıyor. Türkiye Taşkömürü Kurumundaki işçilere, personele beş yıl için 4.050 TL Vakıflar Bankasından ödeme yapılıyor; bunun acilen güncellenmesi gerekiyor ve bu rakamın da 40 bin TL gibi rakamlara çıkması mümkün. Bunu yapmak elimizde; bu zor günde, zor koşullar altında, bu kadar demoralize olmuş işçiler ve teknik kadro varken lütfen bu müdahaleyi yapın. Gerekliyorsa bankayla olan sözleşmenin iptaline giderek, aradaki farkın bir başka bankadan kapatılmasını sağlayıp promosyon ödemelerini yükseltin. Zaman daralıyor bu konuyla ilgili sözleşme bakımından, bunu yapmak sizlerin de hepimizin de boynunun borcu. Dolayısıyla, gerekliyorsa da aynı bankayla bu yapılır. Ben Araştırma Komisyonunun da bu konuyu dikkatine sunuyorum. Bu, TTK'de çalışanların ne kadar geriye itildiğinin bir örneği olarak da ortada duruyor, gidermek de bizim elimizde. Lütfen, TTK yönetimi bu konuda gerekli adımları atсын.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi sözü TKİ Genel Müdürümüze veriyoruz.

Buyurun.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Biraz rahatsızım ama dilimin döndüğünce sorulara cevap vermeye çalışacağım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun, geçmiş olsun.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Detayları da benim cevaplayamadığım alanlar olursa da yazılı cevap verebiliriz Komisyona daha sonrasında Sayın Başkanım.

Şimdi, özellikle Soma bölgesindeki redevans ve hizmet alımı sözleşmeleriyle ilgili bir soru geldi vekillerimizden. Doğru, bu, bizim hem mevzuatta yer alan ve hem de TKİ'nin uygulamasında olan bir konu. Bizim, özel, TKİ eliyle işletmediğimiz sahaları yatırımcılarımız eliyle, redevans yoluyla, sadece bir tane hizmet alımı yönüyle bir üretim yaptırdığımız alan var ya da hizmet alımı yöntemiyle kömür üretiriyoruz.

Burada TKİ olarak sorumluluğumuz olup olmadığına ilişkin bir soru geldi. Bu, bizim, hizmet alımı ya da redevans yöntemiyle işlettiğimiz sahalara ilişkin hem Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün hem de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın, normal, bütün işletmelerde yaptırmış oldukları denetimler bu işletmelerde de yapılıyor. Bizim, koordinasyon ve takip müdürlüklerimiz aracılığıyla, sözleşme kapsamında ve projeye uygun olarak çalışılıp çalışılmadığına ilişkin kontrollerimiz var. Bizim kontrol ve denetimlerimiz bununla sınırlı mevzuatta. Diğer denetimler hem Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğümüz tarafından hem de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın iş müfettişleri tarafından yapılıyor.

Soma tazminatlarıyla ilgili yine bir soru geldi orada. Ben hemen arkadaşlarımdan tam, son rakamları aldım. Bizim de gerçekten son derece hassas olduğumuz bir konu işçi tazminatları. TKİ olarak biz her zaman gerekli inisiyatifleri aldık diye düşünüyorum. Bana gelen bilgiye göre, Soma Kömür AŞ'nin, orada meydana gelen Soma kazası sonrasında işten çıkarma ve tazminat ödemeleri kapsamında toplam 254 milyon lira -bunları biraz yuvarlayarak söylüyorum, tam rakamlar değil- kaza maddi, manevi ve tazminat ödemeleri kapsamında 338 milyon lira...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bende 309'du, demek 30 milyon daha ödenmiş.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Evet, biraz daha, 40 milyon civarında daha bir ödeme yapılmış.

...icra dairelerine verilen tazminatlar 65 milyon lira ve Soma'ya bu kapsamda toplam 657 milyon lira bir ödeme yapılmış TKİ tarafından, tazminatlar olarak işçilerimize.

Yine, buna ilişkin gelen bilgi notundaki bazı detayları sizinle paylaşmak isterim. Bunun haricinde, biz, Meclisimizin de inisiyatifyle -geçen yıl yanılmıyorsam- yapılan bir kanun değişikliğiyle, biliyorsunuz, yine Soma AŞ'de zamanında çalışmış ama başka ocaklarda da çalışmış olan işçilerin mağduriyetini gidermek için bir girişimde bulunuldu ve o kapsamda da biz 195 milyon lira civarında bir tazminat ödemesi yaparak o işçilerimizin de mağduriyetini giderdik ve sonrasında, Meclisimizde yine komisyonlarda ara ara gündeme gelen Uyar Madencilik konusu vardı, biliyorsunuz. Biz, TKİ olarak çok büyük bir inisiyatif olarak o mağduriyeti de giderdik; o kapsamda da yanılmıyorsam yaklaşık 20 milyon civarında bir tazminat ödemesi oldu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – TKİ mi, yoksa bağışlar yoluyla mı yapıldı?

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Bağış şekliyle ama süreci biz yönettik, öyle söyleyelim. Yani sürecin çözümünü...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ama yani orada Vekilimizin uyarısı doğru, onu olduğu gibi aktarmak daha doğru olur.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Tabii, tabii, ama biz süreci yönettiğimiz için o şekilde dedim. Yani biz sürecin içindeydik.

Bu konuyla ilgili söyleyeceklerim bunlar.

Amasra kazasıyla ilgili...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Pardon, çok affedersiniz...

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, biz vekilimizle biraz evvel bir şeye girdik; siz uzlaşmaya çağıramaz mısınız yani uzlaşmaya çağırıp insanlarla, kalan davalarla alakalı bir uzlaşma yapıp bir ödeme planı konulup bu insanlara para verilemez mi? Bence bu verilir yani bunun önünde bir engel olduğunu ben düşünmüyorum.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Sayın Vekilim...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Çünkü şöyle bir şey var yani, bakın, ben bu insanlarla bir araya geldim. Çocukları var Sayın Bakanım, bütün çocukların şu özelliği var, hepsi de hukukçu olmak istiyor. Çok enteresan bir şeyden bahsediyorum size Sayın Müdürüm, yani hepsi hukukçu olmayı istiyor, hâkim olmak istiyor, savcı olmak istiyor çünkü bu çocukların ömrü adliye koridorlarında geçmiş. Yani burada bir mağduriyet var, bunu siz isterseniz, istenirse, irade konulursa buradaki sorun giderilir. Hiç değilse Bartın'a biraz daha farklı bakabiliriz böylelikle. Yani Bartın için de...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Aynı sorun Bartın'da da yaşanabilir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bartın'da da bunlar yaşanabilir; Bartın'da oluşabilecek sorunlar da giderilmiş olur, mağduriyetler de giderilmiş olabilir. Bu konuda, her ne kadar Milletvekilimiz daha hukuksal olarak bakmaktaysa da olaya, burada kamu zararının olduğunu da biz düşünmekteyiz çünkü bunların, işte, bir sürü masrafları oluyor, bu masraflar gösteriliyor, bu masraflar da sizin kurumunuz tarafından ödenmek zorunda kalınıyor. Bence, bu konuda bir irade gösterebileceğinizi... Tabii, Enerji Bakan Yardımcımız burada değil herhâlde, Bakanlık da bu konuda bir irade gösterirse bu sorun aşılır diye düşünüyorum.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Evet, Sayın Başkanım, bana gelen bilgi notunda, Soma konusundaki tazminatlarla ilgili kesinleşen dava sayısı 537. 537 adet dava kesinleşmiş ve bu kapsamda toplam 332 milyon lira bir tazminat ödenmiş. İstinaf aşamasında olan 111 dava var ve temyiz aşamasında olan da 42 dava var ama sizin söylediğiniz konuyu biz değerlendirelim hukukçularımızla, Bakanlığımızla değerlendirelim, gerçekten bu konuda yapılabilecek bir şey varsa biz adım atarız diye düşünüyorum. Yani bir değerlendirelim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tamam, teşekkür ederiz.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – “Bu Amasra kazasıyla ilgili TKİ tarafından ne söylenebilir?” diye bir soru geldi Sayın Vekilimizden. Yalnız, Sayın Başkanım, ben o kazanın olduğu andan itibaren olay yerindeydim, yani bizzat başından sonuna kadar orada beraberdik. Yalnız, işte, bilirkişi ön raporu da yayımlandı, mevcut

eldeki verilerle ve kayıtlar üzerinden yapılan değerlendirmelerle, ben bu aşamada, olay yeri incelenmeden yani olay tam olarak açığa kavuşmadan, hani, bir öneri getirmemizin çok doğru ya da mantıklı olmadığını ya da yapıp getiremeyeceğimizi söylüyorum. Yani biraz daha aydınlanması lazım, biraz daha bir şeylerin ortaya çıkması lazım ki değerlendirme yapabilelim diye düşünüyorum.

KANİ BEKO (İzmir) – Uzman raporları üzerinden konuşulabilir, biz zaten ordan konuşuyoruz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Yani bizim Komisyonumuza bir katkı sunmanız açısından ben bu soruyu sordum.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Anladım Sayın Vekilim de yani şu aşamada, hani, eldeki veriler bilirkişi raporu var, şu anda TKİ olarak bizim çok bir şey söyleyecek durumda olmadığını düşünüyorum Sayın Başkanım, şu anda.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peki, Sayın Bakanım, size katkı vermek için yani Komisyonunuza katkı vermek için... Şimdi, bu redevans ve hizmet alımı hakikaten de çok tartışmalı bir konu.

KANİ BEKO (İzmir) – Kangren.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şimdi, ben size şunu söyleyeyim, yani siz de biliyorsunuz, siz de biliyorsunuz, geçen Soma'da bir kaza oldu, 1 işimizi ne yazık ki kaybettik kazada. Şimdi, ben kendi gözlemimi söyleyeyim size, olay mahalline gittik, olay mahallinde çok ciddi bir karmaşa, o karmaşanın içerisinde kamu işçileri belli oluyordu. Bakın, kamu işçileri belli oluyordu çünkü kamu işçileri nizami şekilde baretini takmış, işte, üzerindeki giysileriyle, iş güvenlik tedbirleriyle kamu işçileri belli oluyor, diğer özel sektör işçilerinde hiçbir tanesi yoktu ve oranlara bakarsanız, kamunun işletmiş olduğu ocaklardaki kaza sayıları... Bu, sizin vermiş olduğunuz rakamlar Türkiye rakamları, sizin kurumunuzla alakalı rakamlar değil herhâlde. Kamunun çalıştırdığı ocaklardaki kaza oranları, ölümlü kaza oranlarıyla, aynı TKİ'nin ve TTK'nin ruhsat sahibi olduğu, taşerona verdiği ocaklardaki sayılar arasında çok büyük farklılıklar var.

Şimdi, şunu yapamaz mıyız? Esasına bakılırsa kamu çok deneyimli bu konuda, iş güvenliği konusunda çok deneyimli. Bir iç denetim gibi... Yani, evet, burada MAPEG bir denetim yapıyor, onun haricinde, işte, Bakanlık bir denetim yapıyor; bunu da bir iç denetim olarak kabul edip de -ruhsat sahibi, çok geçmişi olan ve önemli kurumlar bunlar esasına bakıldığı zaman, çok ciddi kurumlar - bu kurumlara da bir iç denetim çünkü sonuç itibarıyla sorumluluk sizde oluyor, tazminat davaları, böyle acı olaylarla karşılaşıyoruz, bir sorumluluk yüklenemez mi iç denetim konusunda?

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Ben cevaplarıma devam edeyim müsaade ederseniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sizin bitti mi şeyiniz, yoksa devam mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bitti diye ben şey yaptım.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Kalan sorular var, onlara da cevap vereceğim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz bitirin, ondan sonra.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Pardon, biz bitti zannettik.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tamam, teşekkür ediyoruz Ahmet Bey.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Başkan Vekilimiz Muhammet Balta, Sayın Vekilimiz: “Mekanize sistemin etkisi, verilen eğitimlerin, bu iş birliklerinin kaza sayısı ve oranlarındaki azalmaya bir etkisi olduğuna ilişkin bir oranlamanız oldu mu?” Böyle bir çalışmamız olmadı ama bunu yapalım, arkadaşlara benim de buradan talimatım olsun ama kesinlikle, mekanize madencilik özellikle iş sağlığı ve güvenliği anlamında çok büyük katkı sağladığımızı ben söyleyebilirim. Yani hem

iş gücünün azalması hem de daha güvenli bir çalışma ortamı sağlaması anlamında mekanize madencilik iş sağlığı ve güvenliği anlamında gerçekten olumlu katkı koyar ve iş kazalarının azalmasına katkı sağlar, bunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bir diğer konu, bu, bizim kaza sayılarımızdaki azalma... Bunlar bizim değerlerimiz, bizim Kuruma ilişkin değerler, yüzde 50 azalma. Yani oradaki yanlışlığı düzeltelim. Hani, gönül arzu eder ki tabii, bu rakamlar ülkemiz için de geçerli olsun yani ülke genelinde bu rakamları azaltalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bütün iş kazalarını kapsıyor yani.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – Bizim TKİ'mizin kazaları onlar. Yani bizim grafikteki kazalar bizim TKİ kazaları, bizim kendi verilerimiz. İnşallah, onlar ülkemiz için geçerli olur ve ülke olarak yüzde 50 azaltırız.

Sayın Vekilimizin termik santrallere verdiğimiz kömürle ilgili bir sorusu vardı. Doğru, toz kömür olarak üretimimizin yaklaşık yüzde 73'ünü elektrik üretmek amacıyla termik santrallerimize veriyoruz ama bunun tamamı yerli linyit yakıtlı termik santrallerimiz yani yurt dışına herhangi bir ihracatımız yok; bizim ülkemizde kurulmuş olan, yerli linyitle elektrik üreten santrallerimizi besliyoruz biz, herhangi bir ihracatımız yok.

Başka soru herhâlde yok.

Benim cevaplarım bu kadar Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

Arz ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkürler.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Başkanım, promosyon konusunda, Türkiye Taşkömürü Kurumu işçileri beş yılda 4.050 TL alıyorlar.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Cevabınızı, bundan başka yoksa, yazılı olarak verecekseniz eksiklerinizi yazılı olarak verin.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ HASAN HÜSEYİN ERDOĞAN – TTK'nin, bizim değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Türkiye Taşkömürü Kurumu, işçilerin promosyonu konusunda güncelleme yapılması için girişimde bulunacak mısınız?

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHARREM KİRAZ – Güncelleme için bir başvurumuz var, görüşmelerimiz devam ediyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bugünkü toplantımız burada nihayete erdi.

Yarın saat 14.00'te, inşallah, hocalarımızla, akademisyenlerle bir araya geleceğiz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Hayırlı akşamlar diliyoruz.

Kapanma Saati: 22.03